

เสียงธรรมจากพระโอษฐ์

๑๐๘ คำภาวนา อมตพนาจากพระไตรปิฎก

ทรงไออุ่นไอขรุไปรดแสงแดลงไข
กรุ่นกลิ่นไอพระธรรมเป็นคำสอน
เหมือนหยดหยาดสายพิรุณพสุธร
พลันคลายร้อนอกรมย์อยู่ร่มเย็น
ดวงจันทร์แจ่มพ่นผ่านม่านเมฆหมอก
เปล่งแสงออกสว่างจ้าทั่วหล้าเห็น
องค์พระพุทธบริษัทผุดผ่องเพ็ญ
พระทรงเป็นดังจันทร์งามอร่ามตา
เสียงพระธรรมสอนสั่งยังดังแว่ว
ตรบฟังแล้วสุขสันต์จิตบรรเทา
โสมนัสยังยินดีแสนบริดา
เกิดปัญญารู้เห็นตามเป็นจริง
พระธรรมจากพระไอขรุไปรดสดับ
จนอมรับกันเกิดเกิดผลยัง
ชูพระธรรมเป็นหนึ่งไว้พึ่งพิง
จะนานิ่งสงบสุขทุกคืนวัน ฯ

เสียงธรรมจากพระโอษฐ์

๑๐๘ คาถา อมตพจนานาจากพระไตรปิฎก

พระมหาอุเทน ปัญญาปริตต์

ฉบับพิมพ์เผยแพร่เป็นธรรมทาน

หนังสือเล่มนี้เกิดจาก “ศรัทธาธาร” ของท่านสาธุชนชาวพุทธ สายธารแห่งศรัทธาหล่อเลี้ยง “เสียงธรรมจากพระโอษฐ์” รวมเป็น “ธรรมทาน” ขอให้ท่านที่ได้รับหนังสือเล่มนี้ จงอ่านด้วยจิตเลื่อมใส เพื่อความซาบซึ้งในธรรมรสบทกวี และพิจารณา เพื่อเกิดปัญญารู้เห็นตามเป็นจริง และขอให้ท่านนำหลักธรรมไปดำเนินชีวิตตาม “วิถีแห่งพุทธะ” คือนำเพ็ญประโยชน์ตนพร้อมประโยชน์คนอื่น ให้สมกับศรัทธากุศลเจตนาของท่านสาธุชนทุกคนทุกประการ

คำควรอ่าน

* กรุณาอย่าเก็บไว้โดยไม่อ่าน โปรดส่งมอบให้ผู้ประสงค์อ่าน *

เสียงธรรมจากพระโอษฐ์ ๑๐๘ คาถา อมตพจนานุกรมไตรปิฎก

โดย พระมหาอุเทน ปัญญาปริทัศน์

งานเขียนลำดับที่ ๓๑

พิมพ์ครั้งแรก : กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ จำนวน ๑๗,๐๐๐ เล่ม

ฉบับพิมพ์เป็นธรรมทาน จำนวน ๑๕,๐๐๐ เล่ม

และฉบับพิมพ์เพื่อจำหน่ายโดย บริษัทสร้างสรรค์บุ๊คส์ จำกัด จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม

ออกแบบโดย สำนักพิมพ์สร้างสรรค์บุ๊คส์

โทรศัพท์ ๐-๒๒๕๕-๓๐๗๒

ภาพปกและภาพประกอบ : มณฑิรา แก้วประพล

เพลง : ออริจินอลฟิล์ม / พิมพ์ : เลิฟแอนด์ลิฟเวอร์ส

มโหรีบรรณ

เมื่อกลางปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้อ่านงานแปลร้อยกรองพร้อมทั้งอธิบายความเล่หนึ่งของ พระมหาอุเทน ปัญญาปริทัตต์ ชื่อว่า เสี่ยงธรรมจากผู้พันทุกข์ ๑๐๘ คาถา ธรรมคี่ตาจากพระไตรปิฎก และได้โอนมโหรีบรรณความเพียรพยายามของผู้ประพันธ์ในการบำเพ็ญศาสนกิจด้านงานเผยแผ่ธรรมเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

บัดนี้ เวลาผ่านไปประมาณ ๑ ปีครึ่ง ได้เห็นผลงานหนังสือเล่มใหม่ของ พระมหาอุเทน ปัญญาปริทัตต์ ชื่อว่า เสี่ยงธรรมจากพระโษษฐ์ ๑๐๘ คาถา อมตพจนานาจากพระไตรปิฎก

ดูเผินๆ หนังสือเล่มใหม่นี้ชื่อคล้ายกับเล่มก่อนนั้นมาก ซึ่งอยู่ในลักษณะเดียวกัน คือเป็นงานนำคาถาประพันธ์ในพระไตรปิฎกออกมาแปลเป็นคำร้อยกรองภาษาไทย พร้อมทั้งอธิบายความเรียงเป็นร้อยแก้ว เพื่อสื่อสารให้คนสมัยปัจจุบันเข้าใจและได้ประโยชน์ และทั้งสองเล่มนี้นั้นก็มีจำนวนคาถา ๑๐๘ เท่ากัน

ถือว่า เสี่ยงธรรมจากพระโษษฐ์ ๑๐๘ คาถา อมตพจนานาจากพระไตรปิฎก แห่ง พ.ศ. ๒๕๕๑ นี้ เป็นผลงานสืบเนื่องก้าวหน้าไปอีกขั้นหนึ่งต่อจาก เสี่ยงธรรมจากผู้พันทุกข์ ๑๐๘ คาถา ธรรมคี่ตาจากพระไตรปิฎก แห่ง พ.ศ. ๒๕๕๐ นั้น

ข้อแตกต่างอยู่ที่ว่า เสี่ยงธรรมจากผู้พันทุกข์ ปี ๒๕๕๐ นั้น เป็นการนำคาถาของพระอรหันตสาวก ซึ่งรวมอยู่ในคัมภีร์ชื่อว่า เถรคาถา ออกมาแปลเป็นคำร้อยกรองภาษาไทยประเภทโคลงสี่สุภาพ จัดระดับสาระโดยไต่จากโลกียะขึ้นสู่โลกุตระ ส่วน เสี่ยงธรรมจาก

พระโอรสฯ ปี ๒๕๕๑ นี้ เป็นการนำคาถาพระวณะของพระสัมมา-
สัมพุทธเจ้า ที่ผู้ประพันธ์เลือกสรรจากคัมภีร์พระไตรปิฎกหลายเล่ม
ออกมาแปลเป็นคำร้อยกรองภาษาไทยประเภทกลอนแปดสุภาพ จัด
ระดับสาระโดยเรียงจากภาคธรรม ธรรมตรี - ธรรมเอก ไปสู่ภาค
อภิธรรม อภิธรรมตรี - อภิธรรมเอก

หนังสือเล่มใหม่นี้จึงมีลักษณะเฉพาะพิเศษ ซึ่งเป็นไปตาม
เจตนาของผู้ประพันธ์ ทราบว่าตั้งใจเพียรบรรจงเรียงถ้อยร้อยคำอย่าง
เอาจริงเอาจัง และที่สำคัญยิ่งคือ เป็นการก้าวของผู้ประพันธ์จาก
การสื่อ “เถรคาถา” มาสู่การสื่อ “พุทธคาถา” เสมือนทำงานอย่าง
แรกเป็นเครื่องเตรียมตัวพร้อม ดุจเป็นขั้นตอนก่อนก้าวสูงขึ้นไปถึง
จุดหมายที่แท้จริง คือการประกาศธรรมานุศาสน์ของพระบรมศาสดา

การร้อยเรียงผลงานประพันธ์ครั้งนี้ พระมหาอุเทน ปัญญา-
ปริทัตต์ กำหนดเงื่อนไขขว้างเกณฑ์ในการทำงาน เพื่อให้เนื้อหาสาระ
ทั้งหมดมีเอกภาพ ทั้งในด้านรูปแบบ และปริมาณ พร้อมกับทรง
อรรถที่ต้องการจะสื่อได้ดังประสงค์ นับว่าเป็นงานที่ทำได้ยาก ควร
ถือเป็นการฝึกตนของผู้ประพันธ์ แต่ผลของการฝึกนั้น กลายเป็น
ความเพิ่มพูนสารประโยชน์ อันหมายถึงความเจริญบุญเจริญปัญญา
ของประชาชน

ขออนุโมทนา พระมหาอุเทน ปัญญาปริทัตต์ ที่ได้ปฏิบัติ
ศาสนกิจสนองตามพระพุทโธวาทในการประกาศธรรม เพื่อประโยชน์
สุขของพหุชน ขอให้งานประพันธ์นี้อำนวยผลเป็นความมั่งคั่งงามสู่
“อามิสไพบูลย์” พร้อมด้วย “ธรรมไพบูลย์” สมความมุ่งหมาย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๑

(๖)

อนไมทนายจัน

พระมหากุเทณ ปญญาปริทัตต์ เป็นเพื่อนสหธรรมิกที่สนิทสนมเกื้อกูลกับข้าพเจ้า ได้ส่งผลงานของท่านทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองมาให้อ่านอยู่เสมอ เนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับธรรมะสำหรับคนยุคใหม่และวิปัสสนากรรมฐาน ข้อเขียนบางอย่างของท่านโดนใจข้าพเจ้ามาก จึงนำมาเผยแพร่แก่ผู้ปฏิบัติธรรมและประชาชนทั่วไป เพราะเห็นว่าทันสมัยเหมาะกับยุคปัจจุบันที่การสื่อสารไร้พรมแดนอย่างแท้จริง

โดยทั่วไปพระภิกษุที่มีความรู้ภาษาบาลีเป็นอย่างดี มักไม่ถนัดกาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ และได้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานอย่างจริงจัง แต่พระมหากุเทณ ปญญาปริทัตต์ มีความรู้ทั้งภาษาบาลี และกาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ พร้อมด้วยได้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานเกิดประสบการณ์ตรง ข้อเขียนของท่านจึงอ่อนช้อยด้วยภาษาทวิ และลึกซึ้งโดยสภาวะธรรม ข้าพเจ้าเห็นว่าผู้เขียนหนังสือที่พร้อมด้วยคุณสมบัติด้านปริยัติและปฏิบัติเช่นนี้แหละ จะสามารถนำพาผู้อ่านสู่ความลุ่มลึกในธรรม

หวังว่า หนังสือ “เสียงธรรมจากพระโฆษฐ์” เล่มนี้ จะเป็นเสมือน “ธรรมโอสธ” ช่วยเยียวยาโรคทุกข์ทางใจ เป็น “ธรรมคิตา” พาสัมผัสสุนทรีภาพ ซาบซึ้งในมรรพจน์บทกวี และเพลิตเพลินตามท่วงทำนองของถ้อยภาษาที่สละสลวย เป็น “ธรรมธารา” เรียบไหลไปชำระล้างมลทินออกจากจิต เกิดความสะอาดสุกใส และเป็น “ประทีปธรรม” ส่องทางสว่างใจจัดมานอวิชาแก่ผู้แสวงหาคานติโดยพลัน.

พระคันธสาราภิวังค์

๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๑

(๗)

บรรพพจน์

พระธรรมคำสอนที่พระพุทธองค์ทรงแสดง นับแต่ครั้งพุทธกาลกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ ยังคงร่วมสมัยเป็น “ธรรมะคู่สังคม” ที่ให้ความสงบสุขร่มเย็นอยู่เสมอ และเป็น “ธรรมะคู่ขวัญ” ที่ควรครองใจอยู่ตลอด

“เสียงธรรมจากพระโอษฐ์” ๑๐๘ คาถา อมตพจนานาจากพระไตรปิฎก แม้มิใช่ “ธรรมะอินเทอร์เน็ต” หรือ “ธรรมะออนไลน์” แต่ก็ เป็น “ธรรมะสายตรง” (ต่อสายตรงถึงหอไตร) ซึ่งมาจากพระพุทธเจ้าตรงๆ โดยข้าพเจ้าสืบค้นจากพระไตรปิฎกบาลีฉบับสยามรัฐเริ่มแต่เล่มที่ ๔ เปิดพระไตรปิฎกฉบับคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (ฉบับซีดีรอม) นำเอาบทพระคาถาและความไทยมาปรับเปลี่ยน พร้อมแต่งเป็นกลอนแปดสุภาพ

เมื่อปรับเปลี่ยนและแต่งเป็นกลอนแปดสุภาพเสร็จเรียบร้อยแล้ว ข้าพเจ้าคิดจะต่อยอดด้วยการอธิบายความ แต่ก็รู้สึกหนักอกหนักใจยิ่ง เพราะพุทธวจนะนั้นๆ ล้วนชัดเจนอยู่ในตัว เรียกว่าสมบูรณ์ด้วยเนื้อหาสาระ (อรรถ) และสละสลวยด้วยอักขรภาษา (พยัญชนะ) ซึ่งไม่ควรเพิ่มอีกและนำออกเลย ครั้นจะไม่อธิบายก็เกรงว่าคนนอกครัวกำแพงวัดจะอ่านยาก หากอธิบายแบบผสมกลมกลืนโดยยัดโยงอยู่กับพุทธวจนะคุณความดีให้ออกนอกประเด็นก็ไม่น่าจะเป็นไร ข้าพเจ้าจึงตัดสินใจอธิบาย และแล้วการอธิบายของข้าพเจ้าก็สำเร็จอยู่ในรูป “เขียนตามคีย์” หากท่านผู้อ่านอ่านบทพระคาถาความแปล กลอนแปดสุภาพ และความขยายแล้ว ย้อนขึ้นอ่านบท

พระคาถา ความแปล กลอนแปดสุภาพอีกที พิจารณาลักษณะจะ
รู้ว่า ข้าพเจ้าเขียนอยู่ในความไม่ออกนอกประเด็น

ข้าพเจ้าเลือกอธิบายแบบเขียนตามคีย์ก็จริง แต่บางครั้งบาง
บทก็อดที่จะเร่งคีย์ให้แรงขึ้นไม่ได้ “ให้ยาแรง” เจริญพรขอ “ลง
เสัธรรม” ตอกเสาเข็มหนักๆ จึกๆ เจ็บๆ หน่อย ไม่รู้ว่างานนี้
“พระกรรมฐานกลางกรุง” จะได้ฉายา “พระปากกรรไกร” หรือ
เปล่า แต่ถ้าสามารถตัดวัชพืชความชั่วร้ายขาด พาเดินออกจากดง
ความมืดสำเร็จ ประทีปธรรมพลันสว่างขึ้นกลางใจคนอ่าน “ซาโตริ”
(ได้ดวงตาเห็นธรรม) ข้าพเจ้าก็เต็มใจรับฉายานั้น (กรรไกรปากคม
ฉับๆ) ยุคสมัยนี้ก้อนมะเร็งเนื้อร้ายเคลื่อนเมือง จะปล่อยให้มัน
ลุกลามต่อหรือไร ผ่าตัดย่อมเจ็บ แต่แลกกับการเอาเนื้อร้ายออก
ย่อมใหม่ อย่างกล้วยๆ ถ้ายอมผ่าตัดเนื้อร้ายชนิดนี้แล้ว พระ
จะให้ยาเย็น ผิด “วัชชีนธรรมะ” ฟรี

นับแต่ข้าพเจ้าพลัดหลงเข้าวงการหยดน้ำหมึก เดินบนถนน
นักเขียนโดยมิได้ตั้งใจ งานเขียนเล่มนี้เป็นเล่มแรกที่ข้าพเจ้ารับ
หนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ เดลินิวส์ มาอ่าน (ปกติเป็นพระตกยุค “คน
นอกข่าว” โลว์เทคโนโลยีมากๆ) ทว่าข้าพเจ้ามิได้อ่านข่าว หากแต่
อ่านคำเอาความจับภาษา และอ่านเพื่อคลิกความคิดเท่านั้น แต่
ข้าพเจ้าก็รับรู้ข่าวคราวเหตุบ้านการเมืองอย่างหลีกเลียงไม่ได้ และ
ก็อดไม่ได้ที่จะนำเหตุบ้านการเมืองมาเขียนแทรกลงระหว่างบรรทัด
กลายเป็นหนังสือตัวอย่างในบางบท ถ้าถือเป็นเรื่องน่าตำหนิ พระไม่ควร
นำการเมืองมาเขียน ข้าพเจ้าก็ขอสารภาพว่า “อาตมภาพบกพร่อง
โดยสุจริต” ความจริง คนเราอยู่ร่วมยุคยากจะหลีกเลียงเหตุการณ์
ข้าพเจ้าเองก็อยากให้หนังสือเล่มนี้ร่วมบันทึกเหตุการณ์กลายๆ

เฉพาะช่วงปี ๒๕๕๑ นี้ ขอให้ถือว่าอ่าน “เรียงความการเมืองไทย”
สนุกๆ อย่างจริงจัง การเมืองเป็นเรื่องเล่นๆ เขาพากันเดินลงสนาม
เลือกตั้ง “เล่นการเมือง” มีใช้หรือ

นับเป็นพระมหากรุณาคุณของพระบรมศาสดาที่สุดจะประมาณ
พระพุทธองค์ทรงแสดงธรรมหมดจดแจ่มแจ้งชนิดมิให้อะไรตกหล่น
ละเมียดละไมกับการสั่งสอน เริ่มจากเรื่องเล็กๆ ไปหาเรื่องใหญ่ๆ
ตั้งแต่ปากท้องกระทั่งถึงบรมธรรม เรียกว่า “เรื่องจิบๆ ยันนิพพาน”
ด้วยเหตุนี้ ข้าพเจ้าจึงแบ่งเนื้อเรื่องออกเป็นสองภาค คือ ภาค
ธรรม ธรรมตรี-ธรรมเอก และ ภาคอภิธรรม อภิธรรมตรี-อภิธรรม
เอก โดยเฉพาะภาคอภิธรรม ถือเป็นอภิธรรมภาคพิเศษ “อภิธรรม
แพรวพราว” เรียนไม่ยากอย่างอภิธรรมภาคปกติ (หลักสูตรพม่า
เรียน ๗ ปี) เมื่อท่านผู้อ่านเริ่มอ่านภาคธรรมก็เท่ากับเริ่มเรียนใน
ระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา อ่านภาคอภิธรรมก็เท่ากับศึกษา
ในระดับอุดมศึกษา จัดเป็นหลักสูตรระยะสั้น เพียง ๗ วัน ๗ คืน
ภาคธรรมอ่าน ๓ วัน หยุดพัก ๑ วัน ภาคอภิธรรมอ่านอีก ๓ วัน
ก็จบ สำเร็จการศึกษารับปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิตด้วยตนเอง

ขอกราบขอบพระคุณท่านเจ้าคุณอาจารย์พระพรหมคุณาภรณ์
(ป. อ. ปยุตฺโต) แห่งวัดญาณเวศกวัน พระผู้เป็น “ประทีปส่อง
ไทย” เมตตาเขียนอนุโมทนาขณะอาพาธอยู่โรงพยาบาล ก่อให้เกิด
“ธรรมปิติ” ซาบซึ้งยิ่ง ท่านอาจารย์พระคันธสราภิวงศ์แห่งวัด
ท่ามะโอ “สำนักตักสิลาบาลีใหญ่” พระผู้ “เลิศทางบาลี” กรุณา
เขียนคำอนุโมทนาขณะศาสนกิจมาก เสมือนหลังรด “ธรรมโอทก”
ชุ่มชื่นใจ และขออนุโมทนาญาติโยมทุกคนที่ถวายอาหารให้ขบฉัน
ขณะเขียนงาน โดยเฉพาะคุณโยมอรรณณ แสงดารา พากเพียร

เดินทางไกลมาถวายอาหารประณีตประจำวันจันทร์ พุธ ศุกร์
ตั้งแต่ต้นมิเคยขาด โยมพี่มาลี ภูมะลิพันธุ์ ห่วงใยตลอด พร้อม
ทั้งอนุโมนาสำนักพิมพ์สร้างสรรค์บุ๊คส์ ซึ่งทำหน้าที่เสมือนเป็น
“บรรณทูต” สื่อสารหนังสืออย่างมีความหมาย คุณมณเฑียร
แก้วประพล เพียรบรรจง “รังสรรค์งานศิลป์” อย่างงามประณีต
ขออนุญคุศลจงเกิดแก่ญาติโยมทุกคนทั่วกัน

นานๆ พระกรรมฐานจึงจะมาปักกลดอยู่หน้าจอคอมพิวเตอร์
คีย์คำขยายความ “๑๐๘ วัน เพื่อ ๑๐๘ คาถา” สำเร็จเป็น “บท
ความ-บทธรรม” ที่ควรอ่าน ดังนั้น ท่านที่ถือหนังสือเล่มนี้อยู่ใน
มือ อย่ารีรอเลย เปิดออกอ่านเถิด เพียงไม่กี่บท หากท่านเกิดสติ
ตื่นตาสว่าง ชับสรีรยนต์ไปบนถนนชีวิต ไม่เผลอปล่อยให้ “ธรรมะ
หลับใน” ข้าพเจ้าก็สุขใจยิ่งแล้ว.

เจริญธรรมอำนวยพร

พระมหาอุเทน ปัญญาปริทัศน์

ชนะสงคราม ' ๕๕๕

สารบัญ

โมทนียบรณ : พระพรหมคุณาภรณ์
อนุโมทนาวัจน : พระคันธสราภิวังค์
บุรพพจน์ : พระมหาอุเทน ปัญญาปริทัตต์

ภาคธรรม

ธรรมตรี - ธรรมเอก

● บุญคู่คุณวัฒนา	๑
● ทำบุญ : เก็บแต้มความสุข	๓
● โภคทรัพย์กับสัตบุรุษ	๑๓
● แสงเทียนสว่างตา - แสงธรรมสว่างใจ	๒๕
● รักเธอมิเสื่อมอดทน	๓๕
● ฝึกตน : ปลุกต้นโพธิ์ทอง	๔๗
● กรรมดี - กรรมชั่ว	๕๗
● กรรมชั่วก่อกองเพลิง	๖๗
● แก้กรรมไม่ทำชั่ว	๗๕
● ครองธรรม ขึ้นยศ	๘๕
● มองเพื่อนรู้เรื่องคบ	๙๕
● แต่...ท่านบัณฑิตเทียม	๑๐๓
● โง่ : ตัวโตโคถึก	๑๑๕
● ฉลาดสรรสาระ	๑๒๕
เชิงอรรถ	๑๓๕

ภาคอภิธรรม

อภิธรรมตรัย - อภิธรรมเอก

- โกหก : ลอยลำนรก
- ลตวิจารณ์ เร่งวิจัย
- เรียนวิชา “พุทธจิตวิทยา”
- เพียงพอ - พอเพียง
- หยุดคิดบัญชีแค่นั้น
- ถอนตัวกว้าง
- โกรธ : มะเร็งอารมณ์
- ตัณหา : ทำป่อยทุกข์ ลอยแพกาม
- เกียจคร้าน : รอวันเรือล่ม
- เพียร : ฝ่าวงล้อมทุกข์
- ประมาท : มัจจุราชมืดหัว
- แต่...เธอผู้ตื่นตาใส
- สวัสดิ์ความตาย : ปลงปล่อยวาง
- อ้าไม่อ้าลัย

เชิงอรรถ

บรรณานุกรม

ประวัติผู้เขียน

๑๔๓

๑๔๕

๑๕๕

๑๖๓

๑๗๓

๑๘๑

๑๙๑

๑๙๙

๒๐๙

๒๒๑

๒๒๙

๒๓๗

๒๔๙

๒๕๙

๒๖๙

๒๗/๖

๒๘๐

๒๘๑

(୧୧)

ภาคธรรม
ธรรมตรี - ธรรมเอก

บุญคู่คุณวัฒนา

๑.

ททโต บุญถนอม ปวทุตติ
สยมโต เวรํ น วียติ
กุลโล ว ชหติ ปาปกํ
ราคโธสโมหุขยา นิพพุโต ฯ

ที่. ม. ๑๐/๑๒๗/๑๕๗

บุญเจริญแก่ผู้ให้
เวรไม่ก่อแก่ผู้สำรวม
คนฉลาดละกรรมชั่ว
เขาดับแล้ว เพราะสิ้นราคะ โทสะ โมหะ.

กุศลผลบุญช่วยอุ้นเอื้อ	ตามก่อเกื้อแก่ผู้ให้ไม่หวังผล
ผลเยี่ยมบานอยู่ภายในดวงกมล	พาผ่านพ้นทุกข์ภัยในทุกทาง
เวรระงับดับลงอย่าสงสัย	หากจิตไม่เกาะเกี่ยวเที่ยวบาดหมาง
บาปอกุศลนิดหน่อยก็ปล่อยวาง	ย่อมเรีสร้างจากกิเลสหมดสภาพภัย ฯ

“บุญกุศล” หรือ “คุณงามความดี” จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อจิตกอบปร
ด้วยกุศล เรียกว่า “กุศลจิต” ซึ่งคิดในทางดีงาม ปราศจากความ
ขุ่นมัวหรือความขัดแย้ง ก่อนออกไปสู่การกระทำ (ให้ทาน รักษาศีล
เจริญภาวนา) กุศลจิตคิดในทางดีงาม ประกอบกับได้รับการตอบ
สนองด้วยการกระทำอย่างนี้ จะก่อให้เกิดความโสมนัสเบิกบาน
เหมือนต้นไม้ได้รับน้ำชลมรดกที่ชุ่มชื้น จิตเปรียบเป็นต้นไม้ บุญกุศล
เปรียบเป็นน้ำมาช่วยหล่อเลี้ยงให้เจริญงอกงาม จิตที่ขาดบุญกุศลจะ
เหี่ยวเหี่ยว เหมือนต้นไม้ขาดน้ำเหี่ยวเฉา ต้นไม้ที่ได้รับการรดน้ำสม่ำเสมอ
จะค่อยๆ หยั่งรากเติบโตแตกกิ่งก้านสาขา กระทั่งแข็งแรงยืนต้น
ตระหง่าน แม้มลมพายุจะพัดโหมกระหน่ำ ก็ยากจะรื้อถอน จิตที่ได้
รับการสั่งสมบุญกุศลอยู่เนืองๆ ก็เช่นเดียวกัน ค่อยๆ เจริญงอกงาม
กระทั่งกลายเป็นดวงจิตที่เข้มแข็ง แม้เวรภัยรุมล้อมประชิดก็ยาก
จะแผ้วพาน “บุญบัตริ่งควาน” ช่วยกำจัดเสนียดจัญไร แรงอะไรก็ไม่สู้
แรงกรรม พลังอะไรก็ไม่สู้พลังบุญ ซึ่งพาพ้นวิฤตติทุกอย่าง ยิ่ง
กว่านั้น บุญจะกลายเป็นสะพานเชื่อมเข้าสู่ความรุ่งโรจน์ และสิ้นสุด
ลงที่ “แดนดับทุกข์” ด้วยเหตุนี้ คนฉลาดจึงเลิก “ซุดบ่อบาป” หันมา
“ก่อกำแพงบุญ” หมั่นสั่งสม พร้อมก้าวอย่างอยู่บนเส้นทางกุศลเสมอ
เพราะเขารู้ว่าการสั่งกตอยู่ใน “ค่ายบุญ” ย่อมโสมนัสขึ้นบานตลอด

๒.

อมิตถเวธ กลยาณ
ปาปา จิตต์ นีวารเย
ทนต์ หิ กรโต ปุณณ
ปาปสุมิ รมติ มโน ฯ

พ. ศ. ๒๕๕/๑๙/๓๐

พึงรีบทำความดี
ห้ามจิตจากความชั่ว
เพราะเมื่อทำบุญเข้าไป
ใจย่อมยินดีในบาป.

บุญคุณงามความดีเริ่มที่จิต	หากเกิดคิดจะทำอย่าหวั่นไหว
รีบชวนชวายขณะนั้นในทันใด	ก่อนจิตใจเตี้ยดฉันท์เปลี่ยนผันแปร
เมื่อทำบุญล่วงกาลเนิ่นนานนัก	จิตก็จกตกต่ำเดี่ยวยำแย
ยินดีในบาปเขี้ยวเลิกละเลี้ยวแล	ยากจะแก้กลับล้ามาทำดี ฯ

ภายในใจของมนุษย์เป็นประหนึ่งสนามชิงชัยระหว่างกุศลจิตกับอกุศลจิต ซึ่งสู้รบกันอยู่เสมอ ทว่าชัยชนะมักตกเป็นของฝ่ายอกุศลจิตมากกว่าฝ่ายกุศลจิต ทั้งนี้ เพราะจิตมนุษย์โน้มเอียงไปในทางอกุศลได้ง่าย (คิดร้ายมากกว่าคิดดี) โดยเฉพาะคนที่สั่งสมบาปอกุศลไว้มาก ยากที่กุศลจิตจะเกิดขึ้น แม้เรื่องดีก็คิดเป็นเรื่องร้าย มองในแง่ลบ ดุริ ภายในบ้านของเขาเลี้ยงสุนัขดำไว้หลายตัวนับเป็นสิบๆ เลี้ยงสุนัขขาวไว้เพียงแค่สองสามตัว เปิดประตูบ้านที่ไร สุนัขดำก็กระโดดออกก่อนทุกที มีหน้าซำยังปล่อยให้มันเหียวไปเห่าไล่กัดคนอื่น “โฮ่งแฮะ” นานที่ปีหนสุนัขขาวสักตัวหนึ่งจึงจะกระโดดออกมาสำหรับบ้านของคนประเภทนี้สุนัขขาวหลุดออกมาถือว่าน่าอัศจรรย์ จะเป็นใครก็ตาม ขณะที่จิตเกิดกุศลหรือกอบปรด้วยกุศลต้องถือเป็น “โอกาสทอง” ที่ไม่ควรปล่อยให้ผ่านไปเฉยๆ เมื่อโอกาสทองมาถึงก็อย่าทำเป็นทองไม่รู้ร้อน หยุด “ดื่มชาเย็น” รีบชวนขายกระทำคุณงามความดีทันที มิฉะนั้น อกุศลจิตจะได้ช่องแทรกเข้าขัดขวาง เหนียวรั้งเกิดความลังเล ศรัทธาแรงกล้าก็ค่อยๆ ลดความแรงลง เดิมทีที่คิดจะทำมากก็คิดทำน้อย และที่คิดจะทำน้อยก็ไม่ทำเลย ซ้ำร้ายกลับคิดไปในทางอกุศล น้ำขึ้นไม่รีบตัก มาตักขณะน้ำงวดลงแล้ว คงได้แต่น้ำขุ่น มิได้น้ำใส ยิ่งแย่กว่านั้นคือ ได้ “โคลนตม” กลับบ้านไป

๓.

บุญญเจ ปุริโส กยิรา
กยิราเถน ปุณปฺปนํ
ตมฺหิ จนฺทํ กยิราถ
สุโข บุญญสฺส อจฺจโย ฯ

พ. ฐ. ๒๕/๑๙/๓๐

หากพึงทำบุญ
ก็พึงทำบ่อยๆ
ทำความพอใจในบุญนั้น
เพราะการสั่งสมบุญ
นำความสุขมาให้.

บุญกุศลเสริมราศีดูดีนัก	จงพิทักษ์รักษาอย่าเสื่อมสูญ
หมั่นเพียรทำบ่อยบ่อยค่อยเพิ่มพูน	ทวีคุณกอบปรกเพื่อหนุนนำ
การสั่งสมบุญกุศลผลเป็นสุข	ผ่อนคลายทุกข์เศร้าหมองหน้าผ่องข้า
ปลุกนิลยไฟบุญเป็นประจำ	จะสุขล้ำล้ำราญเบิกบานใจ ฯ

“บุญกุศล” มองในมุมพลังงานก็ควรเป็นพลังงานบริสุทธิ์ ปลอดภัย ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้กาย วาจา แสดงออกในทางดีงาม หรือสร้างสรรค์ แท้ที่จริงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นั้นเกิดจากจิตที่ ผ่องใส ปลอดภัย มิใช่เกิดจากจิตที่เศร้าหมอง ขุ่นมัว ขณะจิต เกิดความเศร้าหมอง ขุ่นมัว ยากจะเกิดความคิดสร้างสรรค์ เหมือน พื้นที่ที่ถูกปกคลุมด้วยหมอกหนาที่บดบังไม่เห็นทางเดิน หากเราต้องการ เกิดความคิดสร้างสรรค์ที่ดีงามก็ควรหมั่นให้จิตได้รับพลังงานบริสุทธิ์ คือบุญกุศลนี้อยู่บ่อยๆ ทั้งนี้ เพื่อเกิด “บุญรังสรรค์” นั้นเอง ร่างกายมนุษย์ต้องการข้าวปลามาเป็นอาหารช่วยหล่อเลี้ยง เพื่อมิให้ ชubbผอม สมองมนุษย์ต้องการความรู้ วิชาการ ข้อมูล ข่าวสาร มา เป็นอาหารช่วยขบคิด เพื่อมิให้สมองฝ่อ ส่วนจิตใจมนุษย์ละ ต้องการ อะไรมาเป็นอาหาร ขอบอกว่าต้องการ “บุญกุศล” มาเป็นอาหารช่วย หล่อเลี้ยง เพื่อมิให้ห่อเหี่ยว วันๆ เราคอยเติมอาหารกายให้อาหาร สมอง แต่ละเลยอาหารใจ ไม่ยอมไปมหาสู่ “คุณบุญเลี้ยง” จิตใจ จึงห่อเหี่ยวขาดความชุ่มชื้น เราคงไม่ปล่อยให้จิตใจขาดอาหารใช้ไหม ถ้าเช่นนั้นเรามาช่วย “พลิกฟื้นผืนนาบุญ” ให้งอกงาม สานสัมพันธ์ “ต่อสายบุญ” กันดีกว่า เราจะหมั่นทำบุญเพิ่มอาหารใจวันละนิดอยู่ เองๆ ด้วยเชื่อว่า เมื่อใจอัมบุญจะอัมนาน เหมือนอัมทิพย์

๔.

อุปนิสัย ชีวิตมปฺปมายุ์
ชรูปนิตสฺส น สนฺติ ตาณา
เอตํ ภยํ มรณํ เปกฺขมาโน
ปฺญณานิ กยิราถ สุขาวหาณี ฯ

อภ. ตี. ๒๐/๔๓๓/๑๔๘

ชีวิตถูกชรานำเข้าไปหาความมีอายุสั้น
ผู้ที่ถูกชรานำเข้าไปย่อมไม่มีที่ต้านทาน
เมื่อบุคคลเล็งเห็นภัยในความตายนี้
ควรทำบุญทั้งหลายซึ่งนำความสุขมาให้.

เมื่อคราวแก่คร่ำคร่าหน้าเหี่ย	ชีวิตอยู่อีกไม่นานก็ผ่านพ้น
ใกล้ความตายทุกขณะยากประกัน	จะเหลียวหันมองหาคำสั่งใด
เพื่อมาช่วยต้านทานห้ามหาญหัก	คอยปกป้องคุ้มครองให้
แคล้วคลาดปราศจากมรณภัย	รู้ใช้ใหม่ว่าควรทำบำเพ็ญบุญ ฯ

ชีวิตเราทุกคนดำเนินไปเรื่อยๆ จากปฐมวัยเข้าสู่มัชฌิมวัย จากมัชฌิมวัยเข้าสู่ปัจฉิมวัย ในที่สุดก็ดับสิ้น เหมือนดวงอาทิตย์ ขึ้นในยามเช้า ส่องแสงเจิดจ้าในยามเที่ยง คล้อยลงต่ำในยามเย็น และลับขอบฟ้าในที่สุด เป้าหมายชีวิตของแต่ละคนอาจจะแตกต่างกัน แต่จุดหมายปลายทางชีวิตของแต่ละคนเหมือนกัน นั่นคือความตาย “สุสานแห่งความตาย” รออยู่ แม้ความตายจะเป็นจุดหมายปลายทาง ของทุกชีวิต มันคือมรณภัยที่ใครๆ ไม่อาจต่อกร ทว่าความตายก็ มิใช่จุดสิ้นสุด มันเป็นเพียงจุดเปลี่ยน เปลี่ยนไปเริ่มต้นใหม่ในภพภูมิ ต่อไป เหมือนดวงอาทิตย์กลับมาปรากฏในยามเช้าของวันใหม่อีกครั้ง ความตายเพียงมาปิดฉากชีวิตในช่วงเวลาหนึ่ง ก่อนไปเปิดฉากใน ภพภูมิใหม่ ความตายจึงมิใช่สิ่งที่น่ากลัว แต่สิ่งที่น่ากลัวคือแรงส่ง ไปยังภพภูมิใหม่นั้นต่างหาก คืออะไร บุญหรือบาป แน่แน่นอนว่า บุญ ส่งไปยังสุคติภูมิ บาปส่งไปยังทุคติภูมิ เส้นทางสู่สุคติภูมิกำหนด ด้วยบุญ เส้นทางสู่ทุคติภูมิกำหนดด้วยบาป เรารู้อย่างนี้แล้ว ก่อน ที่ความตายจะมาปิดฉากชีวิตควรทำบุญหรือบาป บุญเป็นเสบียง เดินทางสู่ปรโลก ซึ่งสั่งสมไว้ได้เฉพาะช่วงดำรงชีวิตอยู่เท่านั้น ลั้นชีวิต ก็หมดสิทธิ์ทันที จะบอกว่าความตายไม่น่ากลัว ความจริงก็น่ากลัว อยู่เหมือนกัน ตรงที่มันไม่ยอมส่งสัญญาณว่าจะมาวันเวลาใด

ทำบุญ: เก็บแต้มความสุข

๕.

อนุพุเพน เมธาวิ
โถก โถก ขณ ขณ
กมฺมาโร รชตสเสว
นิทุธเม มลฺมตฺตโน ฯ

พ. ๖. ๒๕/๒๘/๔๗

นักปราชญ์ทำกุศลทีละน้อยอยู่ทุกขณะ
ขจัดมลทินของตนออกได้โดยลำดับ
เหมือนช่างทองขจัดมลทินของทองออก.

บุญกุศลเล็กน้อยค่อยสั่งสม	ปราชญ์ชื่นชมเป็นนิจจิตสุขี
ทุกขณะหมั่นกระทำแต่กรรมดี	มลทินมีขจัดออกนอกจากตน
เหมือนช่างทองทำงานงามวิจิตร	ค่อยก่อปรกิจดีหนอพอเกิดผล
กำจัดสิ่งชั่วหมองมองหมดมล	ทองเปล่งล้นเหลืออร่ามงามจับตา ฯ

ผ้าขาวเปื้อนคราบสกปรก เราก็นำไปซักล้างออกด้วยผงซักฟอก และน้ำให้กลับมาขาวสะอาดดังเดิม แต่ที่จริงจิตคงธรรมชาติความเป็น ประภัสสรสุกสว่างใส ซึ่งเปรียบเป็นผ้าขาวนั้น แต่กลับต้องเศร้าหมอง เพราะมลทินต่างๆ เช่น ความริษยา ความตระหนี่ มาเกาะจับ เรา สามารถนำผ้าขาวเปื้อนคราบสกปรกมาซักล้างด้วยผงซักฟอกและน้ำ แต่เราไม่สามารถถอดจิตออกมาซักล้างด้วยผงซักฟอกและน้ำได้เลย อะไรเล่าจะช่วยชำระล้างออกไป หากมิใช่บุญกุศล เพราะบุญกุศล เป็นธรรมชาติชำระล้างโดยเฉพาะ ดังรูปวิเคราะหว่า “ปุณาตติ ปุณญ์ ธรรมชาติที่ชำระให้สะอาด ชื่อว่า บุญ” บุญกุศลจึงเปรียบเป็นผง ซักฟอกและน้ำที่ช่วยชำระล้างมลทินออกจากจิตใจให้กลับมาสุกสว่างใส ดังเดิม ผ้าขาวนำมาซักล้างด้วยผงซักฟอกและน้ำเพียงครั้งสองครั้ง ก็สะอาด แต่จิตใจชำระล้างด้วยบุญกุศลเพียงครั้งสองครั้งจะสะอาด ไม่ได้ ทั้งนี้ เพราะมลทินมันเกาะจับอย่างแน่นหนา ไม่เฉพาะเพียง ชาตินี้ ยังสืบเนื่องมาแต่ชาติก่อนๆ นับพัน ดุริ คนบางคนตระหนี่ ถิ่นเหนียวยิ่งกว่าลวดสลิง จู่ๆ จะชำระออกอย่างง่ายดาย ย่อมเป็นไปได้ จึงต้องอาศัยความขยันหมั่นเพียรทำบุญกุศลบ่อยๆ ค่อยๆ ชำระล้างออกไป ขอให้ใส่ใจกับการสั่งสมบุญกุศลขจัดมลทินออกเถิด ความปลอดโปร่งสุกสว่างใสรอท่านอยู่เสมอ

๖.

อิธ โมทติ เปจจ โมทติ
กตปุณโณ อุกยตุถ โมทติ
โส โมทติ โส ปโมทติ
ทิสฺวา กมฺมวิสุทฺธิมตฺตโน ฯ

พ. ศ. ๒๕/๑๑/๑๗

คนทำบุญไว้บ้านทั้งในโลกนี้
บ้านทั้งในโลกหน้า บ้านทั้งในโลกทั้งสอง
คนทำบุญนั้นมองเห็นกรรมบริสุทธิ์ของตน
บ้านทั้งเบิกบานอย่างยิ่ง.

คนที่สั่งสมบุญสุนทรกุศล	สุขมากล้นบ้านทั้งรื่นเริงว่า
อยู่โลกนี้ทุกยามงามโสภา	อยู่โลกหน้ารื่นสุดชื่นบาน
คนทำบุญยื้มย่องหน้าผ่องใส	อยู่ที่ใดก็ปรีดีเปรมเกษมศานต์
มองเห็นความผุดผ่องครองดวงมาน	ปิติชานสุขสมอารมณ์เย็น ฯ

ตุ้มเปิดฝารองรับน้ำที่หยดลง แม้ไม่มาก แต่หากหยาดหยด
อยู่เรื่อยๆ ทีละหยดสองหยด ในที่สุดตุ้มก็เต็มด้วยน้ำ คนที่สั่งสม
บุญกุศลก็เช่นเดียวกัน แม้ไม่มาก แต่หากสั่งสมอยู่บ่อยๆ ทีละเล็ก
ละน้อย ในที่สุดก็เต็มด้วยบุญกุศล คนที่เต็มด้วยบุญกุศลเช่นนี้
แหละควรเรียกชื่อว่า “บุญโต” “บุญเต็ม” นายบุญโตแต่งงานกับนาง
บุญเต็ม เขาและเธอจะอยู่ ณ ที่ใดก็อยู่อย่างเบิกบาน เพราะน้ำคือ
บุญกุศลคอยหล่อเลี้ยงจิตใจของเขาและเธอให้ชุ่มชื้นอยู่เสมอ และ
จิตของคนที่เต็มด้วยบุญกุศลเช่นนี้แหละก็ควรเรียกชื่อว่า “หลิตจิต
จิตเบิกบาน” เหมือนดอกบัวที่แย้มบาน ส่งผลทำให้มองโลกเป็นสี
ชมพู อยู่อย่างบันเทิงรื่นรมย์ ส่วนคนที่ปิดกั้นบุญกุศลไม่ยอมสั่งสม
เลย ก็ไม่ต่างจากตุ้มปิดฝา นอกจากน้ำจะไม่หยดลงแล้ว น้ำภายใน
ตุ้มนั้นก็ค่อยๆ ระเหยจนหมดสิ้น “บุญกุศลเหือดหาย” นายบุญหาย
แต่งงานกับนางบุญแห้ง เขาและเธอจะอยู่ ณ ที่ใดก็อยู่อย่างหดหู่
จิตใจห่อเหี่ยว ซบเซา มองโลกเป็นสีเศร้า เรื่องนี้มันซับซ้อนโดยนัย
คนอยู่ในโลกนี้เป็นอย่างไร ไปอยู่ในโลกหน้าก็ต้องเป็นอย่างนั้น คน
อยู่ไม่มีความสุขในโลกนี้ ก็อย่าหวังว่าจะอยู่เป็นสุขในโลกหน้า เราทุกคน
ล้วนอยากอยู่เป็นสุขบนทั้งในโลกนี้และโลกหน้าใช่ไหม ถ้าเช่นนั้น
อย่ารอช้า รีบทำความรู้จักนายบุญโตกับนางบุญเต็มเร็วๆ

๓).

มตตาสุขปริจจาคา
ปสฺสเส เจ วิปุลํ สุขํ
จเช มตตาสุขํ อีโร
สมปสฺสํ วิปุลํ สุขํ ฯ

พ. ๖. ๒๕/๓๑/๕๓

หากมองเห็นความสุขไพบูรณ์
เพราะสละความสุขพอประมาณ
ปราชญ์มองเห็นความสุขไพบูรณ์
ก็ควรสละความสุขพอประมาณนั้นเสีย.

หากเห็นสุขกว้างใหญ่ไพบูรณ์ยิ่ง เป็นสุขจริงกว่าสุขใดอยู่ในหล้า
สุขเพียงพอประมาณผ่านเข้ามา มองเห็นว่าเล็กน้อยควรปล่อยไป
สุขแม้เพียงเล็กน้อยปล่อยไปเถิด เพราะไม่เกิดคุณค่าในคราไหน
ยอมสละเรศร้างเหินห่างไกล ควรยึดไว้แต่สุขยิ่งที่จริงเทียว ฯ

แขกมาเคาะประตูเยี่ยม เราผู้เป็นเจ้าของบ้านทราบว่ แขกคนนั้นอัยยาศัยทรม ก็ไม่ยักเปิดประตูต้อนรับ แต่หากทราบว่ แขกคนนั้นอัยยาศัยงาม ก็ยักเปิดประตูต้อนรับ เช่นเดียวกัน เราไม่ยินดีเปิดประตูต้อนรับแขกคือความทุกข์ ยินดีเปิดประตูต้อนรับเฉพาะแขกคือความสุข ความสุขแม้จะน้อยหรือมากทุกคนไม่ปฏิเสธ ทว่าเรื่องความสุขนี้ก็น่าพิจารณา เราไม่ควรเปิดประตูต้อนรับความสุขทุกอย่าง มิฉะนั้นจะกลายเป็นคนเห็นแก่ตัวอย่างร้ายกาจ เช่น ความสุขบนความทุกข์ความเดือดร้อนของคนอื่น ความสุขเกิดจากการเบียดเบียนคนอื่น ทำนองทำนาบนหลังคน ความสุขอย่างนี้ต้องปฏิเสธยิ่งกว่านั้น หากทราบว่ ความสุขส่วนตนเล็กน้อย เมื่อเทียบกับความสุขของคนส่วนมาก ทำนองประโยชน์ส่วนตนน้อย เมื่อเทียบกับประโยชน์ส่วนรวมมาก “อดคนหนึ่งเพื่อคนมากมายอิม” ก็สมควรสละความสุขเพียงเล็กน้อยนั้นเสีย คนที่เห็นแก่ความสุขส่วนตนเล็กๆ น้อยๆ คือคนใจแคบ คนที่สละความสุขส่วนตนเล็กๆ น้อยๆ เพราะเห็นแก่ความสุขส่วนรวมมาก คือคนใจกว้าง ความจริง “ความยิ่งใหญ่” มิได้เริ่มต้นจากภายนอก หากแต่เริ่มต้นจากภายใน คือ “ใจกว้าง” ประวัติศาสตร์บอกเราว่า คนยิ่งใหญ่มิใช่คนใจแคบ เห็นแก่ความสุขส่วนตนเล็กๆ น้อยๆ เลย ล้วนแต่สละทั้งสิ้น

๓.

มณฑปท่ายี่ ลมเต มณฑป
อคคัสส ทาตา ลมเต ปุณคัม
วรสส ทาตา วรลภาวี่ จ โหติ
เสฏฐนทโท เสฏฐมุเปติ จานํ ฯ

อญ. ป. ๒๒/๔๔/๕๖

ผู้ให้ของที่พอใจ ย่อมได้ของที่พอใจ
ผู้ให้ของที่เลิศ ย่อมได้ของที่เลิศ
ผู้ให้ของที่ดี ย่อมได้ของที่ดี
และผู้ให้ของที่ประเสริฐ
ก็ย่อมเข้าถึงสถานที่ประเสริฐ.

เมื่อให้ของดีมีค่าน่าชมชื่น	คนก็ตื่นตาจับไม่พลักไล่
ย่อมได้ของดีตอบน่าชอบใจ	งามวิไลสมตามคุณความดี
เมื่อให้ของล้ำเลิศประเสริฐนัก	คนก็รักยกย่องว่าผ่องศรี
ย่อมได้ของอิมเอนน่าเปรมปรีดี	และถึงที่ประเสริฐเลิศกว่าใคร ฯ

สาวงามคู่กับดอกไม้สวย ชายหนุ่มที่อยากข้ามสะพานไปสานสัมพันธ์ต้องเริ่มที่ดอกไม้สวย ด้วยการส่งมอบให้เธอ “ของดีตั้งใจ” การส่งมอบสิ่งดีๆ คือจุดเริ่มต้นที่ดี สายสัมพันธ์ยิ่งยั่งยืนนาน เมื่อสานต่อถักทอกันด้วยสิ่งดีๆ ทว่าสายสัมพันธ์จะขาดสะบั้นลงทันที เมื่อสิ่งที่ส่งมอบให้ต่ำทราม ความจริงสิ่งดีๆ นั้น มีใช้เฉพาะวัตถุข้าวของอย่างเดียว ยังนับรวมการทำความดี พูดดีด้วย เส้นใยสายสัมพันธ์จึงจะเหนียวแน่น มิฉะนั้น สิ่งดีๆ อาจเป็นเพียงเครื่องปลอบใจ โถโกษคินทำนองตบหัวแล้วลูบหลัง อย่างไรก็ตาม สิ่งดีๆ ซึ่งเป็นวัตถุนอก แม้ไม่ล้ำค่าเหมือนกับเพชรพลอย แต่มันก็สื่อถึงจิตภายใน การคัดสรรสิ่งดีๆ ที่ประณีตจะเกิดขึ้นไม่ได้ หากจิตของผู้นั้นหยาบ เมื่อเริ่มต้นจากภายในคือจิต จิตก็พร้อมจะกลายเป็น “พลังดึงดูด” ให้ผู้ที่จิตใจดีงามพบแต่สิ่งดีๆ และได้รับแต่สิ่งดีๆ เสมอ มันคือนิยามตามธรรมชาติ “ดีดึงดูด” “ชั่วดึงดูดชั่ว” สุคติภูมิจะดึงดูดคนดีไปอยู่ด้วย ทุกคติภูมิจะดึงดูดคนชั่วไปอยู่ด้วย ดังนั้น จิตใจดีและส่งมอบสิ่งดีๆ จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการไปดี อยู่ในที่ดี และรับแต่สิ่งดีๆ ช่วงเวลาที่ผ่านมาเราอาจจะผิดพลาดต่อกัน โอโหสิ ปล่อยให้มันผ่านไป ได้ไหม ยังไม่สายเกินไป หากสิ่งดีๆ มีอยู่ ขอเพียงหยิบยื่นให้แก่กัน และกัน วันนี้ เรามาสูดลมหายใจดีๆ เข้าไปใหม่ เริ่มต้นด้วยจิตใจดีงาม

๙.

น เว กทริยา เทวโลกิ วชนุตติ
พาลา หเว นปปลัสนุตติ ทานํ
ธีโร จ ทานํ อโนมมทานโน
เตเนว โส โหติ สุขี ปรตถ ฯ

พ. ๖. ๒๕/๒๒/๓๘

คนตระหนี่ไปสู่เทวโลกไม่ได้
คนพาลไม่สรรเสริญทานเลย
ส่วนนักปราชญ์อนุมมทานาทาน
เพราะการอนุมมทานาทานนั่นเอง
ท่านจึงเป็นสุขอยู่ในโลกหน้า.

คนตระหนี่ถี่เหนียวหน่วงเหนี่ยวทรัพย์	ยากจะล้นสู่สวรรค์เมืองชั้นฟ้า
คนพาลมักติดใจในมัวนินทา	มุ่งกล่าวหาท่านนี้ไม่ดีเลย
ส่วนปราชญ์ทานมมทานเปเล่งสาธุ	มิได้ลูล่วงล้ำทำเปิดเผย
คอยบันเทิงเร็นอย่างชื่นเชย	สุขเสวยอยู่โลกหน้าอำภพพราย ฯ

มัจฉริยะความตระหนี่ มันเหมือนเชือกเหนียวผูกมัดจิตมิให้คิด
ในทางทาน เหมือนม่านหมอกที่บังสายตามิให้มองเห็นความดีของ
การให้ คำพูดว่า “คนโง่ให้ คนฉลาดรับ” จึงหลุดออกจากปาก ซึ่ง
สื่อถึงความเป็นมัจฉาวิจิติ คนประเภทนี้นอกจากจะหวงแหนทรัพย์ของ
ตนแล้ว ยังคิดหวงแหนทรัพย์แทนคนอื่น มองว่า “สูญเปล่า” เมื่อ
เห็นเขาทำทานด้วยจิตศรัทธา “อนุโมทนา มัย บุญสำเร็จด้วยการ
อนุโมทนา” จัดเป็น “บุญต้นทุนต่ำ” ลงทุนเพียงน้อยจิตพลอย
อนุโมทนายินดีเท่านั้นก็พลันสำเร็จ ดุสิ คิดไม่ได้ “บุญกินเปล่า” มา
เกยตื้นยังปิดหูปิดตาไม่รับ ช่างโง่เขลาแท้ สังคมแห่งการให้ไม่ยินดี
ต้อนรับคนมีตบอดแบบนี้ พิจารณาดูบ้าง ทานการให้ จาคะการเสีย
สละ ใช้จะเกิดขึ้นได้ง่ายๆ หากคนคนนั้นตระหนี่ถี่เหนียว แม้จะ
ร่ำรวยล้นฟ้าก็ตาม ความตระหนี่มันกลายเป็นปรการกั้นอย่างแน่นหนา
ถึงกับกล่าวกันว่า “ตันอุฐเข้าฐเข็ม ยังง่ายกว่าให้เศรษฐีทำทาน” การ
ที่คนคนหนึ่งทำทานหรือเสียสละจึงเท่ากับชนะความตระหนี่ จิต
อนุโมทนามิใช่เพียงพลอยยินดีกับทานของเขาเท่านั้น ยังพลอยยินดี
กับชัยชนะเหนือความตระหนี่ของเขาด้วย นี่แหละคือ “ดวงจิตที่
งดงาม” ไม่อยากจะได้ชื่อว่าเป็นคนฉลาดหรือ คิดเป็นอื่น
เลย จงอนุโมทนาสาธุเถิด ท่านมิได้สูญเสียอะไรเลย มีแต่ได้กับได้

โกศทรัพย์กับสัตว์บุรุษ

๑๐.

หิโต พหุณฺณํ ปฏิปชฺช โภเค
ตํ เทวตา รกฺขติ ฆมฺมคฺคตํ
พหุสฺสุตํ สีสฺวตฺตูปปนฺนํ
ฆมฺเม จิตฺ น วิชฺหาติ กิตฺติ ฯ

องฺ. ป/. ๒๒/๔๒/๕๑

สัตบุรุษครอบครองโภคทรัพย์
เพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่พหุชน
เทวดาย่อมรักษาเขาผู้ธรรมค้ำครอง
เป็นพหุสฺสุต สมบูรณ์ด้วยศีลและจริยาวัตร
เกียรติก็ไม่ละทิ้งเขาผู้ตั้งอยู่ในธรรม.

โภคทรัพย์มากมายหลากหลายสิ่ง	คนดีจริงปกป้องครอบครองอยู่
เพื่อประโยชน์สูงล้ำคอยค้ำชู	แก่พหุชนหญิงชายชาวประชา
เทวดาปกป้องค้ำครองเขา	ผู้ขัดเกลาศีลมั่นหมั่นรักษา
ทรงความรู้คู่ธรรมงามจรรยา	ย่อมเลิศล้ำเกริกก้องเกียรติคุณ ฯ

ทรัพย์คือ “เครื่องปลื้มใจ” ยึดตามความหมายนี้มันก็แค่เครื่องปลื้มใจอย่างหนึ่ง ซึ่งอยู่ในฐานะ “ค่าสมมติ” มนุษย์เพียงผลัดเปลี่ยนกันเข้ามาครอบครอง ทำนอง “สมบัติพลัดกันชม” ไม่มีอะไรมากไปกว่านั้น อย่างไรก็ตาม ทรัพย์ไม่สามารถก่อให้เกิดประโยชน์ด้วยตัวของมันเอง (เพชรพลอยเป็นเพียงก้อนดินก้อนหินในสายตาของไก่ สู้ข้าวเปลือกสักเมล็ดหนึ่งก็ไม่ได้) ขึ้นอยู่กับว่ามันตกอยู่ในมือของใครมากกว่า ตกอยู่ในมือของคนอหังการคับแคบ แม้มากมายก็ไม่ต่างจากน้ำเค็มเต็มทะเลตักอาบดื่มกินไม่ได้ ตกอยู่ในมือของคนอหังการกว้างใหญ่ แม้มันมากก็เปรียบเหมือนบ่อน้ำใสตักอาบดื่มกินได้ สำหรับสัตบุรุษมิได้ครอบครองทรัพย์เพื่อประโยชน์ตน หากแต่เพื่อประโยชน์ของผู้คนทั้งหลาย สัตบุรุษขุดบ่อน้ำไว้เพื่อให้ผู้คนมาตักอาบและดื่มกิน ช่างน่าอัศจรรย์จริง ยิ่งผู้คนตักอาบดื่มกินมากเท่าไร น้ำในบ่อก็ยิ่งซึมไหลออกมามากเท่านั้น ไม่เหือดแห้งเลย ทั้งนี้ เพราะอาณาภาพของอหังการกว้างใหญ่นั้นเอง ทรัพย์ไม่มีชีวิตจิตใจ แต่มันก็รู้ดีว่าเมื่อมาอยู่กับสัตบุรุษจะเกิดประโยชน์มหาศาล มิใช่ยิ่งให้ยิ่งหมด แต่ยิ่งให้ยิ่งมา อย่างมวกักเก็บไว้คนเดียว ใช้ให้เกิดประโยชน์บ้าง มันถูกต้องเค็มกลายเป็นเกลือหรือหมักจนขึ้นราจะว่าอย่างไร รู้ไหม เมื่อวันนั้นมาถึง ธนบัตรก็เป็นเพียงเศษกระดาษ

๑๑.

หนนุติ โภคา ทุมเมธ
โน เจ ปารคเวลีโน
โภคตณฺหาเย ทุมเมโธ
หนนุติ อญฺเฆว อตฺตโน ฯ

พ. ศ. ๒๕๕๓/๓๔/๖๓

โภคทรัพย์ฆ่าคนทรมบัญญัติ
แต่ไม่ฆ่าผู้แสวงหาฝั่ง
คนทรมบัญญัติฆ่าตน
เหมือนคนฆ่าคนอื่น
เหตุเพราะอยากได้โภคทรัพย์.

โภคทรัพย์ทั้งหลายทำร้ายฆ่า	คนบัญญัติตำทรมนำหยาบหยัน
แต่ผู้หาฝั่งอำไพไม่ฆ่าฟัน	ประหารหันเพียงคนทรมตามพันพัว
คนตำทรมบัญญัติฆ่าตนก่อน	ทำคนอื่นเดือดร้อนปลิ้นปล้อนทั่ว
เหตุเพราะโภคทรัพย์จับตามัว	เขาความชั่วนำทางอยากอย่างเดียว ฯ

แม้ทรัพย์จะอยู่ในฐานะ “ค่าสมมติ” ที่มนุษย์ตั้งขึ้นก็ตาม แต่
มันก็ทรงอำนาจไม่ธรรมดา “สายน้ำเปลี่ยนใจปลา เงินตราเปลี่ยนใจ
คน” คนที่หัวใจแข็งยังคงอเมื่อถูกจ้างด้วยเงิน ไม่ต่างจากเหล็กถูก
ไฟร้อนเผา อุณหภูมิหายลับเข้ากลีบเมฆ ดูเอาเถิด คนมาจากการ
ศึกษาสูงแท้ๆ เมื่อพัวพันกับเงินก็เกิดความทะยานอยาก ละโมบ
กอบโกยไม่รู้จักพอ พระทรงศีลแท้ๆ เมื่อยุ่งเกี่ยวกับเงินก็เกิดความ
เศร้าหมอง บางรูปเก็บสะสมไว้มากๆ ในที่สุดก็ร้อนอยู่ไม่ได้ ถูก
มันจุดคร่าออกจากผ้ากาสาวพัสตร์ ทุกครั้งที่เงินร้ายมนต์ไม่เคยพลาด
สักคนหนึ่งต้องถูกสะกดตกอยู่ในอำนาจของมัน และมันก็กลายเป็น
อสรพิษร้ายจนกัดให้ถึงแก่ความตาย ตายจากสังคมของสัตว์บุรุษ
ตายจากโลกของความดีงาม จึงควรตระหนักและระมัดระวัง วันๆ
อย่าครุ่นคิดแต่เรื่องเงิน นับแต่ตัวเลข มิฉะนั้น มันจะกลายเป็นตะปู
ตรึงจิตที่ยากจะถอน กลายเป็นบ่วงคล้องคอที่ยากจะถอด อย่างไรก็ตาม
เงินครอบงำนำไปสู่แดนประหารได้ก็เฉพาะคนที่มีดบอดับแสง
ปัญญา หลงแหวกว่ายอยู่ในทะเลตัณหา ส่วนคนที่พายเรือออกจาก
ทะเลตัณหามุ่งสู่ฝั่งพระนิพพาน มันไม่สามารถครอบงำไปได้เลย
ทั้งนี้ เพราะสายตาของเขาต่างจากสายตาของคนอื่นๆ มองว่า เงิน
ทองของนอกกาย^๒ เพชรพลอยเป็นเพียงก้อนดินก้อนหิน

๑๒.

เนสา สภา ยตุถ น สนฺติ สนฺโต
สนฺโต น เต เย น วทนต์ ธิมมํ
ราคณฺจ โทสณฺจ ปหาย โมหํ
ธิมมํ วทนต์ จ ภวนฺติ สนฺโต ฯ

ส. ส. ๑๕/๗๒๕/๒๗๐

ที่ใดไม่มีสัตบุรุษ ที่นั้นไม่ชื่อว่าสภา
คนเหล่าใดไม่กล่าวธรรม
คนเหล่านั้นไม่ชื่อว่าสัตบุรุษ
สัตบุรุษละราคะ โทสะ โมหะ
กล่าวธรรมอยู่.

ที่ใดว่างร้างไร้สัตบุรุษ	ผู้พิสุทธ์กล่าวธรรมอันล้ำค่า
ที่นั้นมองไม่เห็นเป็นสภา	จะเสาะหาสาระใดย่อมไม่มี
สัตบุรุษกล่าวธรรมขึ้นนำถูก	เพียรเพาะปลูกสรรค์สร้างทางสุชี
ละความโลภ โกรธ หลงคงความดี	ตามวิถีแห่งปราชญ์องอาจจริง ฯ

คูคลองที่อยู่ของน้ำยังคงใสสะอาด เมื่อน้ำใสรวมกันอยู่มาก
ทว่าคูคลองจะเริ่มสกปรกเน่าเหม็น เมื่อน้ำเสียไหลเข้ามารุกไล่ น้ำใส
ออกไป กระทั่งกลายเป็น “คลองน้ำครำ” “คลองน้ำเน่า” ในที่สุด
เปรียบเหมือนสภา สภายังคงเป็น “สภาสีขาว” เมื่อนักการเมืองน้ำใส
รวมกันอยู่มาก ทว่าสภายจะเริ่มเปลี่ยนเป็นสีเทา เมื่อนักการเมือง
น้ำเสียทยอยกันเดินเข้ามารุกไล่ นักการเมืองน้ำใสออกไป กระทั่งกลายเป็น
“สภาสีดำ” “สภาน้ำเน่า” ในที่สุด ความสำคัญของสภาอยู่ที่
“ถ้อยคำ” ของนักการเมืองว่าจะเป็ “ถ้อยธรรม” ที่ถูกต้อง เทียง
ตรง คงความเป็นจริงมากน้อยเพียงใด หากปราศจาก “ถ้อยธรรม”
สภาไม่อาจเป็นสภา ยิ่งถ้อยคำนั้นเป็นเพียงลมปาก เหมือนฉากหนึ่ง
ของละครที่เล่นให้ประชาชนดู สภา ก็กลายเป็น “สภาปาหี่” “สภา
ก้ามเลอ” อย่างไรก็ตาม สภาควรเป็นสถานที่ผู้รู้ปัญหาบ้านเมืองมา
ร่วมประชุมอภิปรายเพื่อประโยชน์ของประชาชน มิใช่เพื่อประโยชน์
ตนหรือเฉพาะคนบางกลุ่ม ขณะทำหน้าที่ประชุมอภิปรายกันอยู่นั้น
ควรวางความโลภ ความโกรธ ความหลงไว้ โดยเฉพาะ “ความโลภ”
ต้องแขวนมันไว้นอกประตูเลยทีเดียว ไม่นำมาแสดงความละโมภให้
ใครเห็น มิฉะนั้น สภาเป็นที่ประชุมปราชญ์ อาจเป็นที่ชุมนุมเปรต
เพราะต่างก็กระหายอยากยื้อแย่งผลประโยชน์กันอยู่

๑๓.

โอวเทยฺยานุสาเสยฺย
อสพฺภา จ นีวารเย
สํ ตํ หิ โส ปิโย โหติ
อสํ โหติ อปฺปิโย ฯ

พ. ศ. ๒๕๕๑/๑๒/๒๕

ควรแนะนำพร้าสอน
ห้ามจากกรรมของอัสตบุรุษ
คนนั้นเป็นที่รักของเหล่าสัตบุรุษ
แต่ไม่เป็นที่รักของพวกอัสตบุรุษ.

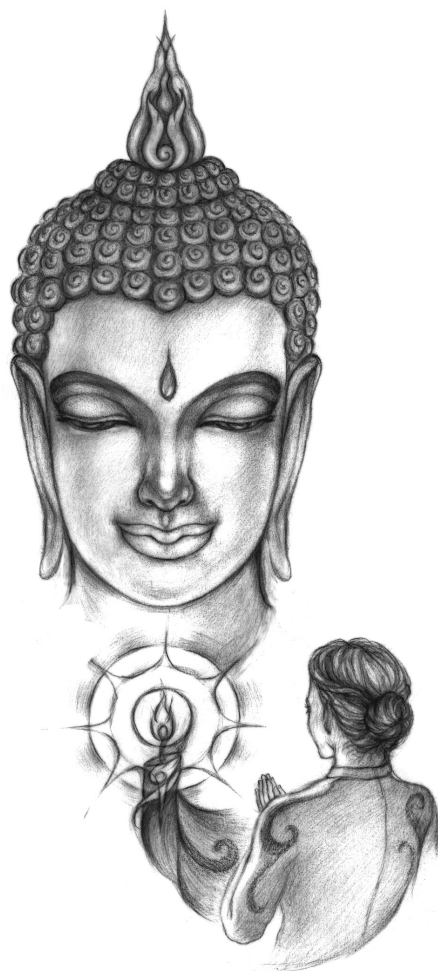
ฟังกล่าวย้าพร้าสอนในทางถูก	เพื่อเพาะปลูกความดีเป็นศรีศักดิ์
คนชั่วคอยห้ามปรามอย่าถามทัก	คนดีรักชื่นชมนิยมพลัน
คนนั้นไฉไลคนดีเป็นที่รัก	คนชั่วชักเคืองชุ่นมองหุนหัน
ไม่เคยชอบสัณนิทเพราะผิดกัน	ก็อย่าหวังหวาดกลัวคนชั่วเลย ฯ

“ถ้อยธรรม” แม้จะเป็นถ้อยคำที่ดีที่สุด เพราะมุ่ง “สารัตถะ” โดยถ่ายเดียว แต่ก็ไม่ใช่ที่พอใจของฝ่ายธรรม สำหรับฝ่ายธรรม ผู้ยืนอยู่คนละมุมกับธรรมะ เห็นธรรมะเป็นเส้นขนาน ถ้อยธรรมจะเป็นที่เลียดแทงใจ เหมือนเป็นหนามยอกอก อดทนฟังไม่ได้ หากขาดความกล้าหาญไว้วิญญานวีรชน เราคงไม่อาจพูดหรือแสดง เมื่อรู้ว่าฝ่ายธรรมครองที่นั่งมากกว่า แต่อย่างไรก็ตาม คนพาลซึ่งอยู่ในฝ่ายธรรมนั้น แม้จำนวนจะมากมายสักเพียงใด ท่านก็ไม่ถือเป็นประมาณ เพราะคำพูดของคนพาล ชมไม่เชื่อว่าชม ดีไม่เชื่อว่าดี ท่านถือบัณฑิตเป็นประมาณ แม้จำนวนจะน้อยก็ตาม เพราะคำพูดของบัณฑิต ชมเชื่อว่าชม ดีเชื่อว่าดี “ได้รับคำดีจากบัณฑิตดีกว่าได้รับคำชมจากคนพาล” ตั้งแต่ไหนแต่ไรมา บัณฑิตมองประโยชน์เป็นหลัก ความพอใจไม่พอใจเป็นรอง ไม่มัวพะเน้าพะนอเอาอกเอาใจกันอยู่ แม้รู้ว่าไม่ใช่ที่พอใจ เมื่อกาลที่ควรแก่การกล่าวมาถึง จะไม่รีรอ บัณฑิตแปลง “ถ้อยธรรม” ออกตัดทอนทันที ถ้อยธรรมที่ “ถูกต้อง” มักไม่เป็นที่ “ถูกใจ” ของคนพาล พวกเขาจะพากันโกรธเกลียดชัง ก็ไม่เป็นไร อย่างกลัว แสดงความกล้าหาญ “สวมิวิญญานวีรชน” กล่าวออกมาเถิด บัณฑิตท่านรอขึ้นชมอยู่ คนพาลกำลังถอดนอตเสาไฟฟ้าแรงสูง เห็นอยู่ดำต่ายยังปล่อยให้ทำตามความชอบใจอย่างนั้นรี

แสงเทียนสว่างตา-แสงธรรมสว่างใจ

๑๔.

ธมฺมํ จเร สฺวจริตํ
น นํ ทฺวํจริตํ จเร
ธมฺมจารี สฺขํ เสติ
อสุมํ โลเก ปรมฺหิ จ ฯ

พ. ศ. ๒๕๕๒/๒๒/๓๘

ควรประพฤติธรรมให้สุจริต
ไม่ควรประพฤติให้ทุจริต
ผู้ประพฤติธรรมสม่ำเสมอ
ย่อมอยู่เป็นสุขทั้งโลกนี้และโลกหน้า.

ประพฤติธรรมสำคัญมั่นสุจริต เพื่อให้จิตบริสุทธิ์ผุดผ่องผล
อย่าประพฤติทุจริตคิดพิกล หรือฉ้อฉลขึ้นมาฉ้อหน้าอาย
ประพฤติธรรมงดงามมีความสุข พันพองทุกข์พาลภัยห่างไกลหาย
ทั้งโลกนี้โลกหน้าอำภพรวย ความเลวร้ายหลบรีหลีกหนีไกล ฯ

ผ้าขาวสื่อถึงความบริสุทธิ์สะอาด ควรสวมใส่ ก่อนเดินอยู่บน
เส้นทางประเพณีปฏิบัติธรรม ผ้าขาวคือส่วนร่วมสำคัญที่ทำให้ผู้สวมใส่
ตระหนักว่า “ขณะนี้ตนเป็นผู้ปฏิบัติธรรมต้องสำรวมกิริยา” ทว่าผ้า
ขาวก็คลุมเฉพาะภายนอกทำให้ดูสะอาดตา แต่ไม่สามารถคลุมภายใน
ทำให้สะอาดจิต หากใจของผู้สวมใส่สกปรก แม้ที่จริงการเดินอยู่บน
เส้นทางธรรมมิได้เริ่มที่ “กายขาว” อย่างเดียว หากแต่เริ่มที่ “จิตขาว”
ด้วย นั่นคือ “ความสุจริต” มิฉะนั้น คำถามเชิงครหาว่า “สวมชุด
ขาวทำไมจิตใจสกปรก” จะตามมา ผู้ปฏิบัติธรรมซ่อนเร้นความ
ชั่วร้ายก็เท่ากับ “ซ่อนมีดอยู่ในฝืนผ้าธรรม” ซึ่งน่ากลัวกว่าคนที่สวม
ชุดดำเสียอีก เพราะไม่รู้ว่าจะถูกชักออกมาเชือดเฉือนเมื่อไร จิต
ดวงร้ายมันซ่อนลึก ผู้ปฏิบัติธรรมต้องหมั่นสำรวจและรีบสลัดทิ้ง
ก่อนจะถูกจุดดิ่งลงสู่หุบเหวหายนะ อย่างไรก็ตาม ธรรมควรประพฤติ
ด้วยความสุจริตเท่านั้น ประพฤติด้วยความทุจริตนิดเดียว แม้แต่
“คิดสร้างภาพ” ก็ไม่ได้ ทั้งนี้ เพราะจะไม่เกิดผลคือความบริสุทธิ์
เลย ธรรมที่ประพฤติด้วยความสุจริต จึงจะเกิดผลคือความบริสุทธิ์
ผุดผ่อง ธรรมย่อมเกิดความร่มเย็น นำสังคมแห่งความสงบสุขมา
ให้ คนที่กายขาว จิตขาว มือใส ใจสะอาด ประพฤติธรรมอยู่อย่าง
สม่ำเสมอ นี่แหละควรเลือกให้เป็นผู้ “ชักธงธรรมขึ้นสู่ยอดเสา”

๑๕.

ยถาปิ รหโธ คมภีโร
วิปัสสนโน อนาวิโล
เอวํ ธมฺมานิ สุตฺวาน
วิปัสสีทนฺติ ปณฺติตา ฯ

พ. ธ. ๒๕/๑๒/๒๕

ห้วงน้ำลึกใสไม่ขุ่นมัว จันใด
บัณฑิตทั้งหลายพึงธรรม
ก็ผ่องใส จันนั้น.

แหล่งน้ำลึกไหลเรียบดูเจียบเจีย	ไม่ขุ่นเลยเขียวครามสายนํ้าใส
ฝูงมัจฉาแหวกว่ายอยู่ภายใน	มองที่ไรก็ระรื่นแจ่มชื่นตา
เหมือนธรรมเพราะเหมาะฟังหากตั้งใจ	หมู่บัณฑิตร่วมสดับตรับพรษา
เกิดปีติอิมเมมเปรมปรีดา	ดูดวงหน้างามวิไลผ่องใสจริง ฯ

คืนเดือนดับ กระแสไฟฟ้าถูกตัด ตกอยู่ในความมืดมิด “เทียน
แท่งน้อย” ที่เรามองเห็น เมื่อถูกจุดขึ้นก็ส่องสว่าง “แสงเทียนสว่าง
ตา” ช่วยทำลายความมืดมิด ยามทุกข์โศก มองทิศทางใดก็เศร้า-
สร้อย มืดแปดด้าน “ประทีปธรรม” ที่เราเห็นเฉย เมื่อถูกจุดขึ้นก็
ส่องสว่าง “แสงธรรมสว่างใจ” ช่วยทำลายความมืดมน คนส่วนมาก
ก็มักเป็นกันเสียอย่างนี้ เข้าทำนองยามสุขไม่เคยนึกถึงพระถึงเจ้า แต่
ยามทุกข์กลับนึกถึงพระถึงเจ้า เดินหน้าเศร้าเข้าวัด (พระเล่นตัวก็อย่า
โทษท่าน) ธรรมมิใช่ “ยาย้อมใจ” ฟังเฉพาะยามทุกข์โศก แต่ที่จริง
ควรฟังกันทุกยาม ทั้งนี้ เพื่อให้จิตผ่องใส เกิดความเข้มแข็ง “สร้าง
ภูมิคุ้มกัน” จึงจะต้านทานความทุกข์โศกได้ เพราะบางครั้งมันรุนแรง
ประดังเข้ามาชนิดตั้งตัวไม่ติด หากไม่คอยฟังธรรมเสริมพลังจิตไว้
ก็ถูกมันท่วมทับ ธรรมธารานั้นไหลเข้าโสตประสาททางหู แต่ความ
สำคัญอยู่ที่จิต หากฟังด้วยจิตขัดข้อง คอยจ้องจับผิด ก็สูญเปล่า
จากสารธรรม ไม่เกิดความผ่องใส ซ้ำร้ายได้บาป มีโทษภัย สำหรับ
บัณฑิตจะเปิดใจฟังธรรม น้อมรับด้วยธรรมานุสารคล้อยตามธรรม
ยินดีให้ธรรมธाराไหลเข้าสู่จิต จิตของบัณฑิตจึงเกิดแต่ความผ่องใส
ความจริง ธรรมธาราก็ไม่ต่างจากชลธารที่ใสสะอาด หลังไหลสู่ที่ใดก็
มอบความชุ่มชื้นให้ที่นั้น ดุสิ ยังปิดกั้นไม่ยอมเปิดทาง

๑๖.

สุโข วิเวโก ตฤจฺจส
สุตฺตมมสฺส ปสฺสโต
อพฺยาปชฺชํ สุขํ โลเก
ปาณฺณเตสฺส สญฺญโม ฯ

พ. อ. ๒๕/๕๑/๘๖

วิเวกเป็นสุขของผู้ยินดีที่ได้ดับธรรม
พิจารณาเห็นอยู่ ความไม่เบียดเบียนกัน
หมั่นสำรวมในสัตรทั้งหลายเป็นสุขในโลก.

ความราบเรียบเยียบสงบแสนสัต์	คนยินดีสัมผัสสุขหนักหนา
ได้ฟังธรรมซาบซึ่งตรึงอุรา	พิจารณาเห็นอยู่รู้ความจริง
ความไม่เบียดเบียนกันทำหั้นมา	สำรวมกายวาจาในทุกสิ่ง
โลกนี้ร่มเย็นน่าน้ำพักพิง	อยู่เนืองสงบสุขทุกคืนวัน ฯ

แม้ธรรมจะมีใช้ “ยาย้อมใจ” ก็ตาม แต่ท่านก็ถือเป็น “ยาวิเศษ” ขนานเอก เรียกว่า “ธรรมโอสถ” สามารถเยียวยาได้ทั้งกายและใจ ระวัง “โรคกาย” “โรคจิต” โรคกายที่เรื้อรังจะทุเลาลง โรคจิตที่รุ่มร้อนจะสงบลง เมื่อปฏิบัติธรรมจนถึงระดับหนึ่ง ความจริง โรคทางกายไม่น่ากลัวเท่ากับโรคทางจิต โรคติดเชื้ทางกายไม่น่ากลัวเท่ากับโรคติดเชื้ทางจิต “โรคติดเชื้โลก โกรธ หลง” น่ากลัวอย่างยิ่ง มันมักกำเริบอยู่เรื่อยๆ เกสัชกรจะจ่ายยาขนานไหนก็ไม่สามารถระงับ ช้ำร้ายมันยังลุกลามไปสร้างความเดือดร้อนให้แก่คนอื่น ไม่ปฏิเสธใช้ไหม่ว่า คนที่ฉกชิงวิ่งราวลักขโมยของคนอื่น เพราะเป็นโรคติดเชื้โลก คนที่เบียดเบียนทำร้ายคนอื่น เพราะเป็นโรคติดเชื้โกรธ คนที่ลุ่มหลงเล่นการพนัน เสพยาเสพติด เพราะเป็นโรคติดเชื้หลง ดูลึ “โรคจิต” แพ้ระบอบทั่วโลก โลกจะรุ่มเย็น สังคมจะสงบสุขได้อย่างไร เราคงต้องหันมาทบทวนธรรมกันใหม่ เริ่มด้วยการฟังธรรมและน้อมนำไปประพฤติปฏิบัติ เพื่อระงับโรคร้ายนี้ มิฉะนั้น โลกจะวุ่นวาย สังคมจะเดือดร้อนอยู่ตลอด ฝนตกหนัก ครึ้นขาดเม็ด กบอึ่งอ่างจับกลุ่มก่อหวอดร้องส่งเสียงดัง เพียงข้ามคืนพวกมันก็เจียบ ต่างจากคนหลงได้รวมกลุ่มก่อหวอดก็สร้างความวุ่นวายไม่รู้เลืก จงอยู่เป็นสุขๆเถิด อย่าเบียดเบียนซึ่งกันและกันเลย

๑๗.

สพพทาน์ ฐมมทาน์ ชินาติ
สพพ รลั ฐมมรโส ชินาติ
สพพ รติ ฐมมรติ ชินาติ
ตณฺหฺกขโย สพพทุกฺข ชินาติ ฯ

พ. ๒. ๒๕/๓๔/๖๓

ให้ธรรมเป็นทานชนะการให้ทั้งปวง
รสแห่งธรรมชนะรสทั้งปวง
ยินดีในธรรมชนะความยินดีทั้งปวง
ความสิ้นตัณหาชนะทุกข์ทั้งปวง.

ธรรมเป็นทานชนะการให้ทั้งหมด เฉพาะรสพระธรรมยิ่งจำหวน
ชนะรสทั้งปวงขึ้นดวงมาน ตลอดกาลอย่าเปรียบเทียบอะไร
ความยินดีในธรรมชนะนี้ ความยินดีทั้งหลายหายสงสัย
สิ้นตัณหาพาชนะเหนืออื่นใด ทุกข์น้อยใหญ่ทั้งปวงหลุดร่วงลา ฯ

เราให้อาหารเป็นทานแก่ชายคนหนึ่ง เขาก็นำไปรับประทานจน
อิ่มหน้า อาหารทำให้อิ่มท้องก็จริง แต่ไม่สามารถพลิกเปลี่ยนอะไร
เลย หากชายคนนั้นเป็นคนโง่ก็ยังโง่ชั่วอยู่เหมือนเดิม ต่างจาก
การให้ธรรมเป็นทาน สามารถพลิกเปลี่ยนชะตาชีวิต จากคนชั่ว
เปลี่ยนกลับมาเป็นคนดี ยกตัวอย่างองค์อุลิตมาลได้ยินพระดำรัสที่
พระพุทธเจ้าตรัสประทานว่า “เราหยุดแล้ว แต่เธอยังไม่หยุด” พุทธ-
ดำรัสสั้นๆ นั้นถึงกับพลิกเปลี่ยนองค์อุลิตมาล จากเดิมที่ตกอยู่ในมุมมืด
ก็ออกมายืนอยู่ในมุมสว่างทันที มองเห็นชัยชนะของธรรมหรือยังว่า
น่าอัศจรรย์เพียงใด ธรรมนั้นล้ำค่ายิ่งกว่าอัญมณีเพชรพลอยทั้งสิ้น
ผู้สามารถก้าวขึ้นไป “สวามมกุฏธรรม” ก็กลายเป็น “พระธรรมราชา”
ยิ่งใหญ่อยู่เหนือโลกทั้งสาม ทว่าคนส่วนมากมองไม่เห็นความสำคัญ
ของธรรม ทั้งนี้ อาจเพราะธรรมเชื่องช้า คลานตัวมเตี้ยมเหมือนเต่า
ไม่เห็นผลทันตา ต่างจากอธรรมมันช่างปราดเปรียวว่องไว ดูลิ การ
ทุจริตคอร์รัปชันทำให้ร้ายเร็วเห็นผลทันตา คนหย่อนในธรรมมองไม่
เห็นชัยชนะของธรรมก็หันหน้าเข้าหาอธรรม ยกฝายอธรรมขึ้นเป็น
ใหญ่ ปล่อยให้ครองพื้นที่ ส่วนผู้หนักในธรรมยอมไม่ยอมเสียพื้นที่
ให้แก่อธรรมเลยสักนิด แม้สายน้ำฝายอธรรมจะเชี่ยวกราก เพราะรู้ว่า
“ตาชั่งธรรมเที่ยงตรง” “ธรรมะย่อมชนะอธรรม”

๑๘.

สนุดกาโย สนุดวาโจ
สนุดมโน สุตมาหิโต
วณฺตโลกามิสฺส ภิกฺขุ
อุปสนฺโตติ วุจฺจติ ฯ

พ. ศ. ๒๕/๓๔/๖๖

ภิกษุที่กายวาจาใจสงบ
ตั้งมั่นดี มีอามิสในโลกคือนกาย
เราเรียกว่าผู้สงบระงับ.

ภิกษุกายวาจาใจผ่องใสหนึ่ง	ไม่สูงลิ้งสุขสงบพานพบเห็น
ยืนเดินนั่งอภิรมย์อยู่ร่วมเย็น	ช่างผ่องเพ็ญยิ่งนักประจักษ์ตา
เธอเป็นคนตั้งมั่นมิหวั่นหนอ	อามิสก็คายคืนตื่นบรรณา
อยู่เหนือสิ่งสมมุติผุดโสภา	เราเรียกว่าผู้สงบพบเห็นธรรม ฯ

ธรรมคือสภาพทรงความจริง (ธาวะตีติ ธมฺโม) เห็นความจริงก็เท่ากับเห็นธรรม ทว่าน้อยคนนักที่จะเห็น ทั้งนี้ เพราะสายตาของมนุษย์ถูกม่านอวิชชาปิด จึงตกหลุมพรางติดกับดักของโลกสมมติ หลงโลกบัญญัติกันอยู่เสมอ ไม่สามารถพบเห็นความจริงของโลกปรมาตม์ แท้ที่จริงโลกปรมาตม์หรือโลกความจริงนั้นก็อยู่กับโลกสมมติโลกบัญญัตินี้เอง แต่ถูกปกปิดด้วยม่านอวิชชา การเห็นธรรมมิใช่เรื่องเหนือวิสัย เพียงเพียรมองโลกสมมติ โลกบัญญัติด้วยสายตาวิปัสสนา เมื่อม่านอวิชชาค่อยๆ คลี่ออก โลกปรมาตม์ในมุมมองใหม่ก็แจ่มชัดขึ้นเอง อย่างไรก็ตาม คนที่ประจักษ์แจ้งโลกปรมาตม์ก็ยังคงอยู่ร่วมกับโลกสมมติ โลกบัญญัติเหมือนเดิม เพียงแต่ “พรรคนะ” เปลี่ยนไป (เช่นเรียกว่า “ชาโตริ”) มองโลกสมมติ โลกบัญญัติด้วยสายตาสงบนิ่งเยือกเย็น ไม่ร้อนร้อนวุ่นวายเหมือนแต่ก่อน คนเช่นนี้แหละไม่ถูกเกี่ยวด้วย “เหยื่อล่อคืออามิส” และ “สายน้ำโลกธรรม” คือลาภ เสื่อมลาภ ยศ เสื่อมยศ สุข ทุกข์ นินทา สรรเสริญก็ไม่สามารถพัดขึ้นพัดลง เขาย่อมตั้งมั่นอยู่อย่างสงบสุข ปลอดภัยจากการบีบคั้นของทุกข์และภัยอันตรายต่างๆ เหมือนลื่นอยู่ในปากอสรพิษร้าย คนที่อยู่กับโลกร้อนด้วยความสงบเยือกเย็นอย่างนี้ นอกจากท่านจะเรียกว่า “ผู้สงบ” แล้ว ยังเรียกว่า “คนเหนือโลก”

รักเธอมีเสมอตน

๑๙.

สพพา ทิสา อนุปริคมม เจตสา
เนวชฌคา ปิยตรมตตนา กวจิ
เอว ปิโย ปุถุ อตตะา ปเรส
ตสฺมา น หีเส ปรี อตตะกาโม ฯ

ส. ส. ๑๕/๓๔๘/๑๐๓

ค้นหาด้วยจิตตลอดทิศทั้งหมด
ก็ไม่พบใครๆ ซึ่งเป็นที่รักยิ่งกว่าตน
สัตว์เหล่าอื่นก็รักตนมากเหมือนกัน
ฉะนั้น ผู้รักตนจึงไม่ควรเบียดเบียนสัตว์อื่น.

เสาะสืบค้นสิ่งใดทั่วได้หล้า	รักยิ่งกว่าตัวตนพบหนไหน
ตนรักตัวของตัวยิ่งกว่าใคร	หาสิ่งใดมาเปรียบเทียบไม่มี
หมู่สัตว์ต่างรักตัวกลัวตายสิ้น	ห่วงชีวิตอยู่มิวายหาหน่ายหนี
ย่อมรักตัวกว่าใครใครในปฐพี	รู้อย่างนี้อย่าบีฑาเช่นฆ่ากัน ฯ

ตั้งแต่แรกเกิด “หัวใจ” ก็ติดมาพร้อมกับร่างกายเราทุกคน หัวใจทุกดวงล้วนสูบฉีดเลือดเพื่อหล่อเลี้ยงร่างกาย เลือดของคนอาจ จะแตกต่างกัน บางคนเลือดร้อน บางคนเลือดเย็น แต่เลือดที่ไหล เวียนทั่วร่างกายทุกคนเหมือนกัน นั่นคือ “เลือดรักตน” ซึ่งถูกสูบฉีด แรงกว่าเลือดทั้งหมด กล่าวกันว่า ความผูกพันทางสายเลือดตัดกัน ไม่ขาด แต่ก็เกิด “สงครามสายเลือด” เปิดศึกรบกันถึงกับเช่นฆ่า สงครามสายเลือดเกิดขึ้นได้ ทว่าสงครามเลือดรักตนเกิดขึ้นไม่ได้ เอ๊ะ ถ้าอย่างนั้นทำไมเกิดกรณีฆ่าตัวตายล่ะ เรื่องนี้มองให้ดี การ ฆ่าตัวตายมิได้เกิดเพราะความโลภต้องการแย่งชิงมรดกมาครอบครอง เหมือนสงครามสายเลือด หากแต่เกิดเพราะความรักตน คนฆ่าตัว ตายคือคนที่อดทนต่อความบีบคั้นของทุกข์ไม่ไหว อดกลั้นต่อปัญหา ต่างๆ ที่มารุมเร้าไม่ไหว เขาไม่อยากเห็นตนต้องทนทุกข์ทรมาน ด้วย ความรักตนจึงเห็นแก่ตัว “ตัดช่องน้อยแต่พอตัว” หนีเอาตัวรอด ตัว เรามองเห็นเลือดรักตนไหลเวียนอยู่ทั่วร่างกายตน แล้วมองเห็นเลือด รักตนไหลเวียนอยู่ทั่วร่างกายคนอื่น สัตว์อื่นๆ บ้างหรือเปล่า เรา ไม่อยากให้ใครกรีดเอาเลือดรักตนไปฉนใด คนอื่น และสัตว์อื่นๆ ก็ ไม่อยากให้ใครกรีดเอาเลือดรักตนไปฉนนั่นเหมือนกัน รู้ทั้งรู้ ยังเที่ยว เบียดเบียนคนอื่น บีบคั้นฆ่าสัตว์อื่นๆ อยู่รู้ คนใจร้าย

๒๐.

สุขกามานิ ภูตานิ
โย ทณฺฑน วิหีสติ
อตุตฺตโน สุขเมสฺสโน
เปจฺจ โส น ลภเต สุขํ ฯ

พ. ศ. ๒๕๕๕/๒๐/๓๒

ผู้ใดแสวงหาความสุขเพื่อตน
เบียดเบียนสัตว์ทั้งหลาย
ซึ่งใคร่ความสุขด้วยอาชญา
ผู้นั้นละจากโลกนี้ไปย่อมไม่ได้ความสุข.

เสาะหาสุขเพื่อตนคนนั้นเล่า	แต่กลับเฝ้าเบียดเบียนสัตว์กำจัดเสีย
ด้วยอาชญากระทำเหยียบย่ำเย้ย	ทุกข์ทรมานเหนื่อยหน่ายต้องร้อนรน
เสาะหาสุขทุกข์เกิดแก่สัตว์อื่น	จะเข้มนั่นอย่างไรเพราะใจหมั่น
ละโลกนี้จากไปแสนไกลคน	ทุกข์ย่อมทนทรมานอยู่ทรมาน ฯ

ความสุขสะอาดปราศจากการเบียดเบียนควรเกิดแก่มวลมนุษย์
ทว่าทำไมความสุขโหดร้ายเลลงด้วยเลือดจากการประหัตประหารเช่น
ฉ่าจึงเกิดขึ้น ไม่น่าเชื่อว่า ความสุขประเภทนี้ก็เกิดกับโลกสีน้ำเงินใบนี้
แต่มันก็เกิดขึ้นแล้วในยุคล่าอาณานิคม ฝ่ายที่พร้อมด้วยอาวุธ
ยุทโธปกรณ์ครบครัน ยกขบวนทัพมาข่มขู่บุกเข้าโจมตีฝ่ายที่ไร้อาวุธ
ยุทโธปกรณ์ ซึ่งมีเพียงหอก ดาบ ปืนไฟ ปืนแก๊ปอยู่ในมือ จะ
สู้รบปรบมืออย่างไรไหว เมื่อปืนกลรัวกระหน่ำยิง ต้องยอมศิโรราบ
พ่ายแพ้ ฝ่ายที่ทรงแสนยานุภาพหมุน “กงล้ออาชญา” ออกไปบดขยี้ฝ่าย
ที่อ่อนแอกว่า เพื่อแผ่ขยายอาณา ได้สร้างบาดแผลที่แสนเจ็บปวด
รวดร้าว นี่หรือคือชัยชนะ คือความสุข มันคือชัยชนะป่าเถื่อน คือ
ความสุขของโจรชั่วร้ายใช่หรือไม่ อย่างไรก็ตาม แม้หน้าประวัติศาสตร์
ของยุคล่าอาณานิคมจะปิดลงแล้ว แต่มันก็ติดเชื้อลามมาถึงยุคปัจจุบัน
การแสวงหาความสุขประเภทนี้ยังคงเกิดขึ้น “ความสุขสะใจ” จาก
การก่อหายนะให้แก่ศัตรูคู่แค้น “ความสุขรุนแรง” จากการก่อการร้าย
สร้างภัยพิบัติให้แก่ฝ่ายตรงข้าม ใครก็ตามที่กำลังเล่นอยู่กับสุขรื้อน
ประเภทนี้จงระวังไว้ ถึงเวลามันย้อนศรตีกลับจะกลายเป็น “สุขเกรียม
ไหม้” ตามแผดเผาให้ได้รับความทุกข์ทรมานแสนสาหัสในโลกนี้ และ
โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโลกหน้า นั่นก็คือ “โลคนรก”

๒๑.

ปรทุกฐปฐาเนน
โย อตตโน สุขมิจฺจติ
เวรลลคฺคสํสฺสโ
เวรา โส น ปริมุจฺจติ ฯ

พ. ๖. ๒๕/๓๑/๕๓

ผู้ใดปรารถนาความสุขเพื่อตน
ด้วยการเข้าไปตั้งความทุกข์ไว้ในผู้อื่น
ผู้นั้นเป็นคนระคนเกี่ยวข้องกับเวร
ในที่สุดก็หนีไม่พ้นเวร.

ปรารถนาความสุขทุกถ้วนหน้า	คนในหล้ารักสุขเกลียดทุกข์แน่
หากรักสุขเหตุไหนไม่เหลียวแล	หยิบยื่นแต่ความทุกข์หาสุขใจ
ผู้ให้ทุกข์มากล้นแก่คนอื่น	จะขมขื่นเวรข้อมองเห็นไหม
มีอาจนำพาตนผ่านพ้นภัย	สุดท้ายไซ้ไรเวรสนองต้องรับกรรม ฯ

“ความสุข” คือความรู้สึกสบายสบายส่วนตนที่ทุกคนล้วนต้องการ แม้จะเป็นความรู้สึกสบายสบายส่วนตน ไม่เกี่ยวกับคนอื่น แต่กระนั้น ความสุขก็ถือเป็น “สมบัติกลางทางสังคม” ซึ่งควรเฉลี่ยให้ทั่วถึงกัน คิดดูสิว่า หากเราทุกคนเห็นแก่ตัวตักตวงเอาความสุขแต่เพียงผู้เดียว โดยไม่คำนึงถึงคนอื่น สังคมจะเกิดความเดือดร้อนเพียงใด เปรียบเหมือนความร่ำรวย คนคนหนึ่งเปิดช่องทางสร้างความร่ำรวยให้แก่ตน และเฉพาะพรรคพวกตน ปิดช่องทางคนอื่นๆ เสียหมด ก็เกิดภาวะ “รวยกระจุก จนกระจาย” กลายเป็นว่าเป็นความสุขบนความเดือดร้อนของคนอื่น เป็นความร่ำรวยบนความยากจนของคนทั้งหลาย อย่างไรก็ตาม เรื่องความสุขนี้ต้องระมัดระวัง เราไปเอาโรคเอาเปรียบจนรวยมาจากคนอื่นหรือเปล่า ไปกดขี่ข่มเหงรังแกใครหรือไม่ และโดยเฉพาะความสุขที่เกิดจากการทำร้าย สร้างความเจ็บปวดทรมานให้แก่คนอื่น ยิ่งต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ อย่าลืมนะว่า ประทับตราอะไรก็ไม่ติดตรึงยาวนานเท่ากับ “ประทับตราความเจ็บปวด” คนที่ถูกประทับตราความเจ็บปวดจะไม่คิดพยายามหาสาเหตุหรือ “รอยแค้นไม่ลบเลือน” คนที่ก้าวขึ้นไปครอง “มรดกสุข” โดยเหยียบย่ำคนอื่น คิดหรือว่ายินยาวนาน ไม่ช้าก็ถูกจุดกระชากลากลง เมื่อตกลงถึงพื้น รู้ใช่ไหม จะเกิดอะไรขึ้น รับรองได้ซึ่งกับวันพิเศษ “สหบาทา”

๒๒.

อตตนา โจทยตตนา
ปฏิมเสตมตตนา
โส อตตคฺตโต สติมา
สุขํ ภิกฺขุ วิหาสิ ๑

พ. ศ. ๒๕/๓๔/๖๖

จงเตือนตนด้วยตนเอง
จงสงวนตนด้วยตนเอง
ภิกษุเอ๋ย เธอئن้คุ้มครองตน
มีสติระลึกรู้จักอยู่เป็นสุข.

จงเตือนตัวของตนให้พ้นผิด	ตนเตือนจิตด้วยตนผลสนอง
สงวนตนไว้งามตามครรลอง	หมั่นคุ้มครองตนเกิดเกิดผลดี
ภิกษุเอ๋ย เธอئن้หมั่นระลึก	ธรรมจตริกประจักษ์เป็นลัทธิ
เมื่อผ่านพ้นพองภัยปลอดภัย	จะเปรมปรีดีอิภิมรย์อยู่ร่มเย็น ๑

ภัยธรรมชาติ “สึนามิ” เกิดขึ้นครั้งใดก็คร่าชีวิตผู้คนไปเป็นจำนวนมาก แต่ก่อนมันจะคร่าชีวิต หากเราได้รับแจ้ง “สัญญาณเตือนภัย” ล่วงหน้า และรีบขึ้นสู่ที่สูงก็รอดปลอดภัย ทว่าภัยธรรมชาติซึ่งถือเป็น “ภัยภายนอก” นั้น นานๆ จะเกิดขึ้นสักครั้ง ไม่เหมือน “ภัยภายใน” คือความชั่วร้ายจากโลก โกรธ หลง มักจะเกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้ง ภัยภายในนั้นน่ากลัวยิ่งกว่าภัยภายนอก ภัยภายนอกเรายังสามารถเห็นตัวตนหลบหนีทัน แต่ภัยภายในมองไม่เห็นตัวตนเลย มีหน้าซำมยังซ่อนเร้นแอบเล่นซ่อนหาโจมตี อย่างไรก็ตาม ภัยร้ายภายในก็ไม่ถึงกับปราศจากสัญญาณทีเดียว หากเราอบรมสติกันสักหน่อยก็พอจะรู้เท่าทัน และเอาตัวรอด ความสำคัญจึงอยู่ที่สติ ซึ่งทำหน้าที่เสมือนผู้รู้คอยตักเตือน นอกจากความสำคัญจะอยู่ที่สติแล้ว ยังอยู่ที่ความ “สำรวมตน” “คุ้มครองตน” ด้วย โดยตั้งตัวออกห่าง เมื่อรู้จักสำรวมตนคุ้มครองตนก็จะปลอดภัยจากภัยร้าย เหมือนสตรีรู้จัก “รักษาวาสวนนาง” ปลอดภัยจากการกล้ำกรายของบุรุษ เรา มักจะได้รับการ “เตือนสติ” จากผู้ใหญ่ แต่ตัวเรากลับไม่ทำให้ “สติเตือนตน” โดยการอบรมสติ สร้าง “ปฐมสติ” ภัยร้ายภายในเกิดขึ้นครั้งใด ก็ไม่ได้ยินสัญญาณเตือนจากปฐมสติ ต้องถูกมันคุกคามอยู่รำไป อยากรอดพ้นจากภัยร้ายภายในไหม สร้าง “ปฐมสติ” สิ

ฝึกตน:ปลุกตนโพธิ์ทอง

๒๓.

อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ
โก หิ นาโถ ปโร ลียา
อตฺตนา หิ สฺสทณฺเณ
นาถํ ลมฺหติ ทูลลมา ฯ

พ. ศ. ๒๕๕/๒๒/๓๖

ตนแลเป็นที่พึ่งของตน
คนอื่นไหนเล่าจะพึ่งเป็นที่พึ่งได้
จริงที่เดียวตนที่ฝึกดีแล้ว
ได้ที่พึ่งที่ได้ยาก.

ตนพึ่งตนนั้นแลจริงแท้แน่	ตนนั้นรักตนแท้แน่นอนกว่า
คนอื่นใดไหนเล่าเขาจะมา	ให้พึ่งพาพำนักอยู่พักพิง
ตนฝึกตนนั้นแลแน่ที่สุด	ไม่ยื้อยุดกับใครในทุกสิ่ง
ได้ที่หนึ่งพึ่งตนเห็นผลจริง	ได้เพริศพรึงเพราะตนฝึกฝนดี ฯ

สังคมแห่งการพึ่งพาอาศัยที่ถ้อยอาศัยกัน จัดเป็นสังคมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานกรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูล จริงอยู่ สังคมแบบนี้เป็นสังคมที่อบอุ่นน่าอยู่น่าอาศัย (ไม่แล้งน้ำใจ) ทว่าสมาชิกสังคมแต่ละคนก็ควรร่วมกันสร้าง “วัฒนธรรมการพึ่งตน” “วัฒนธรรมการฝึกตน” ด้วยโดยยืนอยู่บนลำแข้งของตน พัฒนาศักยภาพเพิ่มสมรรถนะ ทั้งนี้เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่สังคมมากยิ่งขึ้น มิใช่รู้ว่าพึ่งพากันได้แล้ว ก็คอย “ยืมจมูกเขาหายใจ” อะไรก็รอดแต่คนอื่นมาทำให้ไม่รู้จักทำเอง กลายเป็นคน “น่าสง่าหน้า” คนเราพึ่งพาอาศัยกันได้ แต่มิใช่ทุกที่ทุกสถานการณ์ โดยเฉพาะสถานการณ์หน้าสิ่วหน้าขวาน เสี่ยงเป็นเสี่ยงตาย แต่ละคนต้องช่วยตัวเองให้รอดวิกฤต เพราะภาระเฉพาะหน้านั้นคือ “ตน” มิใช่ “คนอื่น” ยกตัวอย่างสถานการณ์เรือล่มผู้คนพากันลอยคออยู่ในท่ามกลางมหาสมุทร ขณะนั้นใครช่วยใครไม่ได้ แต่ละคนต้องช่วยตนเอง สถานการณ์อย่างนี้ เกะอะไรก็ไม่สู้ “เกะตนเอง” คนที่ไม่ทำตนให้เป็นเกะ (อตตทิปา) ด้วยการฝึกตนให้เข้มแข็งมาก่อน ก็ยากจะรอดชีวิต จมหายไปก่อนที่หน่วยกู้ภัยจะมาถึง อย่างไรก็ตาม “ตนแลเป็นที่พึ่งของตน” ยังคงความจริงอยู่ทุกยุคทุกสมัย รู้ไหมว่า นี่คือ “พระวณะศักดิ์สิทธิ์” และศักดิ์สิทธิ์จริงๆ เมื่อวันนั้นตัวเราโดดเดี่ยว หันหน้าพึ่งใครไม่ได้เลย

๒๔.

อดทนอดกลั้น ปรารถนา
พหุหน้าที่ น หยาบ
อดทนอดกลั้นภิญญา
สทนต์ปฐโต ลีลา ฯ

พ. ๖. ๒๔/๒๒/๓๗

ไม่ควรยังประโยชน์ตนให้เสื่อม
เพราะประโยชน์คนอื่นแม้มาก
รู้จักประโยชน์ตนแล้ว
ก็ควรชวนชวายนเฉพาะประโยชน์ตน.

ประโยชน์ตนรักษาอย่าให้เสื่อม	ไม่ต้องเอื้อมประโยชน์ใดของใครเขา
แม้มากมายเพียงใดก็ไม่เอา	ประโยชน์เรานั้นแท้ดีแน่นอน
เมื่อรู้จักประโยชน์ตนหมั่นชวนชวายน	จงมุ่งหมายกระทำตามคำสอน
อย่าหลีกหนีหลบเลี่ยงเล่นเกียจคร้าน	ควรรีบร้อนเร่งทำสำเร็จเร็ว ฯ

ประโยชน์ตนประโยชน์คนอื่นล้วนเป็นเรื่องที่เราควรตระหนัก
ทว่าถึงเวลาเลือกจริงๆ ประโยชน์ตนก็ต้องมาก่อน (ท่านเรียงไว้ลำดับ
แรก) เรื่องประโยชน์ตนนี้น่าพิจารณา มิใช่ท่านสอนให้เราเห็นแก่ตัว
โดยไม่สนใจประโยชน์คนอื่นว่าจะเป็นอย่างไร หากแต่สอนให้เรารู้จัก
ประโยชน์ที่สำเร็จเพราะตน เรียกว่า “ประโยชน์เฉพาะตน” หรือ
“ประโยชน์ปัจเจกตั้ง” ซึ่งอาศัยตนทำเท่านั้น คนอื่นช่วยทำไม่ได้ ยก
ตัวอย่างการบรรลุนิพพานถือเป็นเรื่องความเพียรเฉพาะตัว คนอื่นช่วย
เพียรไม่ได้ หากผู้ปฏิบัติพากเพียรกระทั่งรู้ว่า “Today is my day.”
วันนี้ฟ้าสว่างทางเปิดให้แก่เรา ท่านถึงกับบอกว่าประโยชน์คนอื่นจะ
สำคัญสักเพียงใดก็ไม่ต้องสนใจ เพราะหากฟ้ามืดทางปิด ประโยชน์
เฉพาะตนซึ่งยอดเยี่ยมนี้จะหลุดลอยทันที ยากจะย้อนกลับคืน ไม่
ต้องเอ่ยถึงขั้นบรรลุนิพพาน แม้แต่ขั้นสามัญธรรมดา เช่น เรียนหนังสือ
ดูหนังสือ ก็เป็นเรื่องเฉพาะตนต้องเรียนเองดูเอง คนอื่นช่วยไม่ได้
อนึ่ง เรื่องประโยชน์ตนนี้ท่านสอนให้เรารู้จักจุดที่เหมาะสมของตน
เพื่อ “ชดวณจำกัดตน” รู้ “สงวนสิทธิ์ส่วนบุคคล” ไม่ “ก้าวล่วงล้ำเส้น
ใคร” ขวนขวายเฉพาะในกรอบขอบข่ายตน เหมือนนักกรีฑาวิ่งเฉพาะ
ในลู่วิ่งตน ประโยชน์ตนอยู่ตรงหน้ารีบเร่งให้เสร็จนำเข้าสู่เส้นชัยโดย
เร็ว ช่วงนี้สำคัญนัก ขอฟกไม่พุดถึงเรื่องน้ำใจได้ไหม

๒๕.

อตฺตานเมว ปจฺมํ
ปฏฺฐเป นฺนเวสเย
อถญฺมณฺสาเสยฺย
น กิลิสุเสยฺย ปณฺทิตฺโต ฯ

พ. ศ. ๒๕๕๖/๒๒/๓๖

ควรยงฺตนนํเหละ
ให้ตั้งอยู่ในคุณสมควรก่อน
ต่อมัจจํค้อยพฺรํสาสนคนอื่น
บัณฑิตไม่ควรเศร้าหมอง.

ควรทำตัวของตนให้พ้นผิด	ตั้งในกิจดีหนอพอเหมาะสม
ให้คนอื่นชื่นชิตคิดชื่นชม	เป็นปฐมทีเดียวเพื่อเหนี่ยวนำ
หากทำตนเศร้าหมองมีผองใส	หาระวังระไวเถลถล่ำ
สั่งสอนใครไหนเล่าเขาจะจำ	คงต้องซ้ำเพราะตนนั้นหม่นมัว ฯ

ความประพฤติส่วนตัวขณะไม่ปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น เราก็ถือเป็นเรื่องส่วนตัวเฉพาะบุคคล มองผ่านไม่สนใจหยิบยกขึ้นมาตั้งเป็นประเด็น แต่ครั้งปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นเมื่อไร ทางด้านใดด้านหนึ่ง โดยเฉพาะด้าน “การสอนคน” “การนำคน” ซึ่งอยู่ในฐานะ “ครู” หรือ “นายก” ความประพฤติส่วนตัวจะถูกหยิบยกขึ้นมาตั้งเป็นประเด็นทันที หากมันส่อเค้าไปในทางเสื่อมเสีย จึงถือเป็นเรื่องสำคัญทีเดียวที่ผู้คิดจะก้าวขึ้นไปอยู่ในฐานะ “ครู” ทำหน้าที่สอน หรือ “นายก” ทำหน้าที่นำมวลชน ต้องสำรวจตนเองเสียก่อนว่า “จุดต่างดำ” ติดอยู่ตามตัวมากน้อยขนาดไหน หากถึงกับเลอะเปรอะเปื้อน แม้แต่ตนเองก็ยังรับไม่ได้ คิดหรือว่าคนอื่นจะรับได้ เมื่อถูก “สอบสวนความประพฤติ” นำมาเปิดเผยต่อสาธารณชน คงรู้ว่า ทางรอดรีบหรี เต็มที่ ใครๆ ก็ไม่อยากเห็น “ธงเปื้อนดูล” พลั้วสะบัดอยู่บนยอดเสา มันต้องถูกชักลงแน่นอน ความจริง คำสอนที่ดีหรือแนวทางที่ดีๆ เราก็ไม่อยากปฏิเสธ แต่เราต้องการ “แบบอย่างที่ดี” มากกว่า ทั้งนี้ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้กระทำตาม คนเราลองไม่ศรัทธาเลื่อมใสผู้สอนเสียแล้ว ประตูลใจก็ปิดทันที แม้คำสอนนั้นจะดีเพียงใดก็กระดอนกลับหมด บัดนี้รู้แล้วใช่ไหมว่า “ตนเปื้อนโคลนตม” ต้องล้างให้สะอาดก่อน อย่าอาสาไปล้างให้คนอื่น เขาเบือนหน้าหนีอยู่ มองไม่เห็นรี

๒๖.

อตฺตานญฺเจ ตถา กยิรา
ยถญฺณมนุสฺสํ
สุทฺโธ วต ทเมถ
อตฺตา หิ กิร ทฺพฺทโม ฯ

พ. ศ. ๒๕๕๒/๒๒/๓๖

หากทำตนให้เหมือนอย่างทีสั่งสอนคนอื่น
คนนั้นเชื่อว่าฝึกตนเป็นคนฝึกดีแล้ว
ทราบว่ตนแลฝึกได้ยาก.

จะสั่งสอนใครใครอย่างไรเล่า	แต่ตัวเราลืมองเห็นเป็นไหน
ทำเหมือนตนสั่งสอนก่อนปะไร	เพราะหากไม่ทำตามก็ทรมลง
ตนฝึกตนคนอื่นชมชื่นนัก	ควรตระหนักฝึกไว้มิให้หลง
ตนนั้นแหละฝึกยากหากปล่อยปลง	รู้แล้วจงฝึกฝนตนจริงจริง ฯ

“ยถาวาที ตถาการิ พุดอย่างไรทำอย่างนั้น” คือถ้อยคำแสดงถึงความจริงจังหนักแน่น ผู้ที่ยึดถ้อยคำนี้เป็นคติธรรมประจำใจจะได้รับความเชื่อถือจากประชาชน เมื่อถึงคราวเลือกให้ทำหน้าที่สำคัญก็ได้รับเลือกก่อน เพราะเชื่อว่า “แนวทางพรางลง” “นโยบายเพื่อฝัน” จะไม่เกิดขึ้น “เขารับผิดชอบคำพูด แนวทางที่ออกจากปากเขาย่อมนำไปสู่การกระทำสำเร็จ” คนเราควรตระหนักเรื่องนี้นักให้มากๆ จะพูดหรือรับปากใคร ควรพิจารณาก่อนว่า ตนทำได้จริงหรือเปล่า มิฉะนั้นจะกลายเป็นคนเหลวไหล ได้ชื่อว่า “เด็กเลี้ยงแกะ” ไปอีกหนึ่ง เรื่องนี้ ท่านบอกผ่านมายังพ่อพิมพ์แม่พิมพ์ของชาติ คือ “คุณครู” ผู้สอนเด็กว่า ควรทำตัวเป็นตัวอย่าง มิใช่คนรับจ้างสอนศีลธรรม คิดดูสิ ขณะคุณครูสอนเด็กห้ามมิให้ดื่มสุรา ซี้โหะอย่างนั้นอย่างนี้ แต่กลับสุราจากตัวคุณครูกลับโหมาเตะจมูกเด็ก คำสอนกับการกระทำเดินสวนทางกัน เด็กจะยอมเชื่อหรือ จะแก้ตัวว่า “อย่าเอาอย่างตามที่ฉันทำ จงเชื่อตามคำที่ฉันสอน” มันดูอะไร อยากให้เด็กดีต้องทำให้เด็กดู อย่าลืม “หนึ่งตัวอย่างดีกว่าพันคำสอน” อย่างไม่ก็ตาม ต้องย้อนกลับมาที่ตัวเรา เราต้องฝึกทำตามคำที่ตนสอนให้ดีเสียก่อน เมื่อฝึกทำตามจนมั่นใจว่าตนเป็นตัวอย่างดีได้แล้ว จึงค่อยไปสอนคนอื่น ประเดี๋ยวจะถูกตำหนิว่า “พูดดีแต่ทำไม่ได้”

กรรมดี-กรรมชั่ว

๒๓.

สุกรานี อสาธนี
อตุตโน อหิตานี จ
ยัม เว หิตนุจ สาธุญจ
ตัม เว ปรมทุกกริ ฯ

พ. ศ. ๒๔๕๒/๒๒/๓๗

กรรมไม่ดีไม่เป็นประโยชน์
กรรมนั้นทำได้ง่าย
ส่วนกรรมใดดีเป็นประโยชน์
กรรมนั้นกลับทำได้ยากยิ่ง.

กรรมชั่วหม่นไหม้ไร้ประโยชน์ ก่อเกิดโทษเศร้าหมองตนมองเห็น
ช่างทำงานดายหนักไม่ยากเย็น เพราะมันเป็นกรรมชั่วร้ายคุณ
ส่วนกรรมดีเลิศไม่เกิดโทษ มองเห็นเป็นประโยชน์ใสตถิผล
กลับยิ่งทำลำบากยากเหลือทน เพราะต้องหมั่นฝึกฝนฝึกตนทำ ฯ

กรรมดีกรรมชั่วนั้นแยกออกจากกัน เหมือนคนหนึ่งสวมชุดขาว
อีกคนหนึ่งสวมชุดดำ เดินขึ้นเวทีไปยืนอยู่คนละมุม ไม่รวมสังกรรม
“เกลือไม่อาจหวาน น้ำตาลไม่อาจเค็ม” น้ำตาลให้รสหวาน เกลือให้
รสเค็มฉันใด กรรมดีก็ให้ผลสุขเย็น กรรมชั่วก็ให้ผลทุกข์ร้อนฉันนั้น
รู้ทั้งรู้ แต่ทำไมคนเราชอบทำกรรมชั่วมากกว่ากรรมดี อาจเพราะผล
กรรมดีกรรมชั่วซึ่งเปรียบเป็นรสชาติแตกต่างกัน กรรมดีออกรสชาติ
จืดชืดเหมือนแกงจืด กรรมชั่วออกรสชาติเผ็ดร้อนเหมือนต้มยำ
คนส่วนมากจึงชอบต้มยำมากกว่าแกงจืด เคยมองเห็นกันบ้างไหม
“ความชั่วเสน่ห์แรง” มันโปรยเสน่ห์เมื่อไร คนจะหลงเสน่ห์มันทันที
ลองได้ทำกรรมชั่วครั้งหนึ่งแล้ว ก็ต้องตามมาด้วยครั้งสองครั้งสาม
แน่นอน ระวังเถอะ จะถูกมันประทับ “ตราบป” เป็น “รอยชั่ว” ที่
ไม่ลบเลือน ความจริง จะโทษว่ามันเสน่ห์แรงเสียทีเดียวก็ไม่ถูก
ต้องโทษจิตใจของคนเรามากกว่า จิตใจคนเรายังเป็นปุณฺณพอกหนา
ด้วยกิเลสอยู่ การทำกรรมชั่วสอดคล้องกับความต้องการของกิเลส
ส่วนการทำกรรมดีเดินสวนทางกับกิเลส เหมือนพายเรือทวนน้ำ กรรม
ชั่วจึงทำได้ง่าย กรรมดีจึงทำได้ยาก อย่างไรก็ตาม แม้กรรมดีจะทำได้
แสนยากก็ต้องฝืนใจทำ เพราะให้ผลคือความสุข ชอบสบายพายเรือ
ตามน้ำ มันพาไหลลื่นลงทะเลนรก มองไม่เห็นรี

๒๘.

สุกริ สาธุหา สาธุ
สาธุ ปาเปน ทุกกริ
ปาป ปาเปน สุกริ
ปาปมริเยหิ ทุกกริ ฯ

พ. อ. ๒๕/๑๒๔/๑๖๗

ความดีคนดีทำงาน
ความดีคนชั่วทำยาก
ความชั่วคนชั่วทำงาน
ความชั่วพระอริยะทำยากยิ่ง.

ความดีมีประโยชน์โทษไม่เกิด	คนดีเปิดใจพลันด้วยหรรษา
รับทำได้ง่ายนักประจักษ์ตา	คนชั่วว่าแสนยากหากทำดี
ความชั่วมัวหม่นหมองมองทรมานัก	คนชั่วมักทำงานไม่หน่ายหนี
ดูสิทำจับพลันในทันที	ส่วนอริยะหลบรีไม่มีทำ ฯ

การกระทำของคนเราสืบเนื่องมาจากสิ่งสม การสั่งสมอยู่เบื้อง
หลังการกระทำทั้งหมด สั่งสมอย่างใดย่อมทำอย่างนั้น สั่งสมความดี
ก็ทำความดี สั่งสมความชั่วก็ทำความชั่ว กล่าวได้ว่า ขึ้นอยู่กับ “ทุน
ความดี” และ “ทุนความชั่ว” ของแต่ละคนที่สั่งสมไว้นั่นเอง ซึ่งมา
ช่วยสนับสนุนการกระทำนั้นๆ อยู่เสมอ มองเป็นเรื่องง่ายหรือยากก็
ขึ้นอยู่กับทุนนี้ ยกตัวอย่างคนทำอาชีพฆ่าไก่ ฆ่าจนเคยชิน การใช้
มีดเชือดคอไก่ทำได้อย่างง่ายดาย เหมือนปอกกล้วยเข้าปาก ทำไม
ทำได้ง่าย เพราะเขาสั่งสมทุนการฆ่ามานาน ต่างจากคนที่ไม่เคยฆ่าไก่
จะให้จับมีดเชือดคอไก่ มือก็สั่นงันงก ทำได้อย่างยากเย็น เหมือน
เข็นครกขึ้นเขา ทำไมทำได้ยาก เพราะเขามีได้สั่งสมทุนการฆ่ามาก่อน
อีกนัยหนึ่ง ขึ้นอยู่กับ “เชื้อ” ของแต่ละคนว่าได้เพาะเชื้ออะไรลงบน
พื้นที่ใจ “เชื้อความดี” หรือ “เชื้อความชั่ว” เพาะเชื้อความดีไว้มาก
พืชพันธุ์แห่งความดีก็งอกขึ้นง่าย เพาะเชื้อความชั่วไว้มาก พืชพันธุ์
แห่งความชั่วก็งอกขึ้นง่าย เรื่องการทำยากหรือง่ายนี้ แท้ที่จริงกำหนด
ที่ตัวบุคคลว่าเขาได้สร้างทุนรอนหรือหวานเพาะเชื้ออะไรไว้ คนส่วน
มากมักไม่กล่าวว่าความชั่วทำยาก มักกล่าวว่าความดีทำยากมากกว่า
ขณะที่มิได้ย้อนกลับมาดูตัวเองว่า ตนได้สั่งสมทุนเพาะเชื้อความดีไว้
หรือไม่ ทุนที่ไม่สร้างเชื้อก็ไม่มี จะทำความดีได้ง่ายๆ อย่างนั้นหรือ

๒๙.

นตฤ โลเก รโห นาม
ปาปกมัม ปกุพฺพโต
อตุตา เต บุริส ชานาติ
สจฺจํ วา ยถิ วา มุสา ฯ

อง. ตี. ๒๐/๔๗/๓/๑๘๙

ขึ้นชื่อว่าความลับไม่มีในโลก
สำหรับผู้ทำบาปกรรม
นี้พ่อหนุ่ม จริ่งหรือเท็จ
ตัวเธอเองรู้ดี.

ชื่อว่าความลับไม่มีในโลก
ซุกซ่อนเร้นอย่างไรมิไผ่ปอง
จะจริงเท็จอย่างไรคนไม่ทราบ
รีบปิดบังอำพรางทิ้งวางไว

ความโสโครกกรรมชั่วที่มัวหมอง
ตนนั้นต้องรู้แน้อยู่แก่ใจ
แต่เป็นบาปตนรู้อยู่ใช้ใหม่
สุดท้ายใช้กรรมชั่วเผยตัวเอง ฯ

ของสิ่งหนึ่งถูกซุกซ่อนอยู่ในซอกหลืบปกปิดมิดชิด ผู้คนพากัน
ค้นหาสักเท่าไรก็ไม่เจอ ใครๆ ไม่รู้ว่ามันซุกซ่อนอยู่ตรงไหน แต่คน
คนหนึ่งย่อมรู้และรู้เป็นอย่างดี นั่นคือคนแอบนำมันไปซ่อน เปรียบ
เหมือนกรรมที่คนเรากระทำโดยเฉพาะกรรมชั่ว จะทำในที่ลับหลับตา
เพียงใด ปิดบังอำพรางซ่อนเร้น ใครๆ ไม่รู้ไม่เห็น แต่คนที่รู้เห็นและ
รู้เห็นเป็นอย่างดีก็คือคนทำ ความจริงหนีความจริงไม่พ้น ความเท็จ
ก็หนีความเท็จไม่พ้น ลักวันหนึ่งทองเทียมจะเปิดเผยตัวมันเอง มิใช่
กาลเวลามาช่วยเปิดเผย ตัวมันเองนั่นแหละที่ทนหลอกสายตาผู้คน
ไม่ไหว เจกเช่นกัน คนที่กระทำความชั่ว แม้จะปกปิดซ่อนเร้นเพียง
ใด ในที่สุดก็ต้องสารภาพผิด เพราะทนทำ “เผื่อกร้อน” ต่อไปไม่ไหว
และแล้วกรรมชั่วก็เปิดเผยตัวมันเอง รู้หรือเปล่า “ความชั่วมันชอบ
โชว์” มันหลบอยู่หลังเวทีได้ไม่นาน ต้องออกมาเดินเฉยฉาย เราทำ
ความดีมิให้ใครเห็น “ปิดทองหลังพระ” ได้ แต่จะทำความชั่วมิให้
ใครเห็นไม่ได้ “กองคุณหน้ากุฏิพระ” แม้จะกลบปิดมิดชิดเพียงใด
กลิ่นเหม็นก็โชยออกมา ขึ้นชื่อว่า “โทษ” จะกตเหยียบไว้อย่างไรก็
เอาไม่อยู่ มันย่อมเล็ดลอดออกมา จะทำความชั่วแล้วปิดเป็นความลับ
คิดผิดชัดๆ แม้คนอื่นไม่รู้ แต่ตัวมันนั่นแหละรู้ กรรมชั่วปิดเป็น
ความลับรับรองไม่รอด เพราะถ้าไม่เปิดเผย ออกมันจะแตกตาย

กรรมชั่วก่อกองเพลิง

๓๐.

อถ ปาปานิ กมฺมานิ
กริ พาลो น พุชฺฌติ
เสหิ กมฺเมหิ ทุมฺเมโธ
อคฺคิทฺทโธว ตปฺปติ ฯ

พ. ธ. ๒๕/๒๐/๓๓

คนพาลทรมปัญญา
ทำกรรมต่ำช้าอยู่ก็ไม่รู้สีก
ภายหลังเดือดร้อน
เพราะกรรมของตนเอง
เหมือนดังถูกไฟไหม้.

คนพาลทรมปัญญาต่ำช้านัก	ทำบาปหนักเพียงใดก็ไม่สน
อยู่เยาะเย้ยประชาชน้ำหน้า	แต่หาพ้นบาปกรรมตนทำมา
ภายหลังรับผลกรรมที่ทำชั่ว	รู้สึกตัวหวาดหวั่นพรั่นพรึงผวา
เหมือนดังถูกไฟสุ่มร้อนอรุรา	ทุกข์เผ็ดกล้ำแผดเผา รุมเร้าตาย ฯ

ทุกยุคทุกสมัย สังคมมนุษย์ไม่เคยปราศจากคนชั่ว แม้แต่ใน
สังคมสงฆ์ “พระอลัชชี” ก็ยังแอบแฝงอยู่ เกาะตัวเป็นเหลือบรินดูด
กินเลือดพระพุทธรศาสนา คนบางคนชั่วต่ำชั่วผู้คนถึงกับพากันสาปแช่ง
“เมื่อไรมันจะตาย แผ่นดินจะได้สูงขึ้น” “พวกกังฉินชั่ว สวรรค์อย่า
เปิดประตูรับมัน” ทว่าคนเหล่านี้กลับตายยากตายเย็น ดูจะอายุยืน
เสียด้วยซ้ำ คำสาปแช่งกลายเป็นอายุวัฒนะ พวกจ้องฉลโกงบ้านกิน
เมือง สืบเลือดสูบเนื้อประชาชน ดูลิ ยังไม่รู้สึกรู้สา อยู่เย้ยฟ้าทำดิน
หลบหนีจากการตามเอาผิดของกฎหมายได้อย่างแยบยล “คนชั่วลอย
นวล” แต่เชื่อไหม “กรรมชั่วไม่ลอยนวล” กรรมชั่วคอยติดตามให้
ผลอยู่ เพียงแต่รอจังหวะเท่านั้น วันนี้ปล่อยให้ “คนชั่วกำชัย” ยืมเยาะ
หัวเราะว่า แต่วันหน้า “กรรมชั่วเช็กบิล” จะทวงคืนตั้งแต่ดอกทพตัน
และแถมฟรี “เศษกรรม” ให้เป็นของเล่น กระเส้นกระสายตามตอด
นิดตอดหน่อย ความจริง คนชั่ว แม้จะชั่วช้าสามัญเพียงใด เราก็
ไม่จำเป็นต้องสาปแช่งให้เสียสุขภาพจิต กรรมไม่ติดจรวดก็ไม่เป็นไร
แต่เชื่อเถิดว่า คนชั่วได้เพาะ “เชื้อมะเร็งร้าย” ไว้แล้ว มะเร็งร้ายย่อม
ลุกลามปลิดชีวิตโดยไม่ต้องสงสัย ถึงวันที่ “กรรมชั่วก่อไฟ” เปลว
เพลิงจะลุกโชนไหมเผาผลาญ คนชั่วต้องถูกไหมเป็นจุน สำหรับคน
โหดชั่วช้า สวรรค์อาจจะมีตา แต่นรกไม่ปรานีแน่นอน

๓๑.

น ตํ กมมํ กตํ สาธุ
ยํ กตฺวา อนุตฺตปฺปติ
ยสฺส อสฺสํสุโข โรหํ
วิปากํ ปฏิสฺเสวติ ฯ

พ. ศ. ๒๕๕๕/๑๒/๒๓

คนทำกรรมใดแล้ว
เดือดร้อนในภายหลัง
หน้าซุ้มด้วยน้ำตาร้องไห้
เสวยผลของกรรมใด
กรรมนั้นทำแล้วไม่ดี.

ทำกรรมใดกลัดกลุ้มเกิดรุ่มร้อน	ยามหลับนอนเป็นทุกข์หาสุขสม
ในภายหลังนั่งเหงาเศร้าระทม	ต้องตรอมตรมชอกช้ำกลืนน้ำตา
เสวยผลกรรมใดใจหมองหม่น	พรา้เพื่อบ่นรำพันหายหรรษา
กรรมนั้นไม่ดีเลยจงเอ๋ยลา	รีบออกมาเร็วไวอย่าไปทำ ฯ

กรรมดีไม่เคยทำร้ายใคร กรรมชั่วต่างหากที่ทำร้ายคน แต่บางครั้งเราก็สงสัยจะใช้อะไรวัดว่า นี่กรรมดี นั่นกรรมชั่ว เพราะเห็นคนทำกรรมชั่วร้ายวย อยู่สุขสบาย ส่วนคนทำกรรมดีกลับจน อยู่ทุกข์ยากลำบาก กรุณาอย่าใช้ความรวยความจนวัด มันจะเป็นการวัดด้วยสายตา “วัตถุนิยม” ซึ่งใช้เป็นมาตรฐานไม่ได้ “ความรวยกับความดี” มิใช่เรื่องเดียวกัน คนรวยมิได้หมายความว่าต้องเป็นคนดี และคนดีก็มีได้หมายความว่าต้องเป็นคนรวย “รวยแล้ว” “จนดี” เห็นอยู่ออกมาก แต่ถ้า...รวยดีก็ยิ่งเยี่ยม จนเลวก็ยิ่งแย่ เรื่องความดีความชั่วนี้ วัดกันที่ใจ “มิเตอร์ใจ” จะสัมผัสเตือนบอกออกมาเป็นความรู้สึกเอง เพราะธรรมชาติความชั่วเหมือนไฟ ความดีเหมือนน้ำ ลงมือทำความชั่วจะรู้สึกร้อนทันที ลงมือทำความดีจะรู้สึกเย็นทันที “ตาซึ่งความรู้สึก” นี่แหละเที่ยงตรงที่สุด หรือจะเถียงว่าไม่จริง ไม่เห็นว่ามันจะรู้สึกรู้สา นั้นเพราะคนคนนั้นซาชินอยู่กับความชั่วจนจิตหยาบกระด้าง ลองถามนักฆ่าที่ปลิดชีวิตคนครั้งแรกดูว่ารู้สึกอย่างไร ตลอดทั้งคืนนอนหลับบ้างไหม อึ้ง ขึ้นอยู่กับความ “สำนึกสำเหนียก” ของแต่ละคนด้วย อย่างไรก็ตาม เมื่อทำอะไรลงไปแล้วรู้สึกร้อนกร้อนใจ ไข้แสบๆ กรรมชั่วซัดๆ มือเอื้อมไปแตะถ่านไฟร้อนต้องรีบดึงกลับ หรืออยากจะปวดแสบปวดร้อน แตะซ้ำสองก็ตามใจลิ

๓๒.

อิธ โสจติ เปจจ โสจติ
ปาปการี อุกยตถ โสจติ
โส โสจติ โส วิหณฺณติ
ทิสฺวา กมฺมกิลฺมฺมตฺตโน ฯ

พ. ธ. ๒๕/๑๑/๑๗

คนทำบาปเศร้าโศกในโลกนี้
เศร้าโศกในโลกหน้า เศร้าโศกในโลกทั้งสอง
คนทำบาปนั้นเห็นกรรมเศร้าหมองของตน
เศร้าโศกเดือดร้อนอยู่.

คนที่เกี่ยวข้องกรรมกระทำบาป	ชั่วซึ่มซาบซาบเศร้าโศกเศร้าหมอง
โลกนี้สวดยอย่างไรไม่น่ามอง	โลกหน้าต้องสิ้นสุขอยู่ทุกข์ทน
พวกคนบาปทราบกรรมที่ตนก่อ	ชั่วญหนี่ฝ่อเกรงกลัวทั่วทุกหน
มองเห็นความเศร้าหมองเป็นของตน	ทุกข์มากลั่นเดือดร้อนนอนนอนเดือดดาล ฯ

สนิมเกาะกินเหล็ก ถูกกะเทาะมันก็หลุดร่วงออก แต่สนิมคือ
ความชั่วเกาะกินใจนี่สิ กะเทาะไม่หลุดร่วงออกง่ายๆ ยากจะสลัดหลุด
โดยเฉพาะความชั่วที่รู้อยู่แก่ใจแล้วยังฝืนทำ กว่าจะสลัดหลุดก็
ใช้เวลาหลายปี พุทธรธจะว่า “กาลเวลาย่อมกลืนกินสรรพสิ่ง” แต่
สำหรับความชั่วดูเหมือนกาลเวลาจะอ้อยอิ่งช้าเหลือเกิน มีหน้าซ้ำ
ขยະเขย่งไม่ยอมกลืนกินเอาเสียตื้อๆ ถ้ามันเลวทรามต่ำช้ามาก
เสี่ยงอะไรก็เสี่ยง แต่อย่าเสี่ยงกับความชั่ว มันมิใช่เรื่องควรกล้า
หากแต่ควรกลัว “กลัวดีกว่ากลัว” อย่าริทำเป็นอวดเก่งเขี้ยว รู้ไหม
ลองมันได้ลงมีดกรีดเนื้อแล้ว จะฝากรอยแผลเป็นตามเกาะติดตัว
ตลอดชีวิต ซ้ำยังให้ความชั่วฝังจิต “น่าเศร้าจริงๆ นี่ฉันต้องตายไป
พร้อมกับความชั่วหรือ ความตายคงช่วยพรางจากมันนะ” กลับไม่เป็น
อย่างที่คิด จะทำอะไรเล่า กรรมโหดย่อมโหดร้าย “ชั่วแรงกระชูด”
มันไม่ตามราวเฉพาะชาตินี้ ยังตามราวไปถึงชาติหน้า แม้ถึงชาติหน้า
ก็ยังปิดบัญชีไม่ลง ธุรกิจชั่วข้ามชาติช่างสาสมนัก คนเรามักเป็นกัน
อย่างนี้ เมื่อทำกรรมชั่วแล้ว คราวผลมันชดทอถึงให้ต้องรับเคราะห์
ทุกข์เศร้าตรม ก็นึกทอถอนย้อนอดีตคร่ำครวญ “ไม่น่าเลย ย้อน
อดีตได้ ฉันจะไม่ทำอย่างนั้นเด็ดขาด” นี่แหละ “ไม่เห็นโลงศพไม่
หลั่งน้ำตา” ก่อนทำไม่ครวญคิด สำนึกผิดก็สายเกินแก้ ช่วยไม่ได้

๓๓.

โย อปฺปทฺทจฺจุสฺส นรฺสฺส ทฺสฺสติ
สฺสทฺทจฺจุสฺส โปสฺสสฺส อนนฺทคณฺทจฺจุสฺส
ตเมว พาลํ ปจฺเจติ ปาปํ
สฺสขุโม รโห ปญฺญาวตํ ชิตฺโต ฯ

ส. ส. ๑๕/๖๓๘/๒๔๓

คนใดประทุษร้ายนรชนที่ไม่ประทุษร้าย
เป็นผู้บริสุทธิ์ ปราศจากกิเลส
บาปย่อมย้อนกลับมาหาคนนั้นผู้พาลแท้
ประดุจธูลีละเอียดยที่ซัดทวนลม.

คนไม่ประทุษร้ายใครควรไกลห่าง	หากคิดล้างทำร้ายตายขึ้นชม
เขาบริสุทธิ์ผุดผ่องต้องนิยม	ไปชุ่มชื่นร่มเอยอมจาบัลย์
บาปย้อนคืนคนพาลผู้พาลแท้	ตกถึงแก่ความพินาศน่าหวาดหวั่น
เหมือนซัดฝุ่นผงธูลีที่ลมพาลัน	ฝุ่นผงนั้นต้องกลับมาเข้าหาตัว ฯ

ความตริคนึกคิดในทางเบียดเบียนทำร้ายคนอื่น เรียกว่า “วิหิงสาวิตก” ช่างน่ากลัว ใครก็ตามที่เกิดความตริคนึกคิดนี้ จงรู้เถิดว่า กำลังก่อความหายนะให้แก่ตน มันคือการก้าวย่างเข้าหาความพินาศ ออกไปทำการเบียดเบียนทำร้ายเมื่อไร โดยเฉพาะกับผู้มีบารมีที่ปลดปล่อยสตรอาวูธออกจากใจ ฝ่ามือสะอาดหมดจดจากคราบเลือดนั้นแหละ “วิบากข้ากรรมชด” วิบัติแน่ๆ ความหายนะจะย้อนกลับมาท่วมทับท้นท่วจริงๆ ใจใหม่กว่า คนชั่วน่ากลัว แต่ไม่น่าเกรง คนดีน่าเกรง แต่ไม่น่ากลัว “คนชั่วน่ากลัว คนดีน่าเกรง” คนชั่วพึงห่างไกล กลัวแต่ไม่ต้องยำเกรง ส่วนคนดีพึงเข้าใกล้ ยำเกรงแต่ไม่ต้องกลัว ยิ่งคนดีนั้นบริสุทธิ์ผุดผ่อง ยิ่งต้องยำเกรงมากๆ อย่าเผลอพลาดทำผิดเพียงนิดเดียว มิฉะนั้นจะเป็นการ “ซุดหลุมหายนะ” กลบฝังตัวเอง อึ้ง ในเรื่องนี้คือ “ตนพึงทำความบริสุทธิ์” เราไม่ควรคิดแค้นแค้นชกหักกระดุกหรือตอบโต้คนที่มาเบียดเบียนทำร้าย หากแต่ควรทำตนให้บริสุทธิ์ยิ่งขึ้นไป เพราะยิ่งบริสุทธิ์มากเท่าใด คนที่มาเบียดเบียนทำร้ายยิ่งจะประสพภัยพิบัติมากเท่านั้น เรียกว่า “แพ้ภัยตัวเอง” ถ่มน้ำลายรดฟ้า มันต้องตกถูกหน้าแน่นอน ความจริงมิใช่เฉพาะคนดีบริสุทธิ์ที่ควรสำรวจ หากแต่ควรสำรวจต่อทุกๆ คน แม้กระทั่งสัตว์เดรัจฉาน อย่าลืม “ให้ทุกข์แก่ท่าน ทุกข์นั้นถึงตัว”

แก้กรรมไม่ทำชั่ว

๓๔.

อกตํ ทุกฺกตํ เสยฺโย
ปจฺจมา ตปฺปติ ทุกฺกตํ
กตญฺจ สุกตํ เสยฺโย
ยํ กตฺวา นานุตปฺปติ ฯ

พ. ๕. ๒๕/๓๒/๕๖

ความชั่วไม่ทำลายเสียเลยดีกว่า
เพราะทำแล้วเดือดร้อนในภายหลัง
ส่วนความดีทำนั้นแหละดี
เพราะทำแล้วไม่เดือดร้อนในภายหลัง.

กรรมชั่วอย่าลวงเลยเพิกเฉยเสีย	มันเคล้าเคลียด้วยทุกข์หาสุกใส
ยิ่งเลิกทำยิ่งดีควรหนีไกล	เพราะทำให้เดือดร้อนนอนนอนเศร้าตรม
ส่วนกรรมดีทำดีมีความสุข	พาลิ้นทุกข์สร้างเคราะห์ช่างเหมาะสม
ภายหลังไม่เดือดร้อนนอนนระทม	อยู่อย่างร่มเย็นแท้ดีแน่นอน ฯ

คนส่วนมากกล่าวว่า ความดีทำยาก ความชั่วทำง่าย ยกตัวอย่าง ขณะยุ่งเกาะแขนกำลังดูดเลือด อะไรจะยากง่ายกว่ากัน ระหว่างห้ามเงื้อมมือขึ้นตบกับเงื้อมมือขึ้นตบ คำตอบคือ ห้ามเงื้อมมือขึ้นตบยากกว่า ส่วนเงื้อมมือขึ้นตบง่ายกว่า แต่แท้ที่จริงกล่าวตามสภาวะ ความดีทำง่าย ความชั่วทำยาก ยกตัวอย่างการทำงานสุจริต เช่น การค้าขาย พ่อค้าแม่ขายสามารถเปิดร้านวางของขายได้อย่างเปิดเผย ไม่ต้องกลัวใครเห็น ส่วนการทำงานทุจริต เช่น การปล้นลักขโมย โจร หรือคนลักขโมยต้องแอบหลบซ่อน ดักซุ่ม เตรียมทางหนีที่ไล่ ไม่สามารถทำได้อย่างเปิดเผย กลัวคนอื่นเห็นโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทำความดีอาจจะวางแผนบ้าง แต่ไม่ถึงกับซับซ้อน “ดีคิดขึ้นเดียว” ทำความชั่วต้องวางแผนซับซ้อน “ชั่วคิดหลายชั้น” เห็นตามสภาวะ ใช่ไหมว่า ความดีเริ่มทำก็ดี ความชั่วเริ่มทำก็ชั่ว และหลังจากทำสำเร็จแล้ว จะเกิดผลลัพธ์อย่างไร หากมีใช้ ความดีเกิดผลร่มเย็น นำสุขโสมนัสมาให้ ความชั่วเกิดผลเดือดร้อน นำทุกข์โสมนัสมาให้ ย่อมประจักษ์ชัด โดยเฉพาะในความรู้สึกของผู้สวดย “ดีเย็นตัว ชั่วร้อนตน” ดื่มน้ำเย็นไม่ต้องระมัดระวัง เพราะ “น้ำเย็นชื่นใจ” แต่ดื่มน้ำร้อนต้องระมัดระวังหน่อย เพราะ “น้ำร้อนลวกปาก” วันนี้ น้ำเย็นดีกว่าน้ำร้อน เรามาร่วมใจชูแก้วน้ำเย็นชนฉลองชัย ดื่มกันให้มากๆ

๓๕.

ปาณินทิ เจ วโณ นาสุส
หเรยฺย ปาณินา วิลั
นาพุพณั วิสฺมเนวติ
นตฺถิ ปาปํ อกุพฺพโต ฯ

พ. ธ. ๒๕/๑๙/๓๑

ถ้าที่ฝ่ามือไม่มีแผล
คนก็นำยาพิษไปได้ด้วยฝ่ามือ
เพราะยาพิษไม่แทรกซึมสู่ฝ่ามือที่ไม่มีแผล
บาปก็เช่นกันไม่มีแก่คนไม่ทำ.

หากฝ่ามือนั้นขาดจากบาดแผล	ย่อมดีแน่ยาพิษแม้ติดถือ
หาแทรกซึมลงไปในฝ่ามือ	แม้จุดยื้อกำไว้อย่าได้กลัว
บาปก็ดูจเดียวกันเช่นนั้นแน่	หาเกิดแก่คนที่ไม่มีชั่ว
แม้มันจะประชิดตามติดตัว	ก็ไม่กลัวเกลือกทำให้ชั่วตรม ฯ

ทองคำบริสุทธิ์ อย่างไรก็ตามกับบริสุทธิ์ ผุ่นเกาะทำให้หมองได้ แต่จะเกาะกัดกินเนื้อทองคำบริสุทธิ์นั้นไม่ได้ ปิดผุ่นออก ทองก็สุกปลั่งดังเดิม คนบริสุทธิ์ก็เช่นกัน ผู้ไม่ประสงค์ดีใส่ร้ายป้ายสีสร้างความเสื่อมเสียได้ แต่จะทำลายความบริสุทธิ์ของคนนั้นไม่ได้ บริสุทธิ์หรือไม่บริสุทธิ์ มิได้ขึ้นอยู่กับคนอื่น หากแต่ขึ้นอยู่กับตัวเรา เมื่อรู้ว่าตนบริสุทธิ์ไม่ต้องร้อนใจ อย่างไรก็ตามก็รอดปลอดภัย “อย่าเล่นตามคีย์” นั่งอยู่ในอาการสงบ ใช้ความสงบสยบความเคลื่อนไหว หลง “เดินตามคลื่น ขึ้นตามลม” ประเดี๋ยวตายน้ำตื้น เชื่อเถอะว่า “บริสุทธิ์สวย” “ไม่บริสุทธิ์สวย” ความชั่วมิใช่เลือบรินจะกระโดดเกาะดูตลกเลือกกันง่ายๆ ลองมิได้ทำมันก็หมดสิทธิ์เสนอหน้า แต่ทำไมเกิดกรณี “แพะรับบาป” คนบริสุทธิ์มิได้ทำความชั่วเลย กลับตกเป็นเหยื่อรับเคราะห์แทน เรื่องนี้น่าพิจารณา วิชากรรมอยู่เหนือความคาดหมาย ขึ้นอยู่กับจังหวะเวลาและโอกาสว่าเมื่อไร “ได้ช่อง ส่องทันที” คนที่ลงเรือลำเดียวกับแพะนั้น อาจเพราะทำกรรมชั่วในชาติก่อน กรรมชั่วติดตามมา “ปะเหมาะเคราะห์ร้าย” ส่งผลให้ได้รับในชาตินี้ เขาจึงเรียนวิชาแพะสำเร็จ รับบาปไปตามระเบียบ แต่ชาตินี้เขาก็รู้ว่าตนบริสุทธิ์ใช้ใหม่ ยังพอสบายใจอยู่บ้าง อย่างไรก็ตามกับคนบริสุทธิ์ควรรักษาความบริสุทธิ์ อย่าเผลอกินปูนที่เดียว ประเดี๋ยวร้อนท้องไม่รู้ด้วย

๓๖.

ยสุส ปาป กตัม กมัม
กุสเลน ปิถียติ
โส อิมํ โลกํ ปภาเสติ
อพภา มุตโตว จนฺทิมํ ๑

พ. ศ. ๒๔๕๒/๒๒/๓๘

คนทำกรรมต่ำช้า
ปกปิดเสียได้ด้วยกุศล
เขาย่อมยังโลกนี้ให้สว่างไสว
เหมือนพระจันทร์พ้นจากเมฆ.

คนหลงทำกรรมชั่วเมาชั่วผิด	แต่ปกปิดไว้ได้ด้วยกุศล
ไกลจากกรรมชั่วนั้นในบัดดล	กลายเป็นคนดีงามทุกยามไป
เขาย่อมยังโลกนี้ให้ดีเลิศ	งามบรรเจิดพร่างพร่างสว่างไสว
เหมือนจันทร์พ้นเมฆหนามาอำไพ	ทอแสงไล้อาบหล้าทั่วสากล ๑

โลกนี้เป็นเวทีให้กรรมดีและกรรมชั่วแสดงผล “กรรมติดตามทุกฝั้ว” ทุกคนหนีไม่พ้นบ่วงกรรม ตลอดชีวิตคนคนหนึ่งจะไม่เคยทำกรรมชั่วเลย ย่อมเป็นไปไม่ได้ เพียงแต่คิดอย่างไร เมื่อทำลงไปแล้ว “คิดแก้กรรมสิ” แก้ได้หรือ ทำบาปฆ่าไก่ตัวหนึ่ง นำไปทำบุญถวายพระรูปหนึ่ง จะช่วยหักลบกลบหนี้ได้ไหม ขอตอบว่าไม่ได้ บาปส่วนบาป บุญส่วนบุญ จริงอยู่ เราทำ “กรรมดีแก้กรรมชั่ว” ไม่ได้ แต่ “ทำกรรมดีหนีกรรมชั่ว” ได้ ยกตัวอย่างสุนัขขาวสุนัขดำกำลังวิ่งไล่กวัดกัดเนื้อ สุนัขขาวเปรียบเป็นกรรมดีถึงก่อนก็กัดก่อน สุนัขดำเปรียบเป็นกรรมชั่วถึงก่อนก็กัดก่อน ทว่าสุนัขขาวกำลังดีกว่าวิ่งไล่ถึงเนื้อ ซึ่งเปรียบเป็นตัวเรา กัดก่อนทุกครั้ง ส่วนสุนัขดำอ่อนกำลังวิ่งไล่ไม่ถึงเนื้อสักที ในที่สุดก็ถดถอยตามไม่ทัน หมายความว่า เราทำดีเพิ่มพลังให้แก่กรรมดีอยู่เรื่อยๆ ไม่ทำชั่วเพิ่มพลังให้แก่กรรมชั่ว กรรมดีที่เพิ่มพูนคอยตามให้ผลเรื่อยๆ ส่วนกรรมชั่วมิได้พลังเพิ่มก็เพลากำลังตามให้ผลไม่ทัน และยิ่งกรรมดีส่งผลให้เราบรรลुरुหัตถ์สำเร็จเป็นพระอรหันต์ดับขันธนิพพาน กรรมชั่วก็ยอมยกฟ้องยุบคดี จำว่าลา “โอโหสิ” ทำกรรมชั่วแล้วสำนึกผิดไม่คิดทำซ้ำ มุ่งทำแต่คุณงามความดียิ่งๆ ขึ้นไป นี่แหละคือ “แนวคิด” ดีที่สุด กรรมชั่วคิดอยากแก้ก็อย่ายุ่งตั้งแต่ต้นสิ ปลอดภัย วัวไม่หายไม่ต้องล้อมคอก

๓๗.

กายสุจี วาจาสุจี
เจโตสุจีมนาสว
สุจี โสเจยยสมปนฺน
อาหุ นินฺหาตปาปกํ ฯ

อ. ตี. ๒๐/๕๖๑/๓๕๒

ผู้มีกายสะอาด วาจาสะอาด
ใจสะอาด ปราศจากอาสวะ
เป็นผู้สะอาด ถึงพร้อมด้วยความสะอาด
บัณฑิตทั้งหลายกล่าวว่า เป็นผู้ล้างบาป.

กายวาจาของผู้ใดใสสะอาด	ใจก็ปราศจากชั่วความมัวหมอง
อาสวะภายในไม่ฟูฟอง	ดูผุดผ่องใสภาสึ้นอาภูล
คนสะอาดเช่นนี้นักหนา	ท่านบอกว่าปวงบาปหายสาบสูญ
ถูกชำระล้างออกหยุดพอกพูน	ย่อมจรรุญแจมจ้ะเกินกว่าใคร ฯ

ศาสนาบางศาสนายึดถือการสารภาพบาป การลงอาบนํ้าที่แม่น้ำ
คงคาล้างบาป ว่าเป็นประเพณีหรือธรรมเนียมปฏิบัติ เมื่อศาสนิกชน
ของตนทำความชั่ว ผู้สารภาพบาปหรือผู้ที่ลงอาบนํ้าล้างบาปนั้นรู้สึก
เหมือนว่าตนได้ปลดปล่อยอะไรบางอย่างออกไป คลายความรู้สึกผิด
สบายใจ อาจจะจริง ผู้สารภาพบาปหรือผู้ที่อาบนํ้าล้างบาปรู้สึกดีขึ้น
แต่นั้นถือเป็นเพียงผลด้านจิตวิทยา หาใช่ผลที่แท้จริงไม่ บาปมิใช่
ถ้อยคำที่จะหลุดลอยออกจากปากพร้อมกับการสารภาพ มิใช่คราบโคล
ที่จะหลุดไหลออกจากกายพร้อมกับการอาบนํ้าชำระ หากแต่คือมลทิน
สกปรกที่แปดเปื้อนจิต ซึ่งชำระล้างได้ด้วยศีล สมาธิ ปัญญาเท่านั้น
เชื่อเถอะว่า ร้อยทั้งร้อยของคนที่สารภาพบาปหรืออาบนํ้าล้างบาปต้อง
หวนคืนหาความชั่วไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ทั้งนี้ เพราะ “เลือดชั่ว” มิได้
ไหลออกจากร่างกายเลย “เชื้อชั่ว” ติดอยู่กับตัวคิดหรือว่าจะไม่ทำ
ความชั่วอีก สายทางที่ไม่หวนหาความชั่วคือ “อริยมรรค” โดยผู้เดิน
ต้องอย่างก้าวด้วยความสุจริต สะอาดทั้งกาย วาจา ใจ เมื่อเพียรเดิน
จนสุดเส้นทาง ปวงบาปก็ถูกชำระล้างออกเอง “เชื้อชั่วสูญ อาสวะสิ้น”
นั่นแหละสะอาดหมดจดจริงๆ ปวงบาปไม่อาจแปดเปื้อน ผู้ที่นั่นท่าน
ขนานนามว่า “ผู้ลอยบาป” อีสระอยู่เหนือบาปทั้งปวง ผู้บริสุทธิ์สะอาด
หมดจดจากบาปทั้งปวงนี้แหละ ควรเชิดชูบูชายิ่ง

ครองธรรม ชัยยศ

๓๘.

อุฏฺฐานวโต สติมโต
สุจิตมมสฺส นิสมมการิโน
สญฺญตสฺส จ ฐมฺมชีวิโน
อปฺปมตฺตสฺส ยโสภิยาวุฑฺมติ ฯ

พ. ศ. ๒๕/๑๒/๑๘

ยศเจริญแก่คนขยันหมั่นเพียร
มีสติ การงานสะอาด
ใคร่ครวญแล้วทำ สำรวมระวัง
ครองชีพอยู่โดยธรรม และไม่ประมาท.

ผู้พากเพียรขยันหมั่นประกอบ การงานชอบสะอาดปราศโทษพอง
มักใคร่ครวญแล้วทำตามครรลอง และอยู่ครองชีพงามตามชอบธรรม
ผู้ระวังสังวรห่อนพลั้งพลาด ไม่ประมาทรู้ตื่นทุกคืนค่ำ
ยศเจริญแก่เขาเราจดจำ ว่าช่างล้ำเลิศล้ำยิ่งกว่าใคร ฯ

ขรรวาสที่อาศัยอยู่ได้ขายคาเรือน แม้มีเพื่อนาคาริกผู้ออกจาก
เรือนมุ่งภวนายกระดับจิต แต่ก็มิได้หมายความว่าจิตของขรรวาส
จะตกต่ำ ตรงกันข้าม อาจจะสูง หรือสูงยิ่งกว่าอนาคาริกบางรูป
หากขรรวาสผู้นั้น “ขึ้นเรือนครองธรรม” มุ่งหลังคาเรือนด้วยธรรม
“เรือนตนอยู่ได้ร่วมธรรม” ขรรวาสผู้เดินอยู่บนเส้นทางธรรม ขยัน
หมั่นเพียร ทำการงานสะอาดปราศจากโทษ ระวังมิให้ความเสื่อม
เหยียบย่างเข้าหา ตื่นตัวรู้เท่าทันอยู่เสมอ มิใช่เฉพาะความเจริญทาง
โลกที่เกิดขึ้นแก่ขรรวาสผู้นั้น หากแต่ความเจริญทางธรรมก็เกิดขึ้น
ด้วย ซึ่งน่ายกย่องสรรเสริญ นับวันเขายังจะเลื่อนชั้นความเจริญขึ้นไป
โดยที่ผู้คนไม่ติดจินนินทา กลายเป็น “คนดีศรีสังคม” ที่ควรเชิดชู
ความสำคัญจึงอยู่ที่ “ธงธรรม” ซึ่งลงหลักปักแน่น ทว่าคนเราตระหนัก
ถึงเรื่องนี้มากน้อยเพียงใด เรามิได้ชูธงธรรม หากแต่ชักธงรบทำหั่น
กัน มุ่งช่วงชิงความได้เปรียบทางธุรกิจ เพื่อก้าวขึ้นไปยืนอยู่เหนือคู่แข่ง
ประสบความสำเร็จมั่งคั่งร่ำรวยก็จริง แต่ก็เป็ความมั่งคั่งร่ำรวยที่ไป
พร้อมกับความเสื่อม “โลกวิวัฒน์ ธรรมวินาศ” ไม่มุ่งหลังคาเรือนด้วย
ธรรมจะอยู่ร่มเย็นเป็นสุขหรือ จริงไ้ไหมว่า ภายในเรือนนั้นช่างอบ
ร้อนเหลือเกิน มันคือการพัฒนาหยั่งรากความทุกข์ มิใช่หยั่งรากความ
สุข วันนี้ เราคงต้องหยุด เพื่อยกบทธรรมขึ้นมาอ่านทบทวนกันใหม่

๓๙.

จนฺทา โทสา ภายา โมหา
โย ธมมํ อติวตฺตติ
นิหียติ ตสฺส ยโส
กาฬปุกฺเขว จนฺทิมหา ฯ

ที่. ปา. ๑๑/๑๗๗/๑๙๖

ผู้ใดประพฤติกว้างธรรม เพราะความรัก
ความซัง ความกลัว ความหลง
ยศของผู้นั้นย่อมเสื่อม
ดุจดวงจันทร์ในข้างแรม.

ไม่ประพฤติชอบธรรมประจำจิต	เผ่าครุ่นคิดรักโลกและโกรธหลง
มักอคติลำเอียงไม่เที่ยงตรง	จะดำรงอยู่ในใจของใครนาน
เขาย่อมเสื่อมจากยศหมดเชื่อถือ	เหลือแค่ชื่อแค่เสียงเพียงเรียกขาน
ตั้งดวงจันทร์ข้างแรมยามวิกาล	ความมองผ่านไม่ค้อมคบเคารพเกรง ฯ

“ยศ” คนส่วนมากเข้าใจว่าเป็นเรื่องฐานันดรศักดิ์ที่ขึ้นอยู่กับ
การแต่งตั้งของท่านผู้ทรงเดชทรงคุณเหนือกว่า โดยมอบวัตรธรรม
อย่างใดอย่างหนึ่ง (ดาว พัตยศ) ประดับให้เป็นเครื่องบ่งบอกระดับ
ชั้น ด้วยเหตุนี้ จึงเกิดกรณีเฉพาะกิจ คือ “เลื่อนยศยกตำแหน่ง”
และ “ถอดยศปลดตำแหน่ง” ซึ่งส่งผลกระทบต่อจิตใจให้ “ฟูขึ้น”
และ “แฟบลง” แต่แท้ที่จริงยศเป็นเรื่องเกียรติคุณความดีเฉพาะ
บุคคล” แม้ได้รับการยกย่องก็ยังคงอยู่กับตัวบุคคลนั้น “ยศเย็นอยู่
ภายใน” การยกย่องโดยการมอบฐานันดรศักดิ์ก็เพียงเพื่อช่วยประกาศ
เกียรติคุณความดีของบุคคลนั้น ทว่าทุกวันนี้ยศไม่เย็นเสียแล้ว มัน
กลายเป็น “ยศร้อนกระแสรแรง” เพราะมิได้มาจากเกียรติคุณความดี
จริงๆ หากแต่มาจากการดิ้นรนวิ่งเต้น “ค่าของคุณอยู่ที่คนของใคร”
เรื่องคุณสมบัติความรู้ความสามารถอยู่นอกประเด็น เชื่อเถอะว่า ยศ
ที่แต่งตั้งโดยปราศจากคุณสมบัติความรู้ความสามารถไม่อาจทอแสงสว่าง
มันเป็นเพียง “ยศอยู่เหี่ยวเฝ้าเรือน” ออกไปประกาศศักดานอกบ้าน
ไม่ได้ ยิ่งคนคนนั้นเมาศหลงตำแหน่ง มากด้วยดวงจิตริษยาตกอยู่
ใต้อำนาจอคติ ก็ยิ่งอับแสง เหมือนคนตาบอดอยู่ในห้องมืด กลายเป็น
บุคคลที่ไม่น่าจดจำเลย ควรลบออกจากหน้าประวัติศาสตร์เร็วๆ
เมื่อไรท่านผู้ทรงเดชทรงคุณจะถอดยศปลดตำแหน่งคนแบบนี้เสียที

๔๐.

จนฺทา โทสา ภายา โมหา
โย ธมฺมํ นาติวตฺตติ
อาปุรติ ตสฺส ยโส
สุกฺกปฺกฺเขว จนฺทิมหา ฯ

ที่. ปา. ๑๑/๑๗๗/๑๓๖

ผู้ใดไม่ประพฤติกว้างขวาง เพราะความรัก
ความซัง ความกลัว ความหลง
ยศของผู้นั้นย่อมเจริญ
ดุจดวงจันทร์ในข้างขึ้น.

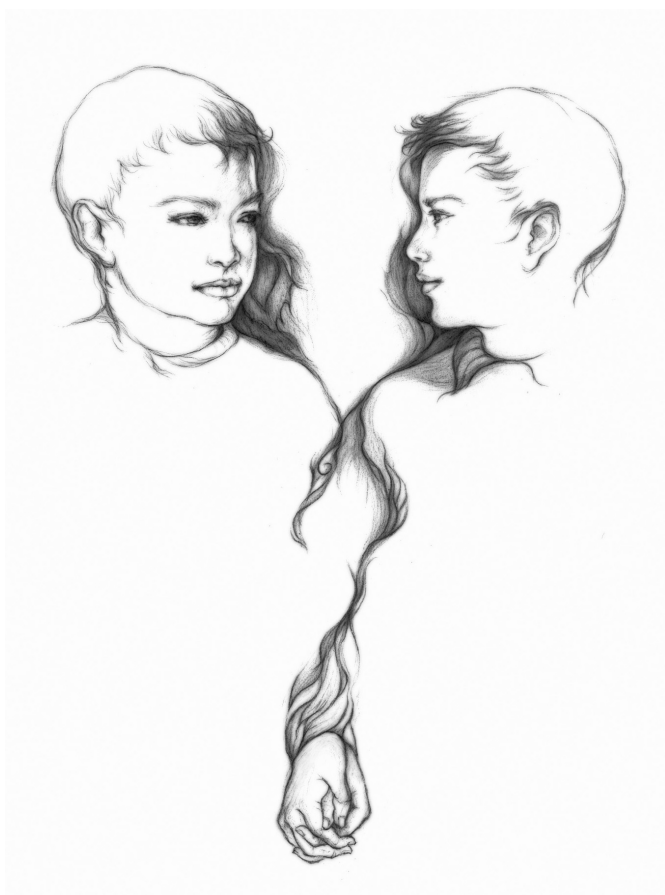
หมั่นประพฤติชอบธรรมประจำจิต	เลิกครุ่นคิดรักโลภและโกรธหลง
ไม่อคติลำเอียงมันที่เที่ยงตรง	ย่อมยินดีอยู่ในใจของคนนาน
ยศเจริญแก่เขาเรานับถือ	อยากเรียกชื่อออกเสียงแซ่ซ้องขาน
ดั่งดวงจันทร์ข้างขึ้นเห็นขึ้นบาน	น่าพบบานค้อมคบเคารพเกรง ฯ

เกียรติคุณ ซึ่งถือเป็น “ยศภายใน” นั้นจะเจริญหรือไม่ มิได้ขึ้นอยู่กับคนอื่น หากแต่ขึ้นอยู่กับตนเอง เหตุปัจจัยของความเจริญคือ คุณงามความดีต้องอาศัยตนสร้างและบำเพ็ญโดยเฉพาะ การสร้างคุณงามความดีบำเพ็ญประโยชน์ไม่จำเป็นต้องถือกระเช้าดอกไม้สวายเข้าพบท่านผู้ทรงเดชทรงคุณในวันสำคัญ ไม่จำเป็นต้องติดตามใกล้ชิดคอยเสนอหน้า พินอบพิเทา ไม่จำเป็นต้องทำผลงานให้ “เข้าตากรรมการ” เพื่อขอเลื่อนชั้น^๕ การกระทำเหล่านี้อาจจะเป็เหตุปัจจัยเพื่อความเจริญของ “ยศภายนอก” แต่ไม่เป็นเหตุปัจจัยเพื่อความเจริญของ “ยศภายใน” ตรงกันข้ามกลับทำให้เสื่อม และถือเป็นเรื่องน่าละอายยิ่ง เพราะสิ่งที่ยื่นพื่นอยู่เป็นแกนกลางเพื่อความเจริญของยศภายใน คือ “คุณธรรม” คุณธรรมคือแสงสว่างส่องทางให้แก่ยศ หากคุณธรรมหล่นหาย ยศก็เสื่อมโดยมิต้องสงสัย ความจริง ความเสื่อมหรือความเจริญนั้นมันเริ่มต้นจากภายใน ก่อนออกไปสู่ภายนอก คนที่เสื่อมยศภายนอก เหตุมาจากการเสื่อมยศภายในนั่นเอง สำหรับท่านผู้ถือประทีปคุณธรรมส่องทาง มานอคติไม่บดบังตา มุ่งทำคุณงามความดี ยิ่งคุณธรรมยกระดับขึ้นสูง ยศภายในก็ยิ่งเจริญ ทอประกายแสง เหมือนคนตาดียืนอยู่ในที่กลางแจ้ง และวันที่ฟ้าเปิด ยศภายในก็ออกมาเป็นยศภายนอกอย่างงามสง่า คนทั้งหลายชื่นชม

มองเพื่อนรู้เรื่องคบ

๔๑.

โหติ ปานสา นาม
โหติ สมุขมิสมุขมิโย
โย จ อตถะสุ ชาเตสุ
สหาโย โหติ โส สขา ฯ

ที่. ปา. ๑๑/๑๘๕/๑๘๘

เพื่อนในโรงสุราก็มี
เพื่อนกล่าวแต่ปากว่าเพื่อนก็มี
ส่วนคนใดเป็นสหาย
ในยามที่เกิดความต้องการ
คนนั้นจัดว่าเป็นเพื่อนแท้.

เพียงแค่คำว่า “เพื่อน” พุดง่ายมาก	ออกจากปากเท่านั้นหมาย
ยามทุกข์ยากจากไปไม่เสียดาย	จะร่วมตายอย่าหวังดั่งตั้งใจ
คราวทุกข์ยากอย่าอ่อยเผยถึงเพื่อน	อย่าแซ่เขื่อนช่วยเหลือตามวิสัย
มาร่วมสุขความทุกข์ทุกครั้งไป	นี้แหละไซ้รู้เพื่อนแท้ที่ต้องการ ฯ

ชีวิตที่ปราศจากเพื่อนช่างเปลี่ยวเหงา เหมือนลอยเรือเคว้งคว้าง อยู่ในท่ามกลางมหาสมุทร มองทิศใดก็เห็นแต่ท้องทะเลเว้งว่าง เราทุกคนล้วนต้องการเพื่อน โดยเฉพาะยามทุกข์ยากขัดสน แม้ไม่ช่วยเหลือเจือจุน อย่างน้อยๆ ก็ช่วยปลอบใจ ยามทุกข์ยากนี้ เราอาจจะได้ยินคำปลอบใจว่า “ไม่เป็นไรหรอกเพื่อน เพียงแค่ตกอยู่ในช่วงฝันร้าย ไม่นานก็คงตื่นจากภวังค์ผ่านพ้น” แต่ถ้าความทุกข์ยากยังเล่นสาตน้ำไม่เลิกก็จงรู้ตัวเถิดว่าต้องนอนหลับฝันร้ายไปอีกนาน พวกเพื่อนๆ จะค่อยๆ ตีตัวออกห่างทีละคนสองคน หลบลิ้นหนีหน้า แม้แต่พบก็ไม่ยอมสบตา เหลืออยู่เพียงไม่กี่คน เฉลียวๆ อาจเหลืออยู่เพียงคนเดียวที่ยังไปมาหาสู่ มิตรแท้หายาก “เพื่อนตายช้อนตน” มิตรเทียมหาง่าย “เพื่อนกินเกลือสนกล” ลองถูกลอตเตอรีรางวัลที่ ๑ ดูลิรับรองคนจะหลังไหลเข้ามาหาไม่ว่าจะนับญาติเป็นมิตรแต่เมื่อไร ความทุกข์ยากเปรียบเป็น “ตะแกรงกรองเพื่อน” ที่ยังหลงเหลืออยู่นั้นแหละ “มิตรแท้เพื่อนตาย” เชื่อเถิดว่า ชีวิตคนเรามิได้ถูกลิขิตชีวิตเป็นเส้นตรงตลอด ชีวิตเหมือนเส้นกราฟที่ขึ้นและลงเป็นธรรมดา ยามเราทุกข์ยากอยู่ในชาลงก็ได้รู้ว่า ในพองเพื่อนคนใดทำข้อสอบ “มหาหิน” นี้ผ่าน ยามเราสุขสบายกลับมาอยู่ในขาขึ้นก็จะรู้ว่า ควรทำอย่างไรกับเพื่อนกิน มิตรปอกกลอกอย่าแหลมหน้ามาเชียว ประเดี๋ยวพ่อไล่ตะเพิด

๔๒.

โน เจ ลมถ นิปกั สหาย
สทุธิจรั สาธุวิหริธิ
ราชาว รฏจั วิชิตั ปหาย
เอโก จเร มาตงครณเณว นาโค ฯ

ม. ฤ. ๑๔/๔๔๓/๒๙๖

ถ้าไม่ได้สหายที่ฉลาดรักษาตัวร่วมทาง
ซึ่งเป็นปราชญ์อยู่อย่างดงาม
พึงเป็นเพียงผู้เดียวเที่ยวไป
เหมือนพระราชาทรงสละพระราชสมบัติ
และเหมือนช้างมาตังคะในป่า.

พึงอยู่เพียงคนเดียวเที่ยวไปเถิด	หากประเสริฐชนไม่เห็นเป็นสหาย
ผู้ฉลาดมานำทางอันพร่างพราย	ผู้มุ่งหมายอยู่กับธรรมประจำใจ
เหมือนองค์ไท่ไม่ประสงค์ครองราชย์	ทรงประกาศสละพลันหาหวั่นไหว
เหมือนช้างงามเอื้องอย่างวิไล	อยู่ภายในป่าเปลี่ยวแต่เดียวดาย ฯ

คนเราควรคบใครสักคนหนึ่งเพื่อเป็นเพื่อนเดินร่วมทางชีวิต
ผู้คนมากมายผ่านไปผ่านมา หลายคนอยู่ในฐานะ “คนรู้จัก” น้อยคน
อยู่ในฐานะ “คนรู้ใจ” ช่วงเวลาที่ผันผ่านบางคนเดินออกจากทางชีวิต
ของเราแล้ว แต่บางคนก็ยังเดินร่วมทางชีวิตกับเรา ทั้งนี้ เนื่องเพราะ
การคบของเรานั้นเองว่าคบอย่างไร คบผ่านๆ “คบคุย” ก็เป็น “เพื่อน
คู่คุยคลายเหงา” คบจริงจัง “คบคั่น” ก็เป็น “เพื่อนคู่คิดมิตรคู่ใจ”
เพื่อนที่คบผ่านๆ เราไม่คาดหวังอะไร แต่เพื่อนที่คบจริงจังเราคาดหวัง
ถึงขนาดคิดฝากผีฝากไข้ แน่แน่นอนว่า เพื่อนที่คิดฝากผีฝากไข้ นั้น
จะต้องมีชิ้นทองสองหัวที่นำความลับของเราไปแพร่พราย มีโชสรพิษ
ร้ายที่แว้งกลับมาจกกัดเราในภายหลัง และที่สำคัญคือเพื่อนคนนั้น
ต้องอยู่ในฐานะ “กัลยาณมิตร” ฉลาดในอุบายโกศล ถือ “ดวงประทีป
ปัญญา” คอยชี้บอกเหตุแห่งความเลื่อมและความเจริญ เพื่อนผู้เป็น
เช่นนั้นแหละควรคบคั่นอย่างยิ่ง และควรยกขึ้นอยู่ในฐานะ “มิ่งมิตร”
หากเราได้เพื่อนผู้เป็นเช่นนั้นมาเดินร่วมทางชีวิต ชีวิตย่อมไม่ไหลลงสู่
ที่ต่ำ แต่หากไม่ได้เพื่อนผู้เป็นเช่นนั้นมาเดินร่วมทางชีวิต ก็ควรเดินทาง
แต่เพียงผู้เดียว แม้เปล่าเปลี่ยวก็ไม่เป็นไร ถือเป็นเรื่องดีเสียด้วยซ้ำที่
เราจะได้เรียนรู้ชีวิตถูก-ผิดด้วยตนเอง โดยมีต้องกล่าวโทษใคร วันนี้
ทางชีวิตขาดมิ่งมิตร แต่ฉันก็ลิขิตชีวิตตนเองได้

๔๓.

เอกสุส จริตฺ เสยฺโย
นตฺถิ พาเล สหายตา
เอโก จเร น จ ปาปานิ กยิรา
อโปโปสสุโก มาตงฺครณฺเณว นาโค ฯ

ม. อุ. ๑๔/๔๔๓/๒๓๖

การเที่ยวไปคนเดียวประเสริฐกว่า
เพราะไม่มีความเป็นสหายในคนพาล
พึงเป็นเพียงผู้เดียวเที่ยวไป และไม่ควรถำบาป
เหมือนช้างมาตังคะชวนชวายน้อยในป่า.

อยู่เพียงตัวคนเดียวยังดีกว่า	หากคนบาปหยาบเข้ามาเป็นสหาย
อยู่เพียงตัวคนเดียวแน่นเปลี่ยวกาย	ก็ไม่ตายตกตามพวกพาลชน
พึงเป็นเพียงผู้เดียวเที่ยวไปเถิด	อย่าให้เกิดกรรมทรมานเลยสักหน
เหมือนช้างงามหลีกหนีผู้คน	เดินดั้นด้นในป่าเปลี่ยวอยู่เดียวดาย ฯ

การเดินทางไกลเพื่อสู่ที่หมาย ยากจะหลีกเลี่ยงเพื่อนร่วมทาง เพราะผู้คนที่ออกเดินทาง ขึ้นรถ ลงเรือ ไปเหนือ ล่องใต้ด้วยกัน ทั้งนั้น “ทางสาธารณะ” “ถนนหลวง” ทุกคนล้วนมีสิทธิ์ใช้สัญจร ร่วมกัน ทว่าการเดินทางชีวิตต่างจากการเดินทางไกล ทางนั้นเป็น “ทาง สงวน” “ถนนส่วนบุคคล” ซึ่งเจ้าของมีสิทธิ์เลือกเฉพาะใครคนหนึ่งมาเป็นเพื่อนร่วมทาง และดูเหมือนจำต้องเลือกจริงๆ ทั้งนี้ การเดินทางชีวิตจะถึงที่หมายหรือไม่ ขึ้นอยู่กับเพื่อนร่วมทาง หากเพื่อนร่วมทาง เป็นคนพาล จงรู้เถิดว่าไม่ถึงที่หมายแน่ๆ โดยเฉพาะที่หมายดั่งมาคนพาลครั้นขึ้นมานั่งบนรถก็เริ่มเจายางรถรั่ว ลงไปนั่งบนเรือก็เริ่มเจापื้นเรือล่ม “ซักไปให้เรือเสีย” ตลอด การเดินทางชีวิตควรเว้นที่เพื่อบัณฑิต แต่ต้องงดที่คนพาล อ่ายายอมให้ร่วมนั่งเด็ดขาด แม้ในโลกนี้จะเหลือคนพาลเพียงคนเดียว เพราะ “คนพาลพ่นพิษ” พวกเขาคือ “คนร้ายทุกศตวรรษ” อยู่ที่ใดก็สร้างแต่ภัยพิบัติ ชีวิตพังพินาศ เพราะคนพาล จะวันนี้หรือวันไหนก็ต้องไร้เงาคนพาล จริงอยู่ เราออกเดินทางตามลำพังผู้เดียว อาจจะได้แต่เปลี่ยวเหงา แต่เชื่อว่าปลอดภัย ทางชีวิตนั้นทอดยาวไกล กว่าที่จะถึงที่หมายก็ใช้เวลายาวนาน ใจเย็นๆ ไม่ต้องรีบร้อน เหนื่อยนักพักสักหน่อย ใส่ “เกียร์ว่าง” บ้าง ขอเพียงไม่แวะหลบลงข้างทางทำความชั่ว รับรองถึงที่หมายแน่นอน

๔๔.

น ภเช ปาปเก มิตุเต

น ภเช ปุริสาธเม

ภเชถ มิตุเต กลยาณ

ภเชถ ปุริสูตตเม ฯ

พ. ศ. ๒๕/๑๒/๒๕

ไม่ควรคบมิตรชั่ว

ไม่ควรคบบุรุษต่ำทราม

ควรคบมิตรดี

ควรคบบุรุษสูงส่ง.

ชื่อว่ามิตรชั่วช้ายาคบคั่น ประเดี้ยวคุณความดีจะหนีหาย
มิตรต่ำทรามห่างไกลอย่าใกล้กราย ความเลวร้ายจะตามมาชังน่ากลัว
มิตรดีดีเห็นไหมคบไว้เถิด เพราะก่อเกิดความดีทุกที่ทั่ว
คนประเสริฐควรประชิดตามติดตัว นี่คือหัวใจพบการคบคน ฯ

คิดคบใครง่ายง่าย ตรีตรองใช้ดูลยพินิจบ้าง คนที่ตนจะก้าว
ขึ้นเรือนไปพบคบหานั้นอธยาศัยทรามหรืออธยาศัยงาม ชั่วหรือดี
พาลหรือบัณฑิต มิฉะนั้น ดาวชีวิตจะเสียศูนย์หมุนคว้างออกนอก
วงโคจรความดีงาม ถือเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง “ยี่ เว เสวติ ตาทีโส
คบคนเช่นใดย่อมเป็นเหมือนคนเช่นนั้น” เราคบคนเช่นใด แม้ไม่เป็น
เหมือนคนเช่นนั้น แต่กลืนอายคนนั้นก็ติดตัวเรามา ท่านเปรียบคน
พาลเหมือนปลาเน่า บัณฑิตเหมือนกฤษณา การคบเหมือนใบทอง
หรือผืนผ้า ใบทองที่ห่อหุ้มปลาเน่า แม้มีใบปลาเน่า แต่ก็พลอยติด
กลิ่นเหม็นน่าคลื่นเหียน ผืนผ้าที่ห่อคลุมกฤษณา แม้มีใบกฤษณา
แต่ก็พลอยติดกลิ่นหอมจรรูญจวนจิต หมายความว่า คบคนพาล
แม้ไม่เป็นเยี่ยงพาล แต่คนก็ครหาว่า “ดูสิ ไปคบกับคนพาลนั้นได้”
พลอยเสื่อมเสียชื่อเสียง “คบคนชั่วเป็นเสนียดแก่ตัว” คบบัณฑิต
แม้ไม่เป็นอย่างบัณฑิต แต่คนก็สรรเสริญว่า “ฉลาดนะ รู้จักเข้าพบ
คบหาท่าน” พลอยส่งเสริมชื่อเสียง “คบคนดีเป็นศรีแก่ตัว” การคบ
เป็นเรื่องที่ใช้ศาสตร์แล้ว^๕ ยังต้องใช้ศิลป์ คนชั่วทำเป็นคนดีมาตีสนิท
เราเปลอคบต้องเจลิยวละใช้ศิลป์ซึ่งหนี คนดีที่คบหาอยู่ก็ฉลาดใช้
ศิลป์รักษาน้ำใจมิตรให้ยืนยาว “เจลิยวละฉลาดรักษ์” อย่างนี้อยู่เสมอ
ดาวชีวิตย่อมหมุนอยู่แต่ในวงโคจรความดีงาม และยิ่งจะสว่างสุกสกาว

๔๕.

นิหิตติ ปุริโส นิห็นเสวี
น จ หายเถ กทาจิ ตุลยเสวี
เสฏฐมฺปนํ อุเทติ ขิปป
ตสฺมา อตฺตโน อุตฺตริ ภาเชถ ฯ

อ. ตี. ๒๐/๔๖๕/๑๕๘

คบคนเลว เลวลง
คบคนเสมอกัน ไม่เสื่อม
คบคนสูงกว่า พลันเด่นขึ้น
ฉะนั้น ควรคบคนที่สูงกว่าตน.

เที่ยวคบหาคนเลวที่เหลวไหล	ย่อมไถ่ลงต่ำทรมาน่าหยาบหยัน
คบคู้เป็นเพื่อนเกลอคนเสมอกัน	ย่อมไม่บันทอนทำเสื่อมต่ำลง
คบหาคนสูงกว่าน่ายกย่อง	ก็จะต้งสูงตามงามเหมือนหงส์
ช่วยชูเด่นเป็นประจำให้ดำรง	คนนั้นจงคบเถิดเกิดผลดี ฯ

ผู้คนแตกต่างกันทางสรีระ อ้วน ผอม สูง ต่ำ ดำ ขาว คน
อ้วนพุงพลุ้ย ผอมเหมือนไม้เลียบพริก สูงชะลูดตูดปอด เตี้ยม่อต้อ
ดำเหมือนตอตะโก ขาวเหมือนหยวกกล้วย ดังกล่าวนี้อยู่ในเกณฑ์
พิจารณาในศาสตร์แห่งการคบหรือไม่ ขอตอบว่า ไม่อยู่ในเกณฑ์
พิจารณาเลย เพราะคนขาวอาจจิตต่ำ คนดำอาจใจสูง เกณฑ์อยู่ที่
“จิตใจ” ว่าดีหรือชั่ว “คุณธรรม” ว่าสูงหรือต่ำมากกว่า จิตใจและ
คุณธรรมคนที่เราคบหาอันนั้นแหละ จะส่งผลทำให้เราสูงหรือต่ำตามไป
ด้วย คบคนคุณธรรมสูงจะช่วยชูจิตใจเราให้สูงขึ้น เหมือนคนไต่ภูเขา
พื้นที่ที่ก้าวขึ้นไป ตัวเขาก็สูงขึ้นตามระดับภูเขา คบคนคุณธรรมต่ำจะ
ชักจูงจิตใจเราให้ต่ำลง เหมือนคนลงเหว พื้นที่ที่ก้าวลงไป ตัวเขาก็ต่ำ
ลงตามแนวเหว นี่คือความจริง เมื่อเราอยู่ใกล้ชิดคนจิตใจดีคุณธรรม
เยี่ยม จะสำรวมกิริยาไม่กล้าทำความชั่ว แม้แต่ในความคิด เมื่อเรา
อยู่ใกล้ชิดคนจิตใจต่ำคุณธรรมแย่ จะไม่สำรวมอะไร ยิ่ง “กลางเนื้อ
ชอบกลางยา” ก็ยิ่งเข้าหากันเป็นปีเป็นขลุ่ย พร้อมจะสรวลเสเฮฮาหยอก
ล้อเล่นกับความชั่ว ชั่วๆ ไม่ “แพงก็กความชั่ว” แน่ๆ จิตใจและ
คุณธรรมนั้นนับอยู่ในศาสตร์แห่งการคบ การก้าวขึ้นภูเขาเหน็ดเหนื่อย
แต่ได้ไปยืนอยู่บนยอดเขาสูง การก้าวลงเหวลี้นลงสบาย แต่ได้ตกอยู่
ไต่กันเหวต่ำ มองดูก็รู้กันเห็นๆ จะก้าวขึ้นหรือก้าวลงละ

แต่...ท่านบัณฑิตเทียม

๔๖.

นิธินว ปวตตาร
ยํ ปสเส วชชทสสินํ
นิกคยหวาทิ เมธาวี
ตาทิสํ ปณฺหิตํ ภาเช ฯ

พ. ศ. ๒๕/๑๒/๒๕

ควรเห็นคนที่คอยชี้โทษ
เหมือนบอกชุมทรัพย์
มักกล่าวข่มขี่ มีปัญญา
ควรคบคนเช่นนั้นผู้เป็นบัณฑิต.

เห็นคนที่ชี้โทษโปรดปรานเกิด เพราะเหมือนเปิดชุมทรัพย์แสนนับค่า
เป็นคนดีศรีบัณฑิตเปี่ยมปัญญา จะค้นหาคนเช่นนั้นได้ทีเดียว
เขาคอยย่ำพรวดสอนอยู่เป็นนิตย์ ชี้ถูกผิดจะฉานกล่าวขานไข
บอกโทษโปรดอย่าพรั่งระวังระไว ควรคบไว้คนเช่นนั้นดีแน่นอน ฯ

เห็นโทษจงหลีกเลี่ยง ห้ามเดินชนล่วงล้ำ เพราะเพื่อนสนิทติดตาม โทษเหมือนเงาตามตัวคือทุกข์ โทษทำให้เกิดทุกข์ และทุกข์ก็ทำให้เกิดโทษ ทว่าทุกข์โทษหาใช่จะเห็นกันง่ายๆ มิฉะนั้นคงไม่เกิดกรณี “เห็นงจกรเป็นดอกบัว” มันเหมือนยาขมเคลือบหวาน “บันเทิงซ่อนทุกข์ สุขซ่อนโทษ” จึงต้องอาศัยใครสักคนหนึ่งที่ยายตาแหลมคม มา “ชำแหละโทษ” ด้วยมีตปัญญาชี้บอก แต่คนที่สายตาแหลมคม ดิดมีตปัญญาก็หายาก หากเราพบใครสักคนหนึ่งซึ่ง “เซ็นซิติฟต่อโทษ” เร็วไว รู้เท่าทันและทักท้วงทันที มันจะซ่อนอยู่ในรูปลักษณ์ ไหนก็สามารถมองเห็น และที่สำคัญมาพร้อมกับความกล้า “ชี้โทษบอกประโยชน์” โดยไม่กลัวว่า คนที่ถูกชี้บอกนั้นจะโกรธแค้น ให้ถือว่าโชคดี เราเจอ “คนจริงแห่งศตวรรษ” เข้าแล้ว รีบคบค้าสมาคมไว้ เมื่อเราได้บุคคลเช่นนี้มาร่วมนั่งอยู่ใกล้ๆ รับรองไม่ซบถลงคลองหรือประสบอุบัติเหตุบนทางยานยนต์ใดๆ เขาจะทำหน้าที่นั่งมองทางคอยระมัดระวังอยู่ ยิ่งกว่านั้น เขาจะบอกเราให้ขับรถไปถึงจุดหมายปลายทางโดยสวัสดิภาพ คนส่วนมากมักยอมรับการชี้แนะจากผู้ทรงวิญญูและคุณวุฒิ เพราะรู้สึกว่ามันถูกฉีกหน้า แต่ความจริงใครก็ได้ที่สามารถชี้บอก ขณะที่เราเผลอก้าวลงเหว แม้กระทั่งเด็กน้อย เด็กๆ ที่มองด้วยสายตาไร้เดียงสาชี้แหละ เห็นโทษถูกนัก

๔๓.

น เตน ปณฺทิตโ หิติ
ยวตา พหุ ภาสติ
เขมี อเวรี อภโย
ปณฺทิตติ ปุจฺจติ ฯ

พ. ๖. ๒๕/๒๙/๔๙

คนมิได้ชื่อว่า บัณฑิต
เพียงเพราะพูดมาก
คนที่เกษมปลอดจากเวรภัย
นั่นต่างหากเราเรียกว่า บัณฑิต.

จะพูดมากเพียงใดก็ไร้ค่า	แม้ว่าจ้อถ้อยคำล้าสมัย
พูดได้ดีแหลมคมเที่ยวข่มใคร	ยิ่งมิใช่บัณฑิตน่าชิดชม
คนเกษมปลอดภัยในทุกที่	ห่างเวรภัยทุกข์อยู่สุขสม
นั่นบัณฑิตทรงสิริสำนึยม	เขาอุดมคุณค่าอย่าดูแคลน ฯ

ถ้อยวาจาหรืออักขรภาษาซึ่งใช้สื่อสารกันในโลกมนุษย์นี้มากมายเหลือคณนา เพียงแต่ว่าใครจะฉลาดใน “ศาสตร์แห่งศัพท์” รู้จักเรียงถ้อยร้อยคำนำมาสื่อเสนอพูดแสดงได้อย่างคมคาย คนบางคนไม่รู้ว่กลับคมปากมาแต่ชาติปางไหน ช่างหลักแหลมนัก พูดพรั่งพรูลื่นไหลไม่ติดขัด บางประโยคบางถ้อยคำคมคายเป็น “คำคมบาดคน” ทว่าเรอย่าเพิ่งหลงปลื้ม พิจารณาดูสักนิดว่า คำคมนั้นสื่อถึงความธรรมหรือเปล่า แสดงข้ออรรถข้อธรรมหรือไม่ ผู้ที่กล่าว “คำคม” แต่ขาด “ความธรรม” อาจได้รับการยกย่องว่าเป็นคนเก่ง แต่ก็เป็นคนเก่งที่ “กลวงแก่น” อาจได้รับการยกย่องว่าเป็นบัณฑิต แต่ก็ เป็นบัณฑิตที่ “เจนโลก” ไม่ “จบธรรม” ทางโลกวัดค่าบัณฑิตตรงที่ “ฉลาดใช้ถ้อยคำ” ส่วนทางธรรมวัดค่าบัณฑิตตรงที่ “ฉลาดรู้แจ้ง บทธรรม” ธรรมเพียงแค่ว่ารู้แจ้งแจ่มแจ้งทะลุปรุโปร่ง สามารถทะเยอทะเยอเปลือกอวิชชาให้หลุดร่วงออกจากจิต บัณฑิตทางธรรม นั้น “สงวนท่าที สงบถ้อยคำ” ไม่พรวดพราดพูดเหมือนบัณฑิตทางโลก แต่ถ้าได้พูดทั้งทีก็ซึ่งติดตรึงใจ เพราะท่านแปลงถ้อยคำออกจากจิตที่สงบเยือกเย็น ไม่คมบาดคนก่อเวรภัย และบางครั้งท่านก็เลือกอยู่ในอาการสงบนิ่ง เพราะรู้ดีว่า เรื่องลึกลับนั้น “Those who say don't know. Those who know don't say. คนพูดไม่รู้ คนรู้ไม่พูด”^๗

๔๘.

นารตี สหตี ชีร
นารตี ชีรลหตี
ชีโร จ อรตี สหตี
ชีโร หิ อรตีสโท ฯ

อ. จ. ๒๑/๒๘/๑๗

ความยินดีครอบงำชีรชนไม่ได้
ความไม่ยินดีก็ไม่ครอบงำชีรชน
ชีรชนย่อมครอบงำความไม่ยินดี
เพราะชีรชนเป็นผู้ครอบงำความไม่ยินดี.

ชีรชนคนดีศรีบัณฑิต	จะยึดติดความยินดี ณ ที่ไหน
ความยินดีร้ายหลาอย่างร้างลาไป	มียึดถือไว้ให้ทุกข์ทน
บัณฑิตวางเรื่องดีหนีเรื่องร้าย	ไม่สำคัญมันหมายเลยลักหน
ฉลาดละชนะภัยในสกล	จึงผ่านพ้นด้วยดีทุกที่ทาง ฯ

หลายเรื่องราวผ่านเข้ามาในชีวิต บางเรื่องอยู่เหนืออำนาจไม่อาจกำหนดกฎเกณฑ์ ต้องตกอยู่ในฐานะเป็นฝ่ายรับ เช่น ผู้น้อยตกอยู่ใต้คำสั่งบัญชาของผู้ใหญ่ ชีวิตคนบางคนช่างน่าสงสาร ตกที่นั่งลำบากไม่ต่างจาก “กระโถนหน้าพระโรง” วันๆ รับแต่ก้อนเสลดอารมณ์ที่เขาขากถ่มถุย ถ้าไม่รู้จัก “เปลี่ยนอารมณ์ที่รับ ปรับความรู้สึกที่รู้” ก็ต้องทุกข์เต็มกลืน เปลี่ยนอารมณ์ร้ายเป็นสายลมเย็นพัดผ่าน ปรับความรู้สึกร้อนเป็นสายน้ำเย็นไหลเอื่อย คนที่ทำได้อย่างนี้จะทุกข์ยากสุขง่าย แม้เขาคงจะด้อยการศึกษาไม่เก่งกาจสามารถ IQ ต่ำ แต่นับเป็น “ยอดแห่ง EQ” ผู้ฉลาดในอารมณ์ชั้นเยี่ยม เพียงเท่านี้ก็เพียงพอต่อการยกให้เป็นบัณฑิต ซึ่งดีกว่าคนที่ IQ สูง การศึกษาดีเก่งกาจสามารถ แต่ “ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด” แก้ปัญหาทางอารมณ์ไม่ตก ยิ่งไปกว่านั้น ผู้ที่ฉลาดสามารถอยู่เหนืออารมณ์ไม่ว่าดีหรือร้าย ร้อนหรือเย็น จะพัดผ่านมาผ่านไปอย่างไร ก็ไม่สามารถเกาะติดจิตใจได้เลย เหมือนหยดน้ำกลิ้งอยู่บนใบบัว นี่แหละคือ “ยอดแห่งบัณฑิต” อย่างแท้จริง ทว่าปุณฺณคนเราคงไม่ฉลาดสามารถอยู่เหนืออารมณ์ถึงเพียงนั้น แต่ขอให้รู้จักปล่อยวางบ้าง ไม่ยึดมั่นถือมั่นจนเกินไป น่าจะทุกข์น้อยหน่อย รู้ไหม การปล่อยวางเป็นศิลปะครองชีวิตที่สำคัญอย่างหนึ่ง “วางลงปลงตก ปล่อยเป็นเย็นได้”

๔๙.

เสโล ยถา เอกฆโน
วาเตน น สมีรติ
เอว นินทาปัสสาสุ
น สมมิญชุนติ ปณฺทิตา ฯ

พ. ศ. ๒๕/๑๒/๒๕

ภูเขหินล้วนแห่งที่บ
ไม่หวนไหวเพราะสายลม จันใด
บัณฑิตก็ไม่หวนไหว
เพราะนินทาและสรรเสริญ จันนั้น.

แสงแดดแผดร้อนจ้านาหวาดหวน	สายลมพลันพัดแรงยากแข่งขัน
ภูเขหินยังตั้งมั่นทุกวันคืน	หาเป็นอื่นหวนไหวอย่างใดเลย
เหมือนบัณฑิตจิตใจใสสะอาด	ก็หาหวาดไหวหวนตั้งมั่นเฉย
จะนินทาสรรเสริญเชยชมเชย	ท่านไม่เคยแพบพวยม้วนคง ฯ

“บัณฑิต” นิยมวัดกันจากดีกรีศึกษาระดับปริญญา การสอบ
รับฟังทรงจำไว้มาก ความฉลาดรู้รอบด้าน กล่าวได้ใหม่ว่า เหล่านี้
คือการวัดจากภายนอกเป็น “เปลือกบัณฑิต” มิใช่การวัดจากภายใน
ซึ่งเป็น “แก่นบัณฑิต” จริงๆ บัณฑิตแท้นั้นมิได้ขึ้นอยู่กับอุปโลกน์
แต่งตั้งจากคนภายนอก หากแต่ขึ้นอยู่กับความรู้สึกนึกคิด “จากจิต
ภายใน” ของตนว่าเป็นอย่างไร ยังคงสงบนิ่ง ตั้งมั่น ไม่คลอนแคลน
หวั่นไหวไหม เมื่อถูกโลกธรรมกระทบ ถ้ายังออกอาการสูงๆ ต่ำๆ
แม้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก ก็ถือว่าสอบตกสนามบัณฑิต
เพราะระดับจิตไม่คงที่ เหมือนน้ำที่กระดกกระเพื่อมไหว อย่งไร
ก็ตาม การจะเป็นบัณฑิตภายนอกก็มีใช้เรื่องง่ายๆ โดยเฉพาะการ
ศึกษาในระดับปริญญาโท เอก ต้องผ่านกระบวนการศึกษาเดี่ยวเข้ม
และ “ปราชญ์ทางสังคม” ก็หายาก แต่การจะเป็นบัณฑิตภายในอาจ
ยากกว่า ยากพอๆ กับการจับลิงให้นั่งนิ่งๆ เพราะต้องผ่านกระบวนการ
ฝึกฝนอบรมจิตที่กลั่นกลอกยกย่อนี้ให้คงที่ ราบเรียบ ไม่ขึ้นๆ
ลงๆ ตามที่กล่าวนี้ก็มีใช้อะไร เพียงเพื่อจะบอกว่า อย่าเพิ่งหลงใหล
ได้ปลื้มกับการเป็นบัณฑิตที่พ่วงท้ายด้วยปริญญาบัตร ซึ่งเป็นเพียง
“ใบเบิกทาง” ควรฝึกฝนอบรมจิตให้มั่นคงหนักแน่นบ้าง มิฉะนั้นเขา
จะเพิ่มพวงปริญญาบัตรให้อีกใบ โอหนอ “พ่อบัณฑิตกระต่ายตื่นตูม”

ไข่: ตัวโตโคตัก

๕๐.

โย พาลो มณฺเฑติ พาลุย์
ปณฺฑิตโต วาปี เตน โส
พาลो จ ปณฺฑิตมานิ
ส เว พาลอติ วุจฺจติ ฯ

พ. ๕. ๒๕/๑๒/๒๓

คนโง่เห็นว่าตนเองโง่
ก็พอจะฉลาดได้บ้าง
แต่คนโง่ถือว่าตนฉลาดนี้สิ
เรียกว่าโง่ชานแท้.

คนโง่เห็นตนโง่มากโขนัก	หยุดชะงักไม่แสดงเที่ยวแข่งขัน
รีบหลบหลีกปลีกหนีได้ท่วงทัน	คนโง่นั้นพอฉลาดอาจเติบโต
ส่วนคนเขลาถือมานะว่าฉลาด	ทำวามาดอวดใครใครใหญ่อึกโข
ไม่กลัวดีหรือร้ายหวังได้ไซ้	นั่นแหละโง่ยิ่งนักจมดักดาน ฯ

“ความโง่” หรือ “อวิชชา” คือสมบัติขึ้นโตที่ติดตัวเรามาแต่แรกเกิด มันเป็นเหมือน “มรดกบาป” ที่ตกทอดมาถึงเรา เราทุกคนล้วนเกิดมาพร้อมกับความไม่รู้และก้าวไปบนถนนอวิชชา ทว่าใครบ้างจะมองความโง่ประหนึ่งเงาตามตัวนี้เห็น เพราะมันซ่อนลึกอยู่ในซอกหลืบหัวใจ แม้เมื่อมองเห็นแล้วก็ยังไม่อยากยอมรับ ความโง่นี้มันแสนเง่า ดูลึ คนซื้อปัญญาแท้ๆ ไม่ยอมคบ กลับไปคบคนซื้อทูลีตีสนิทกับนายมานะ จึงส่งผลเสียทำให้เกิดอาการดื้อดันทุรัง ญูญูก็ยังยิ่งแหย่กว่านั้นคือ “โง่อดฉลาด” เรื่องที่ตนไม่รู้รู้แต่เต็มอก แต่ก็ยังตะแบงทำเป็นว่าซำรู้ และที่แย่สุดๆ คือ “โง่แล้วยังหยิ่ง” คนที่ชอบทำตนเป็น “ผู้รู้จอมปลอม” ลวงโลกแบบนี้ พุดได้คำเดียวว่า เฮ้อ! น่าเอือมระอา แต่คุณเมตตาก็ไม่มองด้วยสายตาน่าสมเพช กลับมองด้วยสายตาน่าสงสาร เพราะเขาถูกหล่มเลนความโง่ดูดลงลึกจนจูดคร่ำขึ้นไม่ไหว คน “โง่พันธุ์ผสม” ยังพอเยียวยา แต่คน “โง่พันธุ์แท้” นี่สิ เยียวยายากนัก อยากรู้ก็ตาม แม้อวิชชาจะถือเป็นมรดกบาป ถ้าเราไม่หลงยึดครองเข้าข้างตัวเอง โดยยอมรับความโง่นั้นอย่างสัตย์ซื่อ นอบน้อมเข้าหาผู้รู้ ขอความกระจ่างจากท่านก็ยังพอมองเห็นแสงแห่งปัญญา ระวังอย่าริทำเป็นแบ่งที่เดียว เพราะถ้าท่านผู้รู้เพิกเฉยเสีย ไม่ยอมสั่งสอน มันหมายถึง “การุณยฆาต” ถูกฆ่าอย่างปราณี

๕๑.

ยาวชีวมปี เจ พาโล
ปณฺทิตํ ปยฺรูปาสติ
น โส ธมฺมํ วิชานาติ
ทพฺพี สุปรสํ ยถา ฯ

พ. ศ. ๒๕/๑๒/๒๓

ถ้าคนโง่เข้าไปนั่งใกล้บัณฑิต
แม้ตลอดทั้งชีวิต
ก็ไม่รู้แจ้งพระธรรม
เหมือนทพพีไม่รู้รสแกง.

คนโง่เขลาเบาปัญญาหาฉลาด	ใกล้ชิดปราชญ์เพียงใดก็ไม่รู้
ฟังคำสอนพันครั้งนั่งเฉยดู	แม้จะอยู่ยาวนานสักปานใด
ไม่แจ้งธรรมล้ำเลิศเลยสักนิด	โมหะปิดบังตาพาหลงไหล
เหมือนทพพีไม่รู้รสอะไร	นั่งอยู่ใกล้เสียเปล่าไม่เข้าที่ ฯ

การจะเป็นปราชญ์หรือบัณฑิตมิได้หมายความว่า เราต้องเข้าไป
นั่งชดไกล่สูดกลืนอายจากตัวท่านก็พลอยพลันเป็นปราชญ์ หากเป็น
เช่นนั้นได้จริง คนทั้งโลกคงกลายเป็นปราชญ์กันหมด ขวักไขว้ไป
ด้วยปราชญ์เต็มถนนเดินชนกันตาย แม้กระนั้นการนั่งชดไกล่ปราชญ์
คอยซักถามและรับฟังด้วยความตั้งใจ ก็ยังไม่ชื่อว่าปราชญ์ ดูตัวอย่าง
คนที่อยู่รับใช้ไกล่ชดปราชญ์ตลอดชีวิต ได้ยินได้ฟังเรื่องราวจาก
ท่านมากมาย แต่ผู้คนก็ไม่ยกย่องว่าเป็นปราชญ์ เพียงแค่เขาโชคดีกว่า
คนอื่น ๆ เท่านั้น “แบบฟอร์มปราชญ์” หาซื้อที่ไหนไม่ได้ และคนที่ริ
ลอกเลียนก็เป็นได้แต่เพียง “ซีตามข้าง” การจะเป็นปราชญ์หรือบัณฑิต
จริงๆ นั้นจะต้องศึกษา “วิถีแห่งปราชญ์” แล้วเจริญรอยตามด้วยการ
ฝึกฝนพัฒนาตน เรามีใช้ปราชญ์ก็จริง แต่ก็ไม่ควรทำให้ปราชญ์ท่าน
ระอาหน่าย รู้ไหมว่า การได้พูดคุยกับปราชญ์ดีกว่าอ่านหนังสือพัน
เล่ม เวลาเข้าพบนั่งไกล่ควรอยู่ในความอ่อนน้อม และที่สำคัญคือควร
เงี่ยโสตตั้งใจสดับตรับฟังเรื่องราวที่ท่านถ่ายทอด เมื่อท่านได้สวนทวน
ถาม ก็ให้คำตอบได้บ้าง อย่างนี้ทำเป็นหูทวนลม นี่มิใช่เวลาเอาหู
ไปนาเอาตาไปไร่ ท่านถามอะไรก็ตอบไม่ได้สักอย่าง ข้างน่าอัปอาย
ขายหน้าปราชญ์จำป่อยปลงสังเวชว่า คนนี้ถูกถอดรหัสปัญญาออก
หมดเสียแล้ว ข้างโง่เขลามาก แฮ่อ ! สีสขอให้ควายฟัง

๕๒.

อปฺปสฺสตายํ ปุริโส
พลีทฺโทว ชีรติ
มํสาณิ ตสฺส วฑฺฒนติ
ปญฺญา ตสฺส น วฑฺฒติ ฯ

พ. ธ. ๒๕/๒๑/๓๕

คนการศึกษาน้อยนี้
แก่เปล่าเหมือนโคถึก
เนื้อของเขาเจริญ
แต่ปัญญาหาเจริญไม่.

คนนี้ดูต่ำต้อยด้อยศึกษา
เจริญแต่เนื้อหนังชำน่าย
เขาดูช่างตัวโตเหมือนโคถึก
ในความรู้ปัญญาวิชาชาญ

กลับวางทำใหญ่โตโอ้อวดหลาย
คงแก่เฒ่าเปล่าตายไปตามกาล
ไม่รู้สึกรู้สาหาแตกฉาน
อยู่เกียจคร้านไปวันวันเท่านั้นเอง ฯ

คนที่ไม่ยอมศึกษาหาความรู้ปล่อยให้กาลผ่านไปเปล่า วันๆ วุ่นวายอยู่กับเรื่องปากเรื่องท้อง ในสมองคิดหาแต่อาหารเอร็ดอร่อย มารับประทาน เวลาตกข้าวเข้าปากก็เคี้ยวหมุบหมับตะกรุบตะกราม แสดงอาการว่าช่างอร่อยเหลือ คนใช้ปากนำหน้าตกเป็นทาสของลิ้น อย่างนี้จึงรู้เถิดว่า “ดวงปัญญาดับสูญ” แม้ล่วงกาลยาวนานเพียงใด สติปัญญาก็ไม่ผลึงออกเลย ซ้ำยังอยู่กับที่กลายเป็น “คนโง่พันธุ์” และคนโง่พันธุ์นี้ก็กลายเป็นตอวิญญูฝังลึกซุดไม่ขึ้น ประเทศใดก็ตาม เต็มด้วยคนประเภทนี้ ประเทศนั้นนับว่าด้อยพัฒนาที่สุด เมื่อเทียบ อัตราส่วนก็น่าใจหาย คนเห็นแก่ปากแก่ท้องมากกว่าคนเห็นแก่สติ ปัญญา คนมี “รสนิยมทางปัญญา” น้อยนัก ผลวิจัยของบางประเทศ โดยถั่วเฉลียวออกมาว่า ประชาชนของตนอ่านหนังสือ ๖ บรรทัดต่อปี ประชาชนกลายเป็น “โรคกลัวหนังสือ” คิดว่าจะเจริญทัดเทียมอารย-ประเทศหรือ จริงอยู่ ชีวิตคนเราเกิดมาพร้อมกับปากกับท้อง มัน พร่องต้องคอยเติมอิม แต่เราก็ควรแสวงหาปัญญากันบ้าง อย่ามัว หลงแหวกว่ายอยู่แต่ในทะเลกิน กาม เกียรติอย่างเดียว มิฉะนั้น คงเป็นเหมือนสัตว์เดรัจฉาน (กระบือ) ตัวหนึ่ง ซึ่งเจริญแต่เนื้อหนัง สติปัญญาหาได้เจริญไม่ คนนะไม่ใช่ควาย จะสนตะพายจงไปทางใด ก็ได้ แต่ถ้าคนเห็นแก่ลิ้นเห็นแก่ปากก็ถูกลากไปไม่ต่างจากควาย

๕๓.

มิทุธิ ยทา โหติ มหคฺขโส จ
นิทุทายิตา สมฺปวิตฺตสายี
มหาวราโหว นีวาปปฺภุโจ
ปฺนปฺปฺนํ คพฺภมฺเปติ มนฺโท ฯ

พ. ฐ. ๒๕/๓๓/๕๘

คนที่บริโภคมาก มักง่วงซึม
นอนหลับพลิกกลับไปกลับมา
เหมือนสุกรตัวใหญ่ที่เขาปรนปรีด้วยเหยื่อ
นั่นแหละคือคนเขลาเข้าถึงกรรมบ่อยๆ.

คนกินมากมักนอนอ่อนแออยู่ จิตหตหุ้มเซาง่วงเหงาหอย
พลิกกลับไปกลับมาใจเลือนลอย ตาละห้อยห่มนอนหาร้อนรน
เหมือนสุกรตัวใหญ่เขาให้เหยื่อ อย่างลั่นเหลือกินมากไม่ขัดสน
นั่นแหละช่างโง่เง่าเขลาเหลือทน ยากจะพ้นจากกรรมหมั่นเข้าไป ฯ

เรื่องปากเรื่องท้องควรสำรวมระวังบ้าง “อย่ากินทุกอย่างที่คุณชอบ อย่าตอบทุกเรื่องที่คุณรู้” ประเดี้ยวชื่อจะถูกกลบหายไปเพราะปากเพราะท้องนี้แหละ คนที่ขึ้นชื่อว่า “นักกินตัวยง” ชนิดที่ “กินทุกอย่างที่ขวางหน้า” อะไรอร่อยหมด ไม่นานก็จุพุงพลุ้ยอ้วนเป็นพะโล้ ทราบมาว่าในอารยประเทศที่มั่งคั่งพร้อมด้วยเครื่องอุปโภคบริโภคทุกอย่าง ประชาชนเป็นโรคคนรายนานมาก “โรคอารยธรรม” โรคเบาหวานบ้าง โรคหัวใจบ้าง และโรคที่เห็นดาษดื่นคือ “โรคอ้วน” ฝรั่งเศสคนไม่รู้หิวโซมาแต่ชาติปางไหน กินไม่หยุดไม่หย่อน จนความอ้วนเกินพิกัด น้ำหนักพุ่งพรวดขึ้นถึง ๒๐๐ - ๓๐๐ กิโลกรัม “ซังน้ำตัวจริง” แพทย์จำต้องยื่นมือเข้ามาช่วยด้วยการผ่าตัดเย็บกระเพาะให้เล็กลง นี่แหละผลจากการ “ชิงเปรตมาเกิด” จึงควบคุมความหิว ความกระหายอยากของตนเองไม่ได้ กลายเป็นว่าได้ขาดแคลนอาหาร แต่ขาดแคลนปัญญา ไม่รู้จัก “โภชนา มัตตัญญูตา” ประมาณในการบริโภคอาหาร เรื่องรู้จักพอประมาณในโภชนาหารนี้ ท่านถือเป็นข้อทดสอบด่านแรกที่ต้องผ่าน เพื่อก้าวเดินไปบนเส้นทางอริยะ คนที่ไม่รู้จักประมาณในโภชนาหารกินมากจะก้าวเดินอย่างไรไหว เพราะมันง่วงงุนเหลือเกิน “เดินจงกรมตาคิด” กลับไปนอนอยู่ในห้องมืดของสังสารวัฏเสีย อย่าคิดมาก้าวเดิน เอาชนะลิ้นของตนให้ได้ก่อนเถอะ

ฉลาดสรุสาระ

๕๕.

อสาเร สารมตินโน
สาเร จาสารทสลิโน
เต สารํ นาธิคจุนฺหติ
มิจฺจนสํกปฺปโคจฺรา ฯ

พ. ฐ. ๒๕/๑๑/๑๖

คนเหล่าไ้รู้สาระว่าหาสาระมิได้
และเห็นสิ่งทีหาสาระมิได้ว่าเป็นสาระ
คนเหล่านั้ันดำริผิดเพี้ยนไป
ไม่บรรลุธรรมทีเป็นสาระ.

สาระอสาระประจักษ์แท้
มองอสาระเป็นสาระเฝ้าพะนอ
คนนั้นช่างโง่เขลาเข้าใจผิด
สารธรรมส่องสว่างทางอำไพ

คนใดแลกลับกันนำหวั่นหนอ
สาระพอจะเห็นเป็นอสาระไป
มิจฉาบปิดดวงตาพาหลงไหล
ดูสิไม่เห็นเลยเฉยเมยเมิน ฯ

สรรพสิ่งในโลกนี้บางอย่างบอกถึงคุณและโทษคือ “สาระและ
อสาระ” อยู่ในตัว เหมือนต้นไม้ เช่น มะขามมีแก่น กล้วยไร้แก่น
แต่ทั้งนี้ก็อยู่ที่ปัญญาของแต่ละคนว่าจะมองเห็นสาระและอสาระหรือไม่
และเมื่อมองเห็นแล้ว จะ “ฉลาดสรรสาระ” เพียงใด เห็นสิ่งที่เป็น
สาระแท้ๆ ไม่ยอมเลือก กลับเลือกเอาสิ่งที่มีใช้สาระแทน อยู่ใน
ประเภท “ดีไม่ชอบ กอบเอาชั่ว” ถ้าเป็นอย่างนี้ก็พลาดจากแก่นคว้า
เอาแต่เปลือกরাไป ซึ่งกล่าวโทษใครไม่ได้ นอกจากความมืดบอดทาง
ปัญญาของตนเอง ดูเหมือนว่า “การเห็นผิดเป็นชอบ” มักเกิดขึ้นอยู่
เสมอ โดยเฉพาะกับคนที่สมทาน “มิจฉาทิฐิ” อย่างไรก็ตาม สาระ
อสาระนั้นแยกขาดออกจากกัน ไม่ผสมปนเปเป็นผัตรวมมิตร สาระมิใช่
อสาระ อสาระก็มีใช้สาระ เหมือนธรรมกับอธรรมนั่นเอง ดังนั้น จึง
เป็นเรื่องที่เราควรศึกษาให้ถ่องแท้ ก่อนเลือกสรร ทว่าส่วนที่สำคัญ
จริงๆ คือ “กระบวนทรรศน์” ที่ต้องปรับให้ตรงสาระ มองสาระออก
บอกสาระถูก หากทรรศนะผิดจะมองพลาด เล่นเลยออกนอกทำไป
ไกลเกินกว่าจะย้อนกลับมาเริ่มนับหนึ่งใหม่ คนบางคนช่างมูทะลุด้ว
ไม่ยอมศึกษาและปรับกระบวนทรรศน์เลย อยู่ที่ได้ก็ทะเลาะกับสิ่ง
สาระ เอออพอใจสิ่งมิใช่สาระ ชีวิตจึงไร้แก่นสารกลวงเปล่า ดูลิ
ยังที่ยาวสะเปะสะปะอวดรู้ไปทั่ว พิโรธอัย “พ่อตาบอดคลำช้าง”

๕๕.

อุปาทิธาวนฺติ น สารเมนฺติ
นํ นํ พนฺธํ พุทฺธยฺนฺติ
ปตฺนฺติ ปชฺโชตมิวธิปาทา
ทิจฺจุเจ สุตฺเต อิติเทเก นิวิฏฺฐา ฯ

พ. อ. ๒๕/๑๔๕/๑๓๕

คนพวหนึ่งเล่นเลยไป
ไม่ถึงธรรมที่เป็นสาระ
พอกพูนเครื่องผูกใหม่ๆ
ยึดมั่นในสิ่งที่ตนเห็นแล้วฟังแล้ว
เหมือนฝูงแมลงตกลงสู่ประทีปน้ำมัน.

พวหนึ่งเล่นเลยไปมองไม่เห็น	สิ่งที่เป็นสาร์ธรรมสำคัญยิ่ง
พอกพูนเครื่องผูกใหม่ไว้แอบอิง	ไม่ยอมทิ้งจากลาช่างน่าอาย
สิ่งที่เห็นที่ฟังจำฝังจิต	เฝ้ายึดติดถือมั่นสำคัญหมาย
เหมือนแมลงพันผูกตกลงตาย	อยู่ภายใต้้น้ำมันไฟมอดไหม้ตน ฯ

เพชรเป็นแร่ธาตุที่แข็งแกร่งที่สุดในโลก แต่เพชรก็ยังถูกเจาะ
เจียรไนและทำลายได้ไม่ยาก ความเชื่อที่มนุษย์ก่อกำขึ้นมา กระทั่ง
กลายเป็น “กำแพงความเชื่อ” ต่างหากที่ทำลายได้ยาก และยิ่งกำแพง
ความเชื่อนั้นก่อกำขึ้นมาพร้อมกับความเห็นผิดก็ยิ่งยากทำลาย “ศรัทธา
ใบ้บวทหิฐูปอด” นาคลัวที่สุด มันจะรังลงต่ำและปิดกั้นทุกอย่าง คน
จำพวกนี้คือ “คนนอกสายตา” พระพุทธเจ้าไม่ประสงค์โปรด คนเรา
ควรสำรวจความเชื่อและความเห็นอยู่เนืองๆ ว่า ขณะนี้ตนรับความ
เชื่ออะไรไว้ ผูกอยู่กับความเห็นชนิดใด และเริ่มยึดมั่นถือมั่นหรือไม่
มิฉะนั้นจะยากต่อการเปิดใจรับฟังพระธรรมความเห็นที่แตกต่างจาก
คนอื่น แม้ประกอบด้วยสาระ จะเป็นเพราะข้อจำกัดทางอินทรีย์ภาพ
ทางตาหูหรือเปล่า จึงทำให้มนุษย์รู้เห็นความจริงเพียงบางส่วน และ
กระโจนเข้าไปยึดติด สลัดละ “ปัจเจกสัจจะ” ไม่ได้ ต้องถกเถียงโต้
แย้งจนยากจะหาข้อยุติร่วมกัน แต่แท้ที่จริงเป็นเพราะเครื่องผูกคือ
ศรัทธาและทิวาทิฐิตีที่หลงมัวตรึงไว้มากกว่า เรื่องที่ไม่ตรงกับความเชื่อและ
ความเห็นของตนจะถูกผลักกระเด็นออกทันที นี่แหละคือชะตากรรม
ของมนุษย์ ดูคนบางคนลี เลิกนุหรีก็ไปติดเหล้า เลิกเหล้าก็ไปติด
ยานัตถ์ แกะเครื่องผูกนี้ออกก็ไปก่อเครื่องผูกนั้นอีก ชอบผูกมัด
สุดท้ายตายไปพร้อมกับการถูกมัดมื่อมัดเท้า “มัดตราสัง”

๕๖.

ตเถว ขนฺติโสรัจจํ
ธมฺมา ยสฺมี ปติฏฺฐิจิตา
ตมริยวุตฺติ เมธาวิ
หีนชจุมฺปิ ปุชเย ๑

ส. ส. ๑๕/๔๑๐/๑๔๕

ธรรมคือขันติและโสรจจะ
ตั้งอยู่ในคนใด
ควรบูชาคนนั้นผู้มีปัญญา
ซึ่งประพฤติตนดุจพระอริยะ
แม้ชาติกำเนิดจะต่ำต้อยก็ตาม.

คนที่อดทนงามสงบเสถียร	รู้จักเจียมตัวอยู่อย่างเหมาะสม
สำรวมกาย วาจาได้น่าชม	หมั่นอบรมเป็นนิจจิตใจดี
มายกย่องคนนั้นด้วยกันเถิด	ว่าประเสริฐกว่าใครในทุกที่
แม้ชาติเกิดต่ำต้อยก็ตามที่	คนเช่นนั้นควรเชิดชูบูชาจริง ๑

เรื่องถือชาติตระกูล ชั้นวรรณะ มันเริ่มก่อตัวมาแต่ปฐมบรรพ
กระทั่งถึงยุคปัจจุบันก็ยังยึดถือกันอยู่ “โคตรแรงแข่งทางโค้ง” คน
ที่นามสกุลดังเลื่อนชั้นเร็ว ลูกท่านหลานเธอที่เกิดในตระกูลสูง แม้
เจ้ายศเจ้าอย่าง กร่างแสดงอาการเกรี้ยวกราด แต่ผู้คนก็ยังยำเกรง
ยอมหลีกทาง เพราะเราหลงยึดถือกันมากจนถึงกับสยบยอมหรือเปล่า
จึงลืมเรื่อง “มารยาทผู้ดี” หรือ “ธรรมจรรยา” ซึ่งควรยกย่อง ความ
จริง คนที่เกิดในตระกูลสูงอยู่เหนือคนอื่นนั้น เปรียบเหมือนใบอ่อนที่
ผลิอยู่บนยอดไม้ พลั้วไหว ควรแสดงออกด้วยกิริยาอ่อนโยน สำรวม
สงบเสงี่ยม อย่างไรก็ตาม เรื่องชาติตระกูลก็ยากจะปฏิเสธ แต่ก็
ไม่ควรสำคัญมันหมายจนเกินไป เพราะจิตใจคนมิได้สูงต่ำไปตามชาติ
ตระกูล คนเกิดในตระกูลสูงอาจจิตใจต่ำ คนเกิดในตระกูลต่ำอาจ
จิตใจสูง “ดีชั่วอยู่ที่ตัวทำ” ความสำคัญอยู่ที่ธรรมจรรยาที่แสดงออก
ซึ่งบ่งถึง “คุณธรรม” ต่างหาก ใครก็ตามที่สงบเสงี่ยมเรียบร้อยประหนึ่ง
ผ้าพับไว้ ใจเย็นเหมือนน้ำ ถูกระทบกระเทียบอย่างไร ก็ยังนิ่งเสียบ
แม้จะเกิดในตระกูลต่ำด้อยอำนาจวาสนาก็ควรเกรงใจ นับถือยกย่อง
อย่ามัวแต่เียนยอยยกย่องคนเกิดในตระกูลสูงนักเลย มองถึงธรรมที่
เป็นเนื้อแท้กันบ้าง ถ้ายึดถือเรื่องนี้ว่าสำคัญจริงๆ ถึงคราวคนเกิดใน
ตระกูลสูงกลายเป็น “ผู้ดีตกยาก” ทำไมเมินเฉยเสียฉิบ

เชิงอรรถ

^๑ เพล่าๆ บ้างเด้อ อย่าให้ถึงกับปล่อยสายพันธุ์ “รีดไถเรอร์”
สุนัข “เขี้ยวพิฆาต” ออกมา

^๒ เงินทองเป็นของมายา ข้าวปลาเป็นของจริง (เหตุการณ์ปี ๒๕๕๑
ช่วงเดือนมีนาคมเป็นต้นมา ข้าวขาดแคลนถีบราคาขึ้นสูง)

^๓ “ยศ” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๒ นิยาม
ความหมายว่า ความยกย่องนับถือเกียรติของตน, เกียรติคุณ, ฐานันดร
ที่พระมหากษัตริย์โปรดเกล้าฯ พระราชทานแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง

^๔ ล้อเลียนในวงการพระสงฆ์ว่า “เข้าพบ นบน้อม ประนมมือ
ถ้อยตามกัน นิมิตบ่อแยๆ” วงการทหารและตำรวจว่า “ขอบคุณครับพี่
ดีครับผม เหมาะสมครับท่าน” ผู้น้อยเล่นบท “เลื้อคล้อย” อย่างเดียว
เล่นบท “เลื้อขวาง” ไม่ได้เด็ดขาด

^๕ “ศาสตร์แห่งการคบ” คือกษัตริย์จะจำเพาะของพาลและบัณฑิต
ได้จาก มังคลัตถกที่ปนี เล่ม ๑ ท่านอธิบายไว้ละเอียด

^๖ “โนดฉลาดเพราะคำขาน ควรทราบ” วรรณทองวรรณหนึ่งจาก
โคลงโลกนิติ

^๗ วลีอมตะแห่งเต๋าของเล่าจื๊อ จากหนังสือ ศาสนาเปรียบเทียบ :
เลวีเยอร์ พันธวัชชี

ภาคอุทิศธรรม
อุทิศธรรมตรี - อุทิศธรรมเอก

โกหก: ลอยลำนรก

๕๗.

เอกธมฺมํ อตฺตัสสุ
มฺสวาทิสฺส ชนฺตฺโน
วิตฺถนฺปรโลกลสฺส
นตฺถิ ปาปํ อการิยํ ฯ

พ. อ. ๒๕/๒๐๓/๒๔๑

บาปกรรมที่คนมักพูดเท็จ
ลวงธรรมเอก
ข้ามโลกหน้าไป
จะไม่ทำ ไม่มีเลย.

คนกล่าวถ้อยวาจามุสาเท็จ	ชอบหมกเม็ดเห็นหน้าอย่าเชื่อถือ
ลวงธรรมเอกเช่นนี้แหละคือ	คนไม่เชื่อคิดคดกบฏจริง
คนแบบนี้จากไปห่างไกลลับ	ก็ต้องกลับทำกรรมต่ำช้ายิ่ง
อยู่ที่ใดไหนเล่าเข้าแอบอิง	จะละทิ้งชั่วนี้หน้าอย่าฝืนเลย ฯ

ลัทธิจะความจริงหรือลัทธิจะความซื่อสัตย์ ท่านถือเป็นธรรมที่ควร
รักษายิ่งกว่าชีวิต เสียอะไรก็จงเสีย แต่อย่าเสียลัทธิ “เสียชีพออย่า
เสียลัทธิ” นี่คือนโยบายที่ดงามเสมอเหมือนเมล็ดพันธุ์แห่งความจริงที่คุณ
ครูผู้มองเห็นการณ์ไกลเริ่มปมเพาะลงบนดวงใจน้อยๆ ของลูกเสือให้
“รู้รักษ์” ตั้งแต่ยังเล็กๆ เพราะหากลูกเสือไม่รู้จักรักษาสัตย์ตั้งแต่เยาว์
วัย ครั้นเติบโตใหญ่ก็กลายเป็น “เสือจอมเจ้าเล่ห์” ปลอกปลิ้น เทียว
หากินแบบคนลวงโลก ตระบัดสัตย์ เมื่อนั้นก็กลายเป็น “ขยะสังคม”
ที่โซยกลืนเหม็นน่ารังเกียจ ผู้คนไม่ต้องการพบคบหาสมาคมด้วย
หรือใครอยากจะเล่นกับ “ล้นคนลวง” ซึ่งน่ากลัวยิ่งกว่าล้นสองแฉก
มันตัวดลบลปะแสงต่อแหล่ เข้าพุดอย่างหนึ่ง เย็นพุดอีกอย่างหนึ่ง
กลอกกลิ้งเหมือนน้ำมันใบบัว หากความแน่นอนมิได้ คบกับคนลวง
ไม่ช้าจะถูกหลอกให้เข้าใจ และพรรคพวกของ “ศรีธนญชัย” ก็อย่า
คบหา เพราะพวกนี้ไม่เคยเล่นบทสัตย์ซื่อเลย การโกหกหลอกลวง
คือการขูดรากความดีออกจากจิตใจ ขณะเดียวกันก็หยั่งรากความ
ชั่วร้ายลงแทนที่ มันเป็นความจริงที่ไม่อาจปฏิเสธ จิตใจของคนโกหก
ย่อมปกปิดซ่อนเร้นความชั่วร้ายอยู่ภายใน หรือไม่ก็คิดก่อการชั่วอย่าง
ใดอย่างหนึ่งแน่นอน มิฉะนั้นเขาจะโกหกโกเจ็ดไปทำไม โกหกทั้งๆ
ที่รู้ตัว นั่นแหละใช่ “ระยำ กำลังทำกรรมชั่ว”^๑

๕๘.

อภุตวาที นิริยํ อูปติ
โย วาปี กตฺวา น กโรมีติ จาห
อุโหปี เต เปจฺจ สฺมา ภวนฺติ
นิหีนกมฺมา มนุชา ปฺรตฺถ ๑

พ. ศ. ๒๔๕/๓๒/๕๕

คนกล่าวคำไม่จริงหรือคนทำบาปแล้ว
กล่าวว่ามิได้ทำ ย่อมเข้าถึงนรก
คนแม่ทั้งสองนั้นเป็นมนุษย์
ก่อกรรมเลวทราม ละจากไป
ย่อมเป็นผู้เสมอกันในโลกหน้า.

คนกล่าวคำไม่จริงย่อมดิ่งตก	สู่นรกร้อนร่าเริงไฟเผาเห็น
คนทำบาปหยาบช้าว่าไม่เป็น	รีบหลบร้อนเลี้ยวลดคิดคดงอ
ตายแล้วต้องตกนรกหมกไหม้แน่	ยากเกินแก้เพราะกรรมต่ำทรามหนอ
สองคนนี้ด้านหน้าหน้าสอพลอ	นิสัยก็อย่างนั้นเหมือนกันเลย ๑

๑๔๘

โกหก: ลอยลาลงนรก

การโกหกมุสากล่าววาจาเท็จ สำหรับพวกสวม ๑๘ มงกุฏ หาก
หลอกเหยื่อให้ตกหลุมพราง ปลดลงหม้อต้มตุ๋นสำเร็จ ก็ถือเป็นเรื่อง
ฝีมือชั้นเซียน ไม่รู้พวกมันเรียนจบมหาวิทยาลัยลงมาจากไหน ช่าง
แพรวพราวด้วยเล่ห์เหลี่ยมกลโกงนัก ยกเมฆมาพูดลงจนคนเคลิ้ม
ตาม ปลาไหลใส่สก็อตยังต้องยอมยกธงขาว คนที่หลอกลวงคนอื่นได้
ก็หัวเราะชอบใจ แต่คนที่ถูกหลอกลวงจะรู้สึกอย่างไร ร้อยทั้งร้อย
ของคนที่โดน “ต้มจนเปื่อย” สูญเสียทรัพย์สินเงินทองมากมายยอม
รู้สึกเสียดาย แต่ไม่เสียใจเท่ากับตนถูกหลอกลวง รู้สึกเจ็บแค้นใจนัก
รู้ไหม เงินแค่เพียง ๑๐ บาท หากรู้ว่าตนถูกหลอกก็ยังรู้สึกเจ็บแค้นใจ
ความรู้สึกเจ็บแค้นใจนี้ มันหนักหน่วงกว่าความเจ็บปวดกายที่ถูก
ต่อแตนต่อยตีเสียอีก คนที่โกหกหลอกลวงคนอื่น เชื่อว่าทำบาปหนัก
ใช้ไหม ระบายบาปแบบนี้ ประตูนรกจะเปิดรับหรือไม่ ประตูนรก
ต้องเปิดรับแน่ๆ แน่ๆ เตรียมเปิดรับตั้งแต่คนพวกนี้เริ่มคิดโกหก
และเปิดปากพูดคำแรกเสียด้วยซ้ำ นายนิรบาลก็เตรียมต้มน้ำร้อน
จากกระทะทองแดงกรอกปาก ลั่นลงยาวๆ ของคนพวกนี้จะได้หัด
ลั่นลง พวกทำบาปหยาบช้าถูกจับได้คาหนังคาเขากลับปฏิเสธทุกข้อ
กล่าวหา โกหกหน้าด้านๆ ตายไปตกนรกเมื่อไร จงรู้ชะตากรรมเถิดว่า
ต้องถูกนายนิรบาลดิ่งลั่นลากไปสู่ออกมาสับแหลก

๕๙.

ปฐิสสส หิ ชาตสส
กุธาริ ชายเต มุเข
ยาย จินุหติ อตฺตานํ
พาโล พุพฺพาสิตํ ภณํ ฯ

ส. ส. ๑๕/๖๐๕/๒๒๓

คนพาลเมื่อกล่าวคำพุทฺธภาษิต
ชื่อว่าตัดตนด้วยคัสตราใด
คัสตรานั้นเกิดแล้วในปากของเขา.

ถ้อยวาจาชั่วหยาบเป็นบาปหนัก	คนพาลมักพูดพล่อยปล่อยโหล
ไม่คำนึงถึงเรื่องใดในโลกา	เป็นคัสตราตัดตนพวกคนทรม
คัสตราเกิดในปากยังอยากกล่าว	พูดเรื่องราวว่าร้ายหมายเหยียดหยาม
เที่ยวทิ่มแทงคนอื่นทุกคืบยาม	ยากหักห้ามพวกปากร้ายทำลายตน ฯ

“ปากเป็นเอก เลขเป็นโท” คนโบราณนั้นแสดงถึงความสำคัญของปากว่าอยู่ในลำดับที่ ๑ เพราะเป็นช่องทางให้ถ้อยคำต่างๆ หลั่งไหลออกมา จะเป็นอย่างไร ปากจะหอมจะเหม็นหรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับถ้อยคำที่พูดออกไปนี่เอง “พูดดีเป็นศรีแก่ปาก พูดมากปากจะเป็นลิ” แม้ปากจะเป็นช่องทางให้ถ้อยคำต่างๆ หลั่งไหลออกมา แต่ปากก็มิได้พูด ใจต่างหากที่พูด มิฉะนั้นจะเกิดกรณี “พูดจาปราศรัย น้ำใจเชือดคอ” หรือ คนลงมือเสแสร้งแก้งพูดดีได้ ถ้อยคำไม่สำคัญเท่ากับเจตนา “ปากร้ายใจดี” ดีกว่า “ปากดีใจร้าย” อย่างไรก็ตาม ถ้อยคำหยาบ ขวานผ่าซากล้ารากหู เสียดสีเหน็บแนม ก็ไม่ควรพูดในกาลไหนๆ เพราะ “เจ็บอื่นหมิ่นแสนยังแคลนคลาย เจ็บจนตายนั้นเพราะเหน็บให้เจ็บใจ”^๒ แผลเป็นทางกาย แม้จะถูกสะเก็ดเกาอย่างไรก็ไม่รู้สึกเจ็บปวด แต่แผลเป็นทางใจนี้สิ ถูกกระทบสะกิดนิดเดียว ก็รู้สึกเจ็บปวด นึกถึงที่ไรใจยังเจ็บแค้น กรุณาอย่ายิงลูกศรอาบยาพิษแห่งถ้อยถ้อยร้ายไปเสียบคาใจใครเลย มันเจ็บปวดกันเปล่าๆ ทว่าคนบางคนก็ปากคอเราะร้าย แต่ละคำที่พูดออกมาช่างเสียดสีเหน็บแนม คนอื่นให้เจ็บช้ำน้ำใจ ยิ่งคนเห็นเขาเจ็บแค้น ยิ่งรู้สึกสาสมใจ พวก “ปากใบมีด” ชอบพูดกรีดแฉือนคนอื่น ระวังไว้เถอะ ลักวันหนึ่งจะต้องถูกกรีดแฉือนบ้าง รู้ไหม วันนั้นใบมีดมันคมกริบน่ากลัวทีเดียว

๖๐.

โย นินทียํ ปลํสติ
ตํ วา นินทติ โย ปลํสียो
วิจินตติ มุเชน โส กลี
กลินา เตน ลุขํ น วินทติ ฯ

สํ. ส. ๑๕/๖๐๕/๒๒๓

ผู้ใดสรรเสริญคนที่ควรนินทา
หรือนินทาคนที่ควรสรรเสริญ
ผู้นั้นชื่อว่าลั้สมโทษด้วยปาก
เพราะโทษนั้น เขาย่อมไม่ประสบความสุข.

คนที่ควรสรรเสริญเจริญจิต	กลับพ่นพิษนินทากล่าวว่าร้าย
คนที่ควรนินทาน่าอัปอาย	แต่กลับกลายสรรเสริญเจริญพร
ปากเฝ้าเหม็นระอาน่าหน่ายหนี	คนแบบนี้พูดมากยากสั่งสอน
เขาห่างไกลจากสุขทุกข์แน่นอน	ย่อมรู้ร้อนเป็นนิจหมดดีลึทธิ์เย็น ฯ

“ชมคนที่ควรชม ยกคนที่ควรยก” คือถ้อยพระวาจาที่พระบรมศาสดาทรงแนะนำพร่ำสอนว่า ก่อนที่จะกดชมหรือยกย่องใคร ก็ควรพิจารณาถึงเหตุสมควรแก่คุณวิบัติและผลเหมาะสมแห่งคุณสมบัติของตัวบุคคล มิใช่ลุแก่อำนาจอคติใช้อารมณ์ตัดสิน ซึ่งอยู่ในลักษณะ “ชอบก็เชียร์” “ชังก็แช่ง” มิฉะนั้นการกดชมหรือยกย่องก็สูญเปล่า ชำร่ายโทษภัยจะติดตามมา คนที่คุณวิบัติความประพฤติดำทราวมกลิ่นเหม็นย่อมติดปากคนกล่าวยกย่องสรรเสริญ เพราะเหมือนกับการชมกองอุจจาระว่าหอม ส่วนผู้ที่งามคุณสมบัติเพียบพร้อม เสนียดจัญไรย่อมติดปากคนกล่าวติฉินนินทา เพราะเหมือนกับการตำหนิรวงผึ้งว่าเหม็น คนตาวิปริตเห็นโทษเป็นคุณ เห็นคุณเป็นโทษ ย่อมถึงความวิบัติในกาลมิช้า ก็อย่างว่านั่นแหละ ประเภทพวก “ผีนรกเจาะปากมาพูด” สุดท้ายก็ต้องตายไปอยู่กับพวกผีนรกร้อน อย่างไรก็ตาม การสรรเสริญคนพาลสันดานหยาบไม่อันตรายเท่ากับการติเตียนบัณฑิต ผู้ทรงคุณบริสุทธิ เพราะนั่นเป็น “บาปปาก” เต็มๆ เพียงไม่กี่ถ้อยคำ ต้องไปรับผลเผ็ดร้อนยาวนานในภายหลัง บัณฑิตควรยกย่องสรรเสริญ กลับก็ดก้นกดชม ความจริงจะยกย่องมอบยศตำแหน่งอะไรให้ ก็มีได้ เกิดผลดีต่อบัณฑิต หากแต่เกิดผลดีต่อคนที่มอบให้โดยตรง ถูกตาไม่ถ้ว “รู้จักยกย่องผู้ที่ควรยกย่อง”^๓

ลตวิจารณ์ เร่งวิชัย

๖๑.

มาโจจ ผรุสํ กญจิ
วุตตะ ปฏิวเทยฺยุ ตํ
ทุกฺขา หิ สารมกฺกธา
ปฏินทฺธทา พุสฺเสยฺยุ ตํ ฯ

พ. ศ. ๒๕๕/๒๐/๓๒

เธออย่าได้กล่าวคำหยาบกะไครๆ
เพราะผู้ที่เธอกล่าวแล้วฟังกล่าวตอบ
จริงทีเดียวถ้อยคำแข่งดีทำให้เกิดทุกข์
อาชญาตอบฟังตกต้องเธอ.

อย่ากล่าวถ้อยวาจาหยาบช้าชั่ว	จะหมองมัวหม่นไหม้ไร้แซมขึ้น
คำพูดที่สลับปลี่ยนย้อนกลับคืน	คงขมขึ้นเพราะว่าด่าตอบกัน
ถ้อยคำมุ่งแข่งดีนี้ร้ายนัก	คนสิ้นรักรังเกียจซ้ำเดียดฉันท์
อาชญาฟังถึงทับในฉับพลัน	เพราะฉะนั้นอย่าว่าดูดำใคร ฯ

หมู่มากไม่ยืนต้นเรียงราย แม้จะต่างพืชต่างพันธุ์ แต่ก็อยู่รวมกันอย่างสันติ ไม่เคยเกิดกรณีทะเลาะวิวาทบาดหมาง เพราะอะไร เพราะหมู่มากไม่นิ่งเงียบไม่ยอมพูดจา ต่างจากหมู่นักจะเกิดกรณีทะเลาะวิวาทบาดหมางกันอยู่บ่อยๆ เรื่องเล็กลูกหลานบานปลายกลายเป็นเรื่องใหญ่ ตันตอจริงๆ ก็เพียงแค่ “น้ำผึ้งหยดเดียว” เพราะอะไร เพราะปากเป็นเหตุใช่หรือไม่ พูดกันไม่รู้จักหยุด ต่อความยาวสาวความยืด จาก “กาเซ็ดศพ” กระทั่งกลายเป็น “ตายเจ็ดศพ” และยิ่งใช้ “ปากปืจ่อ” ต่อว่าด่าทอตอบโต้กันอย่างเผ็ดร้อน ก็ยิ่งจะเกิดกรณีชกต่อยตบตี จริงอยู่ คนไม่ใช่ต้นไม้ แต่ครั้นถึงเวลาหนึ่งคนก็ควรเรียนรู้ที่จะนิ่งเฉย ยอมเป็นพระเตมียไปไม่ปรีปากบ้าง ถ้ายิ่งขึ้นแขว่น “พระไม่ยอม” เล่นกันไม่เลิกอยู่เรื่อยๆ ประเดี๋ยวก็เกิดสงครามฆ่าฟันกันเอง^๕ เรื่องของเรื่องคือ “แข่งดีตีฝีปาก” ได้วาทะปะทะคารม ต้องเปิดศึก “สงครามน้ำลาย” กันก่อน โต้มาตอบไปแรงมากก็ต้องแรงไป ชนิดปากต่อปากฟันต่อฟัน สังคมเราจะสงบร่มเย็นกันได้อย่างไร หากยังเลือกข้างเล่นฝ่ายกันอยู่อย่างนี้ สงบปากสงบคำกันบ้างเถิด ความจริงก็มีใช้เพื่อผลดีต่อสังคม หากแต่เพื่อผลดีต่อตนเองโดยเฉพาะ ก่อนจะไปดับไฟภายนอก ควรดับไฟภายในกันก่อน ไฟร้อนมันลุกโชนอยู่ภายในจนพุ่งพ่นออกไปทางปาก ยังไม่รู้ตัวอีกหรือ

๖๒.

ปราชญ์ปสุตีส
นิจํ อุชฺฌมานสณฺณิน
อาสวา ตสฺส วฑฺฒนฺติ
อารา โส อาสวกฺขยา ฯ

พ. ศ. ๒๕๕๒/๒๘/๔๓

อาสวะเจริญแก่คนที่ตามฟังโทษคนอื่น
สำคัญในการยกโทษเป็นนิตย์
เขาคอนั้นห่างไกลจากความสิ้นอาสวะ.

คนที่ชวนเคืองโกรธฟังโทษเขา	ลับหลังเล่าเรื่องราวหมายเหียดหยาม
ชอบยกโทษเป็นนิตย์คอยติดตาม	หาเรื่องทรมานใส่เขาเอาผิดเที่ยว
อาสวะหมักหมมทับถมหนัก	ยิ่งทอถักเกลียวพันพัวพันเหนียว
เขาห่างไกลไม่สิ้นอาสวะเชียว	ถูกมันเกี่ยวเกาะกุมตลอดกาล ฯ

โลกมนุษย์เราเต็มไปด้วยโทษ เรียกว่า “แหล่งโทษชุกชุม” ไม่ต่างจากคุกคุมขังนักโทษเลยทีเดียว โทษคือความผิดปรากฏอยู่ดาษดื่น กวาดสายตาไปเพียงรอบเดียวก็มองเห็นทันที ยิ่งทำการเพ่งโทษ โทษยิ่งผุดขึ้นที่ตรงนั้นโผล่ขึ้นที่ตรงนี้ มากมายยิ่งกว่าดอกเห็ด กล่าวโดยเฉพาะในตัวปุถุชน หรือจะปฏิเสธว่าไม่จริง โทจนับพันนับใครบ้างไม่เคยทำผิดก้าวล่วงโทษ ผ่านมา ๓๐ ปี ลองมองย้อนกลับไปในอดีตดูสิ มันไม่น้อยเลยใช่ไหม แต่ละคนล้วนถูกคมมีดของโทษกรีดเหนือผาก “รอยแผลเป็น” ไว้ดูต่างหน้าด้วยกันทั้งสิ้น เพียงแต่เมื่อเรามองเห็นแล้วจะตำหนิตติเตียนกันหรือเปล่า สำหรับบัณฑิตแม้มองเห็นโทษเป็นโทษก็ไม่กล่าวโทษตำหนิตติเตียน และไม่ยกให้เป็นโทษของใคร หากแต่ยกให้เป็นโทษของสังสารวัฏ หลีกเลี่ยงไม่พูดเรื่องเสียหายของคนอื่น เพราะรู้ว่า พูดเรื่องเสียใจก็พลอยเสียด้วย เหมือนพูดถึงเรื่องอุจจาระ อุจจาระนั้นก็มากองอยู่ในใจ มีหน้าซำยังทำให้ปากเน่าเหม็น คนฉลาดรักษาใจจะอยู่ในอาการนิ่ง เรื่องความวุ่นวายไม่ต้องกลัวว่าจะไม่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ ประเดี๋ยวผู้คนที่ทนไม่ไหว ต้องเกิด “ประชาพิจารณ์” กันตรึม โทษนี้ควรระมัดระวัง มันดังดุดสายตาได้ดีกว่าคุณ หลงมองโทษเพ่งโทษเมื่อไรจะตกหลุมพรางมันทันที และเมื่อนั้นมันก็จะเกลี้ยกลืนกลืนกลบเกาะกรังเต็มตัวเลย

๖๓.

น ปเรส วิโลมานิ
น ปเรส กตากตัม
อตุตโน ว อเวกขะยุย
กตานิ อกตานิ จ ฯ

พ. ศ. ๒๕/๑๒/๒๑

ไม่ควรใส่ใจคำแสลงหูของคนเหล่านี้
ไม่ควรแลดูกิจที่ทำแล้ว
และยังไม่ได้ทำของคนเหล่านี้
ควรพิจารณาเฉพาะกิจที่ทำตนแล้ว
และยังไม่ได้ทำเท่านั้น.

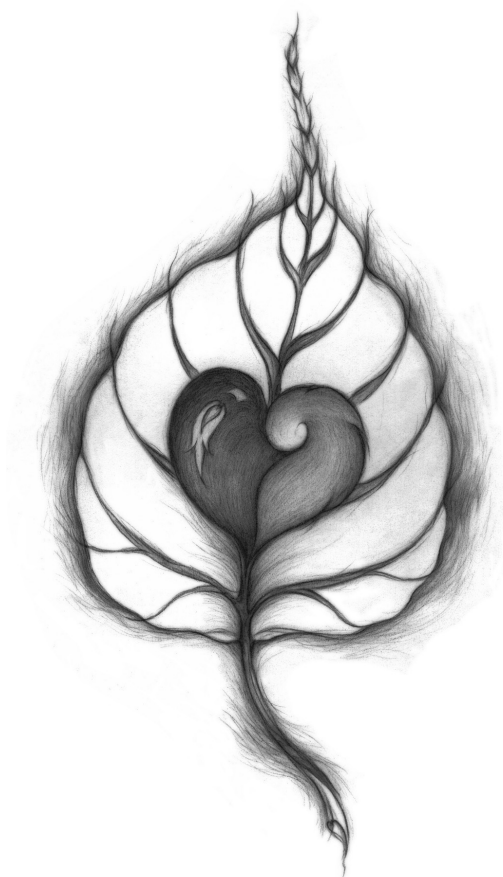
อย่าใส่ใจคำเสียดแทงแสลงหู	อย่าฟังดูกิจใดของใครอื่น
ทำหรือยังไม่ทำไม่กล้ากลืน	จะชมชื่นนินทาว่ากันไป
แต่กิจตนนั้นเล่าเราควรรู้	หมั่นตรวจดูเสร็จลงที่ตรงไหน
ทำหรือยังไม่ทำจดจำไว้	พึงทำให้สุขสมอารมณ์ปอง ฯ

จะทำอะไรดีหรือชั่ว สิ่งหนึ่งที่มีมักจะเกิดขึ้นคือ “เสียง” เสียงที่ออกมาจากปากคนนั่นเอง เสียงซุบซิบนินทา เสียงวิพากษ์วิจารณ์ และบางครั้งมันก็เป็น “เสียงแสง” เสียงดีสีก่อนเคาะกระเหาะกระแหนดังมาจากคนบอกพร่องทางจิตวิทยา ทนเห็นคนอื่นดีเด่นกว่าตนไม่ได้จริงอยู่ เราควรดูกระแสสังคมบ้าง ว่าจะทำอะไรตามอำเภอใจ โดยไม่คำนึงถึงคำครหาตินินทา แต่ก็ไม่ถึงกับถือสังคมเป็นประมาณอยู่ตลอด เพราะหากมัวแต่ใส่ใจ “เสียงคน” หรือ “ปากคน” โดยเฉพาะพวก “ปากปลากัด” ปากอยู่ไม่เป็นสุข ชอบนินทาหาเรื่องรวนคนกระดิกพลิกตัวทำอะไรไม่ได้ เรื่องที่พิจารณาเห็นว่า “จริง ถูกต้อง เกิดประโยชน์” ต้องทำ แม้จะสวนกระแสสังคมก็ตาม ต้องกล้า “ทวนกระแส” ขึ้นปล่อยให้พวกมากลากไป คงได้ลี้ลงเหวทอดคอกันลงนรกแน่ๆ ทว่าส่วนที่สำคัญจริงๆ คือ กิจกรรมงานที่ขึ้นอยู่กับตน ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ถ้าตนไม่ทำใครจะทำ ขึ้นปล่อยปละละเลยก็รังแต่จะเกิดผลเสีย ตนทำตนเห็นผลดีก็ทำไปเถิดอย่าบ่นว่า “ทำไมคนอื่นไม่ทำเหมือนฉัน” กิจเด่งงานดัง มุ่งทำให้สำเร็จดีกว่า แม้คนอื่นจะปิดหูปิดตาทำเมินไม่รู้ไม่ชี้ แต่คนที่รู้ดีคือ “ตัวเรา” รู้ว่าตนเป็น “กรรมวาที” ยินดีในการทำและกำลังพากเพียรทำอยู่ ไม่นิ่งเฉยนั่งนอนทอดถอนใจทั้ง เพียงเท่านั้นก็ถือว่าใช้ได้แล้ว

เรียนวิชา “พุทธจิตวิทยา”

๖๔.

ทูลงค์ม้ เอกจรั
อสรี่ร้ คุหาสยั
เย จิตตัม สณฺณเมสฺสนติ
โมกฺขนฺติ มารพนฺธนา ฯ

พ. ศ. ๒๕/๑๒/๑๙

คนเหล่านั้ไดลํารวมจิต
ซึ่งไปในที่ไกล ดวงเด็ยวเท็ยวไป
หาตัวตนมิได้ อาคัยถ้ำอยู่
คนเหล่านั้จะพ้นจากเครื่องผูกของมาร.

จิตดวงเด็ยวเท็ยวไปแสนไกลนั้	ประเด็ยวจักกลิ้งกลอกออกนอกหนั้
ชอบแวมมาแวมไปไม่อยู่ดี	อาคัยที่ถ้ำประจำทุกคำคั้
หากคนใดระวังสังวรจิต	หมั่นพินิจคอยปรามห้ามฝ่าฝืน
มารหรืออาจจงจำให้กลั้กลั้	คนนั้ตื่นพ้นลวงจากบ่วงมาร ฯ

ธรรมชาติของจิตคือคิด คิดเรื่องโน้นเรื่องนี้ ออกจากอารมณ์นี้ ไปหาอารมณ์โน้น ออกจากอารมณ์โน้นกลับมาหาอารมณ์นี้ ชอบ “จุดเทียนเวียนวน” ดั้นร่นกวัดแกว่งยิ่งกว่าลูกตุ้มนาฬิกา แล่นลงหา อดีตเลยขึ้นหาอนาคต หอบหิ้วเอา “ของฝากคือทุกข์” พระรูงพระรังมา เยี่ยม ความทุกข์ทั้งมวลล้วนเริ่มจาก “ชวนความคิด” ปลดชวนนี้ ออกไม่ได้ สลักหลุดเมื่อไรมันก็จะเปิดทุกข์ออกมาทันที “อยู่คนเดียว ให้ระวังความคิด อยู่กับมิตรให้ระวังวาจา” นี่คือการกล่าวเตือนว่า ขณะที่อยู่คนเดียว จงระวังความคิดหน่อย อย่าปล่อยให้มันคิดปรุง แต่งไปเรื่อย ประเดี๋ยวก็กลายเป็น “ไฟลามทุ่ง” ขยะมูลฝอยย่อยย สลายได้ง่าย แต่ความคิดนี้ย่อยสลายได้ยาก หากมันก่อตัวเป็น “กอง ขยะความคิด” คนที่เป็นโรคประสาทบ้าวิกลจริต ก็เพราะคิดไม่รู้จัก หยุดนั่นเอง เราจะหยุดหรือดับความคิดนั้นได้อย่างไร ทางเดียวที่จะ รอดคือการสำรวมจิต โดยอาศัยสติระลึกรู้ ถ้ารู้จักเจริญสติและคอย สำรวมระวัง กระทั่งหยุดความคิดได้ ความทุกข์ก็ยากจะกล้ำกราย เราเรียนรู้เท่าทันคนอื่น แต่เรียนรู้เท่าทันจิตตนบ้างไหม วิชา “พุทธ- จิตวิทยา” นี้เรียนรู้เท่าทันจิตตนเองโดยเฉพาะ เรามาเรียนวิชานี้กัน ดีกว่า เพื่อช่วยป้องกันมิให้มารชั่วตดช้องย่องเบาเข้ามาทำร้าย วิชา ทางโลกที่ร่ำเรียนกันก็เท่านั้นแหละ ช่วยป้องกันมารชั่วไม่ได้

๖๕.

ทีโส ทีสั ยนุต์ กยิรา
เวรี วา ปน เวนัน
มิจุณาปณิหิตัง จิตตัง
ปาปิโย นัน ตโต เกร ฯ

พ. ศ. ๒๕๕๑/๑๒/๒๐

โจรหัวใจเห็นโจรหัวใจ
หรือคนมีเวรเห็นคนคู่เวร
ทำให้ฉิบหายย่อยยับ
แต่จิตที่ตั้งไว้ผิดทำให้เลวยิ่งกว่านั้น.

โจรเห็นโจรอาฆาตมุ่งมาดร้าย	บุกรทำลายกันเองหาเกรงขาม
เวรคู่เวรเห็นกันพลันคุกคาม	นำครั่นคร้ามโรมรันจนบรรลัย
แต่จิตอยู่ภายในตั้งไว้ผิด	วิปริตทำคนหม่นหมองไหม้
ยิ่งกว่านั้นอย่าเปรียบเทียบสิ่งใด	มันผลักไสลงเหวเลวเหลือเกิน ฯ

จุดเริ่มต้นของมนุษย์อย่าพึ่งมองทางกายภาพภายนอกเพียงอย่างเดียว พึ่งมองทางจิตภาพภายในด้วย รู้ใหม่ว่า ตัวกำหนดฟอร์มสร้างรูปลักษณะของมนุษย์เริ่มตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาเล็กๆ^๕ ให้เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ออกมาครบอาการ ๓๒ หรือไม่ครบอาการ ๓๒ รวมถึงนิสัยใจคอ คือ “จิต” โดยใช้กรรมที่ทำสั่งสมไว้มากแต่ต่าง นี่แหละคือ “God” พระเจ้าสร้างตัวจริง ครั้นสร้างรังสรรค์สำเร็จ จิตก็ดำรงตำแหน่งเป็น “ผบ.สร.” ผู้บังคับบัญชาสังขารร่างกายสูงสุด “กุมอำนาจเบ็ดเสร็จ” สังขารร่างกายนี้ตกอยู่ใต้อาณัติของจิต ทำตามคำสั่งหันซ้ายหันขวาอย่างเดียว ไม่ต่างจากหุ่นยนต์เลย จะขึ้นเขาหรือลงเหวก็เพราะจิตนี่เอง ทว่า “God” ดวงนี้ก็จะสั่งการได้ตามอำเภอใจ God จะเล่น Game อะไรอย่าคิดว่าใครไม่รู้ทัน ผู้ที่รู้ทัน Game God คือสติ สตินี้แหละจะควบคุม God แต่ทั้งนี้ก็อยู่ที่ว่าสตินั้นถูกหรือผิด ถ้าเป็นลัทธิมาสติควบคุม God ก็น่ารัก สั่งให้สังขารร่างกายนี้ก่อกรรมทำดี สร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ แต่ถ้าเป็นมิจฉาสติควบคุม God ก็น่ารังเกียจ สั่งให้สังขารร่างกายนี้ก่อกรรมทำชั่วสร้างสิ่งที่เป็นโทษก่อนจะแสดงความภักดี แน่ใจหรือว่า God Good จริงๆ ถ้าเกิด God หมายใหญ่ประกาศกร้าวว่า “ข้ายู่เหนือการควบคุม” ปฏิเสธลัทธิมาสติเสีย นั่นแหละกำลังหลงอำนาจแล้ว เตรียมต้อนรับความหายนะได้

๖๖.

อนนวจิตจิตตส
สทฐมมํ อวิชานโต
ปรีพลปสาทส
ปญญา น ปรีปฐติ ฯ

พ. ศ. ๒๕/๑๒/๒๐

ปัญญาหาได้บริบูรณ์
แก่บุคคลที่จิตไม่ตั้งมั่น
ไม่รู้แจ่มแจ้งพระสัทธรรม
ความเลื่อมใสเลือนลอย.

คนจิตไม่ตั้งมั่นมักหวั่นไหว	โอนเอนไปตามอารมณ์ระทมเศร้า
ความเลื่อมใสในด้นน้อยเลือนลอยเบา	ธรรมนั้นเล่าห่างไกลไม่เห็นจริง
ดวงปัญญาเยี่ยงยอดพลันมอดดับ	เลือนหายลับจากเขาเพราะเขายัง
ต้องจากลาหาได้ร่วมพักพิง	จำทอดทิ้งปล่อยไว้ให้โง่งม ฯ

อรรถภาพร่างกายของมนุษย์ถือเป็น “แหล่งศูนย์รวมโรค”^๖ เชื่อโรคมักจะโจมตียามที่ร่างกายอ่อนแอ ภูมิคุ้มกันพร่อง โรคทางกายก็เหมือนโรคทางจิต เชื่อโรคทางอารมณ์มักจะโจมตียามที่จิตใจอ่อนแอ ภูมิคุ้มกันพร่อง โรคทางกาย เช่น “โรคภูมิแพ้” เกิดอาการจาม น้ำมูกไหล เยียวยาได้ด้วยการรับประทานยาแก้แพ้ แต่ก็เป็นการแก้ที่ปลายเหตุ มิใช่ต้นเหตุ เพราะต้นเหตุเกิดจากความอ่อนแอของภูมิคุ้มกันทางกาย ต้องเยียวยาด้วยการเสริม “กำลังภายใน” ถ้าเรารับประทานอาหารเสริมบำรุงกำลังภายในให้เข้มแข็ง โรคภูมิแพ้นี้ก็ค่อยๆ หายไปเอง โรคทางจิต เช่น “โรคจิตซึมเศร้า” เกิดความเหงาหงอย ท้อแท้หดหู่เบื่อหน่าย (อยากตาย) เยียวยาได้ด้วยการไปดูหนังฟังเพลง คลายอารมณ์ แต่ก็เป็นการแก้ที่ปลายเหตุ มิใช่ต้นเหตุ เพราะต้นเหตุเกิดจากความอ่อนแอของภูมิคุ้มกันทางจิต ต้องเยียวยาด้วยการเสริม “กำลังภายใน” คนส่วนมากมุ่งแต่เสริมกำลังทางกาย ไม่ค่อยเสริมกำลังทางจิต จึงไม่สามารถต่อต้านเชื้อโรคทางอารมณ์ มักจะเกิดโรคจิตซึมเศร้ากันบ่อยๆ โรคจิตซึมเศร้านี้น่ากลัวมาก มันบดบังสติปัญญาให้คิดอ่านใคร่ครวญทำอะไร ปล่อยให้เวลาผ่านไปแบบ “ซังกะตาย” เหมือนต้นไม้เหี่ยวเฉาเหี่ยวตายซาก คนที่เป็นโรคแบบนี้ช่างน่าสงสารนัก เขากำลังเจตตายไม่ต่างจากต้นไม้ต้นนั้น

๖๗.

อนภิษณาลุ วิหเรย
อพยปนุเนน เจตสา
สโต เอกคจิตตสุส
อชฌตตํ สุตมาหิตํ ฯ

องฺ. จ. ๒๑/๒๙/๓๘

ไม่ควรมากด้วยความเพ่งเล็ง
อย่ามีใจพยายาม มีสติ จิตเป็นหนึ่ง
ตั้งมั่นอยู่ในความเป็นกลาง.

อย่าเพ่งเล็งคิดครองของใครอื่น	ทุกวันคือน้อยพยายามหาสมาตหลาย
สติควรระลึกรู้อยู่กับกาย	เล็งมงามยลุ่มหลงคงที่เดียว
สมาธิแท้นั้นเล่าก็เข้าถึง	ตั้งเป็นหนึ่งแน่วแน่หยุดแลเหลือย
ไม่หันมองขวาช้ายซ้ายตาเดียว	ใจเด็ดเดี่ยวมั่นคงอยู่ตรงกลาง ฯ

รู้ไหม “หนึ่งเดียวคือเธอ” ของอัตภาพร่างกายเรานี้คือใคร คือ “จิต” ใช่หรือไม่ “จิตเป็นนาย กายเป็นบ่าว” ซึ่งต้องยกให้อยู่ในอันดับหนึ่ง จะสุขหรือทุกข์ก็เนื่องมาจากจิตนั่นเอง “จิตใสเกิดสุข จิตเสียก่อทุกข์” จิตจะใสหรือเสียอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับว่าขณะนั้นมันตกอยู่ในภาวะอะไร (อย่าถามว่าเธอเป็นอย่างไร แต่ควรถามว่าเธอกำลังทำอะไร) ยกตัวอย่าง ขณะตกอยู่ในภาวะของความทะเยอทะยานอยากได้หรืออาฆาตมาดร้าย จิตก็เสีย ร้อนรุ่มเหมือนไฟสุมขอน แต่ถ้าตกอยู่ในภาวะของความเมตตาปรารถนาดีหรือกรุณาปรานีช่วยเหลือ จิตก็ใส เยือกเย็นเหมือนธารน้ำใสไหลเอื่อย เรื่องจิตนี้ระมัดระวังกันหน่อย ควรดูและรู้ให้เท่าทัน ด้วยเหตุนี้ อาจารย์สอนกรรมฐานบางท่านจึงเปิด “สำนักดูจิต” ตามดูจิตอย่างเดียว การปฏิบัติแบบตามดูจิตเป็นเรื่องดี แต่ก็ไม่ควรดูเฉยๆ ควรเพียรดู กำหนดรู้ เพื่อละอกุศลและเพื่อเจริญกุศลด้วย ดูเฉยๆ ก็รู้เฉยๆ ลี ประเดี้ยวได้เอียงไปด้านอัญญาอนุเบกขา “เฉยโง่” เพราะ “ประหาณ” และ “ภาวนา” ถือเป็นเป้าหมายของการปฏิบัติธรรม โดยเฉพาะประหาณ ถ้าดูแล้วละอกุศลไม่ได้ก็จะเจริญกุศลไม่ได้ “กุศลภาวนา” ไม่เกิด ทว่ากิจที่ควรทำต่อจิตจริงๆ คือทำให้ตั้งมั่นและสว่างรังรองด้วยแสงปัญญา ถ้าทำได้ “หนึ่งเดียวคือเธอ” ดวงนี้จะสวยใส นำสุขมาให้โดยถ่ายเดียว

เพียงพอ - พอเพียง

๖๘.

ปุปพานิ เหว ปจินนุต
พยาสตมณสิ นร
สุตติ คามิ มโหโฆว
มจจุ อาทาย คจุนติ ฯ

พ. ๕. ๒๕/๑๒/๒๑

มัจจุฉับนรชนผู้ใจชานตามอารมณ์ต่างๆ
กำลังเลือกเก็บดอกไม้ทั้งหลายอยู่นั้นแหละไป
เหมือนห้วงน้ำใหญ่พัดเอาชาวบ้านที่หลับไหลไป.

ขณะคนหลงความงมมัวตามหา	ดอกไม้มาเก็บไว้พอใจเหลือ
ดมดมหอมไม่หายอยู่หลายเทื่อ	ยากจะเบื้อมवलบุหงาพะงาม
มัจจุฉับนรชนคนใจชาน	ผู้สำราญเริงรำหาครันคร้าม
เหมือนสายน้ำพัดคนอยู่ในคาม	ให้ลอยตามหายไปในราตรี ฯ

โลกมนุษย์นี้มองในมุมหนึ่งก็เป็น “โลกแห่งอารมณ์” เพราะมัน
หลากหลายด้วยอารมณ์ที่น่าชอบและน่าชัง ทั้งยั่วยวนและยั่วยุ เรื่อง
อารมณ์หากไม่ระมัดระวัง ก็จะหลงติดกันได้ง่ายๆ หลงอารมณ์รัก
ติดอารมณ์เกลียด ถูกมันประทับใจไว้ใน “รอยอารมณ์” คนส่วนมาก
มักจะตกเป็น “ทาสทางอารมณ์” ถูกจับขังให้อยู่ในคุกแห่งอารมณ์
ด้วยกันทั้งนั้น “อารมณ์ไม่เป็นอะไร อย่าทำอะไรให้เป็นอารมณ์” แต่
สุดท้ายก็เกิดอารมณ์กันจนได้ ปะทุเดือดขึ้นทันที ยิ่งยามอยู่บนท้อง
ถนนที่แสงแดดแผดร้อน เห็นรถยนต์คันหนึ่งวิ่งซิ่งขายชนมवादตัด
หน้า ตัวเงินตัวทองพลันไหลออกมาเดินเพ่นพ่าน ไม่ระมัดระวังก็หลง
เล่นไปในอารมณ์กันอย่างนี้แหละ ทว่าอารมณ์ที่ประทับใจแล้วเกิด
ความอาลัย คือ “อารมณ์รัก” เมื่อมันเกิดขึ้นก็รู้สึกอาลัยอาวรณ์
ถวิลหา คนที่ตกอยู่ในอารมณ์รัก “โรแมนติก” แบบนี้มักมองโลก
เป็นสีชมพู เห็นอะไรสวยงามไปหมด เหมือนตกอยู่ในท่ามกลางสวน
อุทยานรื่นรมย์ที่สะพรั่งด้วยดอกไม้แสนานาชนิด หลงเที่ยวชมมวลบุปผา
อย่างไม่หวั่นเกรงต่อภัยอันตรายใดๆ เจ้าจะหลงมกชมความงามก็
ตามใจเถิด แต่ควรระวังบ้าง มองไปทางทิศโน้นสิ ดวงอาทิตย์จวน
จะอัสดง สายน้ำแห่งความตายทะลักแรงไหลบ่า พญามัจจุราชไม่ส่ง
สัญญาณลงดาบพิฆาตฆ่า ขณะกำลังเพลินอารมณ์อยู่นั้นแหละ

๖๙.

ยถาปิ ภมโร ปุပ္ผ์
วณฺณนํ อเหจยํ
ปเลติ รสมาทาย
เอวํ คาเม มฺหิ จเร ฯ

พ. ศ. ๒๕/๑๒/๒๑

ภมรํไม่ทำดอกไม้ให้สีช้า
ลิ้มเอาแต่รสบินจากไป จันใด
มฺหิพึงเที่ยวไปในบ้าน จันนั้น.

หมู่ภมรบินร่อนลงตรงบุปผา	นํากายาคลุกเคล้าอย่างถนอม
พอดีดีไม่ทำให้ข้างอม	เที่ยวได้ตอมเอาแต่รสหมดจดไป
มฺหิก็เที่ยวไปภายในบ้าน	ภิกษาหารเหมาะไหนรับพอไหว
สำรวจมดีรักษาศรัทธาไทย	มิทำให้คนเสื่อมเอือมระอา ฯ

๑๗๖

เพียงพอ - พอเพียง

การดำรงชีพของมนุษย์ทุกคนเกี่ยวเนื่องกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ มองชีวิตของมนุษย์ก็น่าเศร้าสลด แต่ละคนที่เติบโตขึ้นมาล้วนแลกกับการล้มตายของสัตว์อื่นๆ เบ็ด ไข่ ไม้ รู้ก็ตัวต้องถูกปลิดชีวิต ทรัพยากรธรรมชาตินั้นมากมายล้นเหลือ แต่มีได้หมายความว่าไม่หมด ขณะนี้น้ำมันก็ใกล้จะหมด ไม่เพียงพอต่อการใช้ของพลโลก อีกหน่อย อากาศก็คงจะหมด ไม่เพียงพอต่อลมหายใจ “น้ำหยดไหล ไฟดับ” แน่ๆ หากแต่ละวันไม่รู้จักบันยบันยังใช้พลังงานเผาผลาญแบบวินาศสันตะโร เพราะไม่รู้จักเพียงพอจึงไม่พอเพียง เพราะไม่รู้จักประมาณจึงเกิดการเบียดเบียน ถ้ามนุษย์เราไม่รู้จัก “เพียงพอ” และ “พอประมาณ” ต่างคนก็ต่างถือว่า “มือใครยาวสาวได้สาวเอา” นั้นแหละรอวัน “ตายหมู่” ความจริง ความเพียงพอและพอประมาณนี้ มิใช่สำนึกใหม่ หากแต่เป็นสำนึกเก่าที่เราละเลย ดูลิ ช่างไม่รู้จักอายุสัตว์เดรัจฉานอย่างหมู่มารที่เคล่าเอาเกสรจากดอกไม้แต่ละดอกเพียงนิดหน่อย นกน้อยก็ทำรังแต่พอตัว พวกมันยังเปี่ยมด้วยสำนึกนี้ไม่กอบโกยเหมือนมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาตินั้นอาศัยการถนอมใช้ ถ้าเรารู้จักทะนุถนอม ทรัพยากรธรรมชาติก็เกิดทดแทนทัน วันนี้ ความ “เพียงพอ” และ “พอประมาณ” เป็นสำนึกสำคัญ เราต้องปลูกฝังกันใหม่ เริ่มที่ใคร เริ่มที่พระก่อนครับ

๓๐.

มนุษย์สส สทา สติมโต
มตฺตํ ชานโต ลทฺธโกชน
ตณฺหสฺส ภวนฺติ เวทนา
สณฺฑิกํ ชีรติ อายุ ปาลยํ ฯ

ส. ส. ๑๕/๓๖๕/๑๑๙

มนุษย์ผู้มีสติอยู่ทุกเมื่อ
รู้จักประมาณในโภชนะที่ได้มา
ย่อมมีเวทนาเบาบาง
แก่ช้า ครองอายุยืนนาน.

เรามนุษย์เมื่อได้มาซึ่งอาหาร	รู้ประมาณก่อนเกิดจะเกิดผล
ให้พอเหมาะพอดีแก่ชีพตน	อย่ามากเกินไปจนจกจรัคาญ
รู้พอเหมาะพอดีไม่มีโทษ	เกิดประโยชน์คุณค่ามหาศาล
โรคภัยไข้เจ็บน้อยพลอยชื่นบาน	อายุย่อมยืนนานสำราญใจ ฯ

คนทำงานหนักเหนื่อย ถ้าถูกถามว่าเพื่ออะไร จะตอบว่า “เพื่อปากเพื่อท้อง” เจ้านายตัวจริงก็คือ “ปากท้อง” นี่แหละ “ท้องประท้วง” ที่ไร แพ้ทุกที่ “เรื่องกินเรื่องเล็ก แต่เรื่องไม่ได้กินเรื่องใหญ่” แหะ เมื่อเห็นว่าปากท้องสำคัญก็ควรรู้เรื่องอาหารการกิน อาหารอะไร กินอย่างไร ทว่าอาหารอะไรก็ไม่สำคัญเท่ากับกินอย่างไร กินอย่างไร ประมาทหรือไม่รู้ประมาท คำพูดว่า “กินอยู่กับปาก อยู่ยากอยู่กับท้อง” ควรเปลี่ยนเป็น “กินอยู่ที่ปาก รู้อยู่ที่ท้อง” ขณะกินรู้ว่า ท้องหยุดประท้วงก็เลิกไม่ตามใจปาก ถ้ายังตามใจปาก ลิ่นก็เอิร์ดรอย ไม่รู้จักหยุด แม้อาหารจะเลิศรสก็กลายเป็นขยะ ออกมาเป็นส่วนเกิน ของร่างกาย เกิดโทษ ดูคนบางคนสิ เดิมรูปร่างเพรียว หน้าตาดี ล่วงไป ๑๐ ปี ตัวกลมดิก เตรียมเล่นบท “กลิ้งไว้ก่อนพ่อสอนไว้” ไขมันจับเต็มหน้าท้อง พุงปลิ้น หน้าอุมเป่ง แถมด้วยคางสองชั้น เตรียมขึ้นเวทีประกวด “เทพีสุกร” ปากลิ้นทำยอด “อ้วนทะลุเป้า” สำเร็จ รู้สึกลีลาดีอึดไม่ไหว สุดท้ายต้องแบกน้ำหนัก ๘๐ อัมไปหา “ศูนย์สลายไขมัน” ขึ้นปล่อยไว้โรคร้ายจะรุมเร้า ได้ “เคาน์ดาวน์อายุ” แน่ๆ ความจริง อายุจะยืนยาวหรือไม่ก็อยู่ที่ปากลิ้นนี้เอง รู้หยุดอายุยาว รู้ประมาทสังขารสบาย รู้เหตุสบายยังอยากตายผ่อนส่งอีกหรือ สอนปากลิ้นให้รู้ประมาทเสียเถิด ก่อนที่จะหมดสิทธิ์เรียน “วิชาตัวเบา”

หยุดคิดบัญชีแค่นี้

๓๑.

อกุโกจจิ มํ อวธิ มํ
อชิณี มํ อหาลิ เม
เย จ ตํ อุปนยุหนติ
เวรํ เตสํ น สมมติ ฯ

พ. ศ. ๒๕/๑๑/๑๕

คนเหล่าใดเข้าไปผูกเวรไว้ว่า
คนโน้นดำเรา คนโน้นดีเรา
คนโน้นชนะเรา คนโน้นลักขโมยของเรา
เวรของคนเหล่านั้นย่อมไม่ระงับ.

คนใดผูกพยาบาทอาฆาตไว้	คนนี้ได้ดูดำที่เราก่อน
คนนั้นดีชนะเราเข้าลิตรอน	คนโน้นชอนเก็บกักลักของเรา
คนนั้นทุกข์เศร้าตรมระทมจิต	เพราะครุ่นคิดพยาบาทอาฆาตเขา
เวรไม่ระงับหมดทางจะบางเบา	ต้องร้อนร่ำอย่างนั้นจนวันตาย ฯ

ตั้งแต่เล็กจนโต ใครที่ไม่เคยโดนตำเยียนตีหรือสิ่งของไม่ถูก
ลักขโมย แทบไม่มีใช้ไหม เจอกันทุกคน โดยเฉพาะคำตำ แม้แต่
พระพุทธเจ้าเองก็ยังทรงเจอ “ม็อบดำ” ตลอด ๗ ค่ำ ๗ วัน ทรง
สดับคำตำสุดเด็ด “เจ้าสัตรนรก” เสียด้วยซ้ำ พอๆ กับ “ไอ้สัตรนรก
ที่อยู่ในสกา” นั้นแหละ น่าเห็นใจอยู่เหมือนกัน พยายามทำดีแค่ไหน
ก็ไม่วายถูกฝ่ายตรงข้ามกันด่าสารพัด พระศาสดาทรงเปรียบพระองค์
เป็นพญาช้างอย่างลงสู่สมรภูมิรบ อดทนต่อลูกศรที่เปรียบเป็นพรุสวาท
พุ่งมาจากทิศทั้ง ๔ ทิศแห่ง เราก็อดทนเถิด ขอให้ลูกศรคำตำทะเล
หุซัยผ่านหูขวา อย่าเสียบคาลัย ขอให้การถูกตบตีเจ็บกาย อย่าเจ็บใจ
ขอให้ของที่ถูกลักขโมยหายไป ใจอย่าหายตาม อาจจะมีโกรธ แต่อย่า
จดจำ อาจจะมีจดจำ แต่อย่าอาฆาต ผูก “เชือกเวอร์” มัดใจตน ถ้าคิด
ว่า “อย่าให้ถึงที่ข้านะ” นั้นแหละปีศาจร้ายสิ่งสู่จิตใจแล้ว ยิ่งคิดแค้น
มันก็ยิ่งก่อไฟเผาไหม้ “ไฟพยายาบท” ลูกโซน คนที่ตำ ตบตี ลักขโมย
หลบหนีไปแล้ว เลิกหาเรื่องทะเลาะ แต่ตัวเรากลับกอดเขาไว้อยู่กับใจ
ไม่เลิกรา ชวนทะเลาะอยู่เรื่อยๆ ครุ่นคิดหาคำตำเผ็ดร้อนได้กลับ
นี้มันผ่านไปก็วัน ก็เดือนแล้ว รู้ตัวหรือเปล่า สติหลบจากไปไหน
เรียกมาปลุกให้ตื่นจากฝันร้ายเสียที มิฉะนั้นจะหาความสงบสุขไม่ได้
เลย ท่องคำพูดนี้ไว้หน่อย “บุญคุณทดแทน แค้นหยุดคิดบัญชี”

๓๒.

น หิ เวเรน เวรานิ
สมฺมนุติธ กุทาจนํ
อเวเรน จ สมฺมนุติ
เอส ธมฺโม สนนฺตโน ฯ

พ. ศ. ๒๕/๑๑/๑๕

ในกาลไหนๆ เวนในโลกนี้
ไม่เคยระงับด้วยการจงเวย
หากแต่ระงับด้วยการไม่จงเวย
ธรรมนี้เป็นธรรมเก่า.

ไยจงเวยหนักหนาพยาบาท	ผูกอาฆาตเหินยวแน่นแค้นอกสม
รุ่มร้อนลุกเป็นไฟไหม้เกรียมกรรม	ระงับข่มเวยด้วยเวยเห็นไหนมี
เวยระงับดับลงอย่าสงสัย	ด้วยการไม่จงเวยเว้นทุกที่
ไกลจากเวยหมดเวยดับเย็นดี	ธรรมแท้นก่อนเก่าเล่ากันมา ฯ

บุฤชณมักชอบใช้เชือกผูกมัดกัน ไม่ “ผูกพัน” ก็ “ผูกอาฆาต” ความผูกพันเกิดจากความรักห่วงอาทร แม้จะมัดตรึงรัดอยู่ในระยะยาว ก็ไม่น่ากลัว เพราะเป็น “เชือกผูกสีขา” แต่ความพยาบาทผูกอาฆาต ที่เกิดจากความเกลียดโกรธแค้นนี้สิ น่ากลัวมาก แม้จะมัดตรึงอยู่ใน ระยะสั้นก็ตาม เพราะมันเป็น “เชือกผูกสีดำ” ขอให้ได้เจอคนที่ตน ผูกพยาบาทอาฆาตเถอะ มันพร้อมจะเหวี่ยงออกไปคล้องคอจุดคร่า มาทำร้าย ไม่ทางกายก็ทางวาจา ยิ่งคนที่ตนผูกอาฆาตนั้นร่วมประสานงา ผูกอาฆาตต่ออีก คราวนี้แหละถึง “วาระแห่งเวร” แน่ๆ นับแต่นั้นก็จะ ผลัดกันทำร้ายล้างผลาญ จากรุ่นพ่อสู่รุ่นลูก จากรุ่นลูกสู่รุ่นหลาน แม้ถึงรุ่นเหลนก็ไม่ยุติ ก็อย่างว่าพวกชอบ “คู่ชาเวร” เมื่อรู้วาระเวร มาถึงตน แทนที่จะฉลาดเห็นแก่สัน ษิตไม่วิ่งส่งไม้ต่อ แต่กลับเห็น แก่ยาวรีบวิ่งส่งไม้ต่อ เพิ่มอายุชัยให้แก่เวรทำหั่นกันอีก รับรองว่ามัน ต้องขยายผลถึงกับข้ามภพข้ามชาติ ชั่วกับชั่วกัลป์ เหมือนฟังพอน กับจูเห่าเจอกันไม่ได้ หยุดกันเสียเถิด อย่ามองด้วยสายตาว่าเป็นศัตรู คู่อาฆาตเลย ยิ่งชอบติดไฟแค้นที่ดวงตา มันร้อนไม่รู้หรือ ล่วงเวลา มายาวนานน่าจะถึง “วาระอภัย” ตัดเชือกผูกอาฆาตทิ้ง ถอนสมอเวร ขึ้นเสีย แต่ถ้าศักดิ์ศรีมันยังค้ำคอขออาฆาต นี่ถึงคำพูดนี้สิ “ไม่มี มิตรแท้ และศัตรูถาวร” เล่นบทนักการเมืองหน่อยก็ดี

๓๓.

ชยั เวรึ ปสวติ
ทุกขั เสติ ปราชิโต
อุปสนโต สุขั เสติ
หิตวา ชยปราชยั ฯ

สั. ส. ๑๕/๓๓๑/๑๒๒

ผู้ชนะก่อเวร
ฝ่ายผู้แพ้ชนะเป็นทุกข์
ส่วนผู้ละชนะและแพ้
สงบระงับนอนเป็นสุข.

ศึกต่อสู้ประจันไม่หวั่นจิต	ปัจจามิตรจับจ้องต้องตักชัย
ผู้ชนะระเริงกล้าได้กำชัย	อีกเทิมใครก่อเวรเป็นศัตรู
ฝ่ายผู้แพ้เศร้าตรมระทมทุกข์	คิดจะรุกโรมรันทำหั่นสู้
ส่วนผู้ละชนะแพ้เลิกเลดู	ย่อมเป็นอยู่สุขศานต์เบิกบานใจ ฯ

ในสมรภูมิรบที่เปิดศึกสู้รบราฆ่าฟันกันระหว่างทหารสองฝ่าย
ยากจะขอสงบศึกยอมเสมอ ต่างฝ่ายต่างก็อยากชนะ ไม่อยากพ่ายแพ้
เพราะชัยชนะมันหมายถึงการดีใจสุขสม อยู่อย่างหน้าชื่นตาบาน ส่วน
พ่ายแพ้มันหมายถึงความเสียใจทุกข์ระทม อยู่อย่างหน้าเศร้าอกตรม
ใช้แต่เพียงเท่านั้น มันยังตามมาด้วยผลพวงคือ ผู้กำชัยกุมอำนาจมัก
ออกอาการเหิมเกริมกว้างกร้าว ส่วนผู้พ่ายแพ้ไร้อำนาจมักอยู่ในอาการ
ซบเซาเหงามองอยู่ ดูแล้วช่างน่าเป็นห่วงโดยเฉพาะฝ่ายกำชัย ไม่เห็น
ตัวอย่างหรือ ผู้ชนะกุมอำนาจที่เหิมเกริม ถึงวันดาวร่วงหล่นตกต้น
วาสนาต้องลงเอยวสานอย่างไร เกียรติยศชื่อเสียงหายไปพริบตา
นี้แหละ “บทเรียนแห่งชัยชนะ” ที่ไม่เคยย้อนกลับไปดู ส่วนผู้แพ้ก็
อย่ามัวแต่ตอกชกหัวซืมเศร้า ประเดี๋ยว “โรคอัลไซเมอร์” จะถามหา
“ยามทุกข์เห็นธรรม” ถึงเวลาเรียนรู้อะไรบางประการแล้ว วันนี้ไม่ใช่
วันของเรา วันหน้าก็อาจจะไม่ใช่ ไม่เป็นไร กลับไปอยู่กับภรรยา
เลี้ยงลูกดูหลาน ต่อดมหายใจสงบ เพราะอย่างไรก็ “แพ้สังขาร” อยู่ดี
เห็นผลหรือยังว่า การทำมุ่งเอาแพ้เอาชนะกันเป็นอย่างไร สุดท้ายก็
“บัวลอยน้ำ” ทั้งนั้น เราไม่เอาแพ้เอาชนะกันดีกว่า ขอเสมอ ยืนอยู่
ตรงกลาง “ไม่หนี ไม่สู้ ไม่อยู่ ไม่ถอย” ใครถอดรหัสคำพูดนี้ได้
จะอยู่อย่างสงบสุขนิรันดร์ รู้ไหม นี่คือหลักเจริญวิปัสสนา

๓๔.

โย สหสฺสํ สหสฺเสน
สงฺคาเม มานุเส ชินะ
เอกญฺจ เขยฺยมตฺตานํ
ส เว สงฺคามชุตฺตโม ฯ

พ. ๖. ๒๕/๑๘/๒๘

ในคึกสงครามคนใดชนะหมู่มนุษย์หลายพันทวี
คนนั้นมิได้ชื่อว่าชนะสงครามสูงสุด
ส่วนคนใดชนะตนคนเดียว
คนนั้นแลชื่อว่าชนะสงครามสูงสุด.

สงครามยามเผชิญหน้าปัจฉามิตร	ผู้พิชิตกำชัยเหนือใครอื่น
จะยอดเยียมอย่างไรไม่ยั่งยืน	แม้เป็นหมื่นเป็นแสนก็แคลนคลอน
ชนะตนคนเดียวแม้เดียวโดด	ไม่เกิดโทษเวรภัยตามไปหลอน
นั่นแหละยอดสงครามแท้ดีแน่นอน	ชนะตนนั้นก่อนเป็นพรชัย ฯ

สงครามการรบราฆ่าฟันกันเกิดขึ้นแทบทุกยุคสมัยใด แม้แต่ยุคที่ประชาธิปไตยเบ่งบานทั่วโลก ก็ยังเกิดสงครามการเลือกตั้งแย่งที่นั่งในสภา ก่อนตัดสินใจก้าวลงสู่สมรภูมิรบเปิดศึกสงคราม ถ้าลัทธิรู้ซุ่มกำลังสายสนกลในของเขา รู้ซุ่มกำลังที่แข็งแกร่งกว่าของเรา ขณะรบก็ฉลาดในการปรับ “ยุทธศาสตร์” เปลี่ยน “ยุทธวิธี” ก็สามารถเอาชนะฝ่ายตรงข้ามได้ไม่ยาก เพราะ “รู้เขา รู้เรา รบร้อยครั้ง ชนะร้อยครั้ง” แต่ทว่าคำพูดประโยคนี้ก็ไม่จริงเสมอไป อย่าคิดว่า เรา รู้เขา เขาจะไม่รู้เรา ชนะเขา เขาจะไม่ชนะเรา ชัยชนะอยู่คู่คนแข็งแกร่ง แต่ถ้าโรยแรงมันก็ติดปีกบินหนี เผลียงพล้ำเมื่อไร ชนะจะกลับแพ้ อย่างไรก็ตาม ในโลกนี้ก็ยังมีปรากฏผู้ชนะสิบทิศ ชื่อกระฉ่อน เขาชนะมาตลอด ทว่าเขาคควรได้รับการยกย่องว่าเป็น “ยอดนักรบ” หรือไม่ จริงอยู่ เขารบชนะคนอื่นนับเป็นหมื่นแสน แต่เคยรบชนะตนสักหนไหม ย้อนดูประวัติศาสตร์หน่อยสิ เขาแพ้กิเลสมีใช้ หรือ “ชนะศึกนอก แพ้ศึกใน” ไม่ควรได้รับการยกย่อง คนที่ควรได้รับการยกย่องว่าเป็น “ยอดนักรบ” อย่างแท้จริงนั้นชนะตน แม้จะพ่ายแพ้คนอื่น เราแพ้คนอื่นก็ไม่ใช่ไร ปล่อยให้เขากำชัยเถิด ขอให้เราชนะตน “อตฺตานเมว ชิตํ เสโย ชนะตนนั้นแหละประเสริฐที่สุด” ขอให้ถ้อยคำว่า “แพ้เป็นพระชนะเป็นมาร”^๙ ดังก้องอยู่กับเธอคนเดียว

ถอนต้นกร่าง

๓๕.

น มานั พราหมณ สาธุ
อตุถิ กสฺสึธ พราหมณ
เยน อตุเถน อาคณฺหิ
ตเมวมนุพฺพุทเย ฯ

ส. ส. ๑๕/๖๓๖/๒๖๑

พราหมณ์ ใครในโลกนี้ถือดีไม่ดีเลย
มาด้วยประโยชน์ใด
ก็พึงเพิ่มพูนประโยชน์นั้นเถิด.

ดื้อถือดียึดตนทุกหนแห่ง	มุ่งลำแดงแต่ฤทธิ์พิชิตเขา
ยิ่งยกตนถือตัวยิ่งมัวเมา	คือคนเขลาอย่างยิ่งที่ทั้งดี
มาเพื่อประโยชน์ใดไปไม่คิด	กลับยึดติดกลัวน้กเสียศักดิ์ศรี
ควรเพิ่มพูนประโยชน์นั้นในทันที	อยู่รอรชกช้าช้าน่าอาย ฯ

ผู้คนในทุกๆ สังคม โดยเฉพาะสังคมไทยจะนิยมชมชอบคน
อ่อนน้อมไม่ถือตัว เด็กน่ารัก ผู้ใหญ่น่านับถือ ขอเพียงอ่อนน้อม
สักหน่อย ตรงกันข้าม ถ้าแสดงอาการหยิ่งโสโอหังลำพองตน อยู่ในที่
ใดก็ “ยกหูชูหาง” นอกจากผู้คนจะไม่ชอบแล้ว ยังพากันเกลียดชัง
ระวังเถอะ แก้อีที่ท่านั่งจะถูกเขาเลื้อยขาล้ม เพราะนายกในดวงใจ
ไทย มิใช่คนเหิมเกริมกร่างกร้าว หากแต่เป็นคนอ่อนน้อมไม่ถือตัว
“มานะ” การถือตัวนี้เป็นเรื่องควรลด “ลดมานะ ละทิฐิ” ขึ้นปล่อยให้
กำเรียบเลียบสาน ประเดี้ยวมันก็แสดงอาการถือดี ถือตัวจัด “อึดตาโต
อีโก้ใหญ่” ไม่ยอมคนก้มหัวให้ใคร กลายเป็นคนหยาบแข็งกระด้าง
จะเกิดอะไรขึ้น ขณะพูดเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน ถ้าต่างคนต่างถือ
ทิฐิมานะ ดื้อด้นทุรังเถียงเอาชนะไม่ลดราวาศอก จะหาข้อยุติลงกัน
ไม่ได้เลย ดีไม่ดีอาจเกิดเรื่องถึงขั้น “วางมวย” ฟอर्मดีแต่รักษามาก
ไปก็ไม่ได้ ยอม “เสียฟอर्म” กันบ้าง กลัวแต่เสียฟอर्मเสียหน้า จะ
พลอยเสียคน เสียมิตรภาพ เสียทุกอย่าง สุดท้ายต้องมานั่งเศร้า
เสียใจอยู่คนเดียว “ไม่น่าเลย ถ้าวันนั้นฉันยอมสักหน่อย คงไม่สูญเสีย
เธอไป” มองเห็นเรื่องใดว่าเกิดประโยชน์แก่ตนก็ควรก้มก้าวเข้าหา
อย่ามัวลีลาเล่นเชิง กลัวเสียฟอर्मอยู่เลย ประเดี้ยวประโยชน์จะล่อง
ผ่านไปเปล่า ถอน “ตั้นกร่าง” หึงเถอะ คู่มั่นขวางหูขวางตาพิลึก !

๓๖.

กุหา ถุฑา ลปา สิงคี
อุณหพา จาสมหิตา
น เต ฐเม วิรุหนุตติ
สมมาสมพุทเทสิเต ฯ

อ. จ. ๒๑/๒๖/๓๔

คนใด ล่อลวง กระด้าง ประจบ
วางท่า มานะดุจไม้อ้อ และไม่ตั้งมั่น
คนนั้นย่อมไม่เอาจามในธรรม
ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง.

บุคคลใดล่อลวงลวงต่ำช้า	กายวาจากระด้างอวดอ้างยิ่ง
วางท่าทางเกรงขามเกินความจริง	หึงเหยอหึงลำพองมองคนทราม
บุคคลนั้นทางธรรมตกต่ำแล้ว	ความเพริศแพรวจากไกลเกินไถ่ถาม
อยู่ในศาสนาหมดความมั่งคั่ง	ท่านเอ๋ยห้ามบอกว่าอย่าสัมพันธ์ ฯ

“ต้นกร่าง” หากไม่ยอมถอนทิ้ง ปล่อยให้มันหยั่งรากอยู่ในใจ
จนงอกโตแตกกิ่งก้าน คนคนนั้นก็เต็มด้วยอหัตตา เกิด “ทิฐิกล้า มานะ
แรง” กลายเป็น “นิเสธบุคคล” ที่ชอบปฏิเสธมองในแง่ลบ แทนที่
คนดีๆ สิ่งดีๆ จะเข้ามาหาตน กลับกระเจิงถอยร่นหนีหมด สู้ไม่ไหว
ผ่านยากยิ่งกว่ากำแพงเพชร เพราะทิฐิมานะมันสวมบททศกัณฐ์ ออก
โรงเล่นจ้าว ลีบคอแข็ง ยี่สิบแขนขวาง นี่แหละผลอันตรายที่น่ากลัว
นัก ด้วยเหตุนี้ บรรพบุรุษของสังคมไทยจึงพยายามปลูกฝังบอกสอน
“อุปถัมภ์ธรรม” ธรรมคือความอ่อนน้อมถ่อมตนตั้งแต่เนิ่นๆ มิฉะนั้น
เด็กที่โตขึ้นจะดื้อถือดีอวดเก่ง หัวรั้นไม่ยอมรับฟังใคร พุดนิตเตือน
หน่อยไม่ได้ กลายเป็นคน “ขวางโลก” ไม่รู้จักผ่อนปรน และที่สำคัญ
จะขาดพวกพ้องเพื่อนฝูง “ข้าเก่งมาคนเดียว” เลยอยู่อย่างโดดเดี่ยว
มิใช่ “โดดเดี่ยวผู้น่ารัก” แต่ “โดดเดี่ยวผู้น่าเกลียด” เมื่อนั้นจะหา
ความเจริญก้าวหน้าได้อย่างไร เพราะลูกพี่ไม่ดึง ลูกน้องไม่ดัน คน
เสมอกันไม่สนับสนุน ดังนั้น อย่ายึดทิฐิมานะเป็นสรณะเลย อย่า
ทำตนเป็นคนประเภท “น้ำชาล้นถ้วย” ที่เต็มอะไรลงไปก็ไม่ได้ พระ-
ธรรมคำสอนดีๆ ที่เป็นประทีปส่องทางสร้างความเจริญ ควรรับกลับ
ปฏิเสธสิ้น สอนไปเสียเปล่า ทว่าคนประเภทนี้ก็ช่างน่าสงสาร เพราะ
เขตกอยู่ใน “หลุมดำ” ที่มีดสนิท แสงสว่างเล็ดลอดเข้าไปไม่ได้เลย

๓๓.

สุขี วต ตสฺส น โหติ กิณฺณิ
สงฺขาตธมฺมสฺส พหุสฺสุตสฺส
สกีณฺจณํ ปสฺส วิทญฺณมานํ
ชโน ชนฺมฺหิ ปฏิกฺขณฺธูป ๑

พ. อ. ๒๕/๕๕/๙๐

กิเลสเครื่องกังวลไม่มีแก่ผู้ใด
ความสุขย่อมมีแก่ผู้นั้นหนอ
ผู้ทรงสังฆตธรรมเป็นพหูสูต
ท่านจงดูคนที่กิเลสพัวพันเดือดร้อนอยู่
ชนปฏิบัติในชนย่อมเดือดร้อน.

กิเลสเครื่องกังวลเผลอนจิต	ไม่แนบชิดผู้ใดเลิกไฟหา
ผู้นั้นเย็นเป็นสุขทุกทิวา	ทรงคุณค่าแห่งธรรมอันอำไพ
โน่นแน่ะคนกิเลสเผลาเร้าร้อนอยู่	ท่านจงดูเขากัดกลุ้มลุ่มหลงไหล
เพราะปฏิบัติพัวพันนั้นอย่างไร	จึงหมั่นใหม่เดือดร้อนทุกข์ร้อนราญ ๑

“กิเลส” นี่ช่างอายุยืนยาว รู้ใหม่ มันตีคู่มนุษย์มาตั้งแต่ปฐมบรรพ์ ยิ่งรากฝังลึกลงถึงกันบึ้งหัวใจ และก่อความเดือดร้อนมาเรื่อยๆ กระทั่งถึงปัจจุบัน เหตุบ้านการณเมืองที่ร้อนลุกเป็นไฟ ล้วนแต่ถูกกิเลสชักใยอยู่เบื้องหลัง มันคือต้นตอของความชั่วร้าย ขณะที่คนเราเดือดร้อนเพราะกิเลสเผาไหม้ แต่น่าแปลกไม่พยายามดับ ตรงกันข้ามกลับเติมเชื้อเพลิงเพิ่มให้ “ไฟกิเลสลุกโชน” กรณีเกิดความขัดแย้งจัดสรรผลประโยชน์ไม่ลงตัว แทนที่จะสงบสติอารมณ์ ไม่เอากิเลสของแต่ละฝ่ายเข้าแย้ง หันหน้าเข้าหากัน พบกันครึ่งทาง แบ่งสันปันส่วนเท่าๆ กัน มิให้ใครได้ทุกอย่าง มิให้ใครเสียทุกอย่าง “ประสาผลประโยชน์” ลักหน้อย ก็จะปลดปมความขัดแย้งนั้นออก แต่นี่กลายเป็นว่าต่างฝ่ายต่างสวมวิญญาณเปรต ยื้อยุดฉุดกระซาก แย่งกันไปแย่งกันมา สุดท้ายตก “หลุมสุญญากาศ” ทั้งสองฝ่าย ต้องมานั่งมองตากันปริบๆ เดือดร้อน เพราะถูกมือที่สาม “มือที่มองไม่เห็น” โผล่มาฉกเอาไปเสียฉิบ เตะหมุ่เข้าปากหมาเรียบริ้อย นั้นแหละ อยากขอวิพากษ์วิวาท “वादโคลน” ใส่กันตีนก แต่ที่จริงถ้าเราช่วยปลดปมกิเลสที่มันขัดพันกันยุ่งเหยิงอยู่ภายในใจออก ก็พอจะมองเห็นลู่ทางพบแสงสว่าง ซึ่งนำไปสู่ความสงบ คนปลดออกดับเย็นย่อมอยู่อย่างสงบสุข อยากดังจดังดับ “ดับได้ดังดี” ดังเงียบแบบพลุไม่แตก

โกธร: มะเร็งอารมณ์

๓๘.

โลโก โทโส จ โมโห จ
ปุริส ปาปเจตส์
หีสนฺติ อตฺตสมฺภูตา
ตจสาร์ว สฺปผลํ ฯ

สํ. ส. ๑๕/๔๐๔/๑๔๑

โลกะ โทสะ และโมหะ ที่เกิดในตน
ย่อมบั่นทอนคนใจบาป
เหมือนผลเต่าร้างบั่นทอนต้นเต่าร้าง.

ยามที่เกิดโมโหโลโกโหล่น	ย่อมตัดบั่นทอนใจให้เศร้าหมอง
คนใจบาปหยาบช้าไม่น่าปอง	เที่ยวขัดข้องชุ่นเคืองทุกเรื่องไป
เหมือนหมากคั่นเต่าร้างช่างเหลือร้าย	ย่อมทำลายลำต้นยากทนไหว
ทีละนิดละน้อยค่อยบรรลั้ย	จำหน่นไหม้ครองโทษเศร้าโศกตรม ฯ

เหล่ากิเลสคือโลภโกรธหลงเรารู้จักกันในนามว่า “สิ่งทำให้เศร้าหมอง” ซึ่งอยู่ประจำการที่ชั้นธรรมาสน์ เรียกว่า “นอนเนื่องอยู่” เปรียบเหมือนตะกอนนอนกันอยู่ในน้ำหรือสรพิษร้ายที่ขดตัวหลับ ขณะน้ำนิ่งไม่ถูกกวตตะกอนนอนกันก็ไม่ลอยคลุ้ง ขณะสรพิษร้ายหลับไม่ถูกเหยาก็ไม่ตื่นขึ้น แต่ถ้าถูกกวตตะกอนเหยาก็เมื่อไร มันก็พร้อมจะลอยคลุ้งตื่นขึ้น น้ำไหลล้นช้อนสรพิษพลันโกรธ คนเราก็คงเช่นกัน ขณะไม่ถูกยั่วยวนหรือยั่วยุก็ยังไม่โลภไม่โกรธ แต่ถ้าถูกยั่วยวนยั่วยุเมื่อไรก็พร้อมจะโลภจะโกรธ คนที่เรียบร้อยประหนึ่งผ้าพับไว้ก็ “เปลี่ยนไป” ท้นที แสดงความโลภความโกรธออกหน้าออกตา “โลภให้ดู” “โกรธให้รู้” อย่างไม่อาย ถามว่าขณะนั้นใครเสีย คนโลกคนโกรธนั้นแหละเสีย และเสียมากๆ หากเป็นพระภิกษุที่บวชมานานถึง ๒๐ พรรษา ผ้ากาสาวพัสตร์ห่มคลุมกายเปล่า ความจริง กิเลสที่ลอยคลุ้งขึ้น แม้จะไม่แสดงออกทางกายวาจาก็เกิดผลเสียแล้ว ถามว่าขณะนั้นจิตใจเป็นอย่างไร “จิตโลภรวน” คิดเล่ห์หลวง “ใจโกรธร้าย” คิดหาเรื่อง ใจนั้นแหละเสียมากๆ ถูกกิเลสมันเกาะกัดกิน กิเลสคือตัวกัดกร่อนบ่อนเซาะทำร้ายจิตใจโดยเฉพาะ ถ้าปล่อยให้มีมันเกิดบ่อยๆ สุขภาพจิตจะไม่ย่ำแย่หรือ เราพยายามรักษามะเร็งทางกาย แต่ไม่ค่อยรักษามะเร็งทางใจ “มะเร็งอารมณ์” นี่แหละร้าย มันฆ่าให้ตายอย่างเลือดเย็น

๓๙.

โกธโน ทุพพณฺโณ โหติ
อโธ ทุกขมปิ เสติ โส
อโธ อตถํ คเหตฺวาน
อนตถํ ปฏิปชฺชติ ฯ

อภ. ส. ๒๓/๖๑/๔๘

คนโกรธผิวพรรณทรม
นอนเป็นทุกข์
ถือเอาสิ่งที่เป็นประโยชน์แล้ว
กลับปฏิบัติสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์.

คนที่มักจุนเจียวชอบเกรี้ยวโกรธ	ย่อมเกิดโทษผิวพรรณน่าหัยนหยาม
หมดราศีซีดเซียวเหี่ยวเฉาทรม	ตกถึงยามนอนเล่าก็เศร้าตรม
ถือสิ่งใดมองเห็นเป็นประโยชน์	กลับเกิดโทษขึ้นมาอย่างสาสม
ประพฤติผิดหมดคุณค่าไม่น่าชม	ความโกรธตมจนสุขอยู่ทุกข์นาน ฯ

บรรดาขุนพลกิเลส ๓ ตัว ตัวที่ร้อนแรงที่สุด คือ โทสะความโกรธ ขณะมันเดือดดาลปะทุขึ้นลองใช้ปรอทแตะวัดดูสิ รับรองอุณหภูมิพุ่งปรอทปรอทแตกแน่ๆ ถ้าระงับยับยั้งไม่ได้ก็จะแสดงออกทางกาย ซายลงมือหญิงลงเท้า ทางวาจาปล่อยพสุสวาหคำแตกดันความโกรธนั้นเกิดโทษสถานเดียวทั้งกายและใจ ยามเกรี้ยวโกรธใจ ย่อมร้อนกายก็ย่อมร้อนร้อน เหมือนนั่งอยู่บนกองเพลิง หัวใจเต้นแรงระรัว ลมหายใจเร่งถี่ถี่ จากหน้ายิ้มกลายเป็นหน้ายักษ์ หน้าขาวปลั่งแดงก่ำ คิ้วยาวพลันขมวดสั้น คนโกรธ “หน้าแดง” “คิ้วสั้น” หันที่ “สวีสว่าง” หันใด “สวียโส” คงได้ “สวียทรม” ก็คราวนี้ ยิ่งน่ากลัวกว่านั้น ขณะที่โกรธจัดหรือตกใจสุดขีด ทางกายแพทย์บอกว่าร่างกายจะหลั่งสาร adrenaline ซึ่งเป็นสารก่อมะเร็ง ถ้าโกรธจัดบ่อยๆ สารนี้จะหลั่งออกมาสะสมไว้มากๆ สุดท้ายมะเร็งอารมณ์ก็เปลี่ยนเป็นโรคมะเร็งจริงๆ คนที่ถูกโรคมะเร็งรุมเร้ายังจะผิวสวบน้ำใส นอนหลับฝันดีอยู่หรือ นี่แหละคือตัวแปรร้าย “โกรธส่งผิวทรม” “โกรธร้อนนอนทุกข์” ยิ่งร้ายกว่านั้นคนโกรธเหมือนคนบ้า มองไม่เห็นหน้าอินทร์หน้าพรหม คุณตะราฟเรื่องเล็ก มุ่งทำแต่สิ่งที่เป็นโทษมหันต์ ขอให้ได้สะสางสะใจสมแค้นก็พอ คนเลือดโกรธเข้าตา ฆ่าได้แม้กระทั่งบิดามารดา ลืมหรือยังตำนานความโกรธ “ก้องข้าวน้อยฆ่าแม่”

๘๐.

โย เว อุปปติตํ โกธํ
รถํ ฆนตฺว ชาเรเย
ตมหํ สารถี พุรุมิ
รสุมิคฺคาโห อิตโร ชโน ฯ

พ. ศ. ๒๔๕๒/๒๗/๔๔

คนใดห้ามความโกรธที่เกิดขึ้นได้
เหมือนห้ามรถซึ่งกำลังแล่นไป
เราเรียกคนนั้นว่าเป็นนายสารถี
ส่วนคนนอกนั้นเป็นแค่คนถือเชือก.

คนใดห้ามความโกรธพิโรธหนัก	หยุดชะงักเท่าทันมิหวั่นไหว
เหมือนห้ามรถเร็วรุดหยุดเร็วไว	มิวิ่งไปทางนั้นซึ่งอันตราย
คนคนนั้นเราเรียกว่าสารถี	คนนอกนี้ถือเชือกอย่าเลือกหมาย
เพียงติดตามนั่งเฉยเมยดูตาย	ให้ชวนชวายเป็นช่วยเห็นป่วยการ ฯ

ยามที่คุ้นเกิดโศกคิดอย่างไร คิดจะแสดงหรือระงับ ความ
โกรธนี้เสน่ห์แรง มันโปรยเสน่ห์ที่ไร ผู้คนมักหลงชอบ ชอบโกรธ
และแสดงความโกรธกัน ยิ่งคนที่ชอบกินยาจนดื่มโอยัวะไม่เคยห่างก็
ความโกรธ^{๑๑} คราว “โกรธโคม่า” “โกรธตกมัน” ต้องรีบแสดงออก
ทันควัน มิฉะนั้นมันจะลงแดงตาย ทำไมเป็นเอามากถึงขนาดนั้น ก็
เพราะว่าเขาตามใจความโกรธจนชิน โกรธจนเสียนิสัย ไม่เคยคิดเดิน
สวนทางมันเลย ตกเป็นทาสตลอด คนโกรธร้อนรุ่มอยู่ที่ใดก็เหมือน
ไฟลूमทรวง เรอยากเป็นเหมือนคนเช่นนั้นไหม ช่างน่าภูมิใจเสียจริงๆ
เดินไปทางไหน ผู้คนแตกกระเจิงรีบหลบหลีกทาง แสดงว่าทรงบารมี
ไม่น้อย (เปล่งรังสีอำมหิตละไมว่า) ถ้าไม่อยากเป็นเหมือนคนเช่นนั้น
ก็เปลี่ยนทัศนคติใหม่ จากคิดอยากแสดงก็มาคิดระงับ ไม่หลงเสน่ห์
ตกเป็นทาสมัน หมั่นเดินสวนทางกับความโกรธ โกรธครั้งใดก็รีบกด
ข่มครั้งนั้น อดกลั้นไม่แสดงออก รู้ไหม สงครามภายนอกที่บอกว่า
ชนะยาก ก็ยังไม่ยากเท่ากับสงครามแห่งความโกรธ โดยเฉพาะยาม
ที่รู้สึกโกรธสุดขีดถึงขั้นหายใจออกเป็นเปลวไฟร้อนเกินร้อยองศา
“โกรธทะลุเพดาน” คนที่สามารถกดข่มความโกรธสุดซอตนั้นให้ระงับ
ลงราบคาบ ย่อมเป็นยอดคนชนะสงครามที่ชนะแสนยาก รีบเดิน
สวนทางกับความโกรธเสียแต่วันนี้เถิด ก่อนจะเป็นผู้แพ้ที่น่าสมเพช

๘๑.

อกุโกเรน ชินะ โกร์
อสาธุ์ สารุณา ชินะ
ชินะ กหริย์ ทาเนน
สจเจนาลิกวาทินั ๑

พ. ๖. ๒๕/๒๗/๔๔

ชนะความโกรธด้วยความไม่โกรธ
ชนะความไม่ดีด้วยความดี
ชนะความตระหนี่ด้วยการให้
ชนะคนกล่าวคำเหลวไหลด้วยคำสัตย์.

ชนะคนโกรธง่ายด้วยคลายโกรธ	อย่าเปิดโอษฐ์เอ่ยว่าด่าเสียหาย
คนไม่ดีล้วงล้ำกักล้ำกราย	อย่าฟังร้ายโต้ตอบจึงชอบธรรม
คนตระหนี่ถี่เหนียวทำทานยาก	ให้สมอยากรสลิ้มจนอิ่มหนา
คนพูดจาเหลวไหลควรแนะนำ	ด้วยถ้อยคำสัตย์จริงทุกสิ่งเทียว ๑

ความอยากของมนุษย์อย่างหนึ่งที่ยากปฏิเสธ คืออยากชนะอยู่เหนือคนอื่น โดยเฉพาะคู่แข่งที่กำลังขับเคี่ยวกัน ทว่าชัยชนะที่ได้มานั้นชาวสะอาดชอบธรรมเพียงใด ถ้าได้มาด้วยการขูดค้ำเอาชื่อเสียงของคู่แข่งมาวิจารณ์โจมตี ลิดรอนทำลาย ใส่ร้ายป้ายสี จะนำภาคภูมิใจหรือ มันเป็นชัยชนะที่ต่ำทรามยิ่ง คุณยังอยากชู “โล่รางวัลสีดำ” ขึ้นขึ้นชมอยู่หรือ ผู้รู้ท่านดำหนิติเตียน ชัยชนะเยี่ยงนี้ไม่ทำให้คู่แข่งยอมรับอยากร่วมฉลองชัยเลย นอกจากจะไม่ยอมรับแล้ว ยังสบถสาปแช่ง ผันตัวเป็นศัตรูคู่แค้นหาช่องทางทำหั่นภายหลัง ชัยชนะที่เหยียบย่ำคนอื่นขึ้นไป อย่าหล่นตกลงมาเชียว จมธรณีแน่ๆ ชัยชนะที่ได้มาอย่างชาวสะอาดชอบธรรม ด้วย “คุณธรรม” ความดี ความรู้ความสามารถของตนล้วนๆ โดยไม่วิจารณ์โจมตีขูดค้ำ ลิดรอนทำลาย ใส่ร้ายป้ายสีคู่แข่ง พุดเฉพาะ “หลักการ” “นโยบาย” ตามความเป็นจริง จึงจะนำภาคภูมิใจ ยามที่ยกชู “โล่รางวัล” ขึ้นขึ้นชมย่อมไม่รู้ลึกละเอียดจิตใจ ยิ่งเป็นชัยชนะที่งดงาม เมื่อคู่แข่งยอมรับและมาร่วมฉลองชัย นี่แหละคือธรรมะนโยบาย “ชนะความไม่ดีด้วยความดี” มุ่งกระทำคุณงามความดีจนก้าวขึ้นกว่าชัย ชัยชนะที่ได้มาอย่างนี้น่าภูมิใจน่าประทับใจนัก ผู้ชนะนั้นนั่งอยู่ในใจของคู่แข่ง เมื่อไรหนอ “ธรรมะนโยบาย” ดีๆ แบบนี้ จะขยายผลไปสู่การปฏิบัติจริงเสียที

ค้นหา: ท่าปหล่อยทุกซ์
ล่อยแพกาม

๘๒.

ยถาปิ มูเล อนุปททเว ทเพห
ฉินโนปิ รุกโข ปุนเรว รุหติ
เอวมปิ ตณฺหานุสเย อนฺนุหเต
นิพฺพตฺตติ ทุกฺขมิตํ ปฺนปฺปํ ๑

พ. ๕. ๒๕/๓๔/๖๐

ต้นไม้ เมื่อรากหาอันตรายมิได้ หยั่งลงมั่นคง
แม้ถูกตัดต้นออกก็กลับงอกขึ้นใหม่อีกฉันใด
ทุกข์นี้ เมื่อบุคคลถอนเชื้อตัดหาออกไม่ได้
ก็ย่อมเกิดขึ้นบ่อยๆ อยู่ฉันนั้น.

ไม้ใหญ่หยั่งรากลงตรงแผ่นดิน	อยู่ยั่งยืนยิ่งยากหากคิดถอน
ถูกตัดต้นออกไปยังไม่คลอน	ย่อมแน่นองงอกออกมาหารอรี
เหมือนเชื้อแห่งตัณหาหากยังอยู่	ก็จึงรู้ว่าเกิดอีกยากหลีกเลี่ยง
ทุกข์มากมายติดมาตามราวี	ตัณหานี้อย่าใจอ่อนถอนอย่างเดียว ๑

ปวงทุกข์ล้วนเกิดจากตัณหา ความอยากนี่แหละเป็น “ทำปถะยทุกข์”^{๑๑} “ทำตัณหา” ไม่เป็น “ทำเตียน” ง่ายๆ ลองมันได้หยั่งรากลง แม้จะตัดตงพงหนามลึกก็ร้อยครั้งก็ตาม ต้องขุดถอนทิ้งโดยสถานเดียว ทว่าคนเราไม่ยอมตัดตอน ตรงกันข้าม กลับต่อเติมเพิ่มปุ๋ยให้ แก่รากตัณหาเต็มตามตลอด ชอบสวม “หมวกตัณหา” ไม่เปลี่ยนเป็น หมวกใบอื่นเลย และก็ต่อความยาวสาวความยืดไปเรื่อย ได้ชั้นหนึ่งอยากขึ้นชั้นสอง ได้ชั้นสองอยากขึ้นชั้นสาม แม้ก้าวขึ้นดำรงตำแหน่ง เป็นประธานาธิบดีก็ยังไม่หยุด มันเคยรู้จักคำว่า “เพียงพอ” เสียที่ไหน ความอยากไม่สิ้นสุด ความทุกข์ก็ไม่สิ้นสุดเช่นเดียวกัน คนบางคนบอกว่า “มันเป็นแรงขับเคลื่อนมนุษย์นะ คนหมดตัณหา ก็เหมือนรถหมดน้ำมัน จอดนิ่งไม่ยอมทำอะไร” ความจริง คนที่หมดตัณหาเช่น พระพุทธเจ้าก็ยังทรงทำอะไรอยู่ และทำได้มากกว่าคนที่เต็มด้วย ตัณหา ลীনตัณหา กรุณาพลันแทนที่ ทรงขับเคลื่อนพระองค์ด้วย พระกรุณา ซึ่งบริสุทธิ์ถึงดงามยิ่ง ความทุกข์ไม่ซ่อนแทรกเลยสักนิด อย่าหัวนกลัวเลยว่า หมดตัณหาจะหมดแรงขับเคลื่อน ไม่อยากทำอะไร ลดๆ มันลงได้นั้นแหละยิ่งดี ฐิโหม โลกที่หมุนด้วยแรงตัณหาของมนุษย์นี้กำลังพินาศ เราพากันทำลายโลกด้วยตัณหาไม่รู้หรือ ถึงเวลาเปลี่ยน “หมวกตัณหา” มาสวม “หมวกกรุณา” กันได้แล้ว

๘๓.

วิตกภูมิติดสัส ชนฺตโน
ติพฺพราคสัส สุภานุปสฺสโน
ภิชฺชโย ตณฺหา ปวทุตฺติ
เอส โข ทพฺพํ กโรติ พนฺธํ ฯ

พ. ๕. ๒๕/๓๔/๖๒

ตัณหาเจริญยิ่งแก่คน
ที่ชอบหน่วงนឹกตรีกวิตก
ราคะกล้ำตามเห็นอารมณ์ว่างาม
คนนั้นแหละทำเครื่องผูกให้มันคง.

คนใดช่างนิยมชมชอบตรีก	ครุ่นคิดนี้กระสันเรื่องตัณหา
กำหนดใครไฝมองจตจ้องตา	เห็นแต่อารมณ์งามติดตามดู
เขาคนนั้นหมั่นทำเครื่องพันผูก	เที่ยวเพาะปลูกต้นตัณหาน่าอดสู
อย่างเหนียวแน่นแสนยากหากเกิดฟู	หมดทางสู้เพราะมันมัดมันคง ฯ

ตัณหาไม่ใช่ทางตัน แต่เป็นทางแตกขยาย มีใช้ตันไม่ตาย แต่เป็นตันไม่เป็นที่พร้อมแผ่กิ่งก้าน ยิ่งเรา “ต้อยอด” มันยิ่งยืดยาว ยิ่ง “เต็มเชื้อ” ไฟตัณหาก็กยิ่งลุกไหม้ จุดเริ่มต้นความเลวร้ายมันก่อกันที่ตรงนี้ ก่อนแปรสภาพออกไป อยากขึ้นตำแหน่งนั้นครองตำแหน่งนี้ อยากได้สิ่งนั้นครองสิ่งนี้ ครุ่นคิดหาทางตอบสนองความต้องการ ครั้นความทะยานอยากเพิ่มเติร์กเกิดกลั้วระยับไม่ไหว กระทั่งดังออกมาเป็นคำพูดว่า “กูจะเอาให้ได้” คราวนี้แหละชั่วร้ายแน่ๆ ไม่ได้ด้วยเล่ห์ต้องเอาด้วยกล ไม่ได้ด้วยมนต์ต้องเอาด้วยคาถา ไม่คำนึงถึงความสุจริตชอบธรรม ทว่าจุ๋มไฟตัณหาก็กใช้จะลุกไหม้ทันที มันประจำอยู่ที่ใจ หากเราไม่เต็มเชื้อมันก็ไม่ลุกไหม้ แต่คนส่วนมากมักชอบเต็มเชื้อมากกว่า แม้รู้ว่าร้อนรุ่มก็ตาม นี่แหละอำนาจตัณหา มันดึงเอาสิ่งสวยๆ ปากแดงๆ มายั่วยวนหลอกล่อเร้า คนจึงเลือกร้อนมากกว่าเย็น นึกตึกตามมากกว่าหยุดระยับ หลง “वादวิมานในอากาศ” ตัณหาควรรลดละ กลับรูกไล่ คิดไล่ล่าฟันกระสันตามตัณหากระนั้นหรือ รู้ไหม น้ำตัณหานี้ยิ่งดื่มยิ่งกระหาย เกมตัณหา ยิ่งเล่นยิ่งร้อน เชือกตัณหา ยิ่งผูกยิ่งมัดแน่น อย่าริลองคล้อง “บ่วงตัณหา” อันตราย ! “เชือกตัณหา” พันเกลียวเหนียวนัก “คนอย่างข้าไม่กลัว เรียนผูกได้ก็เรียนแก้ได้” อวดดีอย่างนี้ถูกมันมัดตายมาหลายรายแล้ว

๘๔.

เยเกจิ กาเมสุ อสญบตา ชนา
อวีตราคา อิธ กามโกคิโน
ปุนปุนุ ชาติชรูปคา หิ เต
ตณฺหาริปปินนา อนุโสตคามิโน ฯ

อง. จ. ๒๑/๕/๗

คนเหล่าใดในโลกนี้ไม่สำรวมกาม
ยังไม่ปราศจากราคะ ชอบบริโภคกาม
คนเหล่านั้ถูกตัณหาครอบงำ
เข้าถึงชาติชราบ่อยๆ ชื่อว่าไปตามกระแส.

ไม่ระวังสังวรกามมักตามติด	ชอบครุ่นคิดเสพกามทุกยามทั่ว
กำหนดใครกระสันอยู่พันพัว	ย่อมหม่นมัวหมองคล้ำดำดวงแด
ตัณหาเข้าครอบงำอำพรางจิต	ต้องพลัดผิดตกตายตามกระแส
คนเหล่านั้หมดคุณค่าไม่น่าแล	เที่ยวเกิดแก่เสียเปล่าน่าเศร้าใจ ฯ

“กาม” แปลว่า “ใคร” สิ่งใดที่ก่อให้เกิดความใคร่ สิ่งนั้นชื่อว่า “กาม” สิ่งที่เกิดความใคร่ทั้งหลายล้วนรวมลงในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส เรียกว่า “กามคุณ ๕” กามอยู่ในส่วนกาม เพียงแต่ใครจะเข้าไปเสพและเสพน้อยหรือมาก กามเกิดความกำหนดใคร่ ครั้นเสพมากไปก็เกิดความคล้ำ คนที่หลงหมกมุ่นเสพมากๆ หน้าตาย่อมหมองคล้ำ จิตใจพลอยตกต่ำ โปรดทราบ ตันกามกำมุ่นมิได้ ปลุกลงบน “พื้นที่สีเขียว” หากแต่ปลุกลงบน “พื้นที่สีแดง” ซึ่งร้อนอันตราย หากไม่ระวังสังวร ถอยออกมายืนอยู่ในระยะห่างยอม “เว้นวรรค” กันบ้าง จะตกเป็นทาสถูกขังอยู่ใน “คุกกามารมณ์” แทนที่เพราะยิ่งเสพยิ่งติดยิ่งคิดยิ่งใคร่ กามนี้แหละคือ “ยาเสพติด” ขนานแท้ ซึ่งร้ายแรงกว่าสิ่งเสพติดทุกชนิด มนุษย์แพ้มาโดยตลอด ดูเถิด ยามที่กามเรียกร้องเรี่ยวแรงมันช่างมหาศาลยิ่งกว่าช้างตกมัน คนกระสันอยากยากจะหัดทานต้องหาทางตอบสนอง แม้เสี่ยงภัยเพียงใดก็ไม่หวาดหวั่น และยังเพิ่มความแรงขึ้นทวีคูณ เมื่อคู่รักของมันคือตัณหาพร้อมหอลงโรง นายกามคฆนางตัณหาออกงาน เรืองสำราญเน่ๆ เรือสำราญ “กามตัณหา” ลำนี้ไม่เทียบท่าเข้าหาฝั่ง พาคนลงนั่งเที่ยวเล่นเล่นอยู่ในทะเลสังสารวัฏตลอดชั่วกับชั่วกัลป์ คุณจะเดินต้อยๆ ตามก้นกามอยู่ตลอดหรือ รู้ “กลกาม” แล้ว ก็ “เกลียดกาม” บ้างสิ

๘๕.

ยสฺส ชิตฺโต กามกณฺณโก
อกุโกลฺโล จ วโร จ พนฺธนญจ
ปพฺพโต วีย โส จิตฺโต อเนโช
สุขทุกฺขेषฺสุ น เวธตี ส ภิกฺขุ ๑

พ. อ. ๒๕/๗/๕/๑๑๒

ภิกษุใดชนะหนามแห่งกาม ชนะการดำ
การฆ่า และความผูกพันได้แล้ว
ภิกษุนั้นมั่นคงไม่หวั่นไหวดุจภูเขา
เรื่อยอมไม่หวั่นไหวในเพราะสุขและทุกข์.

ชนะหนามแห่งกามงดงามนัก	ผู้ใดหักห้ามดำน่าสรรเสริญ
การฆ่าฟันพันผูกถูกปล่อยเชิญ	ผู้นั้นเห็นทางไกลจากภัยพาล
ภิกษุนั้นคงมั่นมิหวั่นไหว	สุขทุกข์ไหนตัดขาดอยู่อาจหาญ
เหมือนบรรพตงดงามทุกยามกาล	ตั้งตระหง่านคงมั่นมิหวั่นเลย ๑

กามนั้นน่าใคร่ ทว่าใครจะมองว่าน่ากลัว อันตราย เป็น “หนาม
ยอกอก” อยู่ใกล้ๆ เหมือนหอกข้างแคร่ที่คอยก่อความกำหนดทิ่มแทง
เสมอ ควรระวัง แต่คนส่วนมากมองไม่เห็น แม้มองเห็นก็ไม่อยาก
ระวัง มีหน้าซำยังยินดีให้มันทิ่มแทง ปล่อยให้กามแผลงศรรักปักคาใจ
น้อยคนนักที่จะดำริออกจากกาม (สัมผัสกับปะ) มักชอบ “กามวิตก”
ตรึกนึกคิดปรุงแต่ง “ตั้มยำกาม” กันอยู่เรื่อยๆ มันจึงพัวพันอยู่กับจิต
ส่งผลให้เกิดการดิ้นรนแสวงหา และนำไปสู่การแก่งแย่งแข่งขันซึ่งดี
กระทั่งทำหั่นฆ่าฟันกันเอง กามนี้แหละคือนายใหญ่ที่คอยกดขี่โมด
สั่งการ เรามองเห็นกามน่ากลัวเป็นภัยกันบ้างหรือไม่ สำหรับผู้ที่มี
เห็นกามน่ากลัวเป็น “กามภัย” ซึ่งคอยก่อไฟเผาไหม้ ร้ายยิ่งกว่าอัคคี
ภัย จึงดำริออกจากกาม ไม่ต้องการให้จิตพัวพัน และนี่ก็คือจุดเริ่มต้น
ของความถูกต้องดีงาม ถือเป็นชัยชนะที่เริ่มจากภายใน ก่อนออกไป
สู่ภายนอก นับแต่นั้นเขาจะเดินตามรอยธรรม กระทั่งก้าวขึ้นไปยืนอยู่
บนยอดภูเขาสว่างแห่งความงามสะอาด ดำรงตนเป็น “คนเหนือกาม”
อิสระไม่หวั่นไหวตามกระแสกาม เกียรติ เหมือนผู้คนที่พากัน
ดิ้นรนแสวงหาแก่งแย่งกัน อยากก้าวตามเขาคนนั้นไหม “ทางปลอด
กาม” นี้ออกจะโดดเดี่ยว แต่บริสุทธิ์ตั้งแต่ก้าวแรกจนถึงก้าวสุดท้าย
และที่สำคัญคือปลอดภัย “พ้นกามพ้นภัย”

๘๖.

สุชา วิราคตา โลเก
กามาน์ สมตักโกโม
อสุมิมานสุส วินโย
เอตํ เว ปรมํ สุขํ ฯ

พ. อ. ๒๕/๕๑/๘๖

ความเป็นผู้ปราศจากราคะ
ก้าวล่วงกามทั้งหลายเป็นสุขในโลก
การกำจัดเสียซึ่งอัสมิมานะ
นี้แลเป็นบรมสุขยิ่ง.

ความกำหนดตัดขาดปราศจากใคร	ย่อมสดใสนิ่งทุกข์แสนสุขสม
กามทั้งปวงล่วงเลยไม่เชยชม	อยู่ภิรมย์เพราะธรรมคอยค้ำจุน
การถือตนนั้นหมายควรถ้อยถอน	เดี๋ยวมันร้อนขัดเคืองหลายเรื่องชุ่น
กำจัดออกเสียเกิดเกิดเป็นคุณ	หายว่าวุ่นเป็นบรมสุขสมจริง ฯ

ยามรู้สึกกำหนดใครกับไม่รู้สีกกำหนดใคร ยามใดดีกว่ากัน
ถามชายสำราญที่ชอบดื่มกินกับแก้มกาม (สุรา นารี) จะตอบว่ายาม
รู้สึกกำหนดใครดีกว่า มันสนุกเร้าใจ หาก “ติดล่อการเล่น” รู้ทั้งรู้ว่า
ขณะเล่นเล่นมันร้อนร้อน แต่ก็ชอบ ชอบ “ไฟราคะ” ยิ่งกลัwmันมอด
ดับ คอยกระตุ้นเดิมเชื้อเสียด้วยซ้ำ “กาเม มรณัง ทุกขัง โลเก
กามตายด้านเป็นทุกขังในโลก” แหนะ หุพภาชิตชัดๆ ความจริง ยาม
ไม่รู้สีกกำหนดใครต่างหากดีกว่า ขณะนั้นไม่ถูกไฟราคะเบียดเบียน
อยู่เป็นสุข และยิ่งไฟราคะค่อยๆ มอดดับก็ยิ่งอยู่เป็นสุขมากกว่าเดิม
เพราะความเยือกเย็นเข้ามาแทนที่ แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับว่าเราจะพยายาม
ดับไฟราคะ ไม่กระตุ้นเดิมเชื้อหรือไม่ ส่วนสำคัญจริงๆ คือ “ไม่เดิม
เชื้อ” เพราะโดยธรรมชาติไฟที่ไม่ได้เชื้อเพิ่มจะค่อยๆ มอดดับไปเอง
นับว่ายากอย่างยิ่ง โดยเฉพาะคนที่เคยเล่น “บอัสจรรย์” ถูกกามรส
หลังรด กลายเป็น “เด็กในคาถา” ตกอยู่ใต้อาณัติของกามเสียแล้ว
ยิ่งจะเดิมเชื้อไฟให้มากยิ่งขึ้น แต่ถ้าวันใดชายคนนั้นมองว่าตนถูก
โชตรวนกามลุ่มผูก ต้องทนทุกข์อยู่ในคุกกาม เห็นโทษแล้วเดินออก
มาเพียรบำเพ็ญจนเป็นอิสระ ได้สัมผัส “สันติสุข” เขาย่อมรู้ว่าสันติสุขนี้
ช่างล้ำเลิศนัก “กามสุข” กับ “สันติสุข” เทียบกันไม่ติดชนิดหนึ่งคนละ
ม้วน มวลุ่มหลงอยู่ได้ รู้แบบนี้ “ลอยแพกาม” ตั้งนานแล้ว

เกียจคร้าน: รอนเรอล้ม

๘๗.

อุฏฺฐานกาลมฺหิ อญฺจุหาโน
ยุวา พลี อาลสิยฺ อูเปโต
ลํสนฺสงฺกปฺมโน กุสฺสโต
ปญฺญา มคฺคํ อลฺโส น วินฺทติ ฯ

พ. ฐ. ๒๕/๓๐/๕๒

คนหนุ่มมีกำลังไม่ลุกขึ้นในกาลที่ควรลุกขึ้น
เข้าถึงความเกียจคร้าน
จมปลักอยู่กับความคิด
ชื่อว่าเป็นคนเกียจคร้าน
ย่อมไม่ประสบทางแห่งปัญญา.

ชายหนุ่มเปี่ยมกำลังกลับยังหยุด	ไม่รีบรุดลุกขึ้นตื่นตัวหนอ
หลงหลับนอนอ่อนเพลียนัวเนียคลอ	มัวรื้อยาวนานหลายวารวัน
กลายเป็นคนเกียจคร้านเมืองานหนัก	คิดจมปลักจิตตกซ้ำผกผัน
ทางปัญญาดลสืบและตีบตัน	ชายคนนั้นซึมเซาโง่เขลาจริง ฯ

เรือแข่งจะเล่นหวีเข้าเส้นชัยหรือไม่ ก็อยู่ที่ฝีพายจ้วงจ้ำช่วยกันพาย นาทินีเป็นของคนขยัน มีไช้ของคนเกียจคร้าน คนเกียจคร้านประเภทหนึ่งที่ไหนรากงอกที่นั่นไม่ควรมานั่งอยู่ในเรือแข่งนั้นเลย เพียงคนเดียว แม้เรือไม่พายไม่เอาเท้าราน้ำ นั่งอยู่เฉยๆ รับรองแพ้แน่ๆ นี่แหละ “ตัวถ่วงความเจริญ” ขาจริง อยู่ที่ได้ก็ไม่ทำให้ที่นั่นดีขึ้น ตรงกันข้ามกลับทำให้เสื่อม รู้มิใช่หรือ “หนองน้ำไม่เคยเดินมาหาควาย ควายต้องเดินไปหาหนองน้ำ” นั่งรอนอนรองอมือรองเท้า ระวังเถอะ ง่อยจะถามหา^{๑๒} มันหมดสมัยราชรถมาเกยตั้งนานแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างล้าวนอาศัยการลุกขึ้นมาทำ และทำอย่างขมิ้นมัน ยิ่งโลกทุกวันนี้หมุนเร็วกว่าเดิมมาก คนเดินเร็วยังไม่ทัน คนเดินช้าหมดสิทธิ์ คนอยู่เฉยๆ สมควรตาย นอนจนดวงตะวันลอยโด่ง นายแสงสุริย์เสียดกัณเอย จะนอนมาราธอนหลับทับสิทธิ์ไปถึงไหน เก่งจริงๆ มอบพวงหรีดให้ “เขมป็นอน” หนอย รู้อยู่หนี ยิ่งนอนยิ่งอ่อนเปลี้ยเพลียแรงซึมเฉื่อย สมองยิ่งคิดยิ่งดี กำลังยิ่งใช้ยิ่งมาก ตีนลุกขึ้นคิดอ่านทำอะไรบ้างเกิด ประเดี้ยวสมองก็ฝ่อ กำลังก็ถดถอยเสียเปล่า ยามพลังความคิดยังมี เรี่ยวแรงกำลังยังมาก กลับไม่รู้จักใช้ให้เป็นประโยชน์เกิดมาทำไม “เสียชาติเกิด” เปลืองข้าวเปลืองน้ำ นี่นั่งอรอนอนนาน สติปัญญาเสื่อมลงทุกขณะ รู้ตัวบ้างไหม เกียจคร้านลุ่มจม รอวันเรือล่ม

๘๘.

โย จ วสุสสฺสํ ชีโว
กุลีโต หีนวีริโย
เอกาหํ ชีวิตํ เสยฺโย
วีริยํ อารกโต ทฬฺหํ ฯ

พ. ธ. ๒๕/๑๘/๓๐

คนปรารถนาความเพียรมั่น
อยู่เพียงวันเดียว
ยังประเสริฐกว่าคนเกียจคร้าน
ความเพียรต่ำทราม อยู่ถึงร้อยปี.

อยู่อย่างยืนยวนนานร้อยกาลฝน	มิได้ห่มนุ่งเพียรทนคนเหลวไหล
เกียจคร้านนอนอ่อนเพลียละเหี่ยใจ	อยู่ทำไมแซ่เขื่อนช้างเลื่อนลอย
อยู่เพียงหนึ่งวันเดียวเด็ดเดียนัก	พากเพียรหนักจริงหนอหาทำถ้อย
ไม่เกียจคร้านกระทำเป็นสำออย	ดีกว่าร้อยปีกาลอยู่นานวัน ฯ

ความเกียจคร้านเป็น “ต้นขั้วความเสื่อม”^{๑๓} ความเสื่อมทั้งมวล ล้วนไหลออกมาจากต้นขั้วนั้น เริ่มเกียจคร้านเมื่อใด ก็เริ่มนับความเสื่อมเมื่อนั้น ๑ ๒ ๓ ติดตามมาทันที ๑. ร่างกายเสื่อมเร็วแรง ๒. สมองเสื่อมสติปัญญา ๓. ผู้คนเสื่อมเอื้อมระอา ใครเล่าจะสรรเสริญคนขี้เกียจสันหลังยาว และที่น่ากลัวคือเสื่อมคุณความดี ยิ่งเกียจคร้าน คุณความดียิ่งเสื่อม บาปโทษก็ยิ่งเพิ่มพูน คนเกียจคร้านเพิ่มพูนบาปโทษไม่ต่างจากคุณอุ๊ตที่ชอบขลุกดินเล่นในคอกเล้าทุกวัน จนดินพอกหางหนาเตอะลุกไม่ไหว สุดท้ายต้องนอนตายเปล่า ทว่าเนื้อหนังของคุณอุ๊ตยังเป็นประโยชน์ คุณอุ๊ตไม่ตายไร้ค่าเลย แต่คนเกียจคร้านตายไร้ค่าที่สุด สำหรับคนเกียจคร้าน ขอบอกนะขอบอก อย่าปรารถนาอายุยืน ตายช้าไม่ดี ควรปรารถนาอายุสั้น ตายเร็วๆ ได้ยิ่งดี เพราะอยู่ไปก็เท่านั้น เสียข้าวสุกเปล่าๆ คิดดูสิว่า บ้านเมืองใดประชาชนพากันร่วมชุมนุมเกียจคร้าน วันๆ ไม่คิดจะทำอะไร นอกจาก “นอนประท้วงดวงอาทิตย์” ไม่ต้องนานถึง ๑๐ ปี เพียงแค่ปีเดียว รับรองว่าบ้านเมืองนั้นล่มจมแน่ๆ ตามนัยที่พุทธองค์ตรัสไว้ไม่ผิด คนลุกขึ้นขยันหมั่นเพียรทำหน้าที่การงานอยู่เพียงวันเดียว ยังดีกว่าคนเกียจคร้านนอนคุดคู้อยู่ถึง ๑๐๐ ปี รุ่งเช้าวันนั้นมองเห็นด่านความเกียจคร้านนั้นไหม อย่าให้มันกั้นอยู่นาน รีบลุกเดินฝ่าไปโดยเร็ว

๘๙.

อดีต นานวาคเมย
นปฏิกงเข อนาคต
ยหิตตมปหีนนุ
อปปตตญจ อนาคต ฯ

ม. อุ. ๑๔/๕๒๗/๑๔๘

ไม่ควรคำนึงถึงสิ่งที่ล่วงแล้ว
ไม่ควรมุ่งหวังสิ่งที่ยังไม่ถึง
สิ่งใดล่วงไป สิ่งนั้นก็ล่วงไปแล้ว
ส่วนสิ่งที่ยังไม่ถึง ก็ยังไม่มาถึง.

เมื่อสิ่งนั้นล่วงและหายลับ	ไม่ย้อนกลับคืนหวนอย่าหวนหา
วางเสียเถิดปล่อยไปไม่นำพา	ยิ่งไขว่คว้าทำไมให้ทุกข์ทน
เมื่อสิ่งนั้นอยู่ไกลมาไม่ถึง	คิดคำนึงอยู่ไยไม่เป็นผล
วิตกมากหากบ่ว่าเสียคน	อย่าสับสนความหาบอกลาที่ ฯ

หากลมหายใจวาระรินไม่ดับสิ้นเสียก่อน สุขทุกข้ออย่างไร
ชีวิตเราก็ก็นำเนินต่อไป แต่ใครจะรู้บ้างว่า ท่วงทำนองชีวิตนั้นเต้น
อย่างไร สิ่งที่เกิดขึ้นจะพบว่า มันเต้นตามจังหวะหัวใจที่สัมพันธ์กับ
ปัจจุบันขณะ ขณะหนึ่งและขณะหนึ่งที่เกี่ยวร้อยสืบเนื่องกันไป ขณะ
ที่สืบเนื่องกันไปในั้น มันมิได้อยู่กับอดีตหรืออยู่กับอนาคต หากแต่อยู่
กับปัจจุบัน ที่นี้และตรงนี้ แท้ที่จริง “magic day วันมหัศจรรย์”
ก็มีทุกวันไหน หากแต่คือวันนี้ รู้หน้อยลิ “ชีวิตวันนี้” มิใช่วานนี้และ
พรุ่งนี้ ใครก็ตามที่จับเคล็ดไม่ลับ “ปรัชญาชีวิต” นี้ได้ โดยดำเนินชีวิต
อยู่กับปัจจุบันแต่ละขณะๆ มิให้จิตล่องลงหาอดีตและเลยขึ้นหาอนาคต
จะสงบสุขอย่างยิ่ง ถ้าเป็นคนทำงานก็จะทำงานเสร็จทุกวัน สบาย
อารมณ์ เพราะงานมันเสร็จทุกขณะที่ทำ ทว่าคนส่วนมากไม่รู้ปรัชญา
ชีวิตนี้ มักล่องลงหาอดีต บางเรื่องผ่านไปแล้ว ๑๐ ปี ก็ยังชุดคู้ขึ้น
มาครุ่นคิด เผลอ “พื้นฝอยหารอยตะเข็บเก่าๆ” เปล่าประโยชน์แท้ๆ
และมักเลยขึ้นหาอนาคต บางเรื่องยังไม่เกิดก็วิตกล่วงหน้า เผลอ
“ตีตัวก่อนไข้” ถูกทุกข์กินเปล่า ความจริง อดีตชีวิตที่ผ่านไปจะหวน
หาทำไม ไม่ “ย้อนรอยรื้อเรื่อง” อะไรแล้วก็แล้วกันไป ไม่ตามเอาโทษ
อนาคตมาไม่ถึงก็อย่าคะเนหา ไม่ “คาดการณ์ล่วงหน้า” อะไรจะเกิด
ก็เกิด ไม่ทุกข์ร้อน ปรัชญาชีวิตนี้ง่ายๆ แต่ปฏิบัติยากจริงๆ

เพียร: ฝ่าองล่อมทุกข

๙๐.

อชเชว กิจจมาตปป์
โก ชณฺญา มรณํ สุเว
น หิ โน สงฺครนฺเตน
มหาเสเนน มัจจุณา ฯ

ม. อุ. ๑๔/๕๒๗/๑๔๘

ควรทำความเพียรเสียแต่วันนี้
ใครเล่าจะรู้ความตายในวันพรุ่งนี้
เพราะเราจะขอผัดผ่อนกับมัจจุราช
ซึ่งมีกองทัพใหญ่ไม่ได้เลย.

ลมหายใจเข้า-ออกบอกให้รู้	ว่าชีพอยู่วันนี้มีความหมาย
ก่อนจะล่วงลาลับดับชีพวาย	ควรชวนชวายขยันรีบหมั่นเพียร
มัจจุราชพร้อมเสนาน่ากลัวนัก	ย่อมหาญหักลงแนวยากแปรเปลี่ยน
พรุ่งนี้อาจดับดินสิ้นสังเวียน	ไม่อาจเพี้ยนผัดผ่อนต่อกรเลย ฯ

ชีวิตคนเราอยู่กับหัวใจเต้นและสัมพันธ์กับเวลาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หัวใจที่เต้นแต่ละครั้ง เวลาที่ล่วงไปแต่ละขณะ ล้วนแสดงถึง “ค่าควรอยู่” และ “กิจควรทำ” หัวใจเต้นแต่ละครั้ง อยู่ทำอะไรบ้าง เวลาแต่ละขณะ กอปรกิจอะไรหรือ อย่าลืมว่า เวลา วารี ชีวิต ผ่านไหลลื่นเนื่องไปไม่ย้อนกลับ เสียอะไรก็ไม่เท่าเสียเวลา ลินอะไรก็ไม่เท่าสิ้นชีวิต คนบางคนประสบความสำเร็จ ถอนสมอหนึ่งพายเรือพาย จริงอยู่ วันวานคุณไม่เหลืออะไร วาน “วันฟ้าหม่น” แต่คุณยังเหลืออะไรอยู่ในวันนี้ “วันฟ้าใส” หัวใจยังเต้น ลมหายใจยังอยู่ ชีวิตยังไม่สิ้น ขอเพียงลุกขึ้นสู้ ทว่าอย่าสู้เพื่อวันหน้า จงสู้เพื่อวันนี้ ชัยชนะมิได้อยู่ในวันหน้า หากแต่อยู่ในวันนี้ เพราะเมื่อถึงวันหน้าก็กลายเป็นวันนี้อยู่ดี ผู้คว้าชัยมักพูดว่า “ผมรอวันนี้มานานแล้ว” มิใช่หรือ สิทธิของคุณอยู่ที่วันไหน หากมิใช่วันนี้ คุณทำอะไรได้ก็เฉพาะวันนี้แหละ คนเรานี้ก็น่าแปลก ชอบเรียกร้องทวงสิทธิ อยากได้สิทธิพิเศษเหนือคนอื่น ขณะที่สิทธิแห่งการกระทำอยู่กับตนแท้ๆ กลับไม่ยอมทำ สิทธิแห่งการกระทำอยู่กับเราทุกคน และอยู่ทุกขณะ ไยหรือ เราสวมบทบาทเล่นละครชีวิตกันได้ไม่นาน ประเดี๋ยวมีจตุราชก็มารูดม่านปิดฉากชีวิต ถึงเวลานั้นสิทธิแห่งการกระทำก็หมดสิ้น รีบทำสิ พากเพียรสิ อดความเพียรพร้อมสตาร์ทเร่งเครื่องแรง จอดรอวิมานอะไร

๙๑.

นยิห์ ลีถิลมารพุก
นยิห์ อปปถามสา
นิพพาน อธิคนตพัพ
สพพคนถปโปไมจัน ๖

ส. น. ๑๖/๖๕๕/๓๒๔

คนปรารภความเพียรย่อหย่อน
ปรารภความเพียรด้วยกำลังน้อย
ไม่ควรบรรลुพระนิพพาน
ซึ่งปลดเปลื้องกิเลสทั้งปวง.

ความเพียรที่ย่อหย่อนวางก่อนเกิด	ไม่ก่อเกิดคุณค้ำมหาศาล
ความเพียรเพียงเล็กน้อยปล่อยไว้นาน	ยิ่งไม่พานพบธรรมอันอำไพ
พระนิพพานพ้นทุกข์เป็นสุขแสน	เลยเมืองแมนสรวงสวรรค์ชั้นไหนไหน
ปลดเปลื้องปวงกิเลสพันเภทภัย	มิกรายไถ่หากนิ่งนอนหย่อนความเพียร ๖

“เพียรพาพันทุกข์”^{๑๔} ชีวิตคนเราทุกข์มาแต่แรกเกิด เด็กทารก ร้องจําบอ “เรตติ้งทุกข์” ขึ้น ทนที่ที่ออกจากกรรมมารดา ความหิว กระจายคอยบีบคั้น โรคภัยไข้เจ็บรอวันออกโรง ทุกข์ส่งยืมทักทาย อยู่เรื่อยๆ “ทุกข์น้ำเสีย สุขน้ำใส” เราจําต้องบําบัดทุกข์ บํารุงสุขกัน อยู่รํ่าไป ทุกข์ยากจะทน บําบดเถิด ขอเพียงบําบดทุกข์ถูกวิธีก็ถือว่า ใช้ได้ วิธีบําบดทุกข์คือ “ความเพียร” และต้องพากเพียรจริงๆ ดู อย่าง “สังคมสุขต้องซื้อ”^{๑๕} ลิ เงินแต่ละบาทแต่ละสตางค์ล้วนแลก ด้วยหยาดเหงื่อแรงงานความเหน็ดเหนื่อย นี่เพียรแค่ทุกข์ชาประจำ เรื่องปากท้องเท่านั้น ทุกข์เหมือนเกลียวเชือกที่มัดแน่นจะแกะแก้ด้วย กำลังความเพียรนิดหน่อยไม่ได้ ยิ่งทุกข์จากกิเลสร้อยรัด ซึ่งสืบเนื่อง มาแต่อดีต ยิ่งต้องแกะแก้ด้วยกำลังความเพียรมหาศาล เราจะเพียร บําบดทุกข์ชาประจำหรือชาจรลัทธิเท่าไร มันก็วนเวียนอยู่เหมือนเดิม ทุกข์เป็น “โรคเรื้อรัง” ที่ไม่หายขาดสักที เดินสู่แดนดับทุกข์กันไหม พระนิพพานรออยู่ ไป “สวัสดีนิพพาน” ดีกว่า “เพียรสู่นิพพาน” คราวนี้ แหละ “ของจริง” เราต้องเดินความเพียรกันจริงๆ ย่อหย่อนมิได้ ขณะ เดินความเพียร หากเหนื่อยนักก็พัก แต่ต้องพักเพื่อเพียร ยามหิว ก็กินพอประมาณ แต่ห้ามกิน “ลูกท้อ” สำหรับผู้ที่เดินความเพียร จริงๆ แม้ไปไม่ถึง รู้ไหม พระนิพพานมองมาด้วยสายตายิ้มละไม

എ.

กิริยเจ กิริยเณ
ทพฺพเมณํ ปรกกเม
ลลิตโล หิ ปรีพพาไซ
ภิกฺขโย อากิเรเต รชํ ฯ

වූ. ඊ. ෧෪/෨෧/෧෧

หากจะทำกิจที่พึงทำกิจนั้นจริงๆ
พากเพียรอย่างบากบั่นมั่นคง
เพราะสมณธรรมที่ย่อหย่อน
ย่อมเกลี้ยกลืนเล็ดลุดสูญ.

พึงกระทำกิจนั้นบากบั่นเถิด	อย่าเตลิดหนีห่างเรีรร้างหาย
ควรบากบั่นมั่นคงจนชีพวาย	อย่าคลอนคลายผิดผ่อนหย่อนความเพียร
สมณธรรมทำเฉยละเลยลับ	ย่อมตกอับลงต่ำซ้ำเปเรเปลี่ยน
ภูลียิ่งเกลี้ยเรียลงคงวนเวียน	ยากพัตเพี้ยนจากกิเลสพันผูกภัย ฯ

“เพียร” มาจากคำว่า “วิริยะ” ซึ่งรากศัพท์คือ วิระ หรือ วีระ แปลว่า “กล้า” การทำความเพียรก็คือ การทำความกล้าั่นเอง กล้า แกร่ง แข็งขัน บากบั่น และที่สำคัญสู้ทนไม่ถอย เพราะงานอย่าง สร้างบ้านแปลงเมือง มิได้ทำเพียงแค่วันสองวันก็เสร็จสิ้น กำแพง เมืองจีนสร้างวันเดียวเสียเมื่อไร งานสำคัญๆ กว่าที่จะสำเร็จก็อาศัยแรง บวกหลายอย่าง และด้วยเรี่ยวแรงกำลัง กระทั่ง “เห้งฮุยสุดท้าย” ยอดคนในกีฬาโอลิมปิก^๖ กว่าที่จะคว้าเหรียญทองก็ผ่านการฝึกฝน เคี้ยวกรำกันมาอย่างหนัก ยิ่งช่วงชิงชัย ยิ่งต้อง “สู้ยิบตา” เผลอ ย่อหย่อนไม่ได้ นี่นายวีรพลคนกำลังแกร่งกล้า วันก่อนๆ เห็นออกแรง แข็งขัน แต่วันนี้ดูอ่อนแรงพิกล เหยอะเหยอะเหมือนถูกเจาะยาง นาย ทูรพลเป่าหุมาหรือไร ออย่าริคบกับนายคนนี่ทีเดียว ประเดี๋ยวเสียชื่อ พ่อแม่ตั้งให้หมด การงานบนสนามโลกแข่งขัน ลองย่อหย่อนก็ลาก ยาว มองไม่เห็นปลายทางความสำเร็จ เผลอๆ จะถูกเตะตกขอบสนาม ถ้าชอบร้อง “อู้” กันดีนัก การงานบนสนามสมรรถสมสู้กิเลสยิ่งกว่า นั้นหลายเท่า ย่อหย่อนจะถูกกิเลสต่อยันทันที เผลอๆ โดนมันน็อกนับ เกินสิบ ขอบอกว่าอย่าทำเป็นเล่น การรบกับกิเลสต้องต่อสู้ห้าห้า หวัง เดิมพันกันด้วยชีวิต จนลมหายใจเฮือกสุดท้ายโน่นแหละ ดาบกิเลส ไร้คมน่ากลัวมาก มันลงดาบครั้งเดียว เราเหี่ยวตาย-เกิดร้อยชาติ

ประเภท: มัจจุราชคาตหวิ

๙๓.

อปฺปมาโท อมตํ ปทํ
ปมาโท มจฺจุโน ปทํ
อปฺปมตฺตา น มียนฺติ
เย ปมตฺตา ยถา มตา ฯ

พ. ศ. ๒๕/๑๒/๑๘

ความไม่ประมาทเป็นทางแห่งความไม่ตาย
ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย
คนไม่ประมาทไม่ตาย
คนประมาทเหมือนคนตายแล้ว.

ไม่ประมาทพลังพลาดขาดสติ	หมั่นดำริโดยชอบกอปรกุศล
เป็นทางที่ยืนยงมั่นคงทน	นั่นคือคนไม่ตายวายชีวัน
คนประมาทพลังพลาดขาดสติ	ไม่ตรองไตร่เรื่องใดหยุดไฟฝัน
แม้จะอยู่ยาวนานหลายวารวัน	คนแบบนั้นก็เหมือนดับชีพลับตาย ฯ

ลมหายใจคือชีวิต “ชีวิตรูป”^{๑๗} เข้า-ออกแต่ละครั้งล้วนสำคัญ
ทว่าต้องสัมพันธ์กับสติระลึกรู้อยู่เสมอ “ลมหายใจแห่งสติ” คือ
ลมหายใจของพระอรหันต์ผู้อยู่อย่างไม่ประมาท แม้เพียงเสี้ยววินาที
เดียว นี่คือ “ชีวิตอมตะ” ปุณฺณอย่างเราๆ มักเผลอเผลอหลงลืม “ขาดสติ”
กันอยู่บ่อยๆ แม้เราจะ “สติไม่เต็ม” เหมือนพระอรหันต์ ขอเพียงระวัง
มิให้ “สติแตก” ก็ถือว่าใช้ได้ เพราะนั่นมันหมายถึง “พิวล์ขาด” “นอต
หลุด” อะไรจะตามมา หากมีใช้เสียงดังเกิน ๘๐ เดซิเบล ด่ากราด
และอาจถึงขั้นชกต่อยฆ่ากัน แก้วสติหล่นตกแตก “เพลิง” ครั้งเดียว
ได้เรื่องร้ายเลย อนาคตดับวูบชีวิตตกอยู่ในมมมมืด เมื่อไปนอนค้าง
แรมอยู่ในเรือนไม่น่าจำยาวนาน ชีวิตคนคุกที่ชนกบาปปักหลัง อยู่ไป
ก็ไร้ค่า ไม่ตายก็เหมือนตาย ทว่าคนประมาทเหมือนคนตาย ก็ทำให้
ความหมายหายๆ ลากไปอยู่ในคุกเช่นนี้ คนนั่งนอนหายใจทั้ง
ไม่ระลึกรู้อยู่กับปัจจุบัน ประกอบกิจใดๆ “กายห่างกิจ จิตห่างงาน”
มีหน้าซำคืดหมกมุ่นอยู่กับเรื่องกิเลสตัณหา นั้นต่างหากหมายถึงตาย
ตายจากความเพียร ตายจากกุศลธรรม ชีวิตว่างเปล่า นี่แหละ “โมฆ-
บุรุษ” ตัวจริง อย่าอยู่อย่างเลื่อนลอยเผลอเผลอ หัด “เจริญสติ”^{๑๘} กันบ้าง
อย่างน้อยๆ ก็ขอให้ “เจริญสติกับพวงมาลัย” ชีวิตเราโลดแล่นไปไม่ต่าง
จากรถที่วิ่งอยู่บนท้องถนน เผลอสติประมาท ตายอย่างอนาถทันที

๙๔.

อปฺปมาทตา โทถ
สจิตฺตมฺหุรุขถ
ทฺคฺคา อุทฺตรถตฺตานํ
ปงฺเก สมนฺโนว กุณฺนโร ฯ

พ. ธ. ๒๕/๓๓/๕๘

เธอทั้งหลายจงยินดีในความไม่ประมาท
รักษาจิตของตน ถอนตนขึ้นเสีย
จากหล่มเลนคือกิเลสที่ถอนขึ้นยาก
ดุจกุญชรจมลงในเปือกตมถอนตัวขึ้น.

ความไม่ประมาทนี้ช่างดีเหมาะ	จงเกี่ยวเกาะกันเถิดจะเกิดผล
หมั่นพิทักษ์รักษาจิตของตน	อย่าระคนด้วยกิเลสทางเภทภัย
จงถอนตนขึ้นมาอย่าหวาดหวั่น	พ้นโศกัลลย์เศร้าหมองอยู่ผ่องใส
เหมือนกุญชรตกหล่มจมลงไป	ถอนตัวไวกขึ้นจากตมได้สมปอง ฯ

ความไม่ประมาทคือ “หัวใจธรรมะ” ที่ก่อให้เกิดกุศลธรรมทุกอย่าง เป็น “อมตธรรม” มรดกล้ำค่าจากสมเด็จพระพุทธเจ้าที่ลูกหลานชาวพุทธควรช่วยกันรักษา^{๑๕} คนที่ศึกษาธรรมมามากต่อมาก ถ้าตั้งอยู่ในความประมาทก็ “รู้ธรรมขาดทุน” เปล่าๆ ส่วนผู้ที่ศึกษาธรรมเพียงเล็กน้อย แต่ซาบซึ้งความไม่ประมาทก็ “รู้ธรรมเข้าถึง” นับแต่นั้นเขาจะรอบคอบกับการดำเนินชีวิต ไม่ปล่อยใจให้ไหลลงสู่ที่ต่ำ และยิ่งจะก้าวขึ้นสู่ที่สูงเรื่อยๆ เพราะคนเรามีได้ห้องคาถา “อัปมาทธรรม” หนึ่งระลึกถึงความไม่ประมาทนี้หรือเปล่า ยามมั่งมีศรีสุข ต้นวาสนาออกดอก จึงหลงระเห็จเหมือนว่าเล่นลม ไม่เฉลียวคิดว่าสายป่านมันจะขาดผึงถึงวัน “ดาวร่วง ดวงหล่น” ไม่รู้ว่าว่าชีวิตจะล่องลอยไปตก ณ ที่ใด ช่างน่าสงสารเจ้านกขมิ้นเหลืองอ่อน คำแล้วจะนอนไหน เทียวเร่ร่อนไปราว “เจ้าไร้ศาล” สุดท้ายนามสกุลไทยก็กลายเป็นแซ่ “แซ่ลี” จำต้องเล่นบทนางอาย จะโทษใคร หากมิใช่เพราะตนหลงประมาทมัวเมา นี่แหละปฏิกุณ ยามทุกข์นึกถึงธรรม แต่ยามสุขทิ้งธรรม ความจริงยามร่ำรวยสุขสบายนั้นแหละยังต้องระวัง เพราะโจรร้ายไม่เคยปล้นคนจน วันนี้ เรามาท่องคาถา “อัปมาทธรรม” กันดีไหม ทุกขณะลมหายใจยิ่งดี คราวเกิดภัยเราจะกู้ภัยทัน พลัดล้มก็ลุกขึ้นเร็ว หากถูกรุกจะเดินยังต้องคิด หากมีชีวิตจะเดินอย่างประมาทหรือ

๙๕.

อปฺปมตฺโต ปมตฺเตสฺ
สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
อพลสฺสฺสฺสฺสฺส
หิตฺวา ยาทิ สฺสฺสฺสฺสฺส

พ. ๕. ๒๕/๑๒/๑๘

คนปัญญาดี
เมื่อสัตว์ทั้งหลายประมาท ไม่ประมาท
เมื่อสัตว์ทั้งหลายหลับ ตื่นอยู่โดยมาก
ย่อมละคนหลับใหลนั้นไป
เหมือนม้กำลังแรงวิ่งละม้กำลังอ่อนไป.

เมื่อผู้คนหลับใหลนอนไม่ตื่น	ยามกลางคืนเหมือนตายหลับหายขวัญ
ความประมาทเมาเมวเข้าพัวพัน	ซ้ายังฝันฟุ้งเพื่องเรื่องพิกล
คนฉลาดตื่นลุกไวไม่ประมาท	ย่อมองอาจกว่าใครใครในทุกหน
ทั้งผู้นอนหลับใหลไปบัดดล	เหมือนม้ทนแรงดีหนีม้อ่อนไป ๕

นักมวยที่กำลังชกบนเวทีต้องตื่นตัวอยู่ทุกขณะ เผลอแพ้ล้มเดียว
เดียวถูกสอยร่วง การ “คว่ำเหรียญทอง” คือชัยชนะยิ่งใหญ่ที่น่ายากยิ่ง
ที่เราฝึกพูดถึงการฝึกซ้อมเคียวกรำ แข็งแกร่ง อดทน ฝึไม่ลายมือ
ฉลาดไหวพริบ แต่เราไม่ค่อยพูดถึง “ธรรมประจำแชมป์” นั่นคือ “สติ”
ตื่นตัวจับใจ ไม่ประมาท นักชกเหรียญทองทุกคนล้วนเป็น “สิ่ง
ป็นใจ” ด้วยกันทั้งนั้น^{๒๐} พวกเขา active ไม่เป็น “โรคเลื่อน” ผัดวัน
ประกันพรุ่ง นาฬิกาสติจะปลุกตื่นแต่เช้าตรู่ พวกเขาลุกขึ้นเร็วไว ไม่
อืดอาดออกไปฝึกซ้อมทันที นี่ต่างหากที่น่ายากยิ่งอย่างแท้จริง มิใช่
เหรียญทองคล้องคอ ซึ่งเป็นเพียงวัตถุมงคลชิ้นหนึ่งที่หลวงพ่โอลิมปิก
มอบให้ เมื่อคนเราเรียกสติตื่นตัว ความไม่ประมาทก็ตามมาทันที
ธรรมคือสตินี้เดินคู่กับความไม่ประมาทแทบจะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
รวมเรียกว่า “อยู่อย่างไม่ประมาทขาดสติ” จะเดินกรุยทางสู่เส้นชัยใน
ทางโลกยังต้องพึ่งธรรมคือสติความไม่ประมาทอยู่ตลอด มิใช่ชัยชนะ
ในทางธรรมจะปฏิเสธสติความไม่ประมาท ยิ่งต้องพึ่งแทบทุกขณะ
ลมหายใจทีเดียว ตื่นตัวลุกไว มัวรีรอ ประเดี๋ยวนางมารบังอรจะพา
กอดหมอนนอนเอนม้าน สายตาก็พ้ามัวมองไม่เห็นธงชัยธรรม สาละวัน
เตี้ยลงเรื่อยๆ จะนอนหลับบรรลือลิบล้อมาเกยหรือไร ตื่นเร็วลุกไว
โอกาสทองมาถึงแล้ว แมวมองกำลังจับตาม้าเร็วอยู่

๙๖.

จิตตา เทวทูเตหิ
เย ปมชชนฺติ มาณวา
เต ทิฆรตฺตํ โสจฺนติ
พินฺนกาญฺปคา นรา ฯ

ม. อุ. ๑๔/๕๒๕/๓๔๖

นรชนเหล่าใดเป็นชายหนุ่ม
ถูกเทวทูตชักเตือนแล้ว ยังประมาท
นรชนเหล่านั้นจะเข้าถึงหมู่สัตว์ทรมาน
เศร้าโศกลี้ภัยกาลนาน.

เมื่อทูตแห่งแก่ เจ็บ ตายเดินตามติด	มาสะกิดเตือนใจมิให้หลง
ชายหนุ่มมัวประมาทขาดสติคง	ควรดำรงอยู่ในธรรมกลับผันแปร
จะพ้นทุกข์อย่างไรไม่พึงหวัง	ร่างกัมมันต์พึงต้องตกตายตามกระแส
เขาเข้าถึงหมู่สัตว์ทรมานยากห้ามแล	หมดทางแก้เศร้าตรมระทมนาน ฯ

นักโทษที่ชนนักบวชปักหลังถูกจองจำอยู่ในคุกยังไม่มากนัก เพราะสามารถขุดใช้ทำดีไถโทษ “ปลดชนักบวช” เดินออกจากคุก โดยไม่ต้องรอกฎหมายนิรโทษกรรม^{๒๑} แต่ชนที่ปักตัวคนเรามาแต่แรกเกิด คือ แก่ เจ็บ ตายนี่สิ ปลดออกยากมากๆ โดยเฉพาะความตาย มันเสมือนระเบิดเวลาที่รอวันแตก สหายเอ๋ย คราวเจ็บป่วยล้มหมอนนอนเสื่อ รู้ไหมว่า นั่นคือสัญญาณที่ส่งมาเตือนภัยจาก “ทูตมรณะ” ยังคิดกระหยิ่มยิ้มย่องประมาทอยู่หรือ นับวันเวลาแห่งชีวิตนี้ถึงความไม่แน่นอนน้อยยล ถ้าฉลาดจริงก็ไม่ต้องรอให้ตนถึงกับเจ็บป่วยล้มหมอนนอนเสื่อหายใจวาระริน เพียงเดินไปที่โรงพยาบาลก็เห็นทูตมรณะส่งยิ้มทักทายเต็มไปหมด และนอกโรงพยาบาลก็ปรากฏอยู่ไม่น้อย เรื่องนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่ว่า เมื่อเห็นแล้วสะกิดต่อมความคิดแตกบ้างไหม คิดว่า เกิด แก่ เจ็บ ตายเป็นเรื่องธรรมดา ใช่ว่าธรรมดา แต่ไม่ธรรมดา มันคือคำสาปต้องพองสัตรี คือภัยคุกคามชีวิตที่ควรปลดเปลื้อง ซึ่งต้องยึดเอาความไม่ประมาทเป็นเสาหลักพาเดินความเพียร มิฉะนั้นนายจะติดอยู่ใน “วงจรรูปาทร์” นี้ ทนทุกข์ทรมานตลอดชั่วกับชั่วกัลป์ ระวังอย่าสำคัญว่ายังหนุ่มแน่นหลงระเรีงที่เดียว ไปไม่เขี้ยวอ่อนยังถูกปลิดปลิว ระเบิดเวลาลูกนี้ไม่เคยดำนและไม่ชอบมาตามนัด เผลอๆ แตกเอาดื้อๆ อาจะวันนี้เสียด้วยซ้ำ

๙๓.

โย จ ปุพเพ ปมชชิตวา
ปจฺจา โส นปมชชติ
โส อิมํ โลกํ ปภาเสติ
อพฺภา มุตฺโตว จนฺทิมํ ฯ

พ. ศ. ๒๕๕/๒๒/๓๘

คนประมาทในกาลก่อน
ในภายหลังไม่ประมาท
เขาย่อมยังโลกนี้ให้สว่างไสว
เหมือนพระจันทร์พ้นจากเมฆ.

คนประมาทพลาดพลั้งในครั้งก่อน	เคยรู้มรรณเหตหลายแต่ภายหลัง
ยอมกลับตัวกลับใจระไวระวัง	ไม่ประมาทพลาดพลั้งทุกครั้งไป
เขาย่อมยังโลกนี้ให้ดีเลิศ	งามบรรเจิดพราวพร่างสว่างไสว
เหมือนจันทร์พ้นเมฆหนามาอำไพ	ทอแสงไล้อาบหล้าทั่วสากล ฯ

ในช่วงชีวิตที่ผ่านมาใครบ้างไม่เคยล้ม ล้มมาแล้วใช้ไหม โดย เฉพาะวัยเด็กที่กำลังตั้งไข่ เพียงแต่สมัยนั้นเราไร้เดียงสา มิได้แก้ม “ตั้งไข่ล้ม ต้มไข่กิน” เหมือนมนุษย์การเมืองสมัยนี้ ทุกคนล้วนเคยล้ม เคยผิดพลาดด้วยกันทั้งสิ้น เนื่องจากประมาทขาดสติ รถยนต์คันนั้น ผ่านการเฉี่ยวชนมาแล้ว ตกถึงวันนี้ผ้าขาวบริสุทธิ์ในวัยเด็กก็ดำดํา เปราะเปื้อน เมื่อเกิดมโนธรรมสำนึก ถ้าย้อนรอยอดีตได้ เราคงอยาก กลับไปแก้ไขข้อผิดพลาดนั้น ขอ “ฟอกตัวใหม่” เพราะบางเรื่องมัน ยังกัดกินใจอยู่ อย่างไรก็ตาม แม้อดีตจะเจ็บปวดตรวร้าย แต่ก็ถือว่า ล่วงผ่านแล้ว ส่วนสำคัญอยู่ที่ปัจจุบันเกิดมโนธรรม “สำนึกผิด” ไม่ คิดกระทำอีก และสำคัญยิ่งกว่านั้นคือ คิดกระทำคุณงามความดีให้ ยิ่งๆ ขึ้นไป เริ่มขับสรีรยนต์บนถนนสายใหม่ ยึดมั่นอยู่กับพวงมาลัยสติ มิให้เกิดข้อผิดพลาดซ้ำสอง จะน่ายกย่องยิ่ง เชื่อกันว่า โลกใบนี้ให้ พื้นที่สำหรับคนสำนึกผิดคิดแก้ไข “คิดดีทำใหม่”^{๒๒} เสมอ ผิดเป็นครู แต่อย่าผิดบ่อยๆ ประเดี๋ยวจะเป็น... ความจริง ชีวิตคนที่เคยตกอยู่ใน มุมมืดแต่กลับมาอยู่ในมุมสว่าง ย่อมรู้รสชาติชีวิตดีกว่าคนที่ไม่เคย ตกอยู่ในมุมมืดเห็นไฟด้านเดียว บทเรียนล้ำค่านอกสถาบันนั้นจะ ค่อยย้าเตือน ใครก็ไม่อาจหลอกเขาให้ “เล่นกับไฟ” ปวดแสบปวดร้อน ได้อีก ตรงกันข้ามเขาจะใช้ช่วงเวลาที่เหลืออยู่กับการทำความดี และดียิ่งๆ ขึ้นไป นี่แหละ “ร่วงกลับรุ่ง” “มืดมาสว่างไป” ชีวิตเขาคือ หนึ่งตัวอย่างที่โลกชอบฉายซ้ำ^{๒๓}

แต่...เธอผู้ตนาไล

๙๘.

ชาครนุตา สุณาเถติ
เย สุตตะตา เต ปพฺพชฺฌณ
สุตตะตา ชาคริตํ เสยฺโย
นตฺถิ ชาครโต ภยํ ฯ

พ. อ. ๒๕/๒๒๕/๒๖๑

เธอทั้งหลายตื่นอยู่จงฟังคำนี้
พวกเธอที่หลับจفاกัตื่นเกิด
การตื่นจากความหลับนับเป็นคุณประเสริฐ
ผองภัยย่อมไม่มีแก่ผู้ตื่น.

อย่ามัวแต่หลับใหลนอนไม่ตื่น	ลุกขึ้นยืนเดินเกิดเกิดวาคี
นอนมากมักอึดเอื่อยเฉื่อยเต็มที	อย่ารอรีตื่นตามาฟังคำ
คนที่ตื่นตัวอยู่จงรู้เถิด	คุณประเสริฐติดตามผ่องงามขำ
ย่อมพ้นภัยหยาซึ่มเขาเฝ้าระกำ	เราขออย่าตื่นเกิดเกิดผลดี ฯ

“ข่มตาหลับ ขับตาตื่น” หยิน-หยางทุกอย่างอยู่ในสภาพคู่เอื้ออิง
อาศัยกัน ชีวิตเราก็เหมือนเหรียญสองด้านที่หมุนไปพร้อมกับความมืด
และความสว่าง ปิดไฟมืดหลับตานอน เปิดไฟสว่างตื่นมาทำงาน เพียง
แต่เราจะให้ความสำคัญต่อช่วงเวลาระหว่างหลับหรือตื่นอย่างไรมากกว่า
กัน ยินดีหลับหรือตื่น ผลดีของการหลับที่มองเห็นๆ คือร่างกายได้
พักซ่อมแซมตัวเองเพื่อ Refresh กลับมาสดชื่นใหม่ เหมือนนกมวีย
พักยกได้น้ำขึ้นชกใหม่ รู้ผลดีแล้วควรหลับพอดีๆ รู้สึกตัวก็ตื่นทันที
ไม่เล่นจิกจอร์ต่อตัวนอนขอหลับอีก เพราะตื่นครึ่งสองมันไม่ Fresh แล้ว
ตื่นครั้งแรกตาขาว ตื่นครึ่งสองตาขุ่น^{๒๔} แต่ผลเสียของการหลับจะยาว
หรือสั้นคือช่วงเวลานั้นขาดหาย คนหลับสนิทเหมือนคนตายทำอะไร
ไม่ได้ ตาแห่งการมองไม่เห็น หูแห่งการฟังไม่ได้ยิน คอมพิวเตอร์
shut down เครื่องรันไม่ได้ ตื่น ตื่น และตื่น จึงจะทำอะไรได้
กิจสำเร็จอยู่ที่ “ตื่นตามาทำ” เท่านั้น ทว่า “ชาคระ ตื่น” คำนี้ก็กิน
ความหมายลึกซึ้ง หมายถึงตื่นจากโมหะ เปิดดวงตาแห่งสติปัญญา
“ตื่นแต่ตัว หัวใจไม่ตื่น” มันเปล่าประโยชน์ ชั่วร้ายจะถูกปล่อยลงตก
เป็นเหยื่อการเมือง มีอบชอบปลุกกระดมตื่นเกิดประเทศไทย แต่ปลุก
สติตื่นรู้ตัวหัวใจธรรมบ้างไหม อย่างไรก็ตาม จะตื่นอย่างไรก็ดีดีกว่า
หลับไม่รู้เรื่อง เพราะการตื่นคือการต่อ “วิชาชีวิต”

๙๙.

ทีฆมา ชาครโต รตติ
ทีฆมฺ สนตสฺส โยชนํ
ทีโฆ พาลานํ สํสํโร
สทุธมมํ อวิชานตํ ฯ

พ. ศ. ๒๕๑๒/๒๓

ราตรียาวนานแก่คนตื่น
โยชนียาวไกลแก่คนเหนื่อยล้า
สังสารยืดยาวแก่คนพาล
ผู้ไม่รู้แจ้งพระสัทธรรม.

คนที่นอนไม่หลับกลับตาตื่น	ยามกลางคืนยาวนานยากชานไข
ทางที่เดินนั้นเล่าช่างยาวไกล	คนเหนื่อยล้าอ่อนใจไหนสุดทาง
การเวียนว่ายตายเกิดกำเนิดก่อ	ยาวนานหนอหากเพลินมัวเห็นห่าง
จากพระธรรมคลาดเคลื่อนรู้เลื่อนราง	คนพาลพาลงผันผกเดินวากวน ฯ

๒๕๒ แต่... เธอผู้ตื่นตาใส

“ตื่นตาสว่าง” ขอให้เฉพาะช่วงกลางวัน อย่าเป็นช่วงกลางคืน
อยากหลับกลับตื่นนอนฟังเสียงนาฬิกาตึกตอกๆ เวลาช่างเชื่องช้า
น่าสงสารคนสมัยปัจจุบันสะสมความเครียดกันมาก กระทั่งเป็น “โรค
นอนไม่หลับ” เวลายาวนานไม่เฉพาะยามนอนไม่หลับ ยามหัวงแห่ง
ทุกข์ เช่น ติดอยู่ในคุก ยิ่งยาวนาน เวลาสุขกับทุกข์ในนรกกับบน
สวรรค์ต่างกันลิบลับ ทว่าเวลายาวนานที่น่ากลัวที่สุด ซึ่งเราไม่ค่อย
ตระหนัก มันทอดยาวไกลออกไปสุดลูกหูลูกตา นั่นคือ เวลาใน
สังสารวัฏ อดีตไม่ต้องนับ อนาคตไม่ต้องพูดถึง หากมิได้ดวงตาเห็น
ธรรม สำเร็จกิจใดก็ไม่อาจทอนเวลา นอกจากสำเร็จกิจโสดาบัน^{๒๕}
นับแต่นั้นเวลาชั่วกับชั่วกัลป์จะถูกตัดตอนทอนลงเหลือเพียง ๗ ชาติ
เท่านั้น สมณธรรมบนโต๊ะทำงานที่กำลังเซ่นฮันมัตติไม่ยอมทำ ทุกวันนี้
“โสดาบัน” จึงน้อยที่สุด แต่กลับมากที่สุดคือ “โสดาตัน” ดื้อดันทุรัง
มีหน้าซำยังชอบเป็น “โซดาตัน” ซ้ำกันจนหยดสุดท้าย คิดแต่จะซื้อเวลา
ดำรงตำแหน่งอยู่นานๆ แต่ไม่คิดถึงเวลาน่ากลัวที่ขยายออกไปให้ผล
เผ็ดร้อนกายหน้า นี่แหละคนมีดีบอดขาดแววตาปัญญา ชอบคิดสั้นๆ
ไม่คิดถึงวันยาวๆ จริงอยู่ เราได้เป็นโสดาบัน ขอเพียงวันนี้อย่า
ลอยแพธรรม เปลี่ยนจาก “อยู่กับกั” มา “อยู่กับธรรม” ศึกษาปฏิบัติ
ธรรมบ้าง เชื่อว่าเวลาที่ทอดยาวไปไม่น่ากลัว และคงจะสิ้นสุดลงสักวัน

๑๐๐.

อสัญฌายมลา มนุตา
อนัญจามลา ฆรา
มลํ วรรณสุส โกสชชํ
ปมาโท รกชโต มลํ ฯ

พ. ศ. ๒๕๕๒/๒๘/๔๗

มนต์ไม่ท่องบ่นเป็นมลทิน
เรือนไม่ขยันปิดกวาดเป็นมลทิน
ความเกียจคร้านเป็นมลทินของผิวพรรณ
ความประมาทเป็นมลทินของผู้รักษา.

มนต์ไม่ห่มั่นท่องบ่นมลทินหนอ	เรือนนั้นก็ควรขยันห่มั่นเช็ดถู
มลทินจับสกปรกรกน่าดู	คนที่อยู่ทำสะอาดปิดกวาดที่
ผิวพรรณมองหมองหม่นมลทินจับ	เพราะนอนหลับยาวนานเกียจคร้านนี้
คนประมาทขาดหลักรักษาดี	มลทินนี้ยิ่งเกาะจับนานนับกาล ฯ

มลทินคือสิ่งสกปรกที่ไม่ควรให้เบียดเบียน โดยเฉพาะชีวิต “ชีวิต
เป็นอมลทิน” คนที่ภูมิหลังสกปรกจะละล้าละลัง ถ้าถูกดันขึ้นไปนั่งบน
ที่สูง รู้สึกรังเกียจมลทินกันใช่ไหม แล้วทำไมก่อเรื่องอื้อฉาวราคะีฉาว
สร้าง “รอยมลทิน” ให้แก่ชีวิตเล่า เพราะมิได้ศึกษาว่าอะไรคือมลทิน
หรือเปล่า คนเราจึงตกหลุมโคลนกลายเป็นตัวสกปรก ชีวิตเหินสาบ
แม้แต่ตนเองก็ยังขยะเขย่ง ผลสุดท้ายยกให้เป็นโทษของชะตาฟ้าลิขิต
ความจริง มลทินมันอยู่กับตัวเรา รอจังหวะตลอดเวลา และชอบเล่น
ที่เปลือย ลองดูสิ เผลอปั๊บมันก็กระโดดจับปั๊บ แต่ก็ใช่จะเกาะกรัง
พอกหนาตันที แจกกันทองเหลืองนุบปั๊บก็หมองคล้ำเสียเมื่อไร ถ้า
ระมัดระวังสักหน่อย และที่สำคัญคอยขจัดขจัดดู แจกกันชีวิตก็จะ
วาววับอยู่ตลอด ดูเถิด ร่างกายตนเองแท้ๆ กลับปล่อยให้เลืงอก
ผมยาว ซึ่โคลจับกลุ่มก่อหवादก็ยิ่งเฉย หรือเป็น “โรคกลัวน้ำ” ไปเสีย
แล้ว บ้านเรือนที่อยู่อาศัยแท้ๆ กลับปล่อยให้สกปรกรกรุงรัง เขาเรียก
“คุณหนูอยู่ในบ้าน” ก็ยังไม่รู้สึกรู้สา มลทินมันอยู่กับตัวเรานี่แหละ
ความเกียจคร้าน เล่นเล่ย์ปล่อยปละละเลย “ความประมาท” มันคือ
“ยอดแห่งมลทิน” เพชรนิลจินดาพึงกวดขันรักษาอยู่เป็น “ค่าควรเรือน”
กลับเผลอประมาท เปิดประตูปล่อยให้โจรลักเอาไปเสียฉิบ ยังเล่นเล่ย์
อยู่หรือ ระวัง “ประมาท” กับ “ประสาท” อยู่ใกล้ๆ กัน

๑๐๑.

หีน รมม น เสเวยุ
ปมาเทน น ล้วเส
มิจฉาทิฏฐี น เสเวยุ
น สียา โลกวทุมโน ฯ

พ. ฐ. ๒๕/๒๓/๓๗

ไม่ควรเสพธรรมตำรา
ไม่ควรอยู่ร่วมกับความประมาท
ไม่ควรคุ้นเคยกับมิจฉาทิฏฐี
ไม่ควรเป็นคนรกโลก.

ธรรมตำราห่างไกลอย่าไปคุ้น	เพราะไม่จุนเจือเลยเคยเห็นไหม
ความประมาทรีบร้างเหินห่างไกล	อย่าเข้าใกล้ความเห็นผิดมิจฉาเลย
ที่สำคัญนั้นอย่างไรไม่รกโลก	หายจากโรคอึดเอื้อยเหนียวชาเฉย
ทั้งสี่นี้มิให้คุณอย่าคุ้นเคย	ท่านเปิดเผยแสดงไว้ว่าไม่ดี ฯ

๒๕๖ แต่...เธอผู้ตื่นตาใส

ขณะเดินไปรู้ว่า “หลุมโคลน” ดักพรางอยู่ข้างหน้า และรู้ว่า ถ้าเราพลัดตกจะกลายเป็นหนูสกปรกทันที จะระมัดระวังมิให้ตนตกลงไปไหม คำตอบจะตรงกันหมดคือระมัดระวัง เราเดินไปบนถนนชีวิตก็เผลอเช่นกัน หลุมพรางแห่งความต่ำทรามดักรออยู่เสมอ เคยระมัดระวังกันบ้างหรือเปล่า ดูเหมือนจะไม่ค่อยระมัดระวังเลย มีหน้าซำยังชอบตกลงเสียด้วย หนอนอออยู่เต็มหลุมคูศ พรรถพวงอยู่ในนรกมากมายเหลือเกิน ส่งเสียงเรียก “ลงมาเลยๆ ในนรกสนุกมาก บนสวรรค์โดดเดี่ยวไม่สนุกหรอก” และแล้วก็หลงตกลงไปคลุกโคลนกับเขาจนได้ ความจริง เสียงยั่วชวนจะดังเพียงใดก็อย่าสนใจฟัง (ตาพอหยาบคายฟังกันอยู่ได้) ได้ยินเสียงนั้นไหม กระซิบเบาๆ บอก “อย่านะ อย่าเดินไป อันตราย มันหลายหลุมเหลือเกิน เปลี่ยนเส้นทางดีกว่า” นี่ต่างหากที่ควรเงี่ยหูฟัง ขึ้นดื้อรั้น ไม่ต้องตกถึง ๔ หลุม เพียงแค่หลุมเดียวก็ “อ่วมอรทัย” แทบไม่ได้ผุดไม่ได้เกิด เพราะมันมิใช่หลุมโคลนธรรมดาๆ มันคือ “หลุมโคลนดูด” ใครก็ช่วยไม่ได้ว่าคนเราก็ชอบมั่งง่ายทางความคิด “ชีวิตเกิดหนเดียว ตายหนเดียว นรกสวรรค์ไม่รู้อยู่ที่ไหน อย่าวาดเสือให้วักลัวเสียให้ยาก สนุกไปวันๆ ดีกว่า” นี่พ่อหนุ่มเพลย์บอย อยากเป็น “ขยะสังคม” หรือไร รู้ไหม ถึงคราวตายจริงๆ ชาวบ้านจะพากันสวดให้พรว่า “จงไปสู่ทุกคติเถิดๆ”

สวัสดีความตาย: ปลงปล่อยวาง

๑๐๒.

โก นุ หาโส กิमानุโท
นิจจํ ปชฺชลิเต สติ
อนุทธาเรน โอนุทธา
ปทีปํ น คเวสธ ฯ

พ. ศ. ๒๕๕/๒๑/๓๕

ว่าเริงอะไรกันหนอ บันเทิงอะไรกันเล่า
เมื่อโลกสันนิวาสถูกไฟไหม้ลุกโพลง
เธอทั้งหลายถูกความมืดห่อหุ้ม
เหตุไฉนไม่แสวงหาแสงสว่าง.

มัวลุ่มหลงเริงร่าหน้าระรื่น	มัวแช่มชื่นอยู่ไยทำไมหนอ
โลกนี้ถูกไฟไหม้กระไรรอ	คอยแต่ยอยยกกันอยู่นั่นเอง
ความมืดมาห่อหุ้มรุ่มลุ่มทั่ว	ไม่รู้ตัวหรือใครใครข่มเหง
จะนำสู่มรณาน้ำกลั้วเกรง	ควรรีบเร่งหาทางสว่างไว ฯ

“โลก” ยุคสังคมเกษตรกรรมคงไม่สวยสักเท่าไร ครั้นถึงยุค
คิวิไลซ์ IT ก็สวยมากยิ่งขึ้น “โลกสวยด้วยมือเรา” เราต่างแต่มีสี
สัปดาห์กันบรรจงวาดให้งามบรรเจิด “แต่งเร็ด” ที่เดียว และแล้วเรา
ก็กระเจิงเล่นอยู่กับ “โลกมายา” หลงแสงสีเสียงเอง มองแง่ดีผ่านแว่นตา
สีชมพูก็เห็นว่าสวย มองแง่ร้ายผ่านแว่นตาสีดำก็เห็นว่าเศร้า แต่ถ้า
มองตรงๆ ผ่านแว่นตาใสสีขาว “แว่นตาปัญญา” จะเห็นตามเป็นจริง
โลกไม่ว่ายุคสมัยใดก็ลุกโชนด้วยไฟกิเลสเผาไหม้มนุษย์อยู่ทุกวี่ทุกวัน
มันถูกปกคลุมด้วยความแค้น เจ็บ ตาย เกื่อนกล่นด้วยความทุกข์
หิวกระหาย (เอธิโอเปีย) ท่านผู้เจนโลกจวบธรรมมองผ่านแว่นตาปัญญา
ถ่ายภาพโลกออกมาว่ามันร้อนลวกไหม้ และชี้บอกให้รีบหลบภัยออกจาก
โลกใบนี้เร็วๆ ถึงกระนั้นชาวโลกก็ยังเมินเฉยไม่สะดุ้งหวาดกลัวกันเลย
จะหลงระเหิดเต็มใจจัด “ปาร์ตี้น้ำเน่า” สลับข้าว “แบ่งเค้ก” โกงกินกัน
ไปถึงไหน รู้ทั้งรู้ว่า ทรัพย์สินเงินทองอำนาจวาสนามันไม่จีรังยั่งยืน แต่
ก็ยังทะเยอทะยานไม่รู้จักหยุด นี่แหละ “มนุษย์อวิชชา” จิตบื้อตาบอด
ควรที่จะแสวงหาคบไฟปัญญามาส่องสว่าง กลับปล่อยให้มืดมนยิ่งกว่า
เดิม ซ้ำร้ายยิ่งกว่านั้น ตนมืดไม่แสวงหาไฟ ยังไปตัดน้ำตัดไฟคนอื่น
อีก พอทีหยุดเล่นเกมกันเถิด รีบหาทางออกสวยๆ ลงจากหลังเสือ
งามๆ ได้แล้ว หรือยังอยากจะเป็น “ผีคู่โลง” ตลอดกาลปาวสาน

๑๐๓.

โยปี วสุสสตร์ ชีเว
สพเพ มจจุปรายนา
น กิณจิ ปริวชเชติ
สพพเมวามีมทุติ ฯ

ส. ม. ๑๓/๓๖๕/๒๘๘

แม่ผู้ใดมีชีวิตอยู่ถึงร้อยปี
ผู้นั้นก็พ้นความตายไปไม่ได้
สัตว์ทั้งปวงมีความตายเป็นเบื้องหน้า
ความตายไม่ละเว้นอะไรเลย
อย่าเสียสิ่งทั้งปวงทีเดียว.

แม่อายุยาวนานร้อยกาลฝน	หรือรอดพ้นความตายทำลายชั้น
จะยืนยงคงที่ไม่มีวัน	สุดท้ายนั้นต้องดับกลับไป
ความตายอยู่เบื้องหน้าน่าหวาดหวั่น	ทุกชีวนะจะซ่อนเร้นหลบหนีไหน
มันมิเคยหลีกเลี่ยงเว้นใคร	สัตว์น้อยใหญ่ชอกช้ำถูกยำยี ฯ

ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนไม่เที่ยงแท้ แต่สิ่งหนึ่งกลับเที่ยง เที่ยงยิ่งกว่า
ตาซึ่งกระทรวงยุติธรรม คือความตาย คนจะยิ่งใหญ่สูงศักดิ์อัครฐาน
เพียงใดก็ไม่ใหญ่เกินกว่าเจ้าแห่งความตาย สุดท้ายอวสานที่บท “คน
ใหญ่เล็กกว่าโลง” ตั้งแต่ไหนแต่ไร มัจจุราชหาใหญ่รายนี้ไม่เคย “โนโหวต”
ใครเลย ตามเก็บเกลี้ยง อย่างกล้วยว่าประชากรจะล้นโลก เกิดเท่าไร
ก็ตายเท่านั้น จะดิ้นรนกระเสือกกระสนหลบหนีไปอยู่ที่ใด กลางป่า
มหาสมุทร สุดขอบหล้าฟ้าเขียว มัจจุราชก็จะตามไปแจก “ใบแดง”
ยุบชีวิตถึงที่นั่น เมื่อเราทราบสายป่านชีวิตสิ้นสุดที่ความตาย รู้ทั้ง
รู้ว่า เจ้าคนนี้มีนเลวทรามต่ำช้า โคตรทุจริตคดโกง ก็ไม่ควรสาปแช่ง
ปล่อยเถิด เขาจะอยู่ยาวนานเพียงใดก็ไม่เกิน ๑๐๐ ปี รับรอง “ตาย
สิ้นซาก” ความจริง มนุษย์เราไม่ควรจัดสรรเสียทุกอย่าง (อย่าแทรกแซง
ภารกิจของพระเจ้า) จะพยายามตามล่าตามไล่ต้อนไปจนถึงไหน
ปล่อยไว้ให้ “กรรมจัดสรร” บ้าง อย่างกังวลเลย กรรมมันไม่เคยล้าเอียง
เที่ยงตรงต่อการให้ผล จัดได้ลงตัวกว่ามนุษย์เสียอีก จริงอยู่ ชีวิต
สุดท้ายที่ความตาย แต่ความตายก็มีใช้ทางเลือกสุดท้าย “ข้อห้าม
เลือก” ขึ้นเลือกทำอัตวินิบาตกรรมปลิดชีวิตตนเอง มัจจุราชจะเกรี้ยว
กราด สั่งเพื่อนยมราชให้ลงโทษหนัก จะทุกข์ทรมานเพียงใดก็จงอด
กลั้นชดใช้ บอกตนเองสิ “สักวันหนึ่งเราจะตาย”

๑๐๔.

ภารา หเว ปญจกษณา

ภารหาโร จ ปุคฺคโล

ภาราทานํ ทุกฺขํ โลเก

ภารนิกฺเขปนํ สุขํ ฯ

ข. พุ. ๑๗/๕๓/๓๒

ชั้น ๕ แลชื่อว่าภาระ

และผู้แบกภาระคือบุคคล

การถือมั่นภาระเป็นทุกข์

การวางภาระเป็นสุข.

ขึ้นชื่อเป็นชั้นห้าภาระหนัก	เหน็ดเหนื่อยนักทุกวันต้องชวนชวาย
แบกหามไว้อย่างนั้นจนวันตาย	ชีพวงวายจึงพราดลาจากไป
ยิ่งยึดมั่นกันไว้ไม่หน่ายหนี	ยิ่งทวิทุกข์มากยากรับไหว
ปลงปลดวางชั้นห้าลงคราใด	สุขสดใสก็เกิดพลันในทันที ฯ

อรรถภาพร่างกายมนุษย์มาพร้อมกับน้ำหนัก แรกเกิดเด็กทารกก็หนักไม่ต่ำกว่า ๒.๕๐ กิโลกรัม จากนั้นจะเพิ่มน้ำหนักขึ้นเรื่อยๆ กระทั่งทะลุถึง ๖๐ - ๗๐ เราอยู่กับร่างกายหนัก แต่ไม่เหลียวใจว่ามันคือภาระหนัก ภาระที่หนักยิ่งกว่าภาระอื่นๆ เพราะแบกอยู่ตลอดเวลา คนเรานี้ก็แปลก แบกภาระร่างกายตนไม่พอ ยังอยากแบกภาระร่างกายคนอื่น “แต่งงานเพิ่มชั้น” ชั้นของตน ๕ (รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ) เพิ่มชั้นภรรยา ๕ ตามมาด้วยชั้นบุตรอีก ๕ รวมแล้ว ๑๕ ชั้น คราวนี้แหละแบกกันจนหลังแอ่น คนส่วนมากมักมองไม่เห็นว่าเป็นภาระหนักหน้อย ตรงกันข้ามกลับชอบแบกรับ มิใช่ “ภาระหนัก” เป็น “ภาระรัก”^{๒๖} เสียด้วยซ้ำ คงเพราะวัฒนธรรมการยึดถือทางโลกว่า ชีวิตคู่ดีกว่าอยู่โดดเดี่ยว “คู่สร้างคู่สม” ก็ดี “คู่ทุกข์คู่ยาก” ก็ค่อยยังชั่ว แต่ “คู่เวรคู่กรรม” นี่สิ นรกชัดๆ สามิเห็นภรรยาเป็นกระสอบทราย ภรรยาเห็นสามิเป็นหินลับคมปาก ตบตีต่อกันไม่เว้นวันพระ ทุกคนล้วนรับภาระชั้น ๕ ที่คอยดูแลบำรุงรักษา มันเปรียบเป็นก้อนหินโถวางอยู่บนบ่า จะรู้สึกหนักมากๆ หากยึดถือว่าเป็น “ของเรา” เอาใจแบก แต่หากไม่ยึดถือวางใจ มันก็ไม่หนักสักเท่าไร ไม่ต้องถึงวันปลดภาระสิ้นชีวิตจริงๆ วันนี้ ขอเพียงเราคลายความยึดมั่นถือมั่นว่า “มิใช่เรา มิใช่ของเรา” มันจะเบาลงมากทีเดียว

๑๐๕.

นิรุชิตตวา ครุ ภาริ
อณณิ ภาริ อนาหิย
สมุลล์ ตณห์ อพพุยห
นิจุจาทอ ปรินิพพุโต ฯ

ข. ฐ. ๑๗/๕๓/๓๓

วางภาระหนักเสีย
ไม่ถือภาระอื่นอีก
ถอนตัณหาพร้อมทั้งมูลราก
เป็นผู้หายหิว ดับรอบแล้ว.

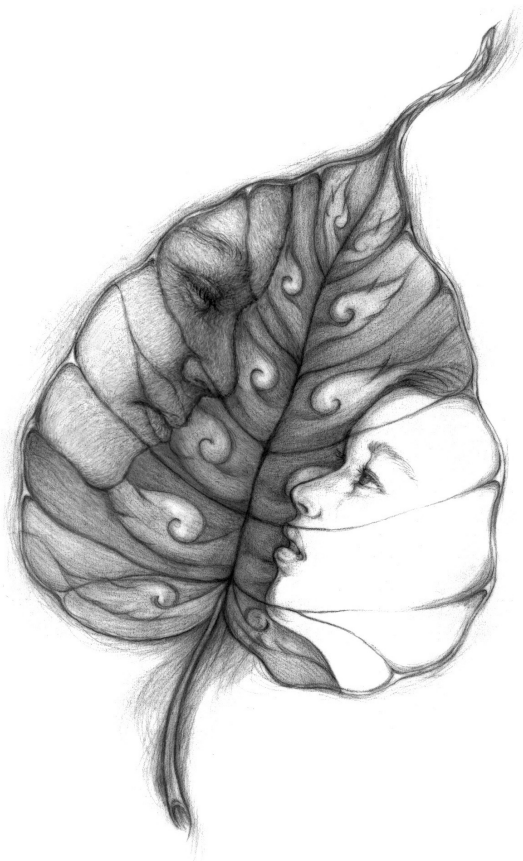
เมื่อปลดวางชั้นหำภาระหนัก พร้อมหยุดพักสังคินความชื่นชม
ไม่แบกถือภาระใดให้เศร้าตรม ย่อมสุขสมแสนสบายหายลำเค็ญ
ถอนตัณหาเสียสิ้นเลิกถวิลถึง รากจริงก็ขาดพลันหันตาเห็น
ความหิวเหือดหายลงคงความเย็น ชื่อว่าเป็นผู้ดับรอบอยู่ชอบธรรม ฯ

ชั้น ๕ ถือเป็นภาระหนัก ทว่าปล่อยวางได้ เพียงแต่ต้องรู้จัก
ศิลปะการปล่อยวางสักหน่อย สำหรับมนุษย์ทำงาน มนุษย์เงินเดือน
เมื่อแบกภาระหนักหน้อยไวนานๆ จากวันหนึ่งๆ ก็มาอยู่กับวันเบาๆ
ผ่อนคลาย สรีรยนต์เดินเครื่องวิ่งมาไกล ควรหยุดจอด “ลาพักร้อน”
รับลมเย็นบ้าง เหมือนนักมวยต่อยมตาลอดก็ต้อง “พักยก” ให้น้ำ
บ้าง เครื่องหายใจเย็นดีแล้วค่อยสตาร์ทวิ่งกันต่อ นักมวยได้น้ำ
กระชุ่มกระชวยก็ชกกันอีก ชี้นิ่งไม่หยุด เดินชกตะลุยตลอด ประเดี๋ยว
เครื่องระเบิด นักมวยวูบ ทว่าศิลปะการปล่อยวางจริงๆ มิได้อยู่ที่
กาย หากแต่อยู่ที่จิต วางกาย ไม่วางจิต เก็บมาครุ่นคิด เปลา
ประโยชน์ เลิกงานแล้วกลับมาทำงานอดิเรก ลาพักร้อนแท้ๆ ยังหอบ
งานไปทำอีก จะบ้างไปถึงไหน เวลาพักก็ควรพัก เวลาหยุดก็ควร
หยุด “กายงดกิจ จิตงดงาน” สำหรับคนฉลาดจะไม่ “แกว่งเท้าหาเสี้ยน”
สร้างภาระตนเสร็จก็ไม่วิ่งหาภาระอื่นเพิ่ม “เอาแอกพาดคอ” ปลดจิต
ออกจากพันธนาการแห่งความยึดถือ ทำตนเป็น “มนุษย์จิตว่าง” แต่
ถ้าถึงคราวที่ต้องแบกภาระก็แบกอยู่บนบ่าเบาๆ ทำอยู่บนความว่าง^{๒๗}
คนฉลาดเขาไม่ทำอยู่บนตัวตน เพราะรู้ว่ามันจะดังไปหาอุปาทานยึดมั่น
ถือมั่น ไม่ปล่อยวางสักที เขาทอดมันไต่ทองให้เดินลงงามๆ ยึดไม่ยอม
ลง เลยนั่งคาหอคอยงาช้าง ผุ่งแรงยังไม่อยากจิกกิน

อ่าลาไม้อาลัย

๑๐๖.

น เตน เถโร โหติ
เยนสฺส ปลิตฺลิโร
ปริปกโก วโย ตสฺส
โมฆซิณฺโณติ วุจฺจติ ฯ

พ. ศ. ๒๔๕๒/๒๓/๔๓

คนไม่ชื่อว่าเป็นเถระ
เหตุเพราะผมหงอกบนศีรษะ
วัยของเขาแก่ห่อม
เราเรียกว่าคนแก่เปล่า.

เส้นผมหงอกขาวโพลนบนศีรษะ	เรียกชื่อว่าเถระนั้นนะหรือ
ร่างร่วงโรยเหี่ยวเฉาใครเล่าลือ	เขานั้นคือคนแก่จริงแน่เชียว
มิได้ชื่อว่าเถระ ณ ที่ไหน	เพียงล่วงกาลผ่านวัยไม่แลเหลียว
เราเรียกว่าแก่เปล่าไม่แท้เหี่ยว	อีกประเดี๋ยวก็คงตายวายชีวัน ฯ

ความแก่ชราไม่เคยปรานีใคร แม้พยายามรักษาผิวหน้าให้ดู
นวลเนียน เริ่มล่องลุ่มชดุมวัยก็ปรากฏวิรรอย “ชราคมโมเมหิ เราแก่
เป็นธรรมชาติ” คือ “อภินิหารธรรม” ที่ควรพิจารณาอยู่เนืองๆ ทั้งนี้ เพื่อ
มิให้ตระหนกตกใจ เวลาส่องกระจกดูหน้าตนยิ้ม “โอ๊ะ กามันผาก
รอยตีนที่หน้าฉันแต่เมื่อไหร่” ร่างกายทุกคนหนีไม่พ้นความแก่ชรา
ทว่าจะแก่อย่างไรและให้อะไรแก่ด้วย “คนจะแก่แก่ความรู้ใช้อยู่นาน”
ถ้า “โตเพราะกินข้าว แก่เพราะอยู่นาน” เปลาประโยชน์ ความจริง
ผู้ล่องกาลผ่านวัยควรเป็น “รัตตัญญู” รู้ราตรีนาน มากด้วยประสบการณ์
ชีวิต พร้อมจะเป็น “ศิราณีชีวิต” ให้คำปรึกษาแก่ลูกหลาน สงบเย็น
อยู่เป็นร่มโพธิ์ร่มไทร อย่างนี้จึงจะเรียกว่า “แก่คุณภาพ” มิใช่แก่แล้ว
ยังทำตัวเป็นเด็กๆ “เฒ่าทารก” คะนองเป็นไก่หนุ่ม “เฒ่าห้าว” พุด
ไม่อายปาก “พี่แก่แต่ตัว หัวใจยังละอ่อน” ชำร่ายยิ่งกว่านั้น “เฒ่า
เจ้าเล่ห์” เวลาเดินได้ยินเสียงดังแกรกๆ “เขี้ยวลากดิน” ดูเหมือนว่า
คนที่เดินบนถนนการเมืองหลายคนจะเป็น “เฒ่าเขี้ยววา” ขลังหนัง
เหนียวเคี้ยวยาก อย่างไรก็ตาม คนแก่กายก็ไม่ถึงกับเปลาประโยชน์
เสียทีเดียว อย่างน้อยๆ ก็เป็น “วัดฤดูบิ” ช่วยให้พิจารณาเห็นความ
เสื่อมสลาย ไม่เที่ยง^{๒๔} เห็นคนแก่ชราแล้วย้อนกลับมาดูตน “ปลง
สังเวช” คลายความยึดมั่น นั่นแหละถูกนัก “เห็นธรรมในรอยชรา”

๑๐๓).

ปรีชิตณมิต์ รูป
โรคนี้ทนต์ ปภังคณ
ภิชชติ ปุติ สนเทโ
มรณนต์ หิ ชีวติ ฯ

พ. ๖. ๒๕/๒๑/๓๕

รูปนี้แก่งอมคร่ำคร่า
เป็นรังโรค ผุพัง
กายเปื่อยเน่าก็จะแตกตาย
เพราะสุดท้ายของชีวิตคือมรณะ.

ชีวิตนี้แก่งอมคร่ำคร่า	ประเดี้ยวจกจากล่าน่าสงสาร
โรคทั้งหลายรุมเร้าเข้าระราน	โอ...สังขารผุพังอย่าหวังชม
ชีวิตนี้มีความตายเป็นที่สุด	ยากจะหยุดย่อนคืนต้องขึ้นชม
ไม่นานหนอชีวินคงสิ้นลม	ตายทับถมแผ่นดินสิ้นราคา ฯ

ยานยนต์ที่วิ่งอยู่บนท้องถนน นับแต่ออกป้ายแดงกระทั่งถึงวันนี้ ระยะทางก็หลายแสนกิโลเมตร ทุกครั้งที่ออกสตาร์ทวิ่งก็ไม่วิ่งไปเปล่า ยังบรรทุกสัมภาระสิ่งของมากมาย ชิ้นส่วนต่างๆ ลีกรอชำรุด สุดท้ายก็ถูกย้ายไปอยู่สุสานรถเก่าจอดเป็นเศษเหล็ก หมดราคาค่างวด สิริยนต์คนเราที่วิ่งอยู่บนถนนชีวิตเนกเช่นกัน นับแต่แรกเกิดกระทั่งถึงวันนี้ ระยะเวลาที่ยาวนานพอสมควร ทุกคนวิ่งไปพร้อมกับภาระหลายอย่างที่วางอยู่บนบ่า อวัยวะส่วนต่างๆ ลีกรอเสื่อมถอยอ่อนแรง ชราร่วงโรย โรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียน สุดท้ายก็กลับบ้านเก่านอนเป็นซากศพทับถมแผ่นดิน คืบสู่อ้อมกอดของดิน น้ำ ลม ไฟดังเดิม^{๒๙} เมื่อวันนั้นใกล้จะมาถึงคิดอะไรได้บ้าง วางลงปลงตก หรือยังคิดอยากเป็นนกเขากลายพันธุ์ โก่งคอขัน “ของกูๆ”^{๓๐} อยู่ตลอด ปูโลม ผ้าห่มพรมมาเรียบร้อยแล้ว ขอรับช่วงต่อสิ อย่าไปผุดไปเกิด ช่างไม่รู้อะไรเลย “เงินปากผี” สัปเหร่อก็ยังควักออก นี่แหละสังขารเสื่อมทรุดสิ้นสุดที่ความตาย ทว่าอย่ามองเป็นเรื่องเลวร้าย หากรู้จักคิดพิจารณา จะเห็นเพชรวาววับวางอยู่บนหัวคางคก ครั้นคิดพิจารณาจนคลายความยึดมั่น “ปล่อยวาง” ไม่อ้าลัยอาวรณ์ จะถือว่าสอบผ่าน อภิธรรมขั้นเอกทีเดียว เพราะ “วางว่าง” คือ “ยอดแห่งธรรม”^{๓๑} ถึงวันนั้นจงรู้เถิดว่า มัจจุราชไม่น่ากลัวเลย น่าจับมือสวมกอดเสียด้วยซ้ำ

๑๐๘.

อจิร วตย์ กาโย
ปจวี อธิเสสสติ
จุฑาโท อเปตวิณณาณ
นिरตถาว กลิงครุ ฯ

พ. ศ. ๒๔๕๑/๑๒/๒๐

กายนี้ถูกทอดทิ้ง
ปราศจากวิญญาณ
ไม่นานหนอนจักนอนทับแผ่นดิน
ดุจท่อนไม้ไร้ประโยชน์.

กายนี้เป็นฉันใดอาลัยนัก	เฝ้าพุ่มฟักห้วยไอล้ายหา
จักนอนทับแผ่นดินสิ้นราคา	เมื่อวิญญาณล่วงลับพลันดับลง
เหมือนท่อนไม้ไร้ประโยชน์อยู่โดดเดียว	คนไม่เหลียวแลมองต้องประสงค์
คุณค่าเหือดหายหมดควรปลดปลง	เลิกกลุ่มหลงเถิดหนอย่าอาลัย ฯ

ร่างกายทุกคนล้วนสำคัญ ต่างก็รักหวงแหน รักได้ไม่เท่ารักตน เวลาเราซื้อของยังต่อรองราคา แต่เราไม่เคยต่อรองราคาค่ารักษาโรคเลย เข้มเจ็ดยาราคาเป็นหมื่นก็ยอม พ่อค้าทำธุรกิจกับโรคภัยร้ายที่เดียว นี่แหละคือความทุกข์ยากของร่างรักที่เราบริหารกันตลอด ไม่เฉพาะแต่ยามป่วยไข้ เวลาสุขสบายของคนเราจะน่านึกเท่าไรเชียว ช่วงชีวิต “ฮันนีมูน” ตื่นน้ำผึ้งพระจันทร์แสนสั้น ต่อแต่นั้นความทุกข์เหนียวยากก็เปิดฉาก ฉายเป็นหนังชุดยาว คนรวยก็ทุกข์อย่างคนรวย คนจนก็ทุกข์อย่างคนจน ชีวิตไม่น่าอภิรมย์อะไรเลย บางครั้งเรายังถามหาความตายเสียด้วยซ้ำ และบางคนก็เลือก “ช้อยซ์ต้องห้าม” ปลิดชีวิตตนเองเสียแล้ว มองเห็นๆ กันอยู่ จะยื้อแย่งหัวโขนเปิดศึก “ชิงเก้าอี้เถรเดอ” วังลู้ฟัดกันไปถึงไหน เพราะคนเราพะวงกับอนาคต “วันหน้า” มากจนเกินไป จึงพลาดโอกาสอยู่กับปัจจุบัน “วันนี้” อย่างสง่างาม อย่างไม่รู้ก็ตาม ชีวิตก็หนีไม่พ้นบ่วงความทุกข์ มันดำเนินไปเรื่อยๆ และเมื่อถึงวันหนึ่งชีพจรก็เริ่มต้นซาลง วิญญาณจะออกจากร่าง ร่างรักเราก็เหมือนเสื้อผ้าเก่าๆ ตัวหนึ่งที่ไร้ราคา พร้อมถอดโยนทิ้งหนังชุดชีวิตฉายมาถึงม้วนสุดท้ายแล้ว จะจบแบบ happy ending หรือเปล่า ช่างมัน แต่วันนี้ความทุกข์เหนียวยากจะถูก Cancel ทั้งหมด พุดสี “จบกันที่ชีวิตจะโบกมือลาแล้ว” ฉันทขอ “อ้อล้าไม่อ้อล้า”

เชิงอรรถ

^๑ “นตฺถิ ปาปํ อการิย” แปลเล่นเจ๋บๆ ตามสไตล์ ได้ ตามทาง (เสฐียรพงษ์ วรรณปก) ว่า “ไม่มีทางที่คนโกหก จะไม่ระยำทำชั่ว”

^๒ กวีวรรคทองของสุนทรภู่

^๓ ตามนัยที่ศาสตราจารย์พิเศษเสฐียรพงษ์ วรรณปก เขียนถึง สมณศักดิ์ชั้นสามัญของพระพรหมมั่งคณาจารย์ (หลวงพ่อบัณฑิตนันทิกุ) ว่าถูกแซ่แข็งตลอด ๑๕ ปี จนเมื่อคลื่นลมฝนในยุทธจักรดงขมิ้นสว้างซา จึงได้เลื่อนสมณศักดิ์ขึ้นเป็นชั้นราช แม้ท่านจะเลื่อนชั้นขึ้นไป ก็ไม่เกิดผลดี ต่อท่านสักเท่าไร หากแต่เกิดผลดีต่อคณะสงฆ์ที่พิจารณาเลื่อนชั้นถวาย มากกว่า “รู้จักยกย่องผู้ที่ควรยกย่อง” เรื่องยศข้าง ขุนนางพระ ตำแหน่ง ตำแหน่งอะไรเหล่านี้มองมุกกลับกันบ้างไหมว่า “ดีต่อผู้ให้ มิใช่ดีต่อผู้รับ” คนหัวเทียนบอดนั่งบนตำแหน่งอาสนะนั้นประจานใคร

^๔ ช่วงเดือนกรกฎาคม ๕๑ เกิดเหตุการณ์ตะลุมบอน “มีอบปะทะ มีอบ” “ไทยดีไทย” ชมรมคนรักอุดรพังเวทีพันธมิตร ทำหั่นกันดูเด็ด

^๕ ปฏิสนธิจิตหรือปฏิสนธิวิญญาณ เกิดพร้อมกับชีวิตรูปเล็กๆ มองไม่เห็นด้วยตาเปล่า ขนาดเท่าน้ำมันที่ติดปลายขนทรายละเอียดที่จุ่ม น้ำมันแล้วสลัด ๗ ครั้ง เรียกว่า “กลละ”

^๖ ตามนัยของพระบาลีว่า “โรคนิหฺมํ ปภงฺกฺขนฺ” แปลว่า “ร่างกาย ภายนี้ผู้พึงเป็นรังของโรค”

^๗ “อย่าเห็นแก่ยาว อย่าเห็นแก่สั้น” “รักยาวให้สั้น รักสั้นให้ต่อ” กรุณาอ่านรายละเอียดจากเรื่องที่มาอุกumarในพระไตรปิฎก เล่มที่ ๕ เรื่องนี้ อ่านสนุก

^๘ ธรรมวลีของพระธรรมธีรราชมหามุนี (โชดก ญาณสิริ) พระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ แห่งสำนักวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์

^๙ แพ้เป็นพระ ชนะเป็นเณร เสมอเป็นเณร ไม่เล่นเป็นชี

๑๐ ลำนวนเดิมคือ “มีความโกรธเป็นเจ้าเรือน” คนประเภทนี้ถือ
ทีลึว่า “โกรธวันละนิด จิตแจ่มใส” ไม่ได้โกรธ นอนไม่หลับ

๑๑ ตัณหาเป็นต้นตอของทุกข์ เรียกว่า “สมุทัย” หรือ “สมุฏฐาน”
ทุกข์ทั้งมวลล้วนเกิดจากตัณหา

๑๒ ขอแสดงความยินดีที่ได้เป็นโรคนั่งกินนอนกิน “อัมพาต”

๑๓ ตามนัยพุทธดำรัสว่า “เมื่อบุคคลเกียจคร้าน อกุศลธรรมที่ยัง
ไม่เกิดขึ้นก็เกิดขึ้น และกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วก็เสื่อมไป”

๑๔ จากพุทธทวณะว่า “วิริเยน ทุกขมจเจติ ล่วงพ้นความทุกข์ได้
เพราะความเพียร”

๑๕ เรียกว่า “สังคมสุขเดิมแบ่งก” ก็ได้ ยุค “สังคมเปลื้องกระดาด”
คนขอเพียงแบ่งกไม่ขาดมือ ก็สนุกซื้อ สะดวกใช้กันทีเดียว

๑๖ ควันหลังจากกีฬาโอลิมปิกที่แดนมังกร “ปักกิ่งเกมส์” ปี 2008

๑๗ ลมหายใจเรียกว่า “ชีวิตรูป” เพราะช่วยหล่อเลี้ยงชีวิตให้
ดำรงอยู่ หรือเรียกว่า “กายสังขาร” สิ่งี่ช่วยปรุ้งแต่งกายให้ดำรงอยู่
การตั้งสติกำหนดดูลมเคลื่อนไหวที่ท้อง ซึ่งแสดงอาการพอง-ยุบ จึงชื่อว่า
“ตามดูกาย” ในกายานุปัสสนาสติปัฏฐาน

๑๘ “สติมาปัญญาเกิด สติเตลิด จะเกิดปัญหา สติมี สตางค์มา
สติแตก สตางค์ตก อิมัง สติง จะเต็มสตางค์” นี้คือ “คาถาดูดทรัพย์”
ใครท่องได้ทำด้วย รับรองรวย

๑๙ “วอยธมา สงขารอ อปปมาเทน สมปาเทธ สังขารเสื่อม
เป็นธรรมดา พวกเธอจงพากันถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาทเถิด” นี้คือ
“ปัจฉิมโอวาท” ของพระบรมศาสดาที่ทรงสั่งสอนภิกษุทั้งหลาย ก่อนเสด็จ
ดับขันธปรินิพพาน

๒๐ นักชกเหรียญทองโอลิมปิก คือตัวอย่าง “สติเดินได้” ขอ
แสดงมุทิตาต่อ สมจิตร จงจอหอ นักชกหมดทองต่ออย่างเทพที่คว้า
เหรียญทองมาเพิ่ม “เรตติ้งความสุข” ให้แก่คนไทยทั้งประเทศ

๒๑ ชาวบ้านเลขที่ ๑๑๑ ซึ่งถูกปลดประจำการ หยุดพักสัก ๕ ปีก็ดีเหมือนกัน วันกลับมายิ่งใหญ่ มักติดเงื่อนไขอะไร ถ้ารักประชาชนจริง ต้อง “รักติดรถ”

๒๒ เพราะ “คิดใหม่ทำใหม่” นโยบาย “แปลงสินทรัพย์ให้เป็นทุน” นั้นหรือเปล่า สังคมไทยจากเดิมเป็น “สังคมบุญนิยม” ต้องกลายเป็น “สังคมทุนนิยม” กระทั่งพวกมือปราบเมืองเรียกขาน “ทุนนิยมสามานย์” กัดกันเลือดสาด

๒๓ พระองค์ลิลิตมาลเจ้าของ “ตำนานหนองเลือด” ชีวิตของท่าน ตั้งแต่ต้นจนจบโลดแล่นอยู่บนแผ่นฟิล์มภาพยนตร์ที่ถูกนำมาฉายหลายต่อหลายครั้ง (อินเดียสร้างได้ดีกว่าไทย) “ต้นร้ายปลายดี” ดีกว่า “ต้นตรงปลายคด”

๒๔ อันตราย อย่าให้ถึง ๓ ครั้ง “นอนท่าแฮตทริก” ตื่นครึ่งสามชี้ตาเต็ม ประเดี๋ยวเป็น “ริดสีดวงตา” จะหาว่าพระไม่เตือน

๒๕ “โสดาบัน” คือพระอริยบุคคลขั้นต้นในพระพุทธศาสนา แปลว่า “ผู้เข้าถึงกระแส” ขอแปลใหม่ว่า “ผู้อยู่ในกระแส” ที่จะล่องลอยเข้าสู่นิพพานภายใน ๗ ชาติ หลังสำเร็จเป็นพระอรหันต์แล้ว ก็กลายเป็นบุคคล “เหนือกระแส” กาลเวลาในสังสารวัฏยุติ

๒๖ บุตรธิดาเป็น “ภาระผูกพัน” เลี้ยงดูส่งเสียจนกว่าจะสำเร็จการศึกษา นี่แหละหนา ความรักคือความทุกข์ที่เรายินดีต้อนรับ

๒๗ สุญญตวิหาร อยู่ด้วยความว่าง อยู่อย่างไม่แบกภาระ อยู่อย่างไม่มีภาระ คือการอยู่ของพระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ “ว่างจากตัวกูของกู ทำงานทุกชนิดด้วยจิตว่าง” หลวงพ่อพุทธทาสนำมาประยุกต์ ย้ำสอนเกือบจะตลอดชีวิตของท่านทีเดียว

๒๘ “สพเพ สงฺขารา อนิจจา สังขารทั้งหลายไม่เที่ยง” “อนิจจาวต สงฺขารา อุปปาทวยธมฺมิโน สังขารทั้งหลายไม่เที่ยงหนอ เกิดขึ้นและเสื่อมไปเป็นธรรมดา”

^{๒๙} “สี่คนหาม สามคนแห่ หนึ่งคนนั่งแคร่ สองคนพาไป” ? ฝากถามพระเจ้าหน้อย ถ้าพระเจ้าตอบไม่ได้ ก็ถามพระคุณเจ้า ถ้าพระคุณเจ้าตอบไม่ได้ ทั้งๆ ที่เป็นมหาเปรียญประโยค ป.ธ. ๙ ก็ขอรีบพัด ป.ธ. ๙ เสีย

^{๓๐} “ชาดก” วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาชิ้นเอกเอ๋ยถึงนกชนิดหนึ่งชื่อ “มัยหกะ” ชอบเที่ยวบินไปตามไหล่และซอกเขา มันบินไปจับที่ใด เช่น ต้นเลียบผลสุก ก็จะส่งเสียงร้องว่า “มัยหัง...ของกู มัยหัง...ของกู”

^{๓๑} “สัพเพ ธมมา นาลं อภินิเวสยา ธรรมทั้งปวงไม่ควรยึดมั่นถือมั่น” ถือเป็น “หัวใจพระพุทธศาสนา” อีกหลักธรรมหนึ่ง

บรรณานุกรม

- มหาวิทยาลัยสุยามรภูฏาสุต เตปฏักั พระไตรปฏักบาลีฉบับ
สยามรัฐ พระสุตตันตปิฏักเล่มที่ ๙ - ๒๕. กรุงเทพมหานคร.
มหาวิทยาลัยสุยามรภูฏาสุต. ๒๕๒๕.
- สำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. พระไตรปฏัก CD-ROM
ฉบับคอมพิวเตอร์. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยมหิดล.
๒๕๕๐.
- ล่อง มีเศรษฐี. พจนานุกรมลำดับสระ. กรุงเทพมหานคร. ห้างหุ้น-
ส่วนจำกัด รุ่งเรืองสารสินการพิมพ์. ๒๕๓๐.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.
๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร. บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์
จำกัด. ๒๕๔๖.

